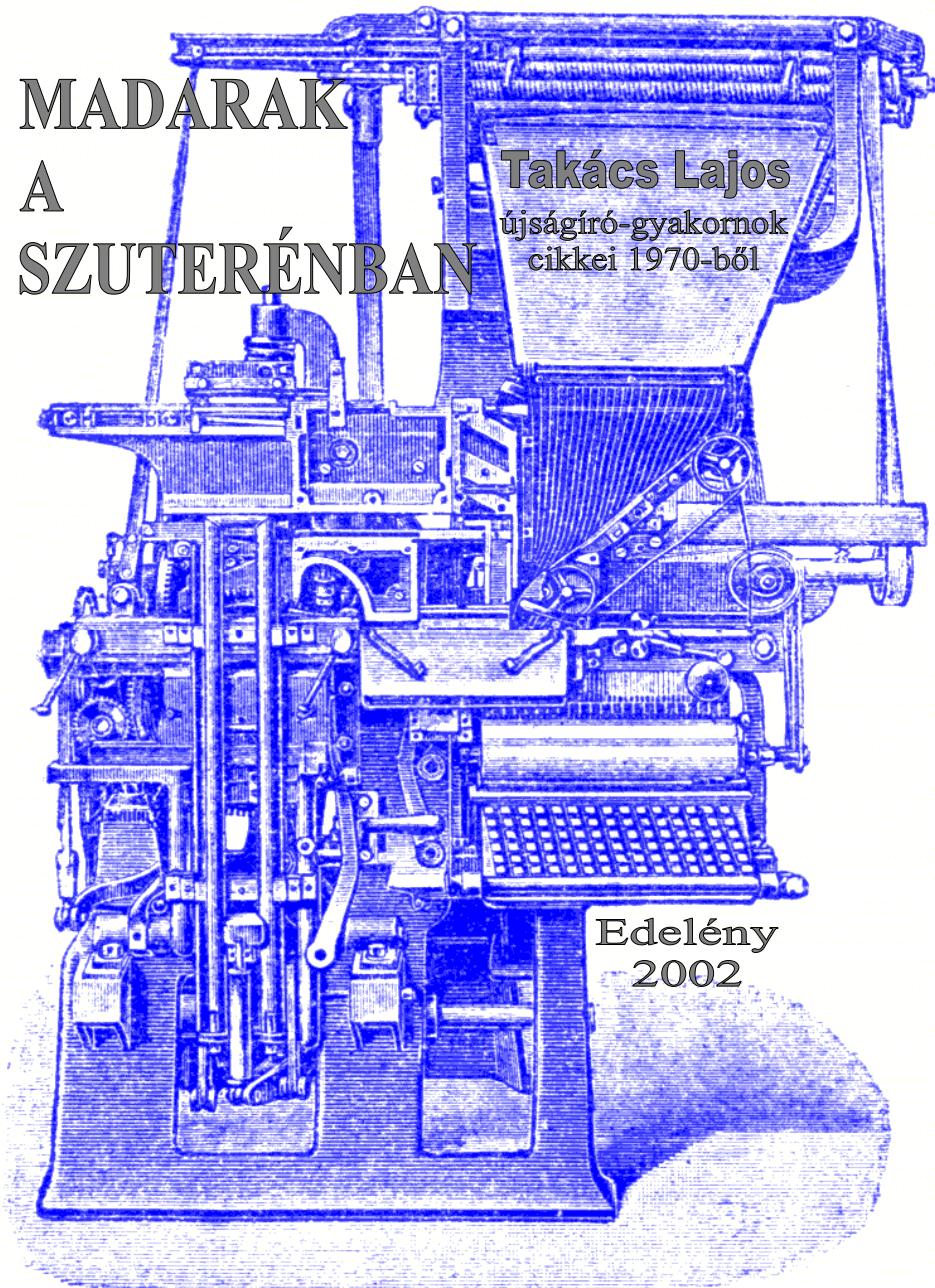

MADARAK A SZUTERÉNBAN

Takács Lajos

újságíró-gyakornok
cikkei 1970-ből

**Edelény
2002**

In memoriam
Jónás Erzsébet
Oravec János

Edelényi Füzetek 27.

ISBN 963 204 114 3

Felelős kiadó: **Hadobás Pál**, az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum igazgatója * Borító, szerkesztés: **a szerző** * Számítógépes szedés, tördelés: **Gajdos Beáta és Slezsák Zsolt** * Nyomdai munkák: **K-B Aktív Kft. Gyorsnyomda és másolószolgálat, Miskolc**. Felelős vezető: **Kása Béla** *
Példányszám: 400

© dr. Takács Lajos

MADARAK A SZUTERÉNBAN

Takács Lajos
újságíró-gyakornok
cikkei 1970-ből

**Edelény
2002**

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

**A Magyar Szocialista
Munkáspárt
Borsod megyei Bizottságának
lapja**

**Főszerkesztő:
FODOR LÁSZLÓ**

Szerkesztőség:
Miskolc, Bajcsy-Zs. u. 15.
Központ: 36-132, 16-672, 35-380,
36-579. Titkárság: 16-886. Gaz-
daságpolitikai rovat: 16-035.
Pártrovat: 15-078. Belpolitikai
rovat: 16-450. Kultúrovat: 16-067.
Sportrovat: 16-049. Munkásleve-
lezés, panaszügyek: 16-046.

Kiadja:
a Borsod megyei
Lapkiadó Vállalat
Miskolc, Bajcsy-Zs. u. 15.

Felelős kiadó:
WIRTH LAJOS
Telefon: 36-131.
Hirdetésfelvétel:
Miskolc, Széchenyi u. 15-17.
Telefon: 16-213.

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető:
a helyi postahivataloknál
és a kézbesítőknél.
Az előfizetés díja egy hónapra
20 forint.

Index: 25655
Készült a Borsodi Nyomdában

Felelős vezető:
SZEMES ISTVÁN

Előszó helyett

(Régi változatok a szülővárosra és a szűkebb hazára)

1. Szeretni ezt a várost...

Néhány éve, amikor zaklatott életű szülővárosomat, erős vonzódásaim tárgyai közt, lelkesen a méltóságteljes alföldi nagyváros — átmenetinek érzett lakóhelyem — *elé* helyeztem, miskolci orvos ismerősöm ironikus flegmával vizsgálgatni kezdett: szeretni *ezt* a várost? — na, ne nevetessen...

Nem Tapolca csinos villái, s nem is a papírgyár környéki nyugalmas családi házak idézik ifjúságomat. Az újgyőri Réz utcában születtem, ahol vastag füstön, hűtőtornyok gőzfellegén tört át ügyel-bajjal a téglaszínű téli nap, s a nagyokat szusszanó, morajló gyárak barnásvörös pora borította a komor háztetőket. Később is csupán tenyérnyi zsúfolt udvarokra néző, komfort nélküli öreg szobakonyhák jelentették az otthont...

De — futamodásnyira voltak a fenséges bükkösök, fenyvesek; a diósgyőri vár ősi bástyáiról mesés képeket mutatott a környék; meghittén kanyarogtak az Avas-aljai szűk, kockaköves utcák; s mindenfelé a városban évről évre bizakodón virágoztak a vadgesztenyefák... És enyém is volt a villamossínekre könyöklő színház napsütötte kicsi tornyán az óra, a diszkoszvetők köre a DVTK-stadionban, a Szinva-parti gyári pékség friss kenyérillata, a Gömöri pályaudvar kongó esti elhagyatottsága, és a salakhányók eget festő éjszakai tüzei...

Ismerem Miskolcot: nehézkes, nyúzott, sőt, durva és trágár is a hétköznapiakon — mégis, felnevelő és megtartó anyánk ez a város, mindannyiunké; itt születetté s bevándoroltaké. Ritka ünnepein, ha kissé megpihen, jókedvűen és megszépülve osztja szét kincseit, édes gyermekei s tékozló fiai közt egyaránt.

1985. dec.

2. Romolhatatlan cserepeim

Feledés földjéből a megélt múlt cserépdarabjait fordítja ki az emlékezet ekéje. Mutató-, középső és hüvelykujjam közé véve, lemorzsolom a rájuk tapadt nyirkot. Nap felé fordítva felcsillannak. Leszáradván róluk a nedvesség, látszik: vakult-foltosak, hólyag-pikkelyesek, fáradt zománcúak. Időnként mégis, újra és újra, fel kell mutatni őket. Aztán visszatemetni: a megtartó földbe...

1985. nov.

3. 1969. november 1-től 1971. január 20-ig a Miskolcon megjelenő Észak-Magyarország című megyei napilap belpolitikai rovatának újságíró-gyakornoka voltam. Ez idő alatt — az ún. „minuszos” kishíreket nem számítva — mintegy 210 „anyagot” írtam; teljes névvel, névjellel, „szignóval”, de sokszor jelöletlenül is. Ezek közül adok most közre 135 írást.

2002. júl.

M. F. Thompson

1969. XI-XII.

Láncra vert tökök

A napokban járókelők nevetésére lettem figyelmes a miskolci utcán. A cipő-áruház kirakata előtt álldogáltak, s a meglehetősen ízetlen, régi Mauthner-viccet idézték. Mint utóbb megállapíthattam, joggal. A cipőbolt kirakatait ugyanis összesen 18 darab sütőtök „díszíti”. Furcsálltam már előbb egy másik kirakat dekorációját is: csenevész, poros kukoricaszárak között ácsorognak a kirakati babák. Itt pedig rozsdás láncsal egymáshoz kötözött sütőtökök árválkodnak a divatos, ragyogó cipők mellett.

Régebben valódi, vagy stilizált őszi falevelek, ágak jelezték az őszt kirakatainkban. Sütőtök eddig még nem volt. Most van. Nem mindenkinek tetszik, egyesek úgy érzik, stílustalan. Lehetne még például cukorrépa; az is őszi termés. S még azzal sem díszítettek kirakatot.

Ez a tök határozottan jó. Már szinte látom: a nálam kevésbé akadékoskodó hajlamú áruházi dolgozók az új téli dekoráció elkészültével a láncra vert, tehát mozgási lehetőségüktől megfosztott tököket, miután bűnös életüket tűzhalállal befejezték, közös „munkauzsonnán” elfogyasztják majd.

Ha a kirakatrendező sem ellenezné, egy szelet párolgó, narancssárga belű sült tökre szívesem elfogadnám a meghívásukat.

1969. nov. 11.

Az ősznek is vége

A tornanádaskai délelőtti személyvonat egyik kocsijában turisták utaznak. Budapestiek. Aggtelek és Jósvalfő barlangcsodáira, az észak-borsodi karsztvidék tájaira kíváncsiak.

Többségük idős ember. Vezetőjük szép arcú, negyven év körüli nő. Mellette egy nagyon fiatal és szemmel láthatóan nagyon szerelmes házaspár foglal helyet. Gyakran összebújnak, fontos semmiségeket súgnak egymás fülébe. Szendrőládnál összeszűkül a Bódva völgye, majd ismét kitarul a dombos, erdős táj. Gyönyörű a látvány, bár az igazi őszi színpompának már vége. Halványabban a vörösek és a sárgák, erősen megritkult a fák lombja, s a dombhajlatokban tejfehér köd ül.

Hirtelen megélnékülnek az utasok. Már nem a búcsúszó természetet figyelik. Bent a kocsiban gögicsélés hallatszik. Másfél évesnél nem idősebb, aranyhajú, göndör kisfiú — vagy kislány? — áll, azaz dehogyis áll, lelkendezve ug-

rándozik édesapja ölében, a kocsi túlsó részén. Édesanyja csitítani próbálja, de a kicsi biztatásnak érzi mozdulatait, s egyre boldogabban ugrándozik, visong.

Mindenki a jelenetet figyeli. Az ifjú pár is, az idős turisták is. Csak egyvalaki nem jókedvű. Lehajtja fejét, zsebkendőjébe rejtí arcát. Mintha zokogna is. Valóban: sír a szép arcú, negyven év körüli nő. Az utasok tekintete szemérmesen elfordul tőle. A váratlanul beállt csendben az aranyhajú csöppség is elpityeredik.

Bajuszos, szemüveges férfi lép a síró nőhöz:

— Mi baj van, Icuka?

— Semmi, semmi Palikám... Csak úgy... Olyan jólesik kicsit kisírnom magam... — Tekintetével igyekszik elkerülni a gyereket, s könnyein át megpróbál mosolyogni.

A szemüveges férfi minden átmenet nélkül arról kezd beszélni, mennyire megváltozott errefelé a falvak képe azóta, hogy 27 éve ő még itt lakott. De senki sem figyel rá, így hát zavartan elhallgat. Csak a kerekek zakatolása hallatszik. Odakint lassan felszakadozik a köd.

Nov. 21.

Második otthonuk az üzem

150 falusi asszony és lány közösségi emberré válik

Az alig másfél éves múltra visszatekintő edelényi ruhaüzem szép eredménnyel büszkélkedhet. Termékeik kilencven százalékát exportálják. Augusztusban 70 ezer nylon csipkeblúzt szállítottak a Német Szövetségi Köztársaságba. Ezután angol megrendelést teljesítettek. Tízezer nylonruhát küldtek a szigetországba. Szállítanak az NDK-ba is. Jelenleg szovjet megrendelésen dolgoznak: 162 ezer darab háziruhát készítenek műszálas kartonból.

Edelényből, környékéről

Még inkább becslendő eredmény ez, ha tudjuk, hogy a négy szalagon két műszakban termelő 150 dolgozó mindegyike betanított munkás. Edelényi és környékbeli asszonyok, lányok számára kínákozott kedvező munkalehetőség a régi bányászszállóból átalakított épületben. Az első hetekben bizony gyakran civakodtak, nagy volt a széthúzás, baj volt a munkafegyelemmel. Ma már mindez a múlté. Szemünk előtt érnek közösségi emberré, egy ipari üzem nevelő iskolájában. A Debreceni Ruhagyárnak ennél a legfiatalabb leányvállalatánál a szakszervezeti tagság immár 98 százalékos. A jó munkát végző szakszervezeti aktívákat nemrég 12 ezer forinttal jutalmazták. Megkezdte munkáját az üzemi pártcsoport is, egyelőre hat taggal. A KISZ-esek is jól dolgoznak új titkáruk vezetésével: a nyáron gyönyörűen parkosították üzemük környékét, ajándékképpen elkészítették az új óvoda összes függőnyeit.

A jelszó szerint...

Az üzemben négy brigád küzd a szocialista címért, amit a Martos Flóra- és a Lenin-brigád alighanem el is nyer április 4-re. Tagjai komolyan veszik a dolgozzunk és éljünk szocialista módon jelszót. A Martos Flóra-brigád a helyi öregek napközijét segíti. Sálakat, ülőpárnákat készítettek az idős embereknek, s rendszeresen meglátogatják, megajándékozzák őket. Anyaként törődnek egy veszélyeztetett környezetben, nehéz szociális körülmények között élő kislány nevelésével.

Mile Lajosné üzemvezető megmutatja a „Lenin” díszes brigádnaplóját. Fia-tal lányok, asszonyok őszinte vallomásait olvassuk munkájukról, s arról a változásról, amelyet az üzem megindulása jelentett életükben. Mindkét brigád tagjai gyakran rendeznek összejöveteleket, amelyekre meghívják egész családjukat. Ha valaki férjhez megy a brigád tagjai közül, esküvői képét beteszik a naplóba. December 12-én Edelényben egész napos járási munkás-parasztasszony találkozó lesz. A Lenin nevét viselő brigád húsz tagja kitüntetésnek érzi, hogy részt vehet ezen a találkozón.

A megbecsülés nem marad el

A vállalat vezetősége elismeri a jó munkát. November 7-én a kiválókat megjutalmazták, s minden dolgozót vacsorán láttak vendégül. Számolnak a fiatalok sajátos igényeivel. Pingpongasztalt, tollaslabda-felszerelést vásároltak, jövőre kosárlabda-pályát építenek. Stúdiót rendeznek be, hogy kellemes zene mellett dolgozhassanak a munkatermekben.

Az Edelényi Ruhagyárban dolgozó lányok, asszonyok másfél éves útját a legjobban talán Magyar Irén MEO-s, a Lenin-brigád egyik tagja brigádnaplójában olvasható sorainak két mondata tükrözi: „Azt hittem, hogy egy hétig sem bírom ki azt a szigorúságot, ami volt. Most már nagyon meg vagyok elégedve, nagyon jó a kollektívánk.”

Nov. 23.

Éppen ez hiányzott!

Örülhet, aki ilyesminek örülni tud: „hazajött” Zilahy Lajos, a Halálos tavasz, a Valamit visz a víz, s az Ararát érdemdús szerzője. 1948-ban ugyanis az USA-ba távozott. Most meg hazajött. Nem, nem testi valóságban: több ezer példányban!

Hogy pontosan hány darabban, azt nem tudhatni. Trilógiája, A Dukay család, amely már Miskolcon is kirakatba került, erre nem ad felvilágosítást. Kis kerülővel jött, de nagy áron. A Novi Sad-i Fórum könyvkiadótól vettük: I-III. kötet, ára: 210 forint.

Jólfésült úrifüük, érzelmes „úrleányok”, nosztalgikus Habsburg-genealógia, itt-ott késő-feudális sóhajok: „jó uraink” útja a fogadótermektől a bunkerig. Könnyed, behízelt stílus, elegáns cselekménybonyolítás, megfejtve egy kis mű-tárgyilagossággal, megfűszerezve jó adag erotikával. S mindez csupán 210-ért!

Lesz mit tenni a fa alá, volt főjegyzőéknél, volt nagykereskedőéknél az idén karácsonykor.

Nov. 27.

A „jópofa” bisztró...

... Sátorlajújhelyen van. A Hősök tere egyik új épületéből könyököl ki a járdára. Csillogó üvegfalú, belül is modern, kellemes. Hívogató. Egy óra körül betévedek. Papíron négyféle meleg étellel kecsegtet.

— Csak pörkölt van — közli a három fiatal, csinos hölgyalkalmazott egyike.

— Rizzsel tudja adni?

— Igen, rizzsel.

Várok, s nézelődöm. Két hangoskodó fiatalember, egy idősebb pár, s jómagam: ennyien vagyunk. Jön a pörkölt. Krumplival. Nem szólok. Az egyik ifjú igen.

— Hogy hánysz? — pukkantja az időzített kérdést, látván, hogy kezembe veszem az evőeszközöket. A pult mögül virgonc kacajok jutalmazták elmésségét. Minden jel arra mutat, jól ismerik egymást.

— Fecske van? — szól az előbbi ifjú.

— Elrepült — felelik vihogva.

Az idősebb pár távozik. Néhány perc múlva az asszony visszasiet.

— Az esernyőm... — mondja magyarázólag, s felkapja az itt felejtett jószágot.

— Hát igen, az ernyő nagyon fontos — kontráz a fiatalember. Ezen megint lehet nevetni. Aztán azon is, hogy a kihozott dobos szelet, a villa nyomására leugrik tányéromról, olyan száraz.

— Ha fogászati hónap van is, és sokat kell rágni, azért ez nagyon kemény — jegyzem meg csendesén.

— Tudom — mondja a felszolgálólány, s ezzel le is zárja az ügyet. A hölgyek cigarettáznak, egyikük beleiszik a jópofáskodó fiatalember konyakos poharába, a másik túri, hogy célzásokat tegyenek alakjára, s az elmúlt éjszakára; a harmadik le is telepszik a két fiatal férfi mellé.

— Egy ilyen csinos lány, mint te, hogy hordhat ennyire koszos kötényt — élcelődik vele tovább a „jópofa”. Ebben egyetértünk, a kötény valóban szurtos.

Miközben söröm kortyolgatom, észreveszem, hogy egy beszögellésben idősebb, komoly férfiú pizsmog papírjaival, pecsétjével. Bizonyára ő az üzletve-

zető. Angyali egykedvűséggel rakosgat, s akkor sem szól semmit beosztottainak, amikor korhatárhoz kötött gondolatársítások röpködnek a levegőben.

Valahogy mégis jól éreztem magam ott, Újhelyen, a „jópofa” bisztróban. S íme, a stílust is eltanultam: A kajával átverték, a tézsa lepra volt, de a ricsaj ol-tári, s a csinibabák NB I-esek.

— Elképzelhető, hogy csak azért tépem a számat, mert egyikük sem ült le mellém?

Dec. 2.

Megloptak...

Megloptak, s én ennek örülök. Joggal kérdik: normális ez az ember? Igen, ítélőképességem teljes birtokában vagyok. Loptak már tőlem gyerekkoromban üveggolyót, bicskát, később, kollégiumi éveim során zoknit, pénzt, még később akadtak olyanok is, akik meglopták bizalmamat, megrabolták nyugalmaimat.

De félre mindezzel. Ami volt, volt. A legutóbbi eset kárpótol. Mert ez kedves és rokonszenves lopás volt.

Költöztem, s a legtöbb bajt könyveim okozták. Súlyosak voltak, minduntalan szétperegtek, hurcolgatásuk sok időbe telt. A szállító vállalat sofőre szerencsémre türelmes, segítőkész embernek bizonyult. Élvezettel rakosgatta a könyveket, s arról mesélt, mennyire szeret a felesége olvasni. A Kis Világatlaszban lapozgatva kedvtelve nézegette a színes térképoldalakat.

— Magyarország nincs benne? — kérdezte.

— De, az elején keresse!

Megtalálta. Aztán prózaibb tárgyak, székek, fazekak, szerszámok következtek...

Csak másnap veszem észre, amikor újból szekrénybe rakom a könyveimet, hogy a Kis Világatlasz eltűnt. Mindent átkutatok. Hiába. Megvan az utolsó ingomb is, de ez a könyv sehol. S én épp' ezért vagyok jókedvű. Mert nálunk sok mindent eltulajdonítanak, ha tehetik, de könyvet? És éppen olyankor, amikor tucatnyi más dolgot is zsebre lehetne tenni? Higgyék el, hogy könyvet lopni a haszonlesés legkisebb szándéka nélkül, pusztán érdeklődésből, tudásvágyból; ez igenis szép dolog.

Kedves barátom, atlaszom új tulajdonosa, most önhöz fordulok. Monacónál és Brazília város térképénél a lapok össze voltak ragadva, s csak úgy tudtam szétválasztani őket, hogy közben kissé el is szakadtak.

Ezért elnézését kérem.

Dec. 9.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Házgyári tréler és villamos karambolja Miskolcon Eltűnt egy fiú

Tegnap délután, 15 óra 45 perckor Miskolcon, a Győri-kapuban épülő szalagház előtt súlyos közlekedési baleset történt. Az XK 11-51-es rendszámú, házgyári elemeket szállító, az építkezés területére beforduló tréler összeütközött a Diósgyőr irányából a Béla utcai megálló felé közlekedő 104-es számú csuklós villamossal. A villamos 3 könnyebben sérült utasát magángépkocsik vitték segélyhelyre. A villamos vezetőjét, s a kalauzt a mentők szállították el. Lakatos Sándort, a villamos vezetőjét orvosi megfigyelés alatt tartják, mivel az ütközés ereje a villamos kapcsolószekrényéhez nyomta, és súlyosabb belső sérülés gyanúja áll fenn.

Dócs János, a tréler vezetője 19 éve vezet gépkocsit; jelenlegi járművével 6 hónapja dolgozik. Alkoholpróbája negatív, teljesen józanul vezetett. A szállító jármű rakományában 8-10 ezer forintnyi kár keletkezett. A villamos kisiklott, eleje teljesen szétrombolódott.

Ez már a harmadik trélerbaleset néhány hónap alatt. A Tizeshonvéd utcait egy szabálytalanul parkoló gépkocsi okozta, a közelmúltban bekövetkezett Szentpéteri-kapuit pedig a jármű műszaki hibája. Tény, hogy nagyon nehéz a szűk miskolci utcákon a rendkívüli súlyú, forduláshoz nagy teret igénylő trélekkel a közlekedés.

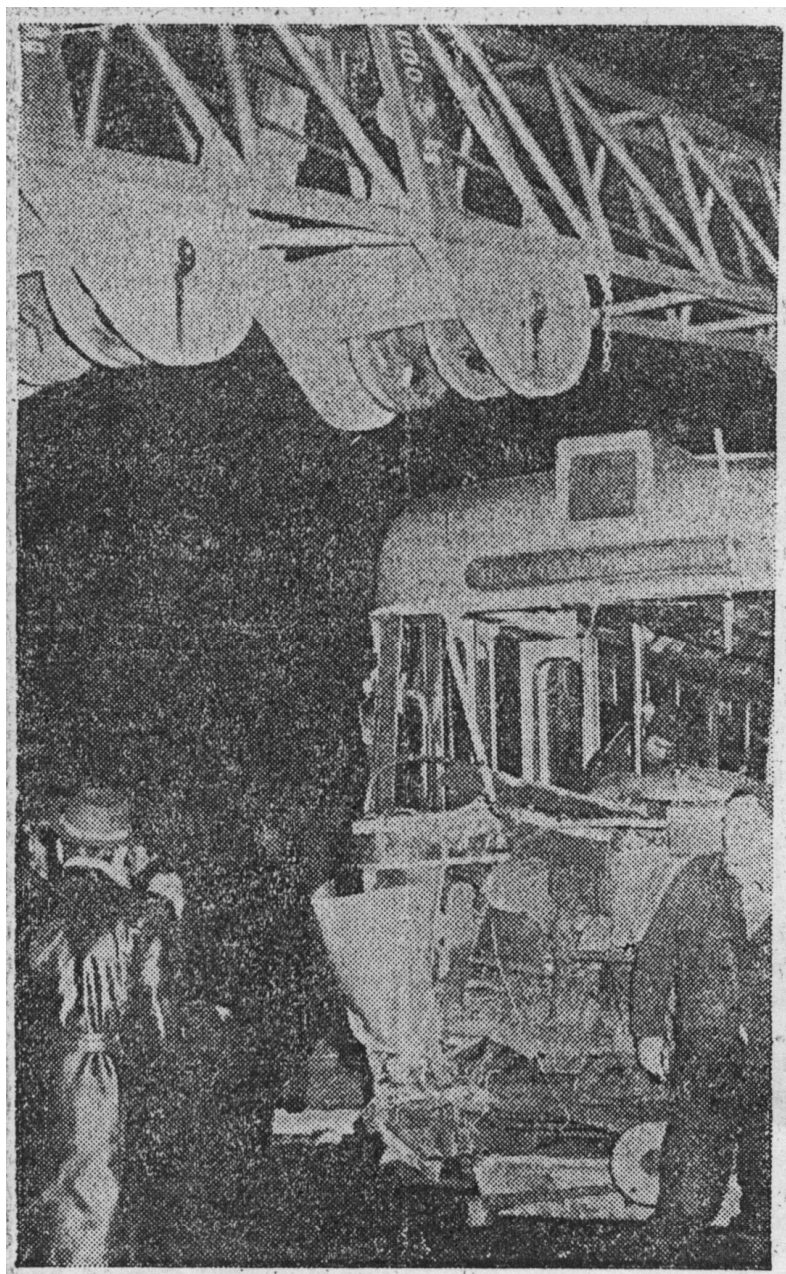
A forgalom a tűzoltóság segítségével 18 órakor helyreállt. A rendőrség az ügyben vizsgálatot indított.

*

Többször is előfordult már, hogy a 13 éves Szamkó István elcsavargott otthonról. Néhány nap után azonban mindig hazament. Most kétségbeesve keresik a szülei és a rokonai. Az édesanyja október 31-én látta utoljára. Az ő beleegyezésével utazott másnap nagyanyjához Sátára. November 3-án elbúcsúzott a nagyanyjától, hogy hazamegy. Azóta senki sem látta.

Szamkó István kék ingben, kék vászon munkaskabátban és fekete félcipőben ment el otthonról. A szülei kérik, hogy aki találkozik a zömök, sötétbarna hajú, fekete szemű, mosolygós, 13 éves fiúval, értesítse a legközelebbi rendőrsöt.

Dec. 12.

Őszinteségre, szeretetre szomjasak

Nem az ajándék a fontos

Csendesek az iskolák, megkezdődött az idén hosszúra nyúló téli szünidő. A középiskolás kollégisták is hazautaztak: meggyeszte egymásnak örülnek szülők, gyerekek, testvérek. Az állami gondozottaknak azonban csak töredékre vár családi otthon. Velük beszélgettem a minap, az egyik miskolci diákotthon tágas igazgatói szobájában.

*

Fekete hajú, bogárszemű kislány kuporog a nagy fotel sarkában. Elsős.

— Zsuzsa, te hol töltöd a szünetet?

— Miskolcon, a nagynénimnél.

— Mesélj róla valamit! — Csend.

— Szereted, vagy csak azért mégy hozzá, mert ő az egyedüli rokonod?

— Tanárnő. Nagyon jól megértjük egymást...

— Vannak gyerekei?

— Nincsenek. Ő is egyedül él. Nagyon szeretem.

Irén magabiztos, jómódorú, mosolygós, negyedikes lány. KISZ-vezető. Szép fogsora fehér villogását csak iskolaköpenyének gallérja múlja felül. A szünetre hazamegy szüleihez egy észak-borsodi kisközségbe. Szülőfalujában élő barátnőről, majd nővére családjáról beszél: nemsokára városra költöznek, ott kapnak lakást.

— Én egyáltalán nem érzek semmi különbséget magam és mások között, azért, mert állami gondozott vagyok. A többiek is csak szünetekben látogatnak haza a kollégiumból. Nagyon szeretek iskolába járni. Jó a szobánk, igazi kollektíva. Kitűnően megértjük egymást a lányokkal.

— Nem hiszem, hogy olyan nagyon jó lenne minden szobában. Én is majd nem mindent elmondok szobatársaimnak, igazi barátság mégis köztünk — szól közbe a vékony, szőke lány, aki eddig hallgatagon, bizalmatlanul ült két sáljába burkolózva. Senkije sincs. Régebben voltak botlásai. Ha nehéz a szíve, verseket ír, csak úgy, magának.

— Az igazi barátság olyasmis lehet, mint a szerelem... Hogy meglátok valakit, és úgy érzem: egymást mindenben megértő, segítő társak tudnánk lenni... S ezt a másik is úgy érzi... Tudom, kicsit misztikus, de így kell lennie. És igazi barátnő csak egy lehet, ahogy igazi szerelmes is. Szobatársaim rendesek, de nem ilyenek.

— Ilona, lehet, hogy kegyetlen leszek: te még nem tudod, de már itt a papír: nem mehetsz iskolatársad családjához a szünetben. Itt kell maradnod a diós-győri gyermekotthonban; így döntöttek.

A lány szeme könnyes. Maga elé nézve mondja:

— A szabadság nagyon szép dolog. Sokat gondolkodtam erről is. Valami teljes függetlenség, kikapcsolódás. Mint ahogy Rousseau csinálta.

— Hogy érted ezt? Szervezett társadalomban élünk. Nem csinálhat mindenki, amit akar.

— A felnőttek furcsák. A legtöbb mindenben rögtön meghátrál, beadja derekát. Mások csak küzdelem után hajlanak meg. Aki meg nem hajlik, az bedilizhet a végén... De nem erről beszélgetünk, hanem arról, hogyan töltik a vakációt az állami gondozottak! — vált keményebb hangra. — Tanulni fogok, ki dolgozok 22 érettségi tételt, sokat olvasok majd. Szeretnék jól leérettségizni, most ez a legfőbb vágyam. Aztán... saját család... de igazán jó család.

Annának sincs kihez mennie. Alig szól: szerény, barátságos, de nagyon csendes. Arca, szeme egy-egy rezdülése mutatja, mikor és kivel ért egyet. Nem perel sorsával, elégedettnek látszik.

Elmondom nekik, hogy a gyermekotthonban is ünnep lesz a karácsony. Lesz fenyőfa, ajándék. A patronáló üzem dolgozói 24-én délután televízióval lepik meg az otthon lakóit.

Ica szólal meg ismét:

— Nagyon köszönjük, de néha jobb lenne, ha nem jönne senki. Vagy... gyakran jönnének, mindig ugyanazok — teszi hozzá tétován.

*

Kell a karácsony, kell a feléjük sugárzó gondoskodás, szeretet. De nagyon érzékenyek a segítségnyújtás módjára. Gyűlölnek, ha sajnálják őket, utálják, ha bájolognak velük. Államunk mindent megad nekik, ami csak a pénzen múlik. Az őket egyenrangúnak tartó, finoman segítő felnőttek őszinte szavára, s a velük egykorúak barátságára, szeretetére szomjasak.

Ugyanúgy, mint akármelyik, magát magányosnak érző, gondolkodó mai fiatal...

Dec. 23.

Könyvtárosok jubileuma

„Ahhoz, hogy a könyv befejezett legyen...

....te kellesz, olvasó”

A fenti Kosztolányi-idézettel nyitotta meg tegnap délelőtt Gulyás István, a megyei tanács művelődésügyi osztályának népművelési csoportvezetője a miskolci SZMT-székházban a tanácsi könyvtárhálózat megszervezésének 20. évfordulóján rendezett emlékünnepséget.

Emlékező referátumában Szőnyi László, a II. Rákóczi Ferenc nevét viselő megyei könyvtár igazgatója összegezte az 1949 óta eltelt évek eredményeit. Kiépült a járási könyvtárak hálózata, áttértek a szabadpolcos rendszerre. Ma mintegy százezer beiratkozott olvasó látogatja a megye négyszáz kisebb-nagyobb könyvtárát, s végre megkezdődött a megyei könyvtár új épületének építése is.

Nagy érdeklődéssel hallgatták az egybegyűltek Sallai Istvánnak, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ főosztályvezetőjének könyvtárügyünk fejlődéséről és a jövő útjairól tartott előadását. Hazánkban a kétmillió könyvtári tag évente 54 millió kötetet kölcsönöz. Eredményeinkkel azonban korántsem lehetünk elégedettek. Elgondolkodtató, hogy évek óta egyre csökken az az összeg, amit könyvtárgyarapításra, könyvvásárlásra fordíthatunk, s az sem megnyugtató, hogy míg a Szovjetunióban ezer, Bulgáriában 2600, Romániában 3000 falusi lakosra jut egy főfoglalkozású könyvtáros, addig nálunk csak 15-16000 falusi emberre.

Sallai István szerint könyvtárügyünk egyik kulcskérdése, hogy fokozatos integrációval olyan, egységesen magas szintű könyvtári szolgálatot szervezzünk, amely az ország minden lakosának egyenlően jó feltételeket teremtet. A másik fontos feladat: olyan olvasókat kell nevelni, akik számára a könyvtár nem csupán szórakoztató intézmény, hanem életszükséglet; a gyorsan megújuló ismeretanyag permanens, állandó elsajátítását segítő legfontosabb eszköz.

Az emlékünnepség végén pénzjutalmat, könyvvásárlási utalványokat és emléklapot nyújtottak át azoknak a Borsod megyei könyvtárosoknak, akik húsz, tizenöt, illetve tíz éve szolgálják az olvasókat.

Dec. 30.

1970. I-VI.

Bigámia, borral

Szüret havának egyik megejtően tiszta kék éggel büszkélkedő napján a falucska két egymásért lobogó szívű fiatalja kellő díszkísérettel a község irányító testületének székházához vonult. Nem bírták kivárni, nemhogy a farsang mindenféle bohóságokkal bővelkedő, így házasságkötésre is leginkább alkalmas, szánkócsengős idejét, hanem a direktermő szőlőtökekről származó hegyleve korai kiforrását sem. Szerelmes szívük törvényes beteljesülést óhajtó páros dobbanásának ütemére beléptek tehát a mindenképpen szükséges beírások és pecsétek megszerzése céljából a tanácsháza kapuján.

Ezen aktushoz megkívántatik két olyan személy, akik majd — ha netán évek múltán szó kerülne az akkor már egymás haját ráncigáló, s a berendezési tárgyakat jobbik esetben a földhöz, rosszabbik esetben egymás konok koponyájához csapdosó házastársakról — meggyőződéssel elmondhatják, milyen mély-séges boldogságfény-cikázásokat tapasztaltak a frigy napján a két delikvens szemében. Egyik hősiünk az a szomszéd községbeli illetőségű férfiú tanú, aki hozzá hűségesen ragaszkodó nejével egyetemben volt hivatalos a jeles eseményre; a másik pedig — a házasságok a tanácsházán kötöttek jegyében — a testén átlósan átvetett háromszínű szalaggal ékes közéleti mindenes, a tanácstitkár. A harmadik kiletét, hívebben szólva mibenlétét egyelőre borítsa titokzatos-ság.

Ha meggondoljuk, hogy egy ilyen erősen mérsékelt nagyságú településen szinte mindenki a másik közeli-távoli rokona, vagy legalábbis komája, úgy nem találunk abban semmi elcsodálkozni valót, hogy a hivatása, s a szó szoros értelmében a helyzet magaslatán, tudniillik az iskolából kölcsönként dobogón álló illetékes személy sem volt már a násznép érkezésekor olyan állapotban, amelyre egy alkoholszondát alkalmazó közlekedési rendőr azt mondhatta volna: hiába tagadja, magában már van egy féldeci. A nagyszámú gyülekezet betódult a nem templompótló szerepre alkotott, meglehetősen szűk helyiségbe, emiatt ott néhány perc alatt nehezen elviselhető meleg támadt. Ha az alkoholpárák a pipa-füstökhöz hasonlóan láthatóvá lettek volna, vágni lehetett volna a bor- és a pálinkagőzt. Ama percekben egy kötelességtudó tűzoltó okvetlen kitette volna a táblát, miszerint: Nyílt láng használata tilos!

A fenti hátramoszdító körülmények ellenére is ment minden, mint a karika-csapás. Egyedül tanúnak állt hősiünk vitathatatlanul értelemdús élete párjának tűnt fel, hogy a titkár fölöttébb soká piszmoz férjemuram személyi igazolványával. Elhangozván a kölcsönös hűségnyilatkozatok, a verejtékező gyülekezet megbolydult, s egész embert kívánó tevékenységét végző eskető barátunk el-

méje akként billent, hogy ez esetben, mivel mindenki tükön ül, nemkülönben neki is sürgős elintéznivalókat sugall a pártoló anyatermészet, rövide fogja üdvözlő szavait, s a hosszú, rögös útra bocsátó intelmeit.

Tekintsünk most el a vacsora, s az utána hajnalig zajló testi és lelki lazító gyakorlatok taglalásától.

A korai vonat egyik utánozhatatlan aromákat lebegtető kupéjában hazafelé igyekszik férjestül a tanú élete párja, akiről már volt alkalmam megjegyezni, hogy tagadhatatlanul értelemdús asszony. Miután megelégedetten felbecsülte az ajándékba kapott lagzis maradékok szívderítő változatosságát, oldalba könyöklí a vonat döcögésének ütemére a kását fúvó férjeurát, ekképp szólván: Jóska te, hallod, ébredj mán, én ugyan nem viszlek haza a hátamon! Jóska a megismételt bökdösések jótékony hatására végre felseerken. Lekászálódnak a vonatról, s a pacsirtaszavú reggel friss leheletétől új erőre kapva kocognak befelé a falujukba vezető úton.

Az asszony most hirtelen mozdulattal férje kezébe nyomja a jóízű maradékokkal teli batyut. Már tegnap óta fellegzi kedve egét egy sötét balsejtem. Ha addig él is, ennek a végére jár.

— Te, az esküvőn a tanúnak is be szoktak írni a személyi igazolványába? — szegezi emberének a kérdést. József, igen álmos lévén, elereszti füle mellett a méltatlan locsogást, de az asszony csak tovább okvetetlenkedik. Csak úgy, ment közben benyúl az ember belső zsebébe, s kiemeli — a fizetések kiemelésekor már jól beidegzett, sima mozdulattal — annak igazolványát. Kinyitván le nem írható megrökönyödéssel tapasztalja, hogy a tiszteletet parancsoló okirat anyakönyvi részének tanúsága szerint negyven felé közeledő, mind ez ideig a példás családapa összes kritériumait teljességgel kimerítő Józsiját tegnap hivatalosan összeadták komájuk huszonöt éves, házasságra érett, jóra való arájával. Még jó, hogy az előbb megszabadult terhétől, mert most minden bizonnyal elejtette volna, az otthon lagzis finomságokra várakozó gyerekek nagy bánatára.

Nincs tudomásom róla, hogy a hivatalosan rögzített második frigy felülmúlhatatlan édességű első jogával élt-e egyetlen törvényes keretek között azzá lett bigámistánk. Az viszont tény, hogy József nem kis fennhéjázással mutogatta — mintegy öt hétig — munkatársainak személyi igazolványát, mely mindnyájukat pajkos és pajzán gondolatokra ingerelte. Sőt, felesége előtt is többször tett olyan, eléggé el nem ítéhető kijelentést — ha netán nem ízlett neki a vacsora, vagy az asszony nem volt hajlandó kisubickolni az esős ős sarában megpocsékolódott cipőjét —, hogy várj csak, ha nem viselkedsz kedvem szerint, igencsak meggondolom, ne hurcolkodjak-e át az új asszonyhoz... Hanem hát karácsonyra újra cserélték ki az erre illetékes, teljesen józan tisztségviselők a sajnálatos bejegyzést tartalmazó okiratot, ezáltal végképp lehetetlenné téve

ideiglenesen bigámistává süllyedt esküvői tanúnk lelkének incselkedő kisördögeit.

Íme, angyali türelmű olvasóm: így vált igen-igen ritka bigámista eseteink egyikének kétségtelenül fő okozójává a játszi kedvű, bőségesen s időnek előtte hörpintett alkohol. Remélem, nagy megnyugvással veszed a rút ital okozta nem csekély felfordulás minden törvénytisztelő polgár számára teljességgel elfogadható rendeződését.

1970. jan. 1.

Vegyüzem a Szinva partján

Diósgyőrvasgyárban, a Lenin Kohászati Művek tövében van az újpesti Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyárának egyetlen vidéki telepe. A miskolciak közül kevesen tudnak róla, pedig idestova 27 éve létesítették. A kohászat barnaszén tüzelésű generátoraiban keletkezett gázviből állították elő itt a pirokatein nevű vegyianyagot, mindaddig, amíg az LKM át nem tért a földgáztüzelésre. Ekkor egy időre a kis üzemnek még a léte is kérdésessé vált. Az-tán profilt változtatott: így életképes maradt, mi több, erőteljesen fejlődik.

Új növényvédő szer

Az utóbbi két évben tizenöt millió forint értékű beruházást valósítottak meg. Most is tart a fejlesztés: gázkazánház épül, korszerűsítik az öltözőt, bővítik a raktárt. 1964-ben kezdték meg a Ditrifon nevű növényvédő szer gyártására irányuló kísérleteket. A Chinoin egyik kutatómérnöke által kifejlesztett Ditrifon — amely a forgalomból kivont DDT helyére lép —, szerves foszforsavészter alapanyagú szer, kontakt idegméreg. Szántóföldön és gyümölcsösben egyaránt hatásosan pusztítja az állati kártevőket. A kísérleti szakasz befejeződött: 1969 második felétől megkezdődött a nagyüzemi gyártás.

Ingázó dolgozók, „ingázó” anyagok

1969. augusztus 1-től úgynevezett „kiszerező” részlegük is működik, ahol 24 nő tablettákat, kenőcsöket csomagol, adagol a gyógyszerterek részére.

Száztíz dolgozójuk kétharmada férfi, többségük bejáró. Mezőkövesdtől Putnokig sok községből utaznak nap mint nap a vasgyárba. De problémákat okoz egy másfajta „ingázás” is: a nyersanyagokat a 200 kilométerre levő budapesti anyavállalattól kapják, s oda szállítják vissza termékeiket is.

Annak ellenére, hogy az üzem dolgozóinak több mint a fele csaknem 20 éve itt dolgozik, szinte semmi sem köti őket emberileg Miskolchoz, s úgy tűnik, igényük sincs ennek a helyzetnek a megváltoztatására. Egyedüli kapcsolatuk a várossal, hogy a tizenkét tagot számláló pártalapszervezet a városi pártbizottsághoz tartozik.

Kölcsönös érdek

Hogy mennyire „állam az államban” ez az üzem Miskolcon, az is mutatja; a velük levelezők sokszor még a nevüket sem tudják. Kaptak már leveleket „Kínai gyár” címmel, s láttunk egy borítékot, amely „Cioin”-nak nevezi őket.

Budapesti anyavállalat, bejáró dolgozók, részben az ország távoli sarkaiból ideszakadt vezetők, Miskolc jellegétől eltérő termelési profil: igen, ezek tények. Mégis úgy érezzük, kölcsönös érdek lenne azon fáradozni, hogy a Chinoin dolgozóinak ne csak egyszerűen telephelyet jelentsen Miskolc, a város lakosságának pedig ne csak egy idegenül hangzó, furcsa név legyen az utóbbi időben szépen fejlődő Szinva-parti vegyüzem.

Jan. 8.

370 féle folyóirat és napilap a miskolci hírlapboltban

Kevés megyeszékhely dicsekedhet azzal, hogy hírlapszaküzlete van. Miskolcon, a Széchenyi utca 6. számú ház egyik üzlethelyiségében három éve működik az 1. számú postahivatal kezelésében. ***Jelenlegi havi forgalma 26-36 ezer forint között ingadozik.***

Balogh Lászlóné üzletvezető szerint sokkal nagyobb is lehetne, ha a mostaninál tágasabb, mutatósabb helyiségbe költözhetnének. Sajnos, erre a közeljövőben aligha kerül sor.

Több mint 200 hazai folyóirat és napilap kapható.

Az üzlet jellegéből következően népszerűbbek a folyóiratok. Kár, hogy a budapesti elosztóban legtöbbször a Miskolcra küldendő példányszámot „faragják le”. Emiatt a keresettebb irodalmi folyóiratok szinte órák alatt elfogynak. Rendkívül népszerűek a vidéki folyóiratok is.

Húszféle külföldi naplap, körülbelül százötven idegen nyelvű folyóirat jár a miskolci hírlapboltba.

Még a távoli Vietnámból is kapnak folyóiratokat angol és francia nyelven. A távolság miatt a külföldi anyagok általában két-háromnapos késéssel, de rendszeresen érkeznek. Különösen népszerűek a filmmagazinok, divatlapok, s az idegen nyelveket tanuló diákság körében — olcsóságuknál fogva —, a nyelvgyakorlás céljaira is alkalmas orosz, francia, angol, német, olasz nyelvű napilapok.

Sok idegen nyelvű folyóiratot vásárolnak a megyénk különböző ipari vállalatainál dolgozó külföldi szakemberek is.

Jan. 8.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Este a Libresszóban Elesett – koponyaalapi törés „Belefeketült”

A miskolci Libresszó (alkoholmentes könyvtár-eszpresszó) egyik helyiségében rendszeresen bemutatják valamelyik kortárs képzőművészünk alkotásait. Ezekben a napokban Iványi Ödön salgótarjáni festőművész kiállítása látható. Az este 8-ig nyitva tartó Libresszóban fél 7 körül 8—10 teenager ül. Beszélgetnek, cigarettáznak, olvasgatnak. A környéken laknak, rendszeresen itt töltik az estét.

— Meg szoktátok nézni a kiállított képeket is?

— Hát... Igen, de nem nagyon értjük.

— Felnőttek nem járnak ide?

— Kevesen, inkább csak könyvet kölcsönözni.

— Tanul valaki közületek művészettörténetet?

Egy srác jelentkezik.

— Ki tanítja?

— A biológia szakos tanár.

A kiállító helyiségben senki. Mindnyájan bemegyünk. A fiataloknak jó szemük van. Azonnal észreveszik, hogy az Emberpár című kép alá tussal ezt írták: Embertár. Így, t-vel. A másik képet a berendezők fejjel lefelé akasztották fel. A művek kétharmada alatt nincs címcédula, még most, több mint egy héttel a megnyitás után sem. A katalógus által beharangozott hat vízfestmény pedig egyszerűen nincs sehol.

Gyakran emlegetjük, hogy Miskolc a festészet, a grafika fellegvára. Hát igen...

*

Tegnap, a délelőtti órákban két súlyosabb balesethez vonultak ki a miskolci mentők. Sajóecsegen, a 43 éves S. István saját síkos udvarán olyan szerencsétlenül esett el, hogy lábtöréssel kellett kórházba szállítani.

Rendkívül súlyos baleset történt Hejőcsabán. A 18 éves Sz. Erzsébet lakásuk verandáján, eddig tisztázatlan ok következtében elájult. Esés közben a fejét úgy beütötte, hogy koponyaalapi törést szenvedett.

*

Ilyesmi is csak Dél-Afrikában történhet! Egy fehér embert annyira összecspikkedtek a méhek, hogy a szó szoros értelmében „befefeketült”. A méhcsípte Du Toit-t egy, a színes bőrűek számára fenntartott kórházba szállították — tévedésből. A félreértés tisztázása után átvitték Johannesburg központi kórházába („csak fehéreknek”). Állapota válságos.

Jan. 17.

Átmelegednek a falak

Újsághír: 1970. január 19-én, hétfőn az ifjú családok megkezdték a beköltözést az 1969. december 30-án Miskolcon átadott ötszintes, 56 lakásos KISZ-társasházba.

*

Néhol még szerelők dolgoznak. Forrasztólámpa fénye villan ki az egyik ablakon, a másik mögött papírcsákó, s fel-le hullámzó festőecset látszik. Fiatalasszony áll egy második emeleti fedett erkélyen. Kezét fején összekulcsolva, álmodozva nézi a lustán szállingózó hópelyheket.

— Menjen az első lépcsőházba, oda már költöznek! — igazít el egy festékes zubbonyú munkás.

II. emelet 1

Rozsnyói András, a Postaigazgatóság dolgozója nyit ajtót. A nagyszobában — egyelőre egymás hegyén-hátán — bútorok, képek, ruhák, szőnyegek. Félretol egy télikabátot, s leültet a heverő sarkára. Kisfia négy és fél éves; a kislányt — mert szeretnék, ha az lenne — februárra várják. Négy évig albérletben éltek Miskolcon, egy évig pedig szolgálati lakásban Mádon, ahol a felesége tanított.

— Áldatlan állapot volt, 50 kilométerre dolgozni egymástól. Minden nap haza sem tudtam menni hozzájuk — mondja a csendes szavú fiatalember, aki egyébként munkahelyén alapszervezeti KISZ-titkár.

— Nagy örömünkre a lakásban nincs hiba. A BÁÉV dolgozói örömmel, nagy gonddal végezték itt a munkát — teszi hozzá. Amiben tudunk, magunk is segítettünk. Mi, távközlési dolgozók például a telefonvonalakat szereltük az egész házban. Egyik lakótársunk pedig elkészíti a lépcsőház központi tv-antennáját.

Előkerül a lakás tervrajza.

— Ezt is társadalmi munkában sokszorosította a Diósgyőri Gépgyárban dolgozó egyik kolléga. Úgy érzem, jó lesz itt mindnyájunknak. Már „menet közben” megismertük egymást, sokat vitakoztunk, sokat dolgoztunk együtt. Nálunk nemcsak annyi lesz a szomszédok kapcsolata, hogy a lépcsőházban foghegyről köszöntjük egymást — mondja mosolyogva.

A kétszoba-összskomfortos lakás nagyszobája 6×3,60-as, a kicsi 3,5×3,5 méteres. Fürdőszoba, konyha, kamra, előtér és loggia tartozik hozzá. Értéke 174 ezer forint. Rozsnyói András dolgát nagyon megkönnyítette, hogy vállalata kamatmentes kölcsőnnel támogatta a fészekrakást. Csengetnek. Egyik munkatársa érkezett meg, hogy segítsen rendbe tenni a lakást.

III. emelet 4

Csípős, szúrós szag fogad a még üres lakásban. A száradó parkett-lakk gőzét megkönnyezi a szem. A fiatalasszony a konyhába tessékel, ahol a gázégő kellemes meleget áraszt.

— Azt üzenem a fiataloknak — szólal meg a „gazda” — érdemes takarékoskodni! Már legénykoromban is volt egy kis pénzem. Mióta megnősültem, az anyósoméknál laktunk; így élelemre alig költöttünk. Feleségem a szüleitől kapott bútort, így arra sem kellett spórolni. Lassacskán összejött: 38 ezret fizetünk be a magunkéból. Havi 420-ával törlesztjük, plusz a rezszi.

Pál Sándor a KISZÖV faipari technikusa. Felesége az LKM dolgozója, de most gyermekgondozási szabadságon van. Kislányuk másfél éves.

— Jó lesz itt nekünk nagyon. Néhány lépésre van az óvoda, meg az iskola is. Központi fekvésű hely, de a főutca zaja, pora nélkül. A lakás is tágas. Csak annyi a baj, hogy nem valami gondosan rakták le a parkettát: hepehupás, billegnek rajta a bútorok. Most majd saját pénzünkön kell helyrehozni.

Búcsúzó. Utánam szólhatnak:

— Mondja már meg, legyen szíves, a nyomdában a sógoromnak, hogy holnap fél hétre várjuk; költözünk!

*

Alkonyodik. Ködbe burkolózik fázósan a krémszínű vakolatú Rácz Ádám utcai épület. Néhány nap múlva már minden ablaka világos lesz, és lassan átmelegednek majd a falak is. Szuszogó csöppségek fölé hajolnak esténként a fiatal anyák, s ajtót nyitnak hajukban friss hideget hozó, hazatérő férjük előtt.

Jan. 25.

Biztos módszer

A túlságosan izgatott lelkiállapotú emberekkel gyakran megesik, hogy elfelejtik megcímezni levelüket. A Tiszai pályaudvar melletti postahivatalnak is gondot okozott a közelmúltban egy, bélyeggel ugyan ellátott, de a címzett és a feladó megjelölése nélkül postaládába dobott illatos levélke. A kényszerítő körülmények hatására a postán felbontották a levelet, hátha megtudnak valami közelebbit rendeltetési helyéről. Sajnos, hasztalan reménykedtek. Cím nem volt a dühös hangú női levélben, amelynek utolsó mondata így hangzott: „Ha erre a levelemre se válaszolsz, te piszok, vedd úgy, hogy szakítottunk: Mari.”

Íme, közkinccsé tesszük a módszert. Úgy véljük, biztos tipp az elegáns (?) szakításhoz.

Jan. 30.

Addig élek, amíg érdeklődöm

A hóval borított észak-borsodi kis falu vezetői így tisztelik: a mi polihisztorunk. Egyikük készségesen elkísér hozzám. Fehérre meszelt falú, kopott bútortatú, udvari szobába lépünk. Magas, egyenes tartású, ezüstösen ősz öregember fogad.

Megsárgult, nagyméretű ceruzarajzok kerülnek elő. Finom vonású, ábrándos szemű leányportrék, megannyi romantikus hősnő. Az egyik rajzon évszám: 1878.

— Egy szál gyertyánál rajzolta ezeket nagy türelemmel édesapám. Annak a gömöri kis falunak a parasztasszonyai, amelynek tanítója volt, csodájára jártak rajzainak. Apám igen haragudott érte, amikor babonából megköpködték képeit. Annyira élethűek, hogy az asszonyok rontástól féltek. Négy élve maradt fiam pedagógus lett. Én is, a legkisebb: matematika, természetrajz és énekszakos, 1907-ben végeztem a képzőt Losoncon, 1911-ben pedig Pesten a pedagógiumot.

*

Szorosabbra csavarja nyaka körül a sálát. Átmegyünk a másik, fűtetlen szobába. Itt őrzi groteszk karakterszobrocskáit, humoros és romantikus fafaragásait.

— Az első világháborúból nagybetegen kerültem haza Gömörbe. Rokonaimnál éltem. Akkor kezdtem szobrászkodni. Tudom, hogy dilettáns vagyok, de nagyon ráértem. Csaknem 20 évig nem kaptam állást, pedig németül is tanítottam volna. Így aztán házasságról szó sem lehetett... Voltam földműves, kerülő, könyvkötő, cipész, kőműves. No igen, „szobrász” is... Síremlékeket csináltam. Élni kellett. A fafaragásra is a szükség vitt: árultam a fafaragványaimat. Most meg már nem tudom abbahagyni. Kaptam én levelet Kisfaludi Stróbltól is. Azt írta, nincs abban semmi szégyellni való, hogy vénségemre még mindig „saraskodom”.

Újra a meleg szobában üldögélünk: Sonkoly Endre bácsi fényképeket mutat.

— Putnokon ma is áll az 1848-as forradalom centenáriuma készített kétalakos emlékművem. Hat méter magas. Ez meg itt szegény feleségem síremléke. Ötvenhárom éves voltam, amikor megnősülhettem. Mégis, milyen hamar itt hagyott. Sokat muzsikáltunk együtt. Ha a másik szobában be lenne fűtve, neked is zongoráznék. Tudok fuvolázni — magam tanultam —, orgonálok és szépen hegedülök. Még zeneszerzéssel is foglalkoztam egykor. De hagyjuk ezeket a dolgokat!

*

A korán nyugvó téli nap sugarai narancsszínre festik a havas udvart. Csend ül a szobára. Árnyékok suhannak el az ablak előtt. Két fiatalember toppan be. Az egyik az „unokája”. Így, idézőjelben, mert édesgyereke nem lehetett Endre bácsinak. Testvére unokái mégis nagyapának szólítják, hiszen 1949 óta, amikor

nyugdíjba ment, az ő nevelésüknek szentelte életét. Távcsovet is készített: megmutatta „unokáinak” a Saturnus gyűrűit. Ismeretterjesztő előadásokat tartott, s olykor ő a szónok a falu ünnepein. Nem pihen egy percig sem: legutóbb terjedelmes analitikus geometriai példatárat állított össze.

— Pedig már pihenhetnék, hisz’ 84 éves vagyok. Gyémántdiplomás pedagógus lettem, kicsit több végre a nyugdíjam is. Fájt sokáig, hogy választott pályámon oly kevés ideig működhettem. De kárpótoltak az „unokák”: ketten közülük pedagógusok lettek, matematika-fizika szakosok. Hogy miért foglalom el magam állandóan? Kíváncsiságból. Kíváncsi vagyok, tudom-e még, képes vagyok-e még rá? Úgy érzem, addig élek, amíg érdeklődöm.

*

A fizikus „unoka” barátjának kocsiján utazunk vissza a városba. Megismerem egy életet. Egy tehetséges, de nagyon szerencsétlen ember szétforgácsolt életét. Van értelme annak, amit csinál? Nem önáltatás és menekülés csupán, ahogyan „művészkedik”, ahogyan „tudományoskodik”?

Mintha kitalálta volna, mire gondolok, megszólal útítársam:

— Hatéves lehettem, amikor egy délután az öreg az atomok szerkezetéről kezdett nekünk beszélni, nekem, meg a húgomnak. Estére belefájdult a fejem. De azt hiszem, akkor dőlt el, hogy fizikus leszek.

Feltűnnek az új város fényei. Az út széléről elfogynak a vén fák.

Febr. 4.

Láss, ne csak nézz!

Gondolatok vizuális kulturálatlanságunkról

I.

Az egyik járási művelődési otthonban nemrég grafikai kiállítás nyílt. Európai híró művész ajánlotta értő módon a megjelentek figyelmébe országos híró fiatal kollégája alkotásait. De kik jelentek meg? A művészek baráti köre, a sajtó és a rádió tudósítója, s hivatalból néhány kultúr munkás. Annak ellenére, hogy a község lakosainak számához mérten igen sok plakát kiragasztása, gondos szóbeli tájékoztatás, s ugyancsak nagy mennyiségű, szép kivitelű meghívó szétküldése előzte meg az eseményt, a „hivatalosakon” kívül mindössze 10—15 gyerek, s a büféből véletlenül odatévedt söröző lézengett. Hiányoztak a község vezetői, a pedagógusok, sőt még a helység más művelődési intézményeinek képviselői is. S ami még sajnálatosabb, a jelenlevő „nem hivatalosak” egyértelmű véleménye az volt: nem értik a kiállított műveket, de nem is nagyon törekednek erre, nem kell nekik. Ahogy egyikük mondta: „Ez még bizony nagyon odább van a mi életünkben!”

Miskolcon sem különb a helyzet. Előszeretettel emlegetjük, hogy városunk a grafika és a festészet fellegvára. Ha a gyakori színvonalas kiállításokra, a grafikai biennáléra gondolunk, így igaz. De azt is látni kell, hogy *a nagyon szűk körű értő közönségen és a nem sokkal nagyobb létszámú sznob társaságon kívül tulajdonképpen nincs látogatójuk a kiállításoknak.*

A televízió művészeti ismeretterjesztése, a gyarapodó műteremlakások és kiállítási termek, a sokasodó külföldi turistautak, a nemzetközi sikerekkel büszkélkedő művészek, a díjnyertes gyermekrajzok, gazdag múzeumok és értő művészettörténészek országában — ha kis túlzással így merészeljük nevezni hazánkat —, igen, itt, nálunk miért van ez? Ma már nagy tömegek élvezik az igazi irodalmat, s a komolyzene megszerettetése is viszonylag jó úton halad. Azonban legfontosabb érzékünk, *a látás még mindig csak az eredendő funkcióját teljesíti. Használjuk szemünket, de — ami végtelenül elgondolkoztató —, a néptömegek látása nem teljesíti a legalább annyira fontos másik funkciót: a látás nem jutott el a segítségével felfogható esztétikum, a természeti, a testi, a képzőművészeti szép értékének és befogadásának fokára. Ennek aztán szomorú következménye, hogy szegényebbek vagyunk sok pozitív elhatározást sugalló érzelemmel, nélkülözzük a szépség nagy humanizáló erejét.*

A felnőttek tetszése jobbik esetben megragadt a részletező naturalizmusnál, sokszor a giccsnél, s az ízléstelen falvédő-romantikánál. S ami a legrosszabb: a fiatalok nagy része egyre érzéketlenebb a természeti széppel szemben is. Országjáró középiskolások kísértői erre a tanúk. Mi az oka szinte „össznépi” vizuális kulturálatlanságunknak? Kiben, s hol van a hiba? A művészekben? Népművelésünkben, iskolai oktatásunkban? Esetleg szociális viszonyainkban, vagy a „műveletlen” közönségben? Egyikükben sem, ugyanakkor mindegyikükben.

Febr. 13.

Láss, ne csak nézz!

Gondolatok vizuális kulturátlanságunkról

II.

A felszabadulás előtt lakosságunk döntő többsége falun élt, meglehetősen izoláltan. Évszázadok alatt kialakult értékrend és szokásjog szabályozta mindennapi életét, s ez az értékrend megszabta a művészi jellegű tevékenység, a tetszés sztereotípiáit is. *A népi építészet funkcionális tisztasága, a népviseletek gazdag szín- és formavilága, a faragások naiv realizmusa is teremtett olyan értékeket, mint a magyar népdal és népzene.* Ha az utóbbinál kevésbé ismerjük, annak oka az, hogy nem támadtak Bartókhoz és Kodályhoz mérhető apostolai.

A falun végbement mélyreható gazdasági és társadalmi változások, s az ipar óriási fejlődése következtében ez a forma- és színkultúra, talaját és funkcióját elvesztve széttöredezett, sok helyütt teljesen megsemmisült. *Megváltozott az építkezés technológiája, megváltozott a ruházkodás, a lakáskultúra, s nagy kár, hogy az úr-majmoló, tehetős kispolgár és a hajdani segédjegyzők „ízlése” vált tömegméretekben követendő példává.* Elég utalni a tornyos, manzárdtetős, lehetetlen kastélyocskának épült családi házakra, a vásári, nyomott faliszőnyegekre, az otromba „gipszkutyák” s az ízléstelen olajnyomatok népszerűségére, s az „ügyes” szobafestők által gyakran még a veranda falára is odapingált szarvasbögéses mázolmányokra. (A régi városi munkásság többségének ízlése pedig már a két világháború közti időben a kispolgári sziruposság és giccs áldozata lett.)

Mit lehet tenni? Az idősebb korosztály ízlésének átnevelése már szinte lehetetlen. De a harmincévesekkel s az iskoláskorúakkal van mit kezdeni. *Az eredményes vizuális nevelésnek, képzőművészeti kulturálódásnak azonban feltételei vannak.* Nagyon hasznos például Az én múzeumom című sorozat, de sokkal több szakos rajztanár is kell az általános iskolákba, s rövid időn belül legalább a gimnáziumokban biztosítani kell a művészettörténet szakszerű oktatását. Ma a legtöbb kis iskolában az tanítja a rajzot, aki éppen ráér. A középiskolások művészettörténeti oktatását, szakosok híján, olyan történelem és magyar szakos tanárok látják el, akiknek többsége sem elég érzékkel, sem elég tudással nem rendelkezik. Igen-igen ritka kivétel ma még az olyan pedagógus, mint a televízióban nemrég bemutatott, a vizuális nevelésben szinte csodákat művelő szentpéterszegi tanárnő.

Sokat tehetnek a fiatalok ízlésfejlesztéséért a művelődési otthonokban működő amatőr képzőművész körök. Úgy például, ahogy azt a Ficzer Lászlót is szárnyára bocsátó miskolci vasutas képzőművész kör egyik idősebb tagja teszi: rendszeresen vitát „provokál” munkatársaival festészeti kérdésekről, reprodukciók és saját művei alapján, szinte észrevétlenül formálva társai ízlését. Fiatal művészeink egy része tudatosan merít a népi szín- és formavilágból. Kell, hogy

munkájuk letisztult eredményei mihamarabb visszatáljanak a néphez. Nagyon jó dolog az, amit Mazsaroff Miklós festőművész, megyénk szülötte csinál: több tsz dolgozóival épített ki bensőséges kapcsolatot, és helyi kamarakiállításaival, felvilágosító munkájával elérte, hogy *sok családnál lekerültek már a falról az ízléstelen nyomatok, giccses falvédők. Maguk a ház lakói érezték meg, mennyire csúfak az újonnan vásárolt művészi metszetek, rézkarcok mellett.*

S kell az is, hogy olcsó, a különböző művészi sokszorosító technikák útján készült értékes alkotásokhoz juthassanak az emberek, s ne csak a nagyvárosokban, hanem akár minden nagyobb községben is. Erre is van példa: *a Szovjetunióban szinte minden papírboltban fillérekért árusítanak nagyméretű reprodukciókat, színes fa- és linóleum-metszeteket.*

Bőségesen megtérülne a ráfordított munka, s az anyagi befektetés, hisz az esztétikai élvezet kiváltotta gazdagabb érzelmi élet, a szülőföld tájaihoz és embereihez való erősebb kötődés végső soron szintén anyagi erővé válik.

Febr. 14.

Aki a computert oroszra tanítja

A miskolci egyetem matematika intézetének egyik helyiségében pianínó nagyságú számítógép áll. Kíváncsian veszik körül a tudományos ülés vendégei. Az Odra—1013-as „szerény” képességű szerkezet. „Mindössze” 1200 műveletet végez másodpercenként, és mintegy másfél ívnyi nyomtatott szöveggel „dugig” megtölthető egész memóriája, gépi „emlékezete”.

De az Odra is csodálatos dolgokat „művel”. Íróberendezése egyenletesen, gyorsan kopogtatja a szavakat, s mintha az illemmel is tisztában lenne, kellő pillanatban, belépésekor „üdvözlí” az ülés házigazdáját, s „kifejezi” „örömet”, hogy az illető felépült hosszú betegségéből. Nagy derűltség támad a gép „udvariassága” láttán, de „ő” már tovább dolgozik, kívánságra különböző típusokhoz tartozó orosz igék alakjait képezi parancsoló módban. A legbonyolultabbakkal, az úgynevezett rendhagyókkal még nem boldogul, azonban mégsem hagyja tudatlanságban a kérdezőket. Ha már „ő” nem tudja, legalább „mankót” ad az embereknek, felírja gyors kopogással dr. Papp Ferenc egyetemi docens könyvének megfelelő oldalszámát és példaszámát. Ott az érdeklődő bármikor megtalálhatja, amit az Odra még nem tud.

*

Távolabb az álmélkodók csoportjától szerény, kisfiús mosollyal áll egy kopaszodó férfi. Szája sarkában félig szívott Belomorkanal, a Munkásunkhoz hasonlítható „komisz” orosz cigaretta. Ő „tanította meg” a miskolci, eddig csak természettudományokkal „foglalkozó” gépet az orosz nyelvtanra. A tanítás mindössze 13 másodpercig tartott. Hasonló anyag megtanítása emberrel a legkedvezőbb viszonyok között is legalább húsz órát vett volna igénybe.

— Ha már hallgatóim nem tudják jól az orosz felszólító módot — mondja —, gondoltam, felkészítem az Odrát. Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen ugyanis szintén ilyen számítógépünk van. Reméltem, hogy a miskolci „testvérke” is megérti, mit szeretnék.

*

Komolyra fordítja a szót.

— Ha Lenin ma élne, bizonyára így fogalmazná meg a híres formulát: Kommunizmus = szovjethatalom + az élet minden területének számítógépesítése. Úgy gondolom, mai fő feladataink egyike a „computerizálás”. Az egyszerű alapelvek — van áram, illetve nincs áram — működő, „gondolkodó” számítógépek segítségével nélkül ma már elképzelhetetlen a fejlett társadalom. A legkorszerűbb elektronikus számítógépek több százezer műveletet végeznek el egyetlen másodperc alatt — sőt, van egy japán masina, amely már a milliárdnál tart —, s memóriájuk szinte végtelen mennyiségű információt tárolhat. A korszerű gazdaságsszervezés, adatszolgáltatás, tudomány nem nélkülözheti a számítógéptechnikát, így a nyelvtanítás, s a nyelvtudomány sem.

Papp Ferenc docens 1957-től évekig tanulmányozta a Szovjetunióban a világvizonylatban is igen fejlett szovjet matematikai nyelvészet eredményeit. Itthon 1962-től foglalkozik strukturalista nyelvészettel, s a gépi fordítás problémáival: a terület nemzetközileg elismert szaktektintélye. Alig titkolt büszkeséggel említi, hogy a magyar a világon a második nyelv, amelyet számítógéppel dolgoznak fel. (Eddig csak az orosz nyelv feldolgozása készült még el, az Egyesült Államokban.) A nyelvünkkel kapcsolatos munka természetesen csak elkezdődött, s eltelik még tíz-tizenöt év is, mire megbirkóznak a magyar nyelv értelmező szótárának teljes anyagával, hisz minden eredmény újabb bonyolult feladatokat is szül.

*

Aki ezek után azt hinné, hogy Papp Ferenc docens afféle száraz, mindig komoly tudós, az nagyot tévedne. A miskolci emlékülés egész országból egybeült résztvevői lelkes tapssal, s ha nem félnék a szótól, azt írnám, üdvívalgással fogadták, amint fellépett a katedrára. Mert nem „csak” tudós, hanem jó humorú, természet- és művészszerető, a szó legigazibb, reneszánsz értelmében vett humanista ember. Együtt jár kirándulásokra hallgatóival, és segíti őket egyéni problémáik megoldásában is. Tanítványai rajonganak érte, s apjukként tisztelik, még azok is, akiktől tárgya — a nyelvészet — egyébként idegen. Először kisgimnazista korában, 1941-ben tanított másokat: fizetsége egy tál étel volt. Ma a világ minden részéből jönnek hozzá tapasztalatcserére tudóstársai. A Columbia egyetem egyik professzora a közelmúltban hat hónapot töltött nála Debrecenben, s tanulnak tőle moszkvai, lipcsei, párizsi és stockholmi kollégái is. Mindnyájunk jövőjének, a humanizált elektronikának egyik jelentős úttörője. Még nincs nyegenéves.

Febr. 15.

Hát ezt érdemlem én, uram?!

„Az öccse megint írt neki karácsonyra levelet. Azt hiszi, válaszolt? Nem, uram. Füle botját sem mozgatta! Mit csináljak, velünk nem törődik: három éve nem volt itthon. De legalább azt a gyereket nézné, a testvére, nem?

Pedig én mindent megadtam. Tízezerért vettem neki könyveket, mindene megvolt; lemezjátszó, pianínó, a legszebb ruhák. Csak annyit kértem, legyen diplomája. A többit én felhajtom, megszerzem. Szereztem is; víkendházat vettem a Velencei-tónál, s képzelje; az elmúlt nyáron, amikor Pesten útba ejtettük őket, be sem engedett! Kiálltak a férjével a lépcsőre, onnan vetettek néhány szót. A régi Trabantot szégyelli tán az adjunktus úr előtt, de milyen alapon? Neki még az se volt, amikor leszakította a lányomat. Van a mi családunkban Opel is, őszre meg kihajtom az új Wartburgomat én is. 4800 havi mellékest csinállok, így, öregem, betegesen is, uram! A lányom volt szobájában 6 albérlőt tartok, fizet értük a vállalatuk, miért ne? Vaságyakat vettem, takarítók, fűtők rájuk, cigányok is vannak köztük, de én nem szégyellem.

Sose szégyelltem; a pénznek nincs szaga. Tudja ezt az adjunktus úr is! Eladatta velem a lányom pianínóját: felpótoltam 15 ezerre, úgy küldtem el nekik. Bezzeg nem küldték vissza! A pénzemet nem utálják. Azt hiszi, megköszönték? Vártuk, hogy legalább ezért idetolják a képüket, de nem várhatom én azt, uram! Letudták a 15 ezret egy hétszavas levelezőlappal.

De hogy tudta, hogy tudhatta így elvenni az én mintagyerekem eszét az az éhenkórász tanársegéd? Mert akkor még az volt. Most három éve — amikor elsőéves volt — jött haza a lányom utoljára. Csomagolt, azt mondta, férjhez megy. A tanár úr meg egy éjjel beállított, taxira pakolta a bőröndöket, az én drága gyermekem meg a nyakába ugrott, úgy rácsimpaszkodott, uram, mintha oda akarna nőni hozzá. Azóta sem volt itthon. Egy levél nem sok, annyit nem írt. Ennek a betege a feleségem, most is kórházban van szegény, hozzá rohanok éppen.

Amíg élek, nem értem, nem is lehet megérteni, mi lett ezzel a lánnyal... Annak idején a gimnáziumi tanárok dicshimnuszokat zengtek róla, mintagyerek volt az, kérem! Olyan szépen elterveztem: neki diplomája lesz, nekem pénzem van. Végez, új házat építünk, férjhez adom valami rendes, komoly emberhez, aki esetleg az öccsét is besegíthette volna valamilyen felsőbb iskolába. Aztán bekerülünk jobb társaságokba is, élünk, mint hal a vízben. Itt van. Bedőlt annak a nyikhaj tanárkának. Teljesen elvadította tőlem. Sehol se lett volna jobb dolga, mint az én kezem alatt. Hát lehet ezt érteni, kedves uram? Mondja meg őszintén, ezt érdemlem én?!”

Febr. 19.

Ankét a Riadóról

A Miskolci Nemzeti Színház az elmúlt ősszel Játékszín '69 címmel stúdió-sorozatot indított el azzal a szándékkal, hogy az igényesebb közönséget megismertesse modern dramaturgiájú, súlyosabb társadalomfilozófiai problémákat hordozó kamaradarabokkal. Elsőként Krzysztof Choiński lengyel író Riadó című háromszereplős színművét mutatták be. A vállalkozás országos visszhangot keltett.

Tegnap délelőtt a színház művészklubjában az eddigi 14 előadás tapasztalatait ankéton vitatták meg. A miskolci művészekon kívül részt vett rajta Rajk András kritikus, s a darab fordítója, Balogh Géza is. Vitaindítójában Rajk András utalt rá, milyen felelősségteljes feladat volt a fasizmus iszonyatos korát megidéző művet úgy színpadra vinni, hogy az előadás a fiatal nézőkkel is helyesen értesse meg a rettenet, az embertelenség, a brutalitás idejét; egyúttal arra is figyelmeztessen, hogy a fasizmus napjainkban is élő veszély, s állandóan harcolni kell ellene. Elmondotta, hogy jól felépített, a nézőkben élményszerű meg-
rázkódtatást előidéző előadást, kevés eszközzel dolgozó, hatásos, markáns rendezést látott, amely megmutatta, hogy az emberi nemesség és tisztaság a halálban is győz a hóhérok embertelenségén. Bíráló megjegyzéseiben, a további előadások érdekében felhívta a figyelmet a színpadtechnikai megoldásokban, a művészek szerepfelfogásában, s a rendezői munkában észrevehető kisebb hibákra, s hangsúlyozta az észrevételek baráti tanács jellegét.

Ezt követően hosszú ideig tartó, élénk vita kezdődött, melynek során nemcsak Balogh Zsuzsa és Upor Péter, a két főszereplő fejtette ki véleményét, hanem a társulat többi, jelenlévő tagja is. Sallós Gábor igazgató, aki egyben a darab rendezője is, kifejtette, hogy az előadás még nem befejezett: hisz a munka a bemutatóval tulajdonképpen csak elkezdődik, s az ankéton elhangzott javaslatokat is figyelembe véve az együttes tovább dolgozik a darab egyre tökéletesebb megjelenítésén.

Febr. 20.

Ismeretterjesztés és tudományos munka

„Séták a csillagos égen”

Utolsó erejét megfeszítve küzd a februári tél. Erősen fagy, ropog a hó a lépetek alatt. A Kilián-lakótelepek fázósan sietnek otthonukba.

Sűrűn fordul a Dorottya utcai toronyház liftje. Ide azonban olyanok is érkeznek, akik nem itt laknak: a toronyház legfelső, 11. szintjén működik az Uránia bemutató csillagvizsgáló.

*

Ma este a szovjet nagykövetség által küldött színes filmet vetítik. Meghatottan figyeli a közönség az immár történelemmé vált eseményeket: *az első szputnyik fellövését, az emberi történelem első űrhajóját, a mindig mosolygós Gagarint*. És a többi elsőket: Tyereskovát, Komarovot, Beljajevet, s a kozmoszba kilépő Leonovot. Feldübörögnek a húszmillió lóerős, óriási lángcsóvás rakétatestek, s másnap ámul a világ. Virágessóvel, önfeledten ünneplik hőseiket a szovjet emberek.

Az egyórás film véget ért.

Rövid beszélgetés *dr. Szabó Gyulával*, a csillagvizsgáló vezetőjével, s új csoportnak adják át helyüket a miskolci apukák, s a csillogó szemű, kipirult arcú gyerekek.

A csillagvizsgáló elődje 1951-től a Kilián Gimnáziumban működött. Néhány év alatt azonban a Kilián-észak beépült, s a többemeletes házak „árnyékában” lehetetlenné vált a munka. Jelenlegi otthonát már eleve úgy tervezték, hogy alkalmas legyen tudományos megfigyelésekre. Különleges alapozás készült, így az épület rezgésmentes. A legfelső szintet is speciálisan képezték ki.

Az Uránia ismeretterjesztő munkája nagy jelentőségű. 1969-ben 280 előadást tartottak a csillagvizsgálóban, s ezek felén távcsöves bemutató volt. Ahogy a munkatársak nevezik: *séta a csillagos égen*. A résztvevők száma megközelítette a tizennégyezret.

*

Az ismeretterjesztés már csak egy része munkájuknak. 1962-től itt van a négy magyarországi szputnyik megfigyelőállomás egyike is. Külföldön így ismerik őket: *1114-es állomás*. Egyik láncszeme az egész világra kiterjedő, óriási tudományos megfigyelő-hálózatnak. Közvetlen kapcsolatban állnak a szovjet, lengyel, angol és amerikai számítógépes előrejelző központokkal, s ezektől rendszeresen kapnak a mesterséges égitestekre vonatkozó adatokat. Az utóbbi öt év alatt összesen 2202 átvonulást regisztráltak, s 27204 pozíciómérést végeztek. Az állomáson készült egyetlen felvétel értéke 6000 forint. Az átvonuló szputnyikok pályaváltozásaiból a tudomány fontos következtetésekre jut. Ezek segítik a légkör felső rétegei sűrűségének, s a földkéreg nagy kiterjedésű ásványlelőhelyeinek felderítését.

*

A Magyar Tudományos Akadémia három függetlenített munkatársa dolgozik az állomáson; Szokira Teréz, Hunyadi György fizikus és Veres Ferenc, aki a Kilián Gimnázium csillagászati szakköréből jutott el a moszkvai Lomonoszov egyetemre, ahol öt évig égi mechanikát tanult. Horváth András három évig volt az állomás csillagásza. Az elmúlt év szeptemberében utazott aspirantúrára a Szovjetunióba. Ma ő az egyetlen magyar kutató, aki a Szovjet Tudományos Akadémia csillagászati intézetében tanulmányozza az űrkutatást.

Febr. 21.

Valóság, iskola, irodalom — vidéken

A **hatvanas évek elején** országszerte több tucat gimnázium létesült nagyobb községekben, járási székhelyeken. Jelentős részük rendkívül nehéz körülmények között dolgozott az első időkben. Azóta javult a helyzet, de még mindig nem rózsás. Az iskolaépületek két-három éven belül szűkké lettek, díszterem, nagyterem általában nincs. A diákkönyvtárak szegényesek, gyarapításuk néhol teljesen koncepciótlan. Kollégium kevés helyen van, a tanulók bejárók. Többségük legkésőbb ötkor kel, s estefelé kerül haza. A diákok 90 százaléka a szülői házból semmiféle irodalmi műveltséget sem hozhat magával. Szüleik többsége nehéz életű fizikai dolgozó. A gyerekek élményszegényen, az olykor részben osztott, sőt néhol osztatlan rendszerű általános iskolai oktatás jól-rosszul besulykolt tananyagával, igen gyenge kifejező- és helyesírási készséggel érkeznek.

A személyi feltételek másik oldala a tanári kar. Tapasztalt, magas mércével intelligensnek nevezhető, szakmailag támadhatatlan magyartanárt ezekben a nehéz helyzetű kis vidéki gimnáziumokban keveset találunk. Gyakori viszont az ötvenes évek elejének dogmatikus irodalomszemléletébe belemerevedett, a tartalmi-eszmei szempontú irodalomelemzést mértéktelenül túlhangsúlyozó, keveset olvasó, konzervatív ízlésű, pénzkeresésben megfáradt, családjá gondjaival megterhelt ember. Az egyetemi oktatásban a hatvanas években bekövetkezett jótékony változások eredményeként, a fiatalok között már több az érzelmi beállítottságú, a formákat jobban értő, az esztétikai vonatkozásokat kellően becsülő, a tanítványokkal közvetlenebb kapcsolatban levő tanár. Ők azok, akik néhány évig még — minden anyagi és esetleges családi problémájuk dacára — sokat olvasnak, s ismereteiket a kor szintjén tartják. „Néhány évig még” — írtam; ugyanis egy részük előbb-utóbb hasonul az első csoporthoz, megtelepszik, és — tisztelet a kivételnek — óvatoskodó, középszerű, pénzkereső mesteremberré válik, esetleg némi cinikus mázzal. Más részük, amint teheti, megszökik a nagyvárosokba, gyakran elhagyva tanári hivatását is.

Néhány szót a tananyagról, s a felügyeleti rendszerről. Az úgynevezett reformtankönyvek — véleményem szerint — az első évfolyamét kivéve jobbakkal, korszerűbbek elődeiknél. Az anyag feldolgozásának lehetőségeit illetően pesszimistább vagyok. Egyéni elképzelések megvalósítására nagyon kevés a lehetőség. A különféle „számárvezetők”, a hol aprólékos, hol kapkodó, olykor formalista, mai struktúrájából következően a szakfelügyelők legjobb szándéka ellenére is felületes felügyeleti rendszer — akadályozzák ezt.

A helyzet mégsem tragikus, válságosnak pedig semmiképp sem mondható. Ha az adott körülményekhez mérjük elvárásainkat, feltétlenül találunk biztató momentumokat. A legtöbb tanuló a nagyközség vagy a járási székhely könyvtárának állandó olvasója lesz, s négy év alatt 20-30 saját könyvre tesz szert, a Diákkönyvtár köteteit vásárolva. Sokan közülük gimnazista korukban látnak először színházat. Fáradtságos utazás és helyzetüket tekintve nem csekély anyagi áldozat árán, évente legalább egyszer, de sok helyütt többször is eljutnak a legközelebb eső „színház” városba. A legjobbak megismerkednek folyóiratainkkal is. Irodalmi színpadaik rendszeresen felkeresik az iskola körzetében levő falvakat, üzemeket. És az a fiatalember, aki — bár ha gyengébb iskolában, gyengébb magyartanár keze alatt is — leérettségizik magyarból, szüleinél hasonlíthatatlanul jobban fogja nevelni — s nemcsak a szépirodalom szeretetére — saját gyerekeit és szűkebb környezetét.

Rövid időn belül jelentős változások a magyar nyelv és irodalom oktatásában nem várhatók. Az iskolareform épphogy csak „beállt”, változtatást kívánni most mindenképpen célszerűtlen volna. A felettes művelődésügyi szervek lehetőségeit másban látom. Szigorúbb, az iskolákban az eddigieknél több időt eltöltő, s ezért alaposabb szakfelügyelettel kellene felmérni a tanári munkát. Az anyagi ösztönzés differenciált alkalmazásával, szükség szerint az illető tanár óraszámának maximálásával meg lehetne teremteni az elmélyültebb munka feltételeit. El kellene érni, hogy a legjobbak közül minél többen vállaljanak állást vidéken, s ott ne előkelő átutazó vendégként, de gazdaként viselkedjenek.

Ismétlem, a néhány éves kis vidéki iskolák helyzetéből kiindulva írtam le gondolataimat. Áttételesen azonban ezek ügye százezreket érint az irodalmi nevelés terén is. Ma még a szépirodalom határfoka hasonlíthatatlanul gyengébb valós értékeinél, írók és irodalmárok jogos elvárásainál. Azon kell lennünk, hogy az iskolák és az élő irodalom kapcsolata megjavuljon. Ez szívós munkát kíván; illúziók nélkül, de elégséges hittel.

Febr. 26.

Ismeretterjesztés fiataloknak

A számok magukért beszélnek: *a diósgyőri Bartók Béla Művelődési Központ nagytermében megrendezett legutóbbi fiatalok fórumán 570 teenager vett részt, s az előadókhoz 110 kérdés érkezett! A téma kétségtávol önmagában is érdeklődést keltett; hiszen a szerelemtől, szexuális életről volt szó. De csak ez lenne a nagy érdeklődés magyarázata? Nem, s éppen ez a „nem” a figyelemre méltó.*

Tudott dolog, hogy a TIT-előadások elég kis létszámú törzsközönsége általában nem a tizenévesek közül kerül ki. A Bartókban több éves hagyományokra visszatekintő ifjúsági sorozat azonban nagyon népszerű; a művelődési központ legpozitívabb eredményeket hozó rendezvényévé vált. Pedig nem törekszik olcsó hatásokra. *Fontos etikai, szociológiai, munkaügyi, politikai kérdésekben segít eligazodni, s nagy szerepe van az ifjúság tudatának helyes irányú formálásában.*

A sorozat előadóit a TIT városi szervezete és a művelődési központ közösen választja ki, a különböző szakterületek ismert, népszerű, s nem utolsósorban jó pedagógiai érzékkel megáldott képviselői közül. Az előadók mindig „nyílt sakkal” állnak a fiatalok elé. Több oldalról világítják meg a problémákat, s *igyekeznek az adott korosztály stílusához, szemléletéhez közel férkőzni, s győzik frissességgel, humorral, türelemmel is. Nem kinyilatkoztatnak: egyenrangú partnerekként ismerik el a fiatalokat, s a párbeszéd módszerét alkalmazzák.*

Az elmondottakat bizonyította a legutóbbi fórum is. Minden dicsőítést megérdemel az „ebben a felállásban” először szereplő előadói hármas: *dr. Aszódi Imre* nőgyógyász szakfőorvos, *Németh Antal*, a megyei KISZ-bizottság titkára és *dr. Timár László*, a járásbíróság elnökhelyettese. A szerelem és a szexualitás felnőttek számára sem könnyű kérdéskomplexumát, pszichológiai, fiziológiai s jogi összetevőit őszinte emberséggel, jó pedagógiai érzékkel, a nehézségeket nem szépítve beszélték meg a teenagerekkel. *S a gyerekek „vették a lapot”: a két és fél órás találkozó első negyedórája után észrevették, hogy felnőttként kezelik őket. Sorra félretették a magukkal hozott tankönyvet, abbahagyták az idétlen viccelődést, kikapcsolták a zsebrádiókat. Látták, hogy itt nem kényszerezett magyarázkodás folyik, itt idősebb, tapasztalt barátok adnak okos tanácsokat.*

Febr. 27.

Már a kéveköti aratógép sem tananyag

Ha az ember a Putnoki Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum épületeiben jár-kel, hallgatóival, oktatóival ismerkedik, egy idő múlva önkéntelenül az az érzése támad, hogy itt már valóság a Németh László megálmodta „nagy család”. Megsejtésekre hagyatkozni természetesen veszélyes dolog. Azonban objektív tények is erősítik a látogató hangulatát. Felsőoktatási intézmény, de évfolyamonként alig 50 hallgatóval: mindenki mindenkit nevén szólít, s az oktatók jól ismerik tanítványaik egyéni problémáit is, nemcsak előmenetelét. A hallgatók 71 százaléka fizikai dolgozók gyermeke, Borsod, Nógrád, Heves és Szabolcs falvaiból útravalóul magukkal hozták parasztőseik munkabírását, szorgalmát, szerénységét. 20-22 évesen is komoly emberek, tízen közülük már a párt tagjai.

Az első „háromévesek”

Az intézetben végzetek eddig is beváltották a hozzájuk fűzött reményeket. Rövid idő alatt többen főagronómu ssá, járási vezetővé lettek. 1970 azonban minőségileg újat hoz. Az idén először bocsát ki az intézet „hároméveseket”; 45 jól képzett növénytermesztési szaktechnikust, akik a három év alatt közel 4 ezer órán ismerkedtek a korszerű mezőgazdaság termelési, üzemszervezési módszereivel. Foglalkozásaik 62 százalékát gyakorlat tette ki, de a régi, kézzel végzett paraszti munkával való ismerkedés a gyakorlatoknak már csak 6 százaléka. A kézi aratás, a derékfájdító kaszálás „kikopott” a tantervekből, sőt, már a kéveköti aratógép sem tananyag, kiszorította a kombájn. Az új képzési forma kétségtelenül a még nagyobb sikerek záloga, de ez a három év nemcsak szakmailag jelent minőségi többletet.

Mindennek mennek

Több idejük marad a hallgatóknak arra is, hogy másik fontos feladatukra felkészüljenek. Hisz nemcsak szakembernek, de mindennek mennek: a falvak politikai, társadalmi, kulturális és sportéletének irányítói is lesznek. Az intézeti KISZ-szervezetben végzett munka, a vitakörök aktivitása, az irodalmi színpad fellépései, a jól működő sportszakosztályok, saját maguk szerkesztette lapjuk, a Putnoki Gazdász, a nagyszerűen berendezett klubterem: mind-mind ezt szolgálja. Az sem véletlen, hogy a szakma jellegéből következően túlnyomórészt fiúkat beiskolázó intézet éppen a Sárospataki Felsőfokú Tanítóképzővel épít ki testvéri kapcsolatokat. A közeljövő tanítónőjének és mezőgazdasági középkezdőreinek jó együttműködése fontos alakító ereje lehet egy-egy község szocialista arculatának. Ebben segít az a jó kapcsolat is, amelyet az iskola fennállása óta először az idén végző évfolyamnak sikerült megteremtienie a putnoki fiatalokkal. Hogy a falvak mit tesznek ennek érdekében, arra csak egy példa: a három évfolyam 142 hallgatója közül 61-nek biztosítottak társadalmi ösztöndíjat.

Miért csak lehetőség?

A végzett szaktechnikusok jövője, munkája, anyagi boldogulása biztosított. Sajnos nem mondható el ugyanez a felsőfokú technikumról. Észak-Magyarország egyetlen ilyen jellegű intézménye csak akkor töltené be igazán hivatását, ha a terület speciális gondjaival sokkal többet foglalkozhatna. A hegyes, erdős, sok leelővel rendelkező, erózió pusztította, gyenge talajú vidék optimális mezőgazdasági hasznosítása, s annak elérése, hogy egyetlen hegyvidéki tsz se szoruljon dotációra, csak úgy képzelhető el, ha fokozatosan egyre nagyobb szerephez jut a korszerű rét- és legelőgazdálkodás, s az ezen alapuló intenzív szarvasmarha- és juhtenyésztés. Dr. Kis Béla igazgató arról álmodozik, hogy továbbképzési és tudományos központtá fejlődik az intézet. Már működik üzemszervezési, műtrágyázási és talajvédelmi tanácsadási részlegük, s díjazásos talajvizsgáló laboratóriumot is létesítettek. Kapcsolatuk egyre elevenebb a környék mezőgazdasági üzemével.

Több figyelmet és támogatást!

A jelentős előrelépésnek azonban több dolog is gátat szab. Nagyobb szellemi koncentráció kellene, hiszen a 15 fős oktatói gárdának az oktatási feladatok ellátásán kívül szinte semmilyen kutatómunkára nem marad ideje. Velük folytatott beszélgetésünkéből kitűnt, Putnok község sem ismerte még fel azt a lehetőséget, amelyet számára a felsőfokú technikum pusztája jelent. Jó lenne, ha minél előbb nagyobb lélegzetű távlati fejlesztési elképzelések kiindulópontjává válna a városiasodni óhajtó egykori járási székhely és a technikum ma még csak csíráiban létező kapcsolata. Fontos lenne, hogy Borsod vezetői is jobban törődjenek a speciális helyzetű felsőfokú technikum jövőjével. Ellenkező esetben az a veszély fenyeget, hogy egy integrációs koncepció áldozataként végleg elveszítjük megyénk és Észak-Magyarország egyetlen mezőgazdasági felsőoktatási intézményét.

Márc. 1.

Húszévesek kiállítása

Az NME húsz évéről

A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem első évnyitóját még a diósgyőri sporttelepen rendezték meg, s az első hallgatók a Földes Gimnázium épületében kezdték tanulmányaikat. Azóta mintegy 700 millió forintos beruházással, 85 hektáron felépült a Dudujka dombjain a korszerű egyetemváros. Az NME három karán (kohómérnöki, gépészmérnöki és bányamérnöki) ma 33 tanszék 360 professzorának, oktatójának irányításával csaknem 2700 hallgató készül diplomája megszerzésére. Az első „fecskék” 1953-ban hagyták el az alma matert: azóta több mint 5000, Miskolcon végzett mérnök öregbíti országsszerte egyetemünk hírnevét.

Tegnap, 14-én délelőtt dr. Simon Sándor, a vaskohászártani tanszék tanszékvezető professzora nyitotta meg a selmecbányai és a soproni elődökre is emlékező, húszéves egyetem fejlődését reprezentáló dokumentációs kiállítást. Anyagát a második évfolyam gépészmérnök-hallgatói gyűjtötték, s mutatják be az új főépület díszudvarában elhelyezett, húsz nagyméretű tablón. A kiállítás megnyitója egyben a Nehézipari Műszaki Egyetem KISZ-bizottsága által az idei forradalmi ifjúsági napok tiszteletére meghirdetett rendezvénysorozat első eseménye.

Márc. 15.

„Csak az a tiéd, amit adtál...”

A tanácsháza ablakán át fehérfalú parasztházra látni. Kontyos tetejű, régi palócház, avított deszkaoromzattal. A megfeketedett deszkákon jobbra-balra hajló, faragott virágok között kereszt formájú szelelőlyuk. A ház előtt pótkocsis traktor remeg, dohogása tompán behallatszik a csukott ablakon. Friss zöld ke-retezi múlt és jelen békés együttesét: az ablakpárkányon, s az ablakkilincsekre akasztva sok-sok virág. Farkas János vb-elnök az ablak előtt, a telefonnál áll. Középtermetű, zömök, őszülő férfi.

— Hiába, a végeken vagyunk: nehéz meghívni Edelényt — mondja magyarázólag. Szava erősen palócos ízű, le sem tagadhatná, hogy ezen a vidéken született. Egyike azon keveseknek, akik — ha sok küszködés, kitérő árán is — próféták lettek saját hazájukban. 1934-ben, 15 éves korában lett hivatalsegéd szülőfalujában, Hidvégyardón. Ma ugyanott a községi tanács vb-elnöke.

Farkas János befejezi a telefonbeszélgetést. Ságulós iratokkal teli dossziét tesz a modern dohányzóasztalra, hellyel kínál a kényelmes fotelban, s az egykori gazdasági cseléd fia lassan pergeti vissza élettörténetét.

*

— 1939-től, mint kisegítő munkaező — afféle írrok — dolgoztam. Negyvennégy őszén, a Horthy-kapituláció idején „népmozgalmi nyilvántartónak” tettem. November 30-án el kellett volna menekülni az ország másik végére, Zalaszentgrótra. Úgy döntöttünk, hogy nem hajtuk végre az utasítást. Csak ide, a szomszéd faluba, Becskeházára „menekítettük” a hivatalt. Negyvenöt január 20-án aztán hazajöttem. Az iroda leégett, valaki megpetróleumozta. Összeszedtük a megmaradt iratokat, s hozzákezdünk a háborús károk összeírásához.

— Szabó István, a mostani nyomári tanító hozta el a debreceni kormány első hivatalos közlönyét. Megalakítottuk a Nemzeti Bizottságot, a polgári védelmet. Fellelegeztek az emberek. Megnyitottuk a boltot, a postát. A szovjetek lisztet hoztak nekünk a bódvavendégi malomból. Egy szép tavaszi napon aztán kiszögeztük az orosz nyelvű táblát is a községházára: „Kanceljárija”. Mire Szikszórol megjött a főszolgabíró, hogy megnyissa a hivatalt, itt már semmi dolga nem volt.

Áprilisban Színben, a körjegyzőségen értekezletet tartott Szikszó szovjet parancsnoka. Nem is tudom már, mi volt az alezredes neve; talán Ziljonyin, vagy Szinyicin. Ünnepelesen bejelentette a földreformot, meg a földosztás kezdetét. És mi kiosztottuk...

*

— Sok föld volt itt. Végre elolthatták földszomjukat Pallavicini gróf, Solymosi báró és Papp János földbirtokos volt cselédei. Mindenki megtelt földdel: 15 holdakat kaptak az emberek. Volt aki egyet kért, s négyet-ötöt kapott. Baj is lett később belőle. De akkor már Tornaszentjakabon dolgoztam, mint megbízott jegyző. Az első tanácsválasztáskor titkár lettem, s egészen 1958. októberéig ott is maradtam. Ötvenháromig igen nehéz volt a helyzetünk: a helyi vezetők két malomkő között őrlődtek.

— Ott hagytam félbe, hogy baj lett a sok földből. 1200 hold alig termő, kiszarolt, rossz állami tartalékföld tehertétele zúdult a szentjakabiak nyakába. Ha megfeszültünk sem tudtuk teljesíteni a kötelező vetéstervet. Üldözött az az 1200 hold. A vége az lett, hogy 1953-ban országszégyenét csinált belőlünk az akkori Szabad Föld: „Bürokraták a tornaszentjakabi tanács élén” — ez volt a cikk címe. Nem is nagyon kaptunk akkoriban beruházást, kommunális létesítményeket. Azért csak építettünk iskolát, sportpályát, s új hidat is.

— Nekem nem kellett elbújni ötvenhatban sem. Hivatalban maradtam az ellenforradalom napjaiban is. Kiálltam a szövetkezet lépcsőjére, és elmondtam: ezt és ezt tettem, vállalom érte a felelősséget. Sokszor keserves volt Tornaszentjakabon. Isten tudja, mégis sírva jöttem el onnan, pedig hazajöttem, Hidvégdórára.

*

Farkas János ötvennyolctól ismét szülőfalujában dolgozik. 1965-66-ban elvégezte a tanácsakadémiát. Tíz évig tanácsitkár volt, 1969. január 1-jétől pedig Hidvégardó, Becskeháza, Bódvalenke és Tornaszentjakab közös tanácsú községek vb-elnöke. Az elmúlt évben megszervezték Ardó, Lenke és Becskeháza közös tsz-ét; szeretnék, ha az idén Szentjakab is csatlakozna. Tavaly építették a megyeszerte pártját ritkító sportklubot is, és teljesen felszámolták a régi cigánytelepet. 1970 őszén Hidvégardón elkezdik az új kultúrotthon építését. Már hordják az építőanyagot.

Egy tornaszentjakabi asszony lép a szobába. Fontos ügyben jött, Farkas János bocsánatot kér, be kell fejeznünk a beszélgetést. Estébe hajlik a délután. Kint már csak a hó világít: a tanácsháza ablakából fénykéve hull az útra. Rusztaveli, a nagy grúz költő egy mondata motoszkál agyamban: „Csak az a tiéd, amit adtál...” A hidvégardói elnök immár több mint harminc éve egyfolytában ad.

Márc. 15.

Minipolisz? Kronopolisz?

A piramisoktól a tv-tornyokig

Harminchétezer raj és tizenkilencezer úttörőszakkör képviselői ünneplik a jövő évben a Magyar Úttörők Szövetsége megalakulásának 25 éves évfordulóját, az V. jubileumi országos úttörő találkozón. 1971 júniusában 30 ezer pajtás vonul majd Budapesten a Népköztársaság útján a Hősök terére. Oda, ahol 1946 nyarán zászlót bontott a demokratikus Magyarország gyermekszervezete, az úttörőmozgalom.

A felnőttek ajándéka

A felnőtt társadalom is fokozott érdeklődéssel fordul 1971-ben az úttörők felé. Meggyorsul a Balaton északi partján, Zánka község közelében a központi úttörőtábor építése. Már elkészült a strand és a kikötő; mintegy 37 millió forintos költséggel. A tábor teljes beruházási értéke 300 millió forint lesz. Befejeződik a csillebérci nagytábor rekonstrukciója is: a jövő nyáron ismét a felújított Csillebérc nyújt otthont az egyik jubileumi tábor résztvevőinek. A legnagyobb és legkedvesebb ajándék azonban az a színes „meseváros” lesz, amely Budán, az úttörővasút mentén, a csillebérci tábor mellett épül fel, a Fővárosi Tanács által ajándékozott területen.

Méretarány 1:50

A „magyar Disneyland” azonban több lesz, mint meseváros. Helyet talál benne mindazoknak az objektumoknak (épületek, ipari létesítmények, hidak, hajók stb.) az ötvenszeresen kicsinyített mása, időálló anyagból felépült hű makettje, amelyekről az általános iskolában, 14 éves korig tanulnak gyermekeink. Elhelyezik a városkában a KISZ-védnökségvállalással épült hazai létesítmények kicsinyített mását is. A tervek elkészítésében oroszlánrészt vállal a Budapesti Műszaki Egyetem KISZ-bizottsága; de kiveszik részüket mind a tervezés, mind az építés munkájából egész sor fővárosi vállalat, szakiskola felnőtt és ifjú dolgozói is. Ahhoz azonban, hogy 1971 júniusában valóban birtokukba vehessék a pajtások ezredékeket és földrészeket sűrítő kis birodalmukat, országos összefogás szükséges.

Két kérés

A közelmúltban a Magyar Úttörők Szövetsége Országos Elnöksége sajtótájékoztatóra hívta az ország valamennyi megyei lapjának munkatársát. Az úttörő elnökség kéri megyénk és Miskolc vállalatainak, üzemeknek KISZ-szervezeteit, hogy vegyenek részt a munkában. Vállalják el különböző, maguk választotta objektumok megtervezését, elkészítését! A másik kérés mindenkihez szól. Minipolisz és Kronopolisz az a két név, amelyek most jelölik a jubileumi városkát. A munka irányítói azt szeretnék, ha ötletes és a létesítmény jellegét jól kifejező magyar neve lenne.

Az építésben részt vállalni óhajtó üzemek, vállalatok KISZ-szervezetei és a névötlettel jelentkezők értesítsék elképzeléseikről a Magyar Úttörők Szövetséget az alábbi címen: Budapest V., Balassi Bálint u. 16. Szeretnénk, ha Borsod és Miskolc KISZ-esei a megye és a város nevéhez méltóan vennék ki részüket a Minipolisz (?) építéséből.

Márc. 18.

Gazdasági koordináció a mezőkövesdi járásban

Már az MSZMP Központi Bizottságának a gazdasági reform bevezetését megelőző határozata is a város- és településfejlesztésben, s a kommunális ellátásban jelölte meg a tanácsok alapvető feladatát. E feladat végrehajtásának legjobb módszere az erőteljes gazdasági összehangoló munka, a tanácsai koordináció. A mezőkövesdi egyike azoknak a járásoknak, ahol évekkel ezelőtt elkezdődött ez a munka. A települések alacsony ellátottsága, az állami juttatások korlátozott volta szinte kikényszerítette a koordinációt.

Új lehetőségek

A kooperáció létjogosultságát eredmények egész sora igazolja. Sikerült egyesíteniük az anyagi és szellemi erőket, s jól kihasználták az építőkapaacitást. A tanácsok telkeket adtak, hitelt biztosítottak, kivitelezőt szereztek. Ily módon épült a közelmúltban vegyesbolt Négyesen, eszpresszó Tardon, bisztró Sályban, élelmiszerbolt Mezőnagyimihályon. Több községben eddig más célt szolgáló épületet adott át a tanács üzlethelyiségnek. Bükkábrányban így létesülhetett hús- és zöldségbolt, Cserépváralján a tűzoltószertár volt épületében húsbolt, Mezőkeresztesen egy felszabadult tanácsai lakást alakítottak át üzlethelyiséggé.

Szolgáltatások, vízművek

Szentistvánban már működik a 700 ezer forintot érő szolgáltatóház, melyben a fodrász ktsz, a cipész ktsz, s a takarékszövetkezet kapott helyet. Építéséhez a tanács adományozott telket és saját fejlesztési alapjából hitelezte a költségeket. 160 ezer forintos beruházással propán-bután gázcseretelepet is építtetett a tanács Szentistvánban, 1969-ben. Ezekben a hetekben a Mezőkövesdi községi Tanács tesz erőfeszítéseket egy szolgáltatóház építése érdekében. Tárgyalnak a szövetkezetekkel, az állami gazdasággal, a gyógyszerertári központtal, s remélhetőleg ez év második felében megkezdődik a kivitelezés.

A Megyei Gyógyszerertári Központtal már három éves az együttműködésük. Borsodivánkán a régi tanácsházat adták át ingyen: 1968 óta dolgozik a laboratóriummal és szolgálati szobával is rendelkező, négy községet ellátó korszerű gyógyszerertár. Már felépült a szentistváni is; értéke a szolgálati lakással együtt 1 millió 100 ezer forint. A tanács területet, s 300 ezer forintot adott, a helyi tsz negyedmillióval segített. Épül a mezőkeresztesi gyógyszerertár is. Ha elkészül, 1 millió 400 ezer forintot ér: 1970. augusztus 20-án adják át a lakosságnak.

A kooperáció fontos területe a törpevízmű-építés. A járás Tisza menti négy községének (Tiszavalk, Négyes, Borsodivánka és Egerlővő) vízműve a járási és a megyei tanács pénzügyi segítségével és szervező munkája nyomán épült. A kis tiszavalki tsz példát mutat: 250 ezer forinttal segíti a vízműépítést. A hidroglobuszok már mind a négy községbe megérkeztek, a kutak is elkészültek; a következő lépés a gerincevezetékek kiépítése lesz.

Üzemtelepítés

Elsőrendű fontosságú feladat a falvakban a helyi munkalehetőség megteremtése. A kövesdi járásban főként a bedolgozói rendszert fejlesztik. Bogácson és Bükkábrányban a budapesti Női Fehérnemű-készítő Ktsz-nek biztosított a tanács épületet. Bükkábrányban egymillió forintos beruházással a budapesti Termoplasztikai Ktsz-szel közösen műanyag-feldolgozó üzemet is épít a tanács. Mezőkeresztesen a budapesti Ruhaipari Ktsz létesített 200 fős üzemet, a megyei tanács 450 ezer, s a járási tanács 300 ezer forintos támogatásával. Napirenden van egy 600 fős üzemház felépítése Mezőkövesden az exportra is termelő szabó ktsz számára: a helyi tanács két és félmillió támogatásával.

*

1970 januárjában a Mezőkövesdi Járási Tanács felhívást intézett a járás összes tsz-éhez, ktsz-éhez és az ÁFÉSZ-ekhez, a községi tanácsok fejlesztési alapjának támogatására. A felhívás hangsúlyozza, hogy a lakossági igények kielégítése az adott területen működő valamennyi gazdasági szerv közös feladata. A termelőségvetkezetek egyikétől-másikától már megjött a válasz: konkrét ígéretek tettek. Sajnos az ÁFÉSZ-ek és a ktsz-ek még hallgatnak. Jó lenne, ha minél előbb arról adhatnánk hírt, hogy a kövesdi járásban megindultak a befizetések a tanács fejlesztési alap csekkszámájára.

Márc. 19.

Filmjegyzet

Árkon-bokron át

A szeccszíós plakát így hirdeti a filmet: Egy futó találkozás története. Ez a mondat nem igaz: túl világos, túl egyszerű. A film pedig korántsem az. A szeccszíó annál inkább „ül”. Művészeti értelemben is, a szó eredeti értelmében is. A jugoszláv író-rendező, Purisa Gyorgyevics bizarr túlzásokba esik, naturalista elemeket is alkalmaz, keresetten eredetieskedik; mindezt hatásosan teszi. Egy különös, így és azon a helyen lehetetlen, kusza életszövedék furcsa tenyészetét löki a néző elé, aki aztán nem tudja, mihez kezdjen vele. Ha akarom „világ-film”, ha akarom sarlatárság.

A színhely egy mai szerbiai falu. Évszázados, szikár és kegyetlen paraszti erkölcsök és cinikus őszinteséggel feltoluló szeretkezési vágy. Szemellenzős ál-szentség, taszító önzés, fűrészpörizű iskolai oktatás. Kunyhóban élő parasztnyomorúság, és a temető kevés termőföldje „megtakarítására” épített díszes krematórium. A „civilizált” huszadik század tárgyi kellékeinek pusztító áradata: elidegenedés és „sicíliai” vérbosszú, sőt egy kis „megeurópaizált” négerkérdés. S mindez gyönyörű tájakon, gyönyörű színekkel, sőt színdramaturgiával, sőt, ha akarom szimbolikus értelemmel.

Homályos és ravasz ez a film. Kár, mert alkotói, úgy tűnik, nagyon tehetségesek. Aki tudja a helyét a világban, annak elgondolkodtató kuriozitás. Akinek nincs rend a fejében, annak méreg.

Márc. 19.

Filmjegyzet

Hétszer hét

HA A FŐCÍM élénk kúszó feliratait nem figyelnék, eszünkbe sem jutna arra gondolni, hogy olasz filmet látunk: annyira tipikusan angol. Angol az ipari tv-vel felszerelt börtön, ahonnan szöktek és ahová visszaszöknek, London a város, a Scotland Yard a rendőrség, amelyet átejtenek, s őfelsége pénzverdéje a színhely, ahol bűneiket elkövetik a film hősei.

Apropó, őfelsége: II. Erzsébet nemcsak nyírótt bajszú, fortélyosan joviális „javítóintézeti” igazgatójával, s a high life patinás klubjába látogató egészségügyi miniszterével képviselteti magát, hanem saját felséges személyében is megjelenik a vásznon; azaz Wembley-stadioni páholyában, az angol kupadöntőt megtekintendő. A Sheffield és az Everton góljai azonban, bár kétségtől jól megjátszott labdákból születnek, a mozinézőnek semmiféle izgalommal nem szolgálnak. Arra viszont igen jók, hogy elvonják a „smasszerek” és a „zsaruk” figyelmét az éles logikájú, a modern technikában jártas — mondjam így? —, intellektuális bűnözők hihetetlen ügyességgel és szerencsével végrehajtott manipulációiról.

VÉR NEM folyik, fegyver sem dörren, monoklikat is csak egyetlen egyszer osztogatnak. Van viszont fanyar humor és néhány ironikus fricska. Az ötletek egyáltalán nem újak: a változás csak annyi, hogy most olasz filmesek csinálták meg mindazt, amit már annyi alkalommal angol kollégáik. Könnyű, felhőtlen szórakozás, az sem baj, ha egy-két percig nem figyel oda az ember. Mi többször nem figyeltünk oda; azon gondolkoztunk, hol is láttunk nemrég egy igen-igen hasonló filmet. (Egyébként a befejező képsorból arra lehet következtetni, hogy ugyanezekkel a „hősökkel” még fogunk találkozni: sorozat-szaga van a dolognak.) Eszünkbe jutott: a Velejéig romlott volt az a film, amely annyira emlékeztet a Hétszer hétre. A különbség? Ez fekete-fehér és olasz, amaz meg színes és francia. No, meg abban nem volt kupadöntő.

Márc. 27.

A „fejlődés” útja

Amíg tanult, nagyon mértékletesen élt. Unszólásra sem volt hajlandó szeszest italt fogyasztani. Aztán végzett, s „megtört a jég.” Munkahelyén az első szilveszterkor alaposan berúgott. Utána elszántan ismételtette: Hubertust többé nem iszom, nagyon rosszul voltam tőle. Egy évvel később a gin készítette ki. Hogyisne, félliteres üvegből itta. Az új lemez tehát így hangzott: gint? azt nem, a szagát is utálom.

Az idei húsvéthétfőn a vendéglátó hölgy tapintatosan, tőlem érdeklődött: „mit nem iszik” barátunk pillanatnyilag. Úgy tudtam, most rumcsömöre van. Estefelé a locsolkodás házibulivá „fajult”. Csodálkozva láttuk, hogy mindent iszik, válogatás nélkül. Fél tízkor akadozó nyelvel közölte: hát, fiúkák, ha én még mindig tartanám magam a régi szokáshoz, hogy abból nem iszom, amitől egyszer berúgtam, már nem is tudnék mit inni... Révetegen a semmibe nézett, majd rumot öntött a söréhez, s bánatos arccal fenéig itta.

Ápr. 2.

A tanács új otthona

Miskolc III. kerületének lakói, a diósgyőri nagyüzemek munkába siető, vagy éppen hazatérő dolgozói hónapok óta érdeklődéssel figyelték, hogyan halad a munka. Az egyik télies hangulatú, kora tavaszi estén aztán arany színű fények gyulladtak ki a rokonszenvesen emberi léptékű, világos falú, csupaüveg háromszintes épületben. Bútorszállító kocsik álltak meg előtte, az ablakokra sárga fényvédő függönyök kerültek, s az előcsarnok büféjében beszerelték a kávéfőzőgépet.

Mondják, hogy szép park és vízmedence is lesz az épület előtt. Most még csak a járdát építik a fekete mozaikkockákkal burkolt karcsú oszlopok körül, de a zúzott kővel sebtében felszórt bejáratnál máris nagy a forgalom. Megjelentek az első lakásigénylők, a gyönyörű házasságkötő-teremben elhangzott az első igen, s március 31-én Miskolc város III. kerületi Tanácsa, a 6 millió 200 ezer forintos költséggel épült új otthonában tartotta meg ünnepi tanácsülését. A hivatalos átadás április 10-én lesz, de a III. kerületiek felszabadulási ajándéka, a Dézsy János tervezőmérnök által megálmodott tanácsháza már hangos a munka zajától.

Ápr. 4.

A hidakkal kezdtük

Az MKV Baross Gábor utcai épületében szemtanúk idézik a 25 éve történeteket. Mindhárman a miskolci közlekedés veteránjai: Polyák József 1932-től, Bezecski Béla 1942-től, de még a legfiatalabb Vida József is 1943-tól dolgozik a közlekedési vállalatnál.

*

Vida József forgalmi osztályvezető:

— A 26-os pályaszámú villamost a vásárcsarnoknál érte a légiriadó. 1944. június 2-a volt. A teljes kocsiszekrényt levitte a légnyomás, de az alváz és a négy kerék csodálatos módon a sínen maradt. Utas — szerencsére — már nem volt rajta. Ekkor már igen gyakran vijjogtak a szirénák. A telep kocsztárolóit telitalálat érte. Ezután légiriadó esetén a Szinva-parton szaladtunk az avasi pincékhez. Háromhónapos volt a kisfiam. Egyik karomon őt vittem, másik kezemben volt a táska a tápszerrel és a pelenkával. Így rohantam naponta többször is az óvóhelyre.

*

Bezecski Béla kocsivezető:

— A villamosok ablakát fekete klottal kellett elfüggönyözni. Kékre festettük a lámpákat, a fényvetőkre ellenzőt tettünk. Ha légiveszélyt jeleztek, megálltunk. Az utasok futottak a legközelebbi óvóhelyre. Novemberben már belövéseket is kapott a város. A csabai vonalon 10-én szüntettük meg a forgalmat. 16-án aztán teljesen leálltunk. Szerda volt, jól emlékszem, piaci nap. Reggel Diósgyőrből hoztam a zsúfolt kocsit. Ropogtak a harckocsi-ágyúk. Kimerült voltam: az őrjázi kitérőben úgy éreztem, nem bírom tovább. Az utasokat leszállítottam. Rohantam, nem álltam meg a kitérőkben sem. Mire beértem a jó öreg 29-essel, már nagy lángokkal égett a Gömöri raktára. A többiek is tűzben hozták be a kocsikat. Aztán elbúcsúztunk és mentünk a családunkhoz.

*

Ismét Vida József emlékezik:

— December 3-án nagy csend volt a városban. Feljöttem a pincéből, s lenéztem az Erzsébet térre. A Toronyalja utcán gyalogos orosz katonák húzták szét a kétkerekű géppuskákat. Akkor aztán hazamentünk. Akik a városban maradtak, másnap bejöttek a két telepre. Utasításra vártak. Ötödikén megkezdtük a munkát. Összeszedtük a megmaradt szerszámokat, alkatrészeket. A németek felrobbantották a hidakat. A Tiszai előtt levőnek középső része a Szinvába esett, de a Forgó-híd és az úgyőri Gergely-híd is tönkrement. Legelőször ezeket kellett használhatóvá tenni. Ácskapcsokkal, talpfákkal és gerendákkal kezdtünk a hidépítéshez. A felsővezetékét is helyre kellett hozni. Felsődobszán és Gibárton megmaradtak a régi kis villanytelepek, onnan kaptuk az áramot.

*

Polyák József ellenőr:

— Az utasok kérdezősködtek, mikor indulunk. Mondtam, a Jézuska a villamost is meghozza. Meg is lett, de sokkal hamarabb. December 10-én elindult a felszabadulás utáni első kocsí. Ablakok és ajtó nélkül, de feljött a Városház térrig.

Tizenennyolcadikán a szovjet városparancsnok és a polgármester parancsára már a vasgyári végállomásig indítottunk villamost. A vasgyári kitérőben a Vörös Hadsereg fúvószenekara köszöntött bennünket. Aznap ingyen szállítottuk a közönséget. Persze, még jó ideig sötétítés alatt futottak a kocsik, emiatt este nagyon balesetveszélyes volt a vezetés. Volt más baj is. Az emberek továbbra sem akartak fizetni. Úgy hívtak bennünket, hogy UNRRA-villamos. A demokratikus rendőrség és a vasgyári bizalmik segítségével aztán sikerült meggyőzni a közönséget, hogy ingyen mégsem lehet utazni.

*

Bezeczki Béla és Polyák József:

— 1945 januárjában megszerveztük az ellátást. Még lovat is vettünk. Lisztet, babot, krumplit hoztunk faluról és szétosztottuk dolgozóinknak. A villanytelepi strandon konyhát rendeztünk be. A fiatalok segítségével a fürdőt is helyreállítottuk. Szabóságot és cipésműhelyt szerveztünk, nem is akármilyet: szuszterunknak doktorátusa volt.

— A felfagyott pályát csákánnyal hoztuk rendbe. Ki kellett tisztítani a nyomkarimákat. Együtt dolgoztak kalauzok, kocsivezetők, műszakiak, s ami azelőtt elképzelhetetlen lett volna, a forgalmi tisztek és a hivatalnokok is. Nekünk, munkásoknak nagyon jólesett, hogy velünk voltak. Mert nagy szakadék volt azelőtt miköztünk. Lassacskán bejöttek a vidéki dolgozók, és március végén megindulhatott a forgalom a diósgyőri vonalon is. Egy napon meghívták kaptunk a Vörös Hadseregtől. Munkánk elismeréséül szovjet filmeket vetítettek nekünk a Zenepalotában.

Ápr. 4.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Amerikai tragédiák

Avartüzek

A legrégebbi kenyér

6 kisgyerek szenvedett tűzhalált szombaton a New York állambeli Lorkport községben, amikor leégett egy családi ház. A tűz áterjedt a szomszédos lakóépületre is, amelyből a tűzoltók 2 személyt kimentettek a lángok közül.

4 rendőrt ölt meg 2 fegyveres útonálló hétfőn reggel a Kalifornia állambeli Saugus közelében, Los Angeles-től mintegy 50 km-re, amikor egy éjszakai kávézó előtt a rendőrök megállásra kényszerítették az autón menekülő gengsztereket. A kávézó közönsége — mintegy 40 ember — semmit sem látott a néhány perces tragédiából, mivel a tulajdonos vezényszavára valamennyien a padlóra feküdtek. Később elmondták, hogy kb. egy tucat lövés dördült el. Maga a tulajdonos a pult mögött kuporogva értesítette a rendőrséget. Két rendőr már a küzdelem színhelyén, a harmadik a kórházba vezető úton, a negyedik pedig a kórházban halt meg.

*

Tegnap délután Bánhorvátiban, a Szabadság utca egyik portájának nyitott csűrében meggyulladt a rétiszéna. Oka ismét — mint már annyiszor — a gyerekek felelőtlen játéka a tűzzel.

Megyéinkben hétfőn estig még két helyre riasztották a tűzoltókat. Hollóházán a porcelángyár mellett, Ózd közelében pedig az arlói tsz erdejében lobbant fel a láng. Szerencsére komolyabb kár nem keletkezett: a tűzoltók mindkét helyre idejében érkeztek. Az esetek mégis figyelmeztetnek; a szárazabb, szeles időjárás beköszöntével könnyen meggyullad az avar, s ha nem vigyázunk, a tűz nagy kárt tehet erdőseinkben.

*

A zürichi múzeum kiállítási tárgyai között található a földkerekség legrégebbi kenyere. A kutatók véleménye szerint a kőkorszakból származó kenyeret hat-ezer évvel ezelőtt sütötték. Az „ősi” táplálékra egy kiszáradt tó fenekén bukkantak rá.

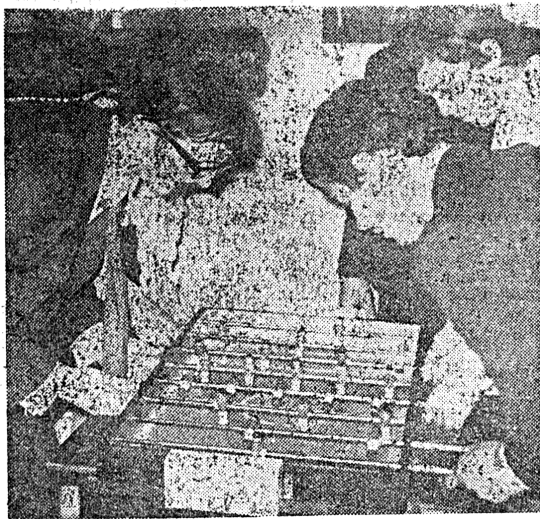
Ápr. 7.

Üzletfelújítás másfél millióval

Hónapok óta a RÖVIKÖT Vállalat által rendelkezésükre bocsátott kölcsönhelyiségekben árusítanak a Borsodi Iparcikk Kiskereskedelmi Vállalat üveg- és porcelán, valamint villamossági szaküzletének dolgozói. A Széchenyi utca 56-58. szám alatti üzlethelyiségeket ugyanis teljesen átépítik. Központi gázfűtést kapnak, és a felső és az alsó raktárt az üzlethelyiséggel összekötő hidraulikus áruemelőt is építenek. A villamossági szaküzlet raktártere 100 négyzetméterrel bővül, ez nagyobb és változatosabb árukészlet tárolását teszi majd lehetővé. Jó ütemben halad a munka, már a portálok szerelése folyik. A másfélmilliós költséggel felújított villamossági és üveg-porcelán szaküzlet megnyitását májusra tervezik.

Ápr. 7.

Pinceklub

népélyes avatón vették birtokukba a gimnázium KISZ-esei sok szórakozási lehetőséget kínáló klubjukat.

Képünkön: az első asztali focimérkőzés.

Másfél éves munka eredményeként elkészült az edelényi gimnázium KISZ-fiataljainak pinceklubja. Építésében, berendezésében segítettek — többek között — az Edelényi Bányaiüzem, a helyi vegyesipari ktsz., a Lenin Kohászati Művek Ifjúsági Klubja és a Diósgyőri Papírgyár fiataljai is. A gimnazista lányok saját maguk tervezték, nagyméretű fali subaszönyeggel, népi hímzésekkel, és népi kerámiával díszítették. Április 3-án ünnepélyes avatón vették birtokukba a gimnázium KISZ-esei sok szórakozási lehetőséget kínáló klubjukat.

Ápr. 7.

Nem lesz „hiánycikk” a buszsofőr

A nagyvárosi közlekedés problémái mindenütt nagyon a „kirakatban” vannak. Nincs ez másként Miskolcon sem. A túlsúlyolt, ritkán járó autóbuszok, villamosok okozta bosszúságok sokszor késztették erős kifakadásra az elmúlt télen a város lakóit. November és január között az ideális, napi 100-105 helyett, sokszor csak 88 autóbusz mehetett ki reggelenként. Mi volt az oka? A létszámhiány. Az MKV-nak 188 gépkocsivezetője volt, s ez a létszám 42 fővel kevesebb a szükségesnél.

A hiány enyhítésére a vállalat saját erejéből 12 gépkocsivezetőt képezett ki, akik február 1-jén munkába léptek. Márciusban naponta már 94-96, hetipiac alkalmával pedig 100 busz állhatott forgalomba. Jelenleg is 16, volt teherautósofőr átképzése folyik a vállalatnál, s ha — miután megszerzik a D-vizsgát — ők is „beépülnek”, április közepe táján újból lényegesen javul majd a helyzet.

Hiányzik 70 kalauz is. a szó rossz értelmében lépcsőzetes munkakezdés riasztólag hat: a jegyvizsgáló még csak nem is három műszakban dolgozik, kevés a szabad ideje, se víkendje, se karácsonya, se nyugodt éjszakája. Az állami támogatással nemrég megvalósított bérfejlesztés azonban remélhetőleg ezen a téren is létszámemelkedést eredményez a közeljövőben.

A buszvezetők bére átlagosan 280, a villamos kocsivezetőké pedig mintegy 220 forinttal emelkedett a fizetésrendezés nyomán. Nyugodtan kijelenthetjük: minden remény megvan arra, hogy többé nem következik be az a szomorú állapot, amely 1968-at és '69-et jellemezte. Az említett két év alatt ugyanis 550 dolgozó lépett ki a Miskolci Közlekedési Vállalattól, s helyükre csupán 368-at tudtak felvenni.

Ápr. 9.

Revü és politikum

A Magyar Néphadsereg Művészegyüttese Diósgyőrben

Európa-szerte jól ismerik a Magyar Néphadsereg Művészegyüttesét. A mintegy 260 főt számláló együttes április 2-án a budapesti Nemzeti Színházban mutatta be legújabb műsorát. A „Hogy is volt?” első vidéki előadására megyénkben, Mezőkövesden került sor április 7-én; 8-án és 9-én pedig a diósgyőri Ady Endre Művelődési Ház adott otthont a produkciónak.

Újszerű, szokatlan és bátor — a megcsontosodott politikai szemléletű és ízlésű nézők számára talán túl merész és vitatható is — ez a jubileumi műsor. Politikai revünek, a groteszk, az ironia és a persziflázs eszközeit felhasználó furcsa, gunyoros, csípős fricskákat osztogató, prózai-táncos-zenés történelmi játéknak nevezhetnénk leginkább. A felszabadulásunk óta eltelt negyedszázadot

néhány jelentős történelmi-politikai csomópont köré sűrítő tablóval ábrázoló komplex játék szerzői: Molnár Gál Péter, Balogh Géza és Novák Ferenc.

Örömmel adunk hírt róla, hogy a tegnapi és a tegnapelőtti előadás az együttes és az Ady Endre Művelődési Ház kapcsolatának csak első láncszeme. A Magyar Néphadsereg Művészegyüttese öszre elkészülő, nagy történelmi szemlélyiségeket megidéző táncképekből és dzsesszbalettből összeállított, új műsorát ugyancsak bemutatja a diósgyőri munkáskerület közönségének.

Ápr. 10.

Őszülő maturandusok

Ballagás a dolgozók gimnáziumában

Kipirult arcú, ünneplőbe öltözött, deresedő hajú diákok gyülekeztek tegnap délután a Lenin Kohászati Művek és a Diósgyőri Gépgyár tőzomszedságában, a dolgozók általános iskolájának Rózsa Ferenc utcai épületében. A miskolci dolgozók gimnáziuma levelező tagozatának két, elsőként kihelyezett osztálya, hatvannégy negyedikes rendezte meg ballagását. Nem járták körül, kart karba öltve az iskolaépületet, mint a fiatalok teszik: bensőséges hangulatú ünnepségük elégedett visszatekintés volt a munkával és tanulással eltöltött négy esztendőre.

Túlnyomó többségük belső igény diktálta tudásvágyból iratkozott be annak idején. Szorgalmas, kitartó, egymást segítő kollektívaként jutottak el az érettségi küszöbéig. Nagy segítséget jelentett számukra az iskola közelsége, s a két-műszakos tanítás: nem kellett műszakot cserélniük, s ugyanazokat az órákat meghallgathatták délelőtt és délután is. Mához egy hétre írásbeliznek, május 10-én pedig megkezdődik a szóbeli érettségi vizsga. Többen felsőfokú technikumban szeretnék folytatni tanulmányaikat. A tegnap délutáni „ballagáson” *Hallók Gyula* igazgató beszédét követően *Ankli Kálmánné* búcsúzott, a végzősök nevében. Az alsóbb évfolyamok — a többi hat osztály — üdvözlétét *Varga Sándor* tolmácsolta, majd a harmadik évfolyam hallgatói könyvvel ajándékozták meg búcsúzó munka- és iskolatársaikat.

Ápr. 12.

Új tanácsházat avattak Miskolc III. kerületében

1966-ban egyesítették Miskolc akkori II. és III. kerületét. Az új III. kerület 72 ezer lakójának dolgait éveken át az egymástól távol eső, volt újdíósgyőri és a régi díósgyőri tanácsháza épületében intézték. A különböző hivatalos igazolások beszerzése sok fáradsággal, időfecsérléssel, ide-oda utazgatással járt, de rosszak voltak a tanácsi apparátus mintegy 80 dolgozójának munkakörülményei is. A III. kerületi tanács minden igényt kielégítő új otthonát a Marx Károly úton, a kerület földrajzi centrumában építették fel, 6 millió 200 ezer forintos költséggel. A háromszintes, csupaüveg épületet Dézsy János, a Miskolci Tervező Vállalat mérnöke tervezte, a kivitelező munkákat pedig a Borsod Megyei Állami Építőipari Vállalat dolgozói végezték.

Március 31-én már új otthonában tartotta Miskolc város III. kerületi Tanácsa jubileumi ünnepi tanácsülését; a hivatalos átadásra azonban tegnap, április 11-én délelőtt került sor. Az ünnepélyes avatón megjelent *dr. Bodnár Ferenc*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának tagja, a Borsod Megyei Pártbizottság első titkára, *Varga Zoltán*, az MSZMP Miskolc Városi Bizottságának titkára, valamint *dr. Fekete László*, Miskolc város Tanácsa Végrehajtó Bizottságának elnöke. A tanács új székházát *Vincze Géza*, a BÁÉV vezérigazgatója adta át. Ünnepi beszédet *Mallák István*, a III. kerületi tanács vb-elnöke mondott: a munkáskerület dolgozóinak nevében átvette a díósgyőriek felszabadulási ajándékát, a régen várt, korszerű tanácsházát.

Ápr. 12.

Zsuzsó mama példája

Zsuzsó mama rég nem él. Húszegynéhány éve is fonnyadt alma arcú, töpödött kis öregasszony volt már. De ezerráncú, aprómintás kartonszoknyáit élete végéig suhogósra keményítette, s homlokába húzott fekete kendőjén mindig friss volt a vasalás. Nagyon szerette a tisztaságot, a rendet. Földbe süppedt, patkparti kis vályogházának pléhtetejére furcsa, rozsdaszínű alakzatokat festett az idő, de a falak fehérsége vakított, s a fal töve mindig frissen volt mázolva. Minden délután víz-nyolcasokkal rajzolta tele locsolókannájából az udvart, s tisztára septe. De nem akárhogy: pászmákban. Egyik nyomon rézsútosan végig jobbra, a másikon meg balra dőlő sűrű nyomokat hagyott a nyírágseprő: így aztán parkettmintás lett a föld.

Zsuzsó mama persze talán egész életében nem látott parkettát, hisz az utcára néző „első ház” — ablakai közt a szentpéteri festett poharakkal ékes, fehér porcelángombos, megfeketedett komóddal, a sarokban a padkás-sutos kemenével — bizony csak földes volt. Mint ahogy földes volt a rakott tüzhelyes „pitar”, meg a komora is. Az öregasszony hetenként sárgafölddel mázolta fel a

szobát, és egy-egy nagyobb zápor után újra és újra derékmagasságig elmeszelte kívülről a fal alját.

Az utcát is rendben tartotta: minden áldott hajnalban felseperte portája előtt a gyalogjárdát, szombat esténként meg még a kocsit is felgereblyézte, miután felszedegette róla fonott kosarába a nagyja szemetet.

A régi falusi öregek legtöbbje nagyon szerette a rendet. A rendet a házban, a ház körül, s a rendet a faluban. De tette dolgát az is, aki restnek született: kötelezte az ősi szokásrendszernek a törvény betűjénél is szigorúbb ereje. Nagytakarítás, meszelés, sepregetés, ároktisztítás; a kerék vágta kátyús, trágyaszalmás, de már szikkadó falusi utcák egyengetése: mind-mind az ébredő tavasz előírta falusi tennivalók lennének ma is.

Évek óta járom megyénk sok faluját, nézelődöm és beszélgetek a helyi vezetőkkel. A Tiszta udvar — rendes ház mozgalom a legtöbb helyen megfáradt, elvesztette ösztönző hatását. Akad olyan nagyközség, ahol tavaly a házuk előtti árok kitisztítására a többszöri szóbeli, majd írásbeli felszólítás, sőt, a pénzbírság sem tudta rákényszeríteni egyes porták gazdáit. Egyre ritkább, hogy valaki napról napra tisztán tartaná a járdát. Bukdácsoltam már fényes délben is borsodi falvakban a betonjárdát csúfító sertéstrágya-kupacok között, s kerülgettem az udvarokból utcára folydogáló bűzös trágyalé-patakokskákat. Gyakorta látni az utcaárokban rossz gumicsizmát, lyukas lábast, de még a kopasztó vízzel odaöntött baromfitoll-csomókat is.

Bács-Kiskun megye néhány nagyobb községével ismerkedtem a múlt nyáron. Mindenütt rendet, tisztaságot tapasztaltam, utcákon és udvarokban egyaránt. Mi, borsodiak, nem tudnánk ezt elérni? Zsuzsó mama és porladó társai példája még nem olyan régi: fel hát a takarító tavaszi nekibuzdulásra! Megyénk falvaiban is büszke, egészséges lakóházak ezrei, betonjárdák és vízvezetékek hirdetik eredményeinket. Nem szabad, hogy örömlenket rendetlenség és szemét keserítse.

Ápr. 14.

A vásárcsarnok, meg a városiasodás

Ódiósgyőrben néhány éve egymillió forintos költséggel korszerű vásárcsarnok épült. Kihaszíratlanul áll: a standok mellett senki, s üresen ásít az elárusító boxok nagy része is. Mindössze három fülke foglalt. Az egyik a Szabolcs megyei Timár községbeli termelőszövetkezeté. Eladója indulat nélkül mondja: — Hoztam 40 fej salátát, 10 fej kelt el. Tavaly ősszel olyan zöldpaprikám volt, majd megszólalt. Annyiért adtam, mint a belvárosban adják. Tapogatták, fitymálták, alig fogyott. Ami megmarad, az én zsebemre menjen? Nézze, a szép és olcsó jonathán is ládászám ránc rohad.

Nyolcból maradt három

Sóska, spenót, zöldhagyma, vagy uram bocsá' hónapos retek nincs. Nem érdemes idehozni: ez az eladó véleménye. Igazát látszik támogatni az egyik közeli zöldségbolt példája is. A tízegynéhány kilónyi spenót rájuk fonnyadt, nem kelendő, pedig az idei „tavaszi” tekintve, nem magas az ára. Mit árúsítanak hát a kongó vásárcsarnokban? Krumplit, káposztát, babot, sárgarépát, gyökeret, tojást. Az indulás idején — azt mondják — még nyolc stand működött. Az említett három kivételével megszűntek. Nem vált be az élőhal árúsítása sem. Pedig folyóvízes medencét is építettek hozzá. Néhány diósgyőri idős asszony árpát, kukoricát kínál zsákból. Ez azért fogy, ha kis tételekben is: a baromfitartók veszegetik.

— Majd, ha felépül az új városközpont, nem lesz itt semmi baj — mondja a timári tsz eladója. — Akkor még tán új pavilont is építünk.

Konkurál a kiskert

A harmadik kerületi tanács elnöke, Mallák István jól ismeri a környéket, logikus és elfogadható magyarázatot ad:

— Diósgyőrben majd mindenkinek van kertje, kiskertje. Ott megterem, ami nagyon kell. A primőrök pedig egyszerűen nem mennek. Nincs is rá pénze a sok nyugdíjasnak, meg hitetlenek is. Úgy vélik, a belvárosban olcsóbb és szebb az áru. Az ellenkezőjéről nemhogy őket, de még a fiatalabbakat sem sikerül meggyőzni. Villamosbérletük van; időt szakítanak, bemennek a Béke téri piacra. Meg aztán, szertartás még itt a piacra járás. Igaza volt az eladónak: néhány éven belül, ha elkészül a háromezer új lakás, egyszerre kicsi lesz majd a csarnok. Valóban, jó lenne, ha most is kihasználnák. De látni kell, hogy a jövőnek épült, mint ahogy kicsit a jövőnek épült a vele szemben levő művelődési ház is.

Többoldalú folyamat

A vásárcsarnok ügyét tulajdonképpen lezárhatnánk. De jelenlegi sikertelensége általánosabb okokra is mutat. Miskolc nagyváros, de lakói nem igazi városlakók.

Az igazi városiasodás hosszú és nehéz folyamat. Sok összetevője van. A városi vezetés törekvései mellett szükséges hozzá minden egyes városlakó türelme, segítsége és bizony tudati fejlődése, szokásváltása is. De nem nélkülözhető a kereskedelem, a szolgáltatóipar rugalmassága, ránevelő ereje, a távlatokban gondolkodás, a pillanatnyi gazdasági eredménytelenségen való felülemelkedés képessége sem.

Nem ártott volna, ha a standjukat a kezdeti nehézségek láttán felszámoló cégek hosszabb türelmi időt szántak volna rá, hogy a lakosság megszokja őket, és bízzon bennük; de főként olcsó és friss árujukban.

Ápr. 18.

Egyenes tartás, rebbenő ujjak...

Akkoriban, 1954-ben a Kilián-dél mai épületei közül még egy sem állt, Kilián-északon is — a kukoricaföldek között — csak a gimnázium és a diákotthon. Biológiaórán növényeket gyűjtöttünk a „prérin”. Kettős vágányú villamosvasút sem volt; a gimi előtti kiterőben öreg ikerkocsik, a „mozgó várótermek” sárgállottak. Ha untuk az órát, kibámultunk a tanterem ablakán, s a pöfögő kisvasúti mozdonyt, vagy a diósgyőri vár mögött ködöt pipáló borzas hegyesküti tetőt nézegettük.

Egy esős novemberi délután eltemettük fiatal osztályfőnökünket. A magyar-órákat néhány nap múlva átvette a „szemüveges öregúr”. Mert így neveztük Szikra tanár urat. Karácsony előtt egész órán a Jókai díszkiadás egyik kötetéből, ha jól emlékszem, az Erdély aranykorából olvasott fel nekünk alig érezhető palócos ízzel, jobb kezének finom, rebbenő mozdulataival kísérve a szavakat.

Mindig halk szavú volt, s a tankönyvet szinte sosem használta. Aranykeretes pápaszeme csillogott, ujjai repkedtek, magyarázott, diktált. Óra végére meg is tanultuk az anyagot, otthon szinte dolgoztunk is vele. „A Pázmán lovag víg ballada” — tanította egyszer, s galambősz feje fölé emelt keze körkörös mozdulataival mutatta is: „Feje búbján holdvilág van...” Hetekig utánóztuk. Tiszteltük tudását: az ő óráján senki sem bámult ki az ablakon, kamasz idéetlenkedéseinket is mintha elvágták volna.

Lassan tizenöt éve mindennek.

A napokban a telefonkönyvben lapozgatva láttam meg a nevet: Szikra Gyula. S furcsa véletlen, a lakás a Kacsóh Pongrác utcában van, közhajtásnyira a Kilián Gimnáziumtól. Másnap becsengettem. Igen, ő az. Magas, szikár termete, egyenes tartása, fehér haja, nyírott bajsza, csillogó szemüvege, rebbenő ujjai — mind, mind a régi.

Vác, a szülőváros, Kolozsvárott az egyetem, Besztercebánya, az első munkahely életének állomásai. Majd 1919-től nyugdíjazásáig, 1948-ig megszakitás nélkül a Földes Ferenc Gimnázium elődjében, a katolikus gimnáziumban tanított. A nevezetesebb tanítványok? Köteles Jenő altábornagy, Rudnyánszky István újságíró, Karsai Elek történész. Nagyon jó érzés, ha valaki meglátogatja, de a több ezer volt tanítvány közül ezt bizony igen kevesen teszik. Szerencse, hogy a nyugdíj nem jelentett nyugalmat. 1955-ben óraadóként még érettségiztetett, s a tanítást csak '66-ban hagyta abba. Sok ismeretterjesztő előadást tartott, s büszke rá, hogy 1942-től tanított Miskolc első „dolgozók iskolájában”, a gépipari középiskolában.

Ma már csak sétálgat délelőttönként Szikra tanár úr: a diósgyőri vár környékét szereti a legjobban. Még mindig sokat olvas, könyvet is, újságot is. Címzetes igazgató, de ezt említve finoman legyint. Mit vár a fiataloktól? Legyenek kötelességtudók, türelmesek, s tanuljanak hűséget. 1965 nyarán Szegeden vette

át négy, 1915-ben végzett társával együtt az aranydiplomát. A közelmúltban dédnagypapa lett: nagyon boldog, hogy ezt is megérhette.

A napokban múlt nyolcvanéves.

Ápr. 18.

Lenint ismerni

„A harmadik országos diákszövetség felhívással fordult Lenin születésének 100. évfordulója alkalmából a magyar fiatalokhoz. Ismerjük meg Lenint, az embert!”

*

A LENINGRÁDI REPÜLŐTÉR várócsarnokában megkapjuk a beszállókártyát. Kint még sötét van: metsző széllel fogad a tél eleji hajnal. Előredőlt felsőtesttel igyekszünk a kifutó betonját megremegtető hajtóművű TU 104-esek egyike, a moszkvai gép felé. Az utastér közepén helyezkedem el, szomszédaim szovjet kiskatonák. Idebent álmosító dorombolássá szelődik a gép robaja. Beszűrődnek a szárnyak jelzőfényei. Hirtelen gyorsuló mozgással, meredeken emelkedünk a levegőbe. Elmarad alattunk a repülőtér világos foltja. Délkeletnek tartunk. Még mindig alig virrad. Nyugtalan vagyok és szomorú. Leningrádban voltam, közel a helyhez, ahol általam sohasem ismert apai nagyapám a cár hadifoglyaként fagyott meg jó félévszázada, a murmanszki vasút építőinek barakkjában. A néhai vaskőbányász után nem maradt fénykép. Három apró gyerekek, egy szívbeteg asszony és a nyomor maradt utána. Sosem tudom már meg, merre van a sírja.

Egy hétig abban a szállodában laktam, amelyikben az esztelenül elbizakodott fasiszta diktátor a város elfoglalását szerette volna ünnepelni. Barátaim élnek Moszkvában, az Uralban, s immár jó ismerősöm Lenin városa is. Hét éve, a Moszkva folyó partján épült egyik úttörőtáborban, ahol segédrajvezetőnek választottak, szerelmes voltam egy sudár, aranyszőke bársonyos-szürke szemű egyetemista lányba, aki azóta építésszé lett. Most is látom a fehértörzsű nyírfák közt a nyitott kerti házikót, a beszédkát. Ott találkoztunk utoljára, a magyar fiatalok tiszteletére rendezett augusztus 20-ai vecserinka éjjelén. Eszembe jut táborunk sofőrje is, amint a végigküzdött háborúról, s szerettei elvesztéséről beszél. Vállremegtető, szégyellős-halk férfizokogással borult friss fenyődeszka illatú szobácskájára asztalára. Akkor még egyikünk sem ismerte az Emberi sorsot. Néhány nappal később German Tyitov úrhajós ünnepélyes, Vörös téri fogadására vitt bennünket. Visszafelé jövet politikáról beszélgettünk: szavaiból az idősebb testvér bölcs nyugalma érzetét.

VALAHOL TÁN, akkor hatodikos, vörösnyakkendő kis barátaim is emlékeznek még: a táborút mellé kuporodva együtt hallgattuk egy veterán bolsevik emlékezéseit Leninről. Ahogy nagyapám nem láttam, sohasem láthattam őt sem, a zseniális gondolkodót, a céltudatos forradalmárt, a meleg

szívű embert. Szeretem hullámos szőke hajjal keretezett, csodálkozó tekintetű kisgyermekkori arcát ugyanúgy, mint a Komintern III. kongresszusán róla készült fényképet, amelyen az emelvény lépcsőjére telepedve jegyzetel. Láttam a Szmolnijban a legendás vászonhuzatú foteleket, a kopott asztalka mellett és sétáltam a Vasziljevskij szigeten, a zajló Néva partján. Váramoztam a mauzóleum előtti kétkilométeres sorban Moszkvában, de a ravatal Leninje sem az, akit én ismerni vágytam.

Hirtelen narancsvörös fénynyalábok törnek be a gép ablakain: felriadok gondolataimból. Kilencezer méter magasan repülünk. A jóval alattunk levő, eddig piszkosszürkének látszó, vastagon gomolygó felhőrengeteg peremén most felbukkan a győzedelmes, hatalmas napkorong, s a vak felhők felizzanak gyönyörűségesen. Alig egy percig tart az egész. Mindnyájan lenyűgözve figyeljük. Mindnyájan: az orosz munkások, a kiskatonák, a mongolos arcú, pergő beszédű közép-ázsiaiak, akikkel — úgy tűnik — a Szmolnij visszhangos folyosóján már találkoztam. Az egyik sörtehajú kiskatona cigarettával kínál: dobozán a flotta zászlaja lobog. Tűzet adok, s belémnyilallik a felismerés. Cári fogolyként megfagyott nagyapám, szverdlovszki barátom, Zsenya csodálatosan mély, szürke szeme, a sírástól rázkódó vállú sorfőr, a Tyitovot ünneplő tízezrek örömkialtása, a Szmolnijba zarándokoló közép-ázsiaiak, a hitleristák által soha be nem szennyezett leningrádi Asztorija szálloda, ez a lassan ereszkedő, hatalmas, biztonságos gépmadár, s talán még az is, hogy most itt lehetek: igen, ez így együtt, mindenki és minden, ez Vlagyimir Iljics Lenin.

ALATTUNK RITKÁS ligetek és a hómezőt pettyező Moszkva környéki dácsák futnak visszafelé. Pilótánk simán leteszi a gépet Seremetyevó jeges betonjára. Tiszta a reggel, mínusz tizenkilenc fok, ropogós fagy fogad. 1968. december elseje van, néhány másodperc múlva nyolc óra. A Szpasszkij-torony feltárlt kapuján éppen most lép ki a díszőrség a Vörös térre, hogy pontosan óráutéskor felváltsa a mauzóleumnál eddig őrködőket. Ha Vlagyimir Iljics fürkésző tekintetével nézhetné őket, minden ünnepléstől irtózó emberségében bizonyára haragra gerjedne, s bosszús elhárító mozdulatokat tenne mindkét kezével.

Ápr. 19.

Kiváló eredmények átlagon aluli körülmények között

A Miskolc felől érkezőnek legelőször a nagyközség nyugati határán magasra nőtt meddőhányók és füstölgő salakhegyek tűnnek a szemébe. Közvetlen utána Edelény legszebb új épületét, a háromemeletes, 300 betegnek helyet adó Járási Tüdőgyógyintézetet veszi észre a látogató. Mindössze hét ilyen épület van az országban. De ezt már *dr. Abossy István* igazgató-főorvostól tudjuk meg, aki *Bajusz István* gazdasági vezető segítségével ismerteti a gyógyintézet eredményeit, gondjait.

Először az országban

1966-ban kezdődött el a munka. Új szervezési formát valósítottak meg, először Magyarországon: a kórház-gondozói egységet. Tevékenységüknek négy összetevője van. Felkutatják a betegeket, nyilvántartják, gyógykezelik, majd az utógondozás következik. A speciális forma szerencsésnek bizonyult. Ellátási területükön a tbc-ellenes küzdelemben az országos átlagot jóval meghaladó eredményeket értek el. Működésük négyéves időszakában 10-15 százalékkal volt magasabb a gyógyulási arány Edelényben, mint az ország más intézeteiben. 150 ezer főnyi lakossággal törődnek: az edelényi járáson kívül hozzájuk tartoznak a volt putnoki járás községei, a miskolci járás egy része, valamint Kazincbarcika és Ózd város. 1968-tól egyre fokozódó mértékben foglalkoznak a tüdődaganatos betegek gondozásával, 1969-től pedig a többi nem tbc-s tüdőbetegségek — idült hörghurut, asztma — gyógyításával. A jósavői Békebarlang-beli klimatikus gyógyhely kórházi kivizsgáló profilját is elvállalták, és szervezik területükön az alkoholizmus elleni küzdelmet. Fontos szerepük van a túlsúlyolt belgyógyászatok tehermentesítésében.

Hat orvos hiányzik

Az intézet orvosainak munkaterhelése az átlagosnál sokkal nagyobb: a hét óras kórházi munkaidő mellett el kell látni a háromórás gondozói munkát is. Jelenleg a nyolc beosztott orvosi státusból csak kettő van betöltve. Ha nem kaptak volna ideiglenes segítséget a budapesti Korányi TBC Intézettől és a Miskolc városi TBC-kórháztól, képtelenek lennének megfelelően ellátni feladatukat.

A távlati tervek a „tüdőprofilban” kiemelkedő szerepet szánnak Edelénynek. A belgyógyász szakma tüdőgyógyászat iránt érdeklődő fiatal orvosait nagy lehetőségekkel várja a kórház. Az egyedülálló fiatalokra összkomfortos szállás vár, családosok számára is van lakás.

Előadások az Akadémián

Minden nehézség dacára kialakulóban van a munkahelyét, kollektíváját szerető törzsgárda. A 175-ös összlétszámból 110-en kezdettől fogva Edelényben dolgoznak. A rendkívüli túlterhelés mellett országosan elismert tudományos tevékenységet is folytatnak az intézet orvosai. A főorvosi gárda állandó. Tudományos érdeklődésük Edelényben tovább fejlődött. Három témával foglalkoznak: kutatják a nem tbc-s tüdőbetegek gondozásának módszereit, vizsgálják a tbc-sek gyógyszeres kezelésével kapcsolatos mellékhatásokat és dolgoznak a tüdődaganatok problematikáján is. A Magyar Tudományos Akadémia 1969. évi nagygyűlésén három edelényi tüdőgyógyász tartott előadást.

Pénzügyi gondok

A külsőre gyönyörű épületet elkészültekor 900 hibával kellett átvenni. Közülük sok máig is megmaradt. Kétszeresen gátolják a fejlődést: zavarják a megfelelő betegellátást, helyrehozataluk pedig igen sok pénzt felemészt. Saját erejéből az edelényi tüdőgyógyintézet nem képes javítani helyzetén. Működési hitel és béralap tekintetében az országos átlag alatt vannak. Eleve alacsony szinten indultak, és költségvetésük 1967 óta semmit sem emelkedett. Hála sokoldalú műszaki gárdájuknak, az elmúlt évben egymillió forintot sikerült megtakarítaniuk a különböző házi kivitelezésű javításokkal. Az azonban már semmiképpen sem ellensúlyozható, hogy a hőenergia-ellátást biztosító kokszt megvásárlásához a szükséges összegnek a fele sem biztosított. A járási szervek a pénzügyi gondokon a legjobb akarat mellett sem képesek segíteni. Segíthetnek viszont más problémák megoldásában. Mindenképpen fel kellene számolni a kórház közelében levő, nyaranta a legyek millióit ontó tsz-istállót, s mielőbb új utat kellene építeni a községből az intézet bejáratáig, mert a jelenlegi megközelítési lehetőség nagyon méltatlan a tüdőkórház tekintélyéhez, nagy nehézségek közepette kivívott hírnevéhez.

Ápr. 19.

Három országos nyertes

„Haj, regő rejtem...”

Úttörő néprajzosok Borsodnádason

A néprajzkutató úttörők országos rádióversenyén mintegy 200 szakkör vett részt. Szép borsodi sikerrel zárult a műsorsorozat: a 24 nyertes közül öten élnek megyénkben. *Bajusz Kati* Karcsán, *Bakos Péter* Miskolcon, *Érsek Zsuzsi*, *Karika Judit* és *Pallagi Laci* pedig Borsodnádason, ahová el is látogattunk. A kéthetes külföldi jutalomüdülésre együtt utazik tanítványaival *Nemcsik Pál* történelem, ének-zene és testnevelés szakos tanár is, aki 1959-től vezeti a borsodnádasi úttörők honismereti szakkörét.

*

— Alföldi vagyok, Ókékscén születtem. A felvidék egészen más világ — mondja *Nemcsik Pál*. — A hegyek, erdők, bányák, gyárak változatossága, a keleti palócok, a „barkók” hagyományai rögtön megragadtak, amikor ide kerültem. Néprajzi munkám a népzene tanulmányozásával kezdődött. Foglalkoztam tárgyi néprajzzal is: az általam gyűjtött anyag nagy része a Néprajzi Múzeumba került. Borsodnádasi ipari település, igaz. De itt ugyanúgy megvannak a kutatás lehetőségei, mint a parasztlakta területeken: van munkásfolklor, csak sajnos, együtt hal el a többi néphagyománnyal.

Nemcsik Pálnak 60 szakcikke jelent meg különböző folyóiratokban. 1959-ben a Nyelvőr pályázatán megosztott első díjat nyert. Kapcsolatban áll a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetével. 14 éve vezetője a borsodnádasi úttörőcsapatnak. Mindezt tanári munkája ellátásán túl vállalta. Hogy győzi idővel, erővel?

— Nem olyan csodálatos dolog ez — válaszolja. — Kiegyensúlyozott a családi életem, szeretem a munkámat, s igyekszem jól beosztani a napot. A folklormunka megkönnyíti az iskolai történelem- és énekkortatást is. A helytörténeti vonatkozásokat, a helyi gyűjtésű népdalokat nagyon kedvelik a tanulók. A szakkörnek 30 tagja van. Gyengébb tanulókat is felveszünk: a szakkörben végzett munka tanulmányi eredményük javulásában tükröződik. Az országgraszoló eredmény az összes nádasi, sőt ózdi kis néprajzos sikere. Mindazoké, akik részt vettek a 25. évforduló tiszteletére rendezett helytörténeti vetélkedőn, mindazoké, akik felkutatták a különböző dokumentumokat, a katonai- és summásdalokat.

A szóke, nyolcadikos *Érsek Zsuzsi* 3 éve tagja a szakkörnek:

— Sírtam örömben, amikor megtudtam, hogy nyertünk. Más öröm is ért. Felvettek az egi Dobó István Gimnázium ének-zene tagozatára! Nem volt könnyű a gyűjtőmunka; néha nagyon nehezen állnak kötélnek az idős nénik és bácsik.

Pallagi Laci komoly, szerény fiatalember. Épp locsolkodni volt, amikor meghallotta a jó hírt. Ő is kétszeresen boldog, vágya, hogy erdészeti tagozaton tanuljon tovább, teljesült. Ősztől szintén egri diák lesz.

A húszperces rádióműsor harmadik kis riportere *Karika Jutka*. Hetedikes. Tiszaszederkényben szeretne tovább tanulni. Hogy miért éppen ott? Oda jár a legjobb barátnője.

*

Borsodnádason a honismereti munka társadalmi ügy: a községi vezetők mindig szívesen segítenek. 1971-ben helytörténeti múzeumot nyitnak majd a járási tanács támogatásával. Nemcsik Pál és kis munkatársai gyűjtésük eredményeit így visszaadhatják a 700 éves múltú község lakosságának, a törökverő Gyárfások, Bozák, Érsekek mai bányász és ipari munkás utódainak.

Ápr. 25.

Szépek a belpátfalvi keményeserép-edények.

Foto: Mizerák István.

Szabál'os történet

A 2314-es, Budapest felől érkező személyvonat Füzesabonytól Miskolcig „menetrend szerint” nem áll meg. Április 23-án, csütörtökön mégis megállt. Többen, „érvényes menetjeggyel rendelkező utasok” megkísérelték a felszállást. A kalauz azonban kategorikusan megtiltotta. — Mi lenne, ha felszállnánk? — kockáztattam meg a kérdést. — Fizetnének negyven forint büntetést — volt a válasz. Nem szálltunk fel.

Pedig lett volna megoldás. Erről a mezőkövesdi állomás egyik vasutasa világosított fel, ekképpen: — A másik oldalról kellett volna felszállniuk! Hogy én erre miért nem jöttem rá?! Ha már a szabál'-t nem is lehet megkerülni, de a vonatot, azt igen...

Ápr. 26.

Türelem, tapintat, segítő szándék

A diósgyőri nővédelmi gondozóban

Hazánk első nővédelmi gondozója megyénkben, a Szentpéteri-kapui kórházban jött létre dr. Aszódi Imre szülész-nőgyógyász főorvos vezetésével. A második Diósgyőrvasgyárban, a III. kerületi rendezőintézetben működik 1968 januárja óta. Vezetője dr. Szepesi Lajos nőgyógyász szakfőorvos, pszichológus.

— 1968 első hónapjában mindössze kilencvenketten kerestek fel bennünket. Jelenleg havonta 750 asszony és lány fordul hozzánk.

— A szexuális élet mindig az emberek legbensőbb, legintimebb ügye volt. Hogyan sikerült az ebből adódó nehézségeket leküzdeniük?

— Nem véletlen, hogy gondozónak nevezik intézményünket. Hozzánk túlnyomórészt egészséges asszonyok, lányok járnak. Legfontosabb feladataink a megelőzés, nevelés, felvilágosítás. Ezt a munkát csak a legteljesebb bizalom légkörében lehet végezni. Bizalmat pedig csak akkor kapunk, ha cserébe a tapintatot és a legteljesebb diszkréciót biztosítjuk. Ezért gondozónkat minden tekintetben elkülönítettük a nőgyógyászatától. Aki hozzánk jön, annak nem kell sorszámot váltania. Feljegyzéseinket teljesen külön kezeljük. A nőgyógyászat a második emeleten van, mi a negyediken. Gondozottainknak nem kell gyógyszerárba járniuk; itt is azonnal megvásárolhatják a szükséges szereket. Helyiségeinket igyekeztünk úgy berendezni, hogy minél kevésbé emlékeztessenek rendelőre, kedves, oldottabb hangulatuk legyen.

— A körzeti és szakorvosi rendelőkben gyakran túl kevés idő jut egy-egy betegre. Van ilyen gondjuk önöknek is?

— A napi 3 óra rendelési idő önmagában nálunk sem sok, de megsokszorozódik azáltal, hogy nagyon jó munkatársaim vannak. Nekünk pszichológusnak, és megértő embernek is kell lennünk. Türelmesen meg kell várnunk beszélgetés közben azt a pillanatot, amikor a másik őszintén megnyílik előttünk. Még a fölöslegesnek tűnő „lelkizések” meghallgatására is kell, hogy időnk legyen. Aki hozzánk jön, annak segítségre van szüksége, nem ledorongolásra.

— Diósgyőr tipikusan munkáskerület. Adódnak-e ebből a körülményből sajátos problémák?

— Nővédelmi gondozónkat legtöbbször a diósgyőri és vasgyári régi „munkásdinasztiákból” származó asszonyok keresik fel. Anyagi körülményeik általában jók, felelősségérzetük fejlett. Több probléma van egyelőre a Kilián-lakótelepen élőkkel. Heterogén, különböző indítású, eltérő hagyományú emberek. A legtöbb gondunk a rossz anyagi viszonyok között élő, elmaradott gondolkodású rétegekkel van. A cigányasszonyokat például a legindokoltabb esetekben is csaknem lehetetlen rábeszélni a terhesség megszakítására. Az Infecundin tablettá árát még mindig sokallják, pedig a kezdeti 55 forintos ár helyett ma már 31 forintért adjuk az egy hónapra elegendő mennyiséget.

— Meg kell küzdenünk gyakran az Infecundin mellékhatásairól elterjedt, teljesen alaptalan híresztelésekkel is. Az idegenkedésre az adhatott okot, hogy különösen körültekintő vizsgálatok előzték meg kezdetben az Infecundin alkalmazásának engedélyezését, hisz az anyák és jövőbeni gyerekeik egészségéről volt szó. Ma már egyszerűbbek ezek a vizsgálatok, s végérvényesen bebizonyosodott, hogy a szájon át szedett fogamzásgátlóké a jövő. Azokban az igen ritka esetekben, amikor valaki mégsem szedheti, segítünk a számára is megfelelő fogamzásgátló szer kiválasztásában.

— Milyen szervek segítik munkájukat? Mik a terveik?

— Jó a kapcsolatunk a rendelőintézetben működő bőrgyógyászattal, nemibeteg-gondozóval és a nőtanáccsal. Most azon dolgozunk, hogy a védőnői hálózatot is jobban bevonjuk munkánkba. Anyagi eszközök híján sem plakátokat, sem brosrákat nem tudnak nyomtatni. A III. kerület asszonyai leginkább szomszédjuktól, munkatársaiktól tudnak rólunk. Csak egy példát: A múlt télen, dacolva hóval, faggyal, egy repáshutai asszony kereste fel gondozónkat. Férje a munkahelyén, a Lenin Kohászati Művekben hallotta jó hírünket, ő így találta meg az utat hozzánk.

— Terveink? A jövőben szeretnénk többet foglalkozni a tulajdonképpeni családtervezéssel, a meddőségi vizsgálatokkal, a nők szexuális életének zavaraiival. Nagyon fontos lenne, hogy minél előbb megszervezzük a gyerekek nőgyógyászati ellátását, s többet törődjünk a klimaxos, a változás korában levő nők sajátos problémáival.

Máj. 5.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

A legnagyobb árhullám

Kakasbosszú

Gyufával játszott

Árokba borult

Minden idők legnagyobb árhulláma zúdul le a Tisza felső szakaszán. Tiszabecsnél tegnap 680 centiméter volt a vízállás. (Az 1947-es csúcs 573 cm.) A mellékfolyók is veszedelmesen áradnak: a Szamos Csengernél 50 centiméterrel magasabb valaha is mért legmagasabb szintjénél. A Bodrog is árad. A vízügyi igazgatóság miskolci árvízvédelmi csoportjától kapott értesülés szerint a Tisza Borsod megyei szakaszán elsőfokú a készültség. Várható, hogy ma Záhony és Tokaj között elrendelik a másodfokú készültséget. Megyénk területén szombaton kezdődik a tetőzés. Addig az árvízvédelem megfelelően felkészül a veszélyeztetett területek védelmére.

*

Az amerikai Arizona állam Phoenix városában váratlan fordulatot vett egy kakasviadal. A „mindhalálig folyó csata” egy részvevőjének lábára — a szokásoknak megfelelően — zsilettpengét erősítettek. Ellenfele helyett azonban a „felfegyverzett” madár tulajdonosára támadt, és olyan mély sebeket ejtett rajta, hogy a gazda belehalt sérüléseibe.

*

I. István, 6 éves taktaszadai kisfiú megtalálta nagyapja elveszett gyufásdobozát, s játszani kezdett a tűzzel. Játék közben felgyújtotta az udvaron levő szalmakazlat. A kisfiúnak szerencséire az ijedtségen kívül más baja nem történt, s az anyagi kár sem jelentős. Az eset azonban ismét a felnőttek felelősségére figyelmeztet.

*

Csanádpalota és Mezőhegyes között Lovgó István, 31 éves gazdálkodó lovai egy dűlőúton megbokrosodtak és a kocsí az árokba borult. A gazda olyan súlyosan megsérült, hogy a helyszínen meghalt. Vele levő 6 éves kislány csak könnyebben sérült meg.

Máj. 15.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Omlás Zobák-aknán

Természeti csapások

Elesett a síneken

Segítség Szabolcsnak

Csütörtökön hajnalban fejtésomlás történt Zobák-aknán. A veszélybe került 4 bányász közül hármat néhány óra alatt egészségesen kiszabadítottak az omladék alól. Fodor János, 31 éves segédvájár 11 óra hosszat volt a szén fogságában, félig eltemetve, de eszméletét nem veszítette el. Amikor kiszabadították az omlás alól, a komlói kórházba szállították. A kórház pénteken szomorú hírt közölt: Fodor János életét a leggondosabb orvosi ellátás sem tudta megmenteni, súlyos keringési elégtelenség és sokk következtében meghalt.

*

Románia egyes területein is károkat okoznak a megáradt és medrükből kilépett folyók. A víz elárasztott számos helységet, megrongálta a villanyvezeteket, megbénította több ipari objektum tevékenységét, s nagy károkat okozott a mezőgazdaságban is. A Scinteia közlése szerint az áradás emberáldozatokat is követelt. Használhatatlanná vált 16 országúti és 2 vasútvonal. A veszélyeztetett szakaszokon ezrek viaskodnak a pusztító elemmel.

*

Indiában rendkívüli hőség pusztít. Becslések szerint több mint 300 halálos áldozata van a Bihar államot elöntő hóhullámnak. A hőmérséklet egyes helyeken elérte a 41 fokot. A perzselő hőség a mezőgazdaságban is nagy károkat okozott.

*

A budafok-hárosi vasútállomáson Simon Lajos, 43 éves tolatásvezető, iváncsai lakos munka közben elesett a síneken, és a tolató szerelvény elgázolta. Kórházba szállították, állapota súlyos, de nem életveszélyes.

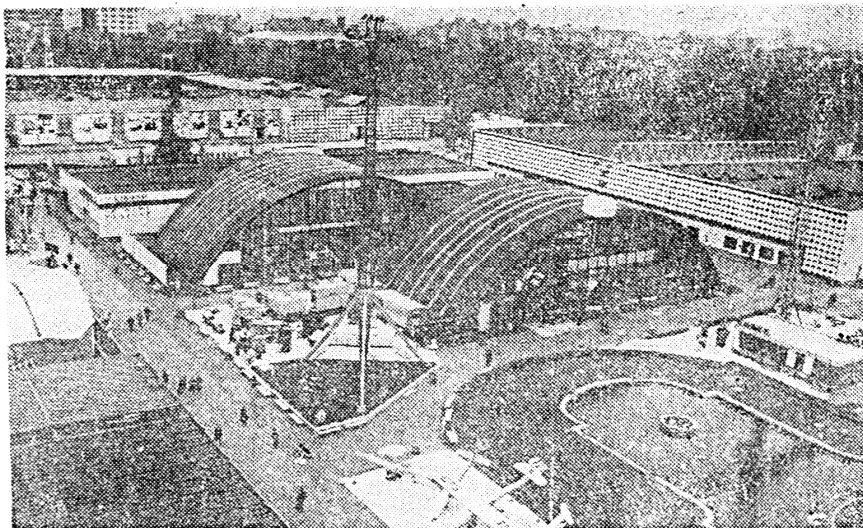
*

A miskolci tűzoltók is részt vesznek a Szabolcs megyei árvíz mentési munkáiban. Tegnap az egység állományának egy része Vásárosnamény körzetébe utazott, ahol miskolci motorcsónakok is segítik az élet- és vagyónmentést.

Máj. 16.

Nagydíjat kapott az ózdi acél

Folyik a szabadalmi eljárás

Tegnap, május 25-én *Nyers Rezsőnek*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Központi Bizottság titkárának vezetésével pártmunkás-küldöttség látogatott a BNV-re. Az MSZMP KB osztályvezetői és a megyei pártbizottságok első titkárai felkeresték — többek között — a kohóipar pavilonját is, ahol *dr. Horgos Gyula*, kohó- és gépipari miniszter kalauzolta a magas rangú vendégeket.

Nyers Rezső elvtárs tetszését különösen a hazai kohászat termékstruktúrájában bekövetkezett öröndetes gazdagodás nyerte meg. A KB titkára külön is elismerését fejezte ki *Csépányi Sándornak*, az Ózdi Kohászati Üzemek vezérigazgatójának, nagydíjas termékük, a kiválóan forgácsolható „JF” acélfajták kifejlesztéséért. *A Budapest Fővárosi Tanács VB az idei BNV-n 12 terméket jutalmazott nagydíjjal. Borsod-Abaúj-Zemplén megye termékei közül egyedül a „JF” acélok nyerték el ezt a megkülönböztetett elismerést.*

A pártmunkás-küldöttség látogatását követően az Ózdi Kohászati Üzemek kiállítási irodájában Csépányi Sándor vezérigazgató ismertette az új acélfajták kifejlesztésének történetét.

Az ötletet egy külföldi szaklapban megjelent közlemény szolgáltatta *Temesszentandrás Guidónak*, az OKÜ akkori főmérnökének. 1965-ben megkezdődtek a kísérletek. A gyár tehetséges műszaki gárdájának és fizikai dolgo-

zóinak közös munkája a szocialista tábor országainak kohászatában egyedülálló eredményt hozott, és tudomásunk szerint hasonló acélfajták előállítására Nyugat-Európában is csupán a Német Szövetségei Köztársaságban és Ausztriában folynak üzemszerű kísérletek.

Az ózdiak az acélok gyártásánál alkalmazott különleges dezoxidáló anyagokkal és technológiával a hagyományos minőségeknél jobban forgácsolható termékeket állítottak elő. Az új acélfajták a titánkarbid tartalmú keményfém forgácsoló szerszámon munka közben speciális védőfelrakódást képeznek, amely a forgács és a kés határrétegében a magas hőmérséklet hatására meglágyul, keni a szerszámot. Így a forgácsoló kés élettartama háromszorosánál négyszeresére növekszik. A kés élettartam-növekedése lehetővé teszi a vágósebességnek, a szerszámgép fordulatszámának növelését; termelékenyebbé válik a munka, jobban kihasználható a gépek kapacitása. Különösen előnyös az új acélok megmunkálása a nagy teljesítményű, korszerű, numerikus vezérlésű szerszámgépeken. Csökkennek a szerszámköltségek, a beruházási költségek, s nő a termelési érték.

Az OKÜ és a Lenin Kohászati Művek már gyártja a „JF” szerkezeti acélokat, s elfogad megrendeléseket. Hazai felhasználásuk évente már kezdetben legalább 20 milliós megtakarítást eredményez majd népgazdasági szinten. Jelentős a külföld érdeklődése is. Ha a szabadalmi eljárás befejeződik, valószínűleg több országgal megkezdődhetnek a tárgyalások a jól forgácsolható acélok licencének előnyös eladására.

Máj. 26.

Képeink (a fenti és a lenti) az idei BNV-ről készültek.

Ünnepi könyvhét, 1970

Költői est Miskolcon

Berek Katalin és Nagy László részvételével

Nagyszerű ünnep, a költészet szépségének és igazságának színhelye volt tegnap este a Miskolci Galéria zsúfolásig megtelt kiállítóterme. Költői esteken igen ritkán látható, rendkívül nagyszámú és értő közönség fogadta kedves vendégeinket: egyik legjelentősebb élő költőnket, *Nagy Lászlót*, s a verseit tolmácsoló *Berek Katalin* színművésznőt, valamint a költő munkásságáról összefoglalót adó *Czine Mihály* irodalomtörténészt.

A város és a megye közéletének számos ismert személyisége is részt vett az esten, jelen volt többek között *Varga Gáborné*, a megyei tanács vb-elnökhelyettese, *Nagy Zoltán*, a megyei pártbizottság helyettes osztályvezetője, *Tok Miklós*, a városi tanács vb-elnökhelyettese, s *Marcziniák Sándorné*, a városi tanács művelődésügyi osztályának vezetője.

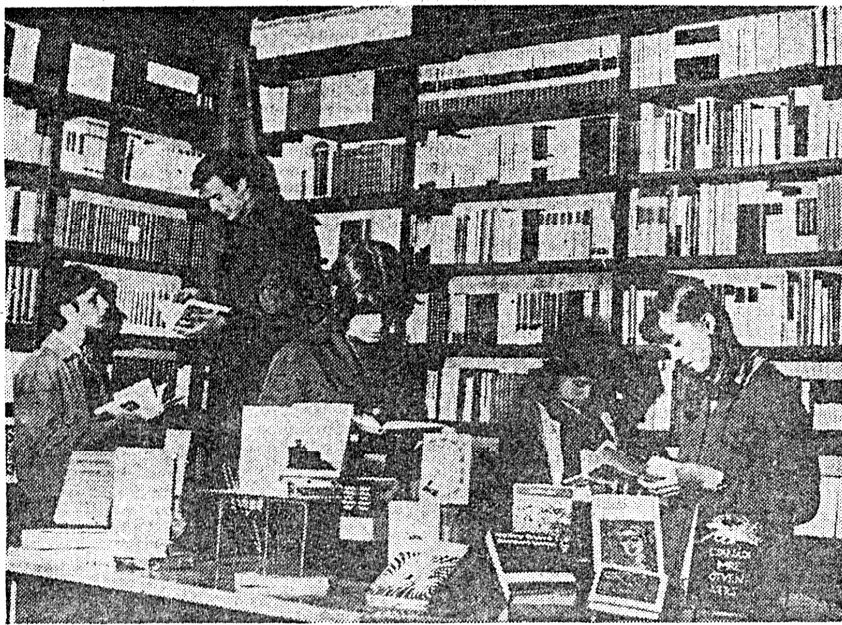
A Galériát a Kossuth Gimnázium tanulói által készített művészi szönyegek díszítették. A kiállítási terem méltó környezetet biztosított az idei ünnepi könyvhét megnyitó ünnepsége, s Nagy László költészete számára egyaránt.

Mai költészetünkben Nagy László és Juhász Ferenc az a két költő, akik az emberi élet s a nagyvilág minden fontos problémájára érzékenyen reagáló, korszerű tartalmú, egyetemes érvényű költészet megteremtése mellett megújították — s magyar hagyományok továbbfejlesztésével újították meg — modern líránk formanyelvét, képkincsét.

Az est sikerének fő letéteményese Berek Katalin szenvedélyektől izzó, mégis intellektuális versmondása volt. Nincs ma Magyarországon még egy előadóművésznő, aki annyira értené Nagy László mondanivalóját, s annyira tiszta magyarsággal tolmácsolná, mint ő. Különösen emlékezetes a *Menyegző* magával ragadó előadása.

Az est befejezésekképpen a költő felolvasta egyik új versét, majd dedikálta műveit.

Máj. 31.

Vevők, érdeklődők a Kazinczy könyvesboltban.

(Fotó: Szabados György)

Háború homokzsákokkal

Riadó! Behívóparancs.

Az emberek legtöbbjét édes álmából verte fel. Másokat munkahelyükön, éjszakai műszakban talált. Sokan családjuktól sem tudtak elbúcsúzni. Szólította őket a sürgető kötelesség. Ha nem félünk a nagy szavaktól, így is mondhatjuk: a haza. Nem tudták hová, és nem tudták mi lesz a dolguk, de elindultak. Híven a katonai eskühöz. Munkások és technikusok, tanárok és földművesek, szabók és borbélyok. Zalkodról és Kazincbarcikáról, Szikszóról és Miskolcra, mindenhol a megyéből. Honvédek és hadnagyok, századosok és őrzetők.

Tartalékosok. A polgári védelem katonái.

*

Órák alatt beöltöztek, s még ugyanazon éjjel elhelyezkedtek a veszélyeztetett „frontszakaszokon”: Tokajnál, Tiszapalkonyán, Ároktőnél, s mindenütt, ahol kellett. Immár két hete dolgoznak megfeszített erővel éjjel és nappal. Sósúlyú homokzsákok tízezreit cipelik, fektetik a földiát, építik a védőműveket.

Járőrszolgálatban, fáklyafénynél vigyázzák a gátak állapotát, vizsgálják a víz közelében épült, lakóik álmát őrző házak hajszáltrepedéseit. Gumicsizmás lábuk nehezen kapaszkodik a sárban, esők idején gőzölög rajtuk a nedves ruha.

Pihenőben tisztálkodnak. Frissen borotváltan fekszenek a falusi mozik deszkapadlójára terített habszivacs derékaljakon, parázsló cigarettájuk fénye megvilágítja arcukat. Várják a levelet, mint egykor, kiskatona korukban. Az egyik asszony arról ír, hogy férje egyetértését remélve vállalja két árvízkárosult gyerek gondozását. A férfi büszke asszonyára. Pedig nekik sem könnyű: a hirtelen jött katonáskodás nem jövedelemnövelő foglalkozás. Minden délben kézzel járnak a napilapok a távoli védvonalak híreivel, s csoportokban hallgatják az ország szívverését táskarádiójukon.

*

A falvak lakói segítenek: tejjel kínálják őket, vizet melegítenek a mosakodáshoz, befűtenek kályháikba, hogy hamarabb száradjanak az esőáztatta ruhák. A Tisza menti lakosság többsége tudja, hogy azért folytathatják megszokott napi munkájukat a földeken, az istállókban, az üzemekben, mert a katonák levették vállukról a legsúlyosabb gondot: kitartanak a gátakon.

Elöljáróik mindent megtesznek értük, ami a veszélyhelyzetben lehetséges. Parancsnoki kocsi viszi be a városi kórház szülészetre a tartalékos hadnagyot, hogy — hacsak pillanatokra is — láthassa újszülött gyermekét. S csaknem biztos, hogy ott lesz szakmunkás fia ballagásán a miskolci gépkocsivezető is. A vizgázók pedig kellő idejű halasztást kapnak. Megérkeztek az eltávozási nyomtatványok. Ha rendkívül korlátozott számban is, de a legjobban helytálló, s a leginkább rászoruló néhány órára ellátogathatnak családjukhoz. Aki nem kap eltávozási engedélyt, azt felkereshetik hozzátartozói. Vasárnaponként a tanácsháza nagyterme, a községi párhelyiség rendelkezésükre áll. Szükség van erre, hisz a katonák még nem szerelhetnek le. A víz még mindig nagyon magas, eső jöhet, szélvihar, újabb árhullám. A gátakon még több hetes tartós védekezésre kell számítani.

*

Parancsnokaik harcosoknak nevezik őket. Ez nem túlzás. Háború folyik a gátakon. Nem fegyverekkel; homokzsákokkal, terméskövel, lapátokkal, döngölőkkel.

Háború az alattomos, pusztító ellenséggel, a nekivadult vízzel. Megyénk tiszai frontszakaszát a polgári védelmi alakulatok immár két hete megfeszített munkával védelmezik. Öröködnék a lakosság életének biztonságán, mentik mindnyájunk vagyonát. Hősök? Nem. Apák és testvérek, fegyvelmezett, felelősséget érző dolgozó emberek. Esküjükhöz hű katonák.

Jún. 2.

Villamosok dicsérete

Nem tudom, ki hogy van vele, de nekem nem város a város villamosok nélkül. Legkedvesebb Tóth Árpád-versem ma is a Körúti hajnal: „Bús gyárszirána bűgött, majd kopott / Sínjén villamos jajdult ki a térre...” S emlékeznek még ugye a Külvárosi legenda filmplakátjának csillagszórós áramszedőjű, égbe emelkedő öreg villamosára,

Gyerekkorom visszatérő álma volt, hogy villamost vezettem a diósgyőri „leventepályán”. Szünet nélkül püföltem a csengőt, közben erősen csodálkoztam, hogyan is körözhethet a sárga kocsi sínek helyett a zöld fűvön. Sokhavú, zord teleken körmőmmel karcoltam betűket a zörgő-rezgő villamosablakokra, s irigykedve néztem az „igazi” kocsivezetők fiatalpú botosainak kitérőbeli topogásokat őrző óriás lábnyomait. Ha északi ablakunkból megláttam a délutáni hosszú munkásszerelvény otromba pótkocsisorát, rohantam a megállóhoz, vas-szagú apám elé. A vasgyári szerelvények tavaszi alkonyokon bükki kirándulásról hazatérő, elpilledt iskolásgyerekek százait fuvarozták; novemberi ködök idején meg múzeumba, színházba szaladtak a húsz év előtti külvárosi piros nyakkendősökkel.

Emlék-villamosok, való-villamosok... Semmibe tűnt, kanyargós útú pécsi, nyugdíjazott nyíregyháziak, furcsán billegő, keskeny nyomtávú, sötétzöld szófiaiak, a moszkvai régi városrészek meggypiros ikrei... Derekukon kék csíkos debreceni sárgák, ideges pesti hatosok, negyvennégyesek. S megint a miskolciak, meg a diósgyőriek, a hatvanéves „mozgó várótermek” és a friss, karcsú csuklósok...

Hogy sokan és gyakran szidják őket? Mert zsúfoltak, mert hamarabb elindulnak, mert nem jönnek, mikor éppen nagyon sietnénk? Igaz. S hogy gyorsabb és kényelmesebb egy Trabant, vagy „pláne egy Opel”? Biztosan. Mégis, higgyék el, a villamos, az az igazi! Nem tudom, hogy vannak vele, de nélkülük nem lenne város a város...

Jún. 3.

Évente 130 millió utas

Az 1940 és 1945 közötti statisztikák szerint a miskolci villamosok évente még „csak” 13 millió utast szállítottak. A hatvanas évek végének átlaga már évi 130-135 millió utazás. Ez azt jelenti, hogy a város egy-egy lakójára a felszabadulás előtti években csak minden második napra jutott egy villamosutazás, ma viszont, az erősen megnőtt Miskolc minden lakosa — hozzátétőlegesen és átlagosan — napjában legalább kétszer villamosra száll.

Természetesen ezek az adatok a kocsipark jelentős gazdagodását is tükrözik. A felszabadulás előtt összesen 30-32 villamoskocsival rendelkezett a város: eb-

ből 26 volt a motorkocsi. 1970 áprilisában 98 kocsi volt üzemben; közülük 18 nagy befogadóképességű csuklós. (A szállítókapacitás növekedése tehát sokkal nagyobb, mint azt a kocsik számszerű aránya tükrözi.)

A járatok sűrűsége is megnőtt, vagyis: csökkent az időbeni követési távolság. A harmincas években a Tiszai pályaudvarról a vasgyárba 20 percenként, Diósgyőrbe 39 percenként indítottak kocsit. Napjainkban csúcsidőben kétpercenként követik egymást a belvárosban a villamosok.

Jún. 3.

Dicséretes felajánlás

A Kazincbarcikai Könnyűbetonggyár teljes üzemi kollektívája termelési értekezleten tárgyalta meg, hogyan segíthetné üzemük az árvíz sújtotta területek újjáépítő munkáját.

Dicséretes felajánlás született: a könnyűbetonggyár dolgozói vállalták, hogy 1970 hátralevő hónapjaiban az építőanyag-hiány enyhítésére négyezer köbméter gázszilikát falazóanyagot állítanak elő, terven felül. Ez a mennyiség — kézi falazóblokká feldolgozva — nagy segítséget jelent majd a családi otthonok újjáépítőinek.

Hogy a többlettermelés belső feltételeit javítsák, június 7-én, vasárnap, a 44 órás munkarendben dolgozó fizikaiak és a hivatalház alkalmazottai kommunista műszakot tartanak: anyagrendezési, felújítási és takarító munkát végeznek.

A szakszervezeti bizottság javaslatára a munkások elhatározták, hogy az építők napja megünneplésétől az idén eltekintenek: az erre szánt összeget teljes egészében átutalják az árvízkárosultaknak. Ezenkívül természetesen egy napi keresetüket is mindnyájan felajánlották a nemes célra.

Jún. 6.

Kell a szén

Bányászat és szakemberképzés

A kazincbarcikai Ságvári Endre Gimnázium és Szakközépiskola épületében — mint ezekben a napokban országszerte — érettségiznek. Izgalommal teli és örömdetes esemény: négy év szívós munkája után, elérkezett az aratás. A szakközépiskolai tagozat vizsgabizottságának hangulata azonban a jelöltek jó felkészültsége ellenére is kedvetlen és csüggedt.

Megszűnik egy tagozat

1965-ben indult az első évfolyam a bánya-elektrolakatos tagozaton, 1966-ban a második. Most ennek tanulói érettségiznek. S jövőre? Jövőre már senki.

Felsőbb intézkedésre, megszűnik a bányászszakember-képzés Kazincbarcikán. Ezután egyetlen ilyen intézmény lesz majd az országban, Esztergomban. S ami sajnálatos, onnan nemigen jönnek a Borsodi Szénbányák üzemibe a fiatal szaktechnikusok, akikre viszont egyre nagyobb szükség lenne megyénk bányáiban. Erről beszélgettünk a Borsodi Szénbányák négy szakemberével, a vizsgabizottság tagjaival. Barta László, a személyzeti és oktatási osztály főelőadója, Bulla Gusztáv, a Borsodi Szénbányák gépészeti osztályának területi főmérnöke, Tóth József, az Edelényi Bányauzem bányagépészmérnöke, Bári Imre pedig üzemmérnök a Berentei Szénosztályozóban.

A termelés fokozódik

A Borsodi Szénbányák napi termelési átlaga az 1965-68-as években 1500 vagon volt, 1969-ben viszont már elérte a kétezer vagon. Ezt az eredményt — az átszervezés intézkedései következtében — ötezer dolgozóval kisebb létszámmal érték el! A termelés egyre nő, hisz a szén iránti igény is fokozódik. Ma már bizonyos: a korszerű energiahordozókon (kőolaj, földgáz) kívül hazánkban még hosszú évtizedekig fontos szerepet játszik a szén is. (Csak egy példa: az utóbbi években jelentkezett fűtőanyag-igényével az Alföld falusi lakossága, miután szinte egyik napról a másikra megszűntek a rég fűtési szokások.)

A világ közgazdászai is a kőszéntermelés fokozódását jósolják. Úgy vélik, az ezredfordulóra földünk széntermelése meghaladja majd az évi 4 milliárd tonnát. Ez a hatvanas évek termelésének kétszerese lesz, a jelenlegi ugyanis „mindössze” 2,1 milliárd tonna.

Technikai forradalom

Aki az ötvenes évek óta először, napjainkban látogatna el egy borsodi bányába, nagyon elképedne. A fás ácsolatok teljesen eltűntek. Modern, önjáró, hidraulikus biztosítóberendezések vették át helyüket. A sokszor embertelenül nehéz fizikai munka is egyre inkább kiszorul: a termelést jövesztőgépek, maróhengerek sora forradalmasította. A régi értelemben vett vájármesterség kihalóban van. Az új szakmunkások és technikusok nem csákánnyal, lapáttal vagy fejtőkalapáccsal dolgoznak. Képzésük is átalakult: automatikát, elektronikus vezérlést, hidraulikát, mechanikát tanulnak. Igaz, hogy a fiatalok tapasztalatai még hiányosak. De az is igaz, hogy a kor színvonalának megfelelő elméleti, tudományos-technikai felkészültségüket a ma bányájában nem pótolhatja semmiféle tapasztalat.

Kevesen vannak

Csak kevesen vannak, nagyon kevesen, hiányuk ostora a bányauzemeken csattan. Gyakran kell üzemmérnököket beállítani a hiányzó technikus helyére; más esetekben pedig olyan embereket kénytelenek úgy-ahogy betanítani „gyorstalpaló” módon — s rájuk bízni a drága és bonyolult gépeket —, akik

erre lényegében alkalmatlanok, de régi beosztásukban továbbra is hibátlan munkát végezhetnek.

A jelenlegi helyzeten, a borsodi szakemberek véleménye szerint, sürgősen segíteni kellene. Fokozott propagandával meg kell győzni a szülőket és a fiatalokat a korszerű bányászkodás szépségéről, hasznosságáról. Korszerűsíteni kell az iparitanuló-intézetek tankönyveit: napjainkban egy öt éves tankönyv már csak fenntartásokkal használható, a 15 éves pedig teljesen elavult. A vizsgabizottság tagjai teljes felelősséggel jelentették ki: jó lenne, ha Kazincbarcikán újulna meg a középfokú bányászszakember-képzés. Személyi és dologi feltételei adottak. A környék termelőüzemei, a Kazincbarcikai Központi Bányagépjavító, a Berentei Központi Szénosztályozómű mindenben segítenék a gyakorlati képzést.

Monos János, a Borsodi Szénbányák igazgatója a közelmúltban — egyáltalán nem tréfából — kijelentette: ha akarják, írásba adja a fiatal szakembereknek, hogy a bányákból mehetnek nyugdíjba. Nem járnak rosszul, akik a bányászkodást választják: a megifjodott szénbányászatnak nagy jövője van.

Jún. 7.

Még vannak, akik továbbadják

Bódvavölgyi népművészeti találkozó, 1970

„Népművészeti hagyományaink ápolására idén másodszor rendezzük meg a járási népművész találkozót. Kérjük, hogy részvételével és munkáival járuljon hozzá találkozónk sikeréhez. Akik faragással, szövessel, hímzéssel vesznek részt, azokat megkeressük. Akik rigmus- és mesemondással, zenével, énekkel szerezpelnek, személyesen jöjjenek el...

Edelény, 1970. május...”

*

A meghívó invitáló szavai visszhangra leltek a Bódva-völgy kis községeiben. Tizenkét férfi és húsznál több asszony küldte el a kiállításra munkáit: idős parasztasszonyok, tanítónők, rokkant bányászok, pásztoremberek, szabadkézi kovácso, ezermesterek. Megcsodálhattuk Hodossy Lajos népművész és Gyula fia országsszerte ismert (és néhány éve külföldön is elismert) kolompjait, öntött rézcsengőit, juháskampóit. Magyar András a Népi Iparművészeti Tanács által zsűrizett faszobrai, Sári Bálint fémlakásos karikásostornyeleit, fokosát állította ki. Sok száz edelényi gyönyörködött Kocsis Gyuláné beregi keresztszemes hímzéseiben, sárközi párnájában. Búr Lajosné saját szövésű mintás szőnyegeit, színesen szőtt asztalterítőit, Lukács Istvánné vőfélykendőit, virágdíszes gyúrósurcait küldte el. Bene Lajosné és szögligeti asszonytársai immár ötven éve szövik nemesen egyszerű mintázatú kosárkendőiket, terítőiket.

*

*„Kiskertemben egy rózsafa
Három bimbó van rajta,
arra jár egy büszke legény,
szakajtani akarja.*

*Ne szakajtsd le büszke legény,
Kinyílik nemsokára...”*

A kiállítási terem szomszédságában a 30 bódvavölgyi községből egybegyűlt, ünnepelőbe öltözött idős asszonyok, vakító ingű, bajszos parasztemberek hallgatják a fiatal társuk ajkáról áradó, szomorkás, ősi ötfokú dallamot. Mert az idei találkozóra már néhány fiatalabb asszony is eljött. Tóth Lajosné Borsod-szirákról magával hozta dalos kedvű két asszonylányát.

A műcsonyiak két nyelven, szlovákul és magyarul énekelnek. Hat citerás maga készítette hangszere muzsikájával vidítja a közönséget. A laki tárogatósok történelemidéző kurucnótái hallatán ismét elkomolyodunk. (A lucernakaszálást is félbehagyták, hogy eljöhessenek a találkozóra! A szögligeti asszonyok meg egyenesen egy nagy lagzis készülődés kellős közepéből „szöktek el” erre a fél napra!) Hallhatunk Dobó István és Rákóczi Ferenc ifjúkori, Szendrő vár környéki kalandjairól, s derűs percekkel ajándékoznak meg Gregóczi Józsi bácsi vőfélyrigmusai. Bobály István helynév-mondákat, s népi gyógy módok leírását hozta el a XIII. században épült Szádvár melletti Szögligetről.

Nagy sikert arat az asszonynép körében az egyetlen táncos, a 73 éves rakacai Bajnóczi László. Eredeti motívumokat „rak ki” csizmája kopogó sarkával: s utána meg is forgat néhány vállalkozó kedvű nagymamát.

*

A kiállítás vendégkönyvébe neves emberek is beírták elismerő soraikat: többek között Béres Ferenc énekművész és dr. Bakos József, az Egri Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanára. Az edelényiek véleménye: „Minél több ilyen kiállítást és találkozót szeretnénk!”

A járási művelődésügyi osztály, a könyvtár és a művelődési központ vezetői 1971-ben ismét megrendezik a népművészet seregszemléjét. Tervezik a szomszédos szlovákiai községek meghívását is. Azon igyekeznek, hogy az idén még elvétele felbukkanó, stílustalan, műnépies darabokat, dalokat végleg száműzzék a programból. Az eddigi két találkozó bizonyítja: nem remélt módon gazdag napjainkban is a Bódva-völgy népművészete. S ami a legörvendetesebb: vannak még szép számmal, akik továbbadják.

Jún. 11.

„... oltalmába ajánltatnak”

Miskolc, Kilián-dél lakótelep. Sietős reggeleken sokan nem az utakon közlekednek. Megcélozzák a busz- vagy a villamosmegállót, s „légvonalban”, a toronyházak előtti park fűvét taposva nyernek — néhány másodpercet. Idén tavasszal újra megkapálták s bevetették a kertészeti vállalat dolgozói a tavalyi gyalogutak helyét. Végpontjaikat elbarikádozták tüskés gallycsomókkal.

Az új fű kiszöndült, megerősödött: a száraz tüskebokrok eltűntek. Talán mondanunk sem kell: néhány nap alatt ismét kitaposták a „sietős dolgú” lakók a régi gyalogutakat. A fű kipusztult.

A Nyíregyházi megyei Tanács szomszédságában régi-régi, rozsdáette tábla áll a park bejáratánál. „Az ültetvények a Tisztelt Közönség oltalmába ajánltatnak” — hirdetik az ódon-ízű, öntöttvas szavak. Jó lenne a Kilián-déli parkba is néhány ilyesfajta, szelíd hangú figyelmeztető tábla. De a biztonság kedvéért nem ártana a vas tartórudakat a vad-gyalogutak kezdetén jó mélyen leásni.

Jún. 11.

Hazai liofilizált élelmiszerek

Ma még a legtöbb ember számára ismeretlen fogalmat takar ez a szép hangzású szó: liofilizálás. A forradalmi korszakát élő élelmiszeripar legkorszerűbb tartósítási módszerét jelenti, magyar elnevezése: fagyasztva szárítás. Tűzés nélkül; az űrkorszak ételtartósító eljárása, hiszen az űrhajósok táplálékának nagy része ilyen módszerrel készül. Lényege: a felaprózott élelmiszert vákuumban (erősen légritkított térben) hirtelen, mínusz harminc fokon fagyasztják. A víztartalom ilyen körülmények között tökéletesen elpárolog, jégkristályok formájában kiválik, s a visszamaradó élelmiszer — megőrizve a friss áru minden ízanyagát, zamatát, vitaminjait — szemcsés formában szinte tetszés szerinti ideig tárolható. Felhasználáskor víz hozzáadásával tökéletesen oldódik, s azonnal fogyasztható.

A napokban a Hűtőipari Országos Vállalat szakemberei megyénk járási székhelyein és Miskolcon bemutatók sorozatán ismertették a magyar hűtőipar első forgalomba hozott liofilizált termékeit, a Lio oldható kávéport, s a Lio tejszínes, oldható kávéport, amelyek már meg is jelentek üzleteinkben. Három éve, Európában elsőnek kezdtük el a kísérleteket, s Közép-Európában ma egyedül a magyar ipar foglalkozik liofilizált gyártással. Hűtőiparunk eredményesen kikísérletezte a gyümölcsök liofilizálását is, és belátható időn belül megjelenhetnek majd az üzletekben a liofilizált málna, barack, s az egyéb hazai gyümölcsökből gyártott készítmények.

Jún. 13.

Cukrástálcák, sajtdobozok, tortaalátétek

Nők a papírgyárban

Szép útra tekinthet vissza Miskolc iparának az LKM után legrégibb üzeme, az 1782-ben alapított, különleges minőségű termékeiről nevezetes Diósgyőri Papírgyár. A vállalati tanácskozó falán időtől sárgult, ereklyeként őrzött oklevél: Kossuth Lajos és Batthyány Lajos kezeírása tanúsítja rajta az 1846-os pesti ipari kiállítás rendezőségének elismerését. Frissebb kitüntetés is díszíti a helyiséget. 175 éves fennállása alkalmából a gyár kollektíváját a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével tüntették ki.

Új termékek

Az üzemi dinasztiák férfi leszármazottai ma is a finompapír-gyártás mesteri. 1967-től kezdve aztán a férfiakon kívül fokozatosan egyre több nő is bekapcsolódott a termelésbe. A régi kazánházat viszonylag kis költséggel háromszintes üzemépületté alakították. Budapestről „kiköltöztetett” gépeket telepítettek a világos, központi fűtéses termekbe. A Papíripari Vállalat diósgyőri gyára a papírfeldolgozó ipar egyik hazai bázisává vált. A feldolgozás meghonosítása több szempontból is előnyösnek bizonyult. Egyáltalán nem igényel ipari vizet, aminek ügyis szűkében vagyunk. A gépek kiszolgálása egyszerű, könnyen megtanulható munka, így a feldolgozás részben megoldja a diósgyőri szakképzetlen női munkaerő elhelyezkedési gondjait. S ami ugyancsak fontos, javulnak a viszonylag kis üzem gazdasági mutatói.

1968 tavaszától nyolcféle méretben formálódnak a karton cukrástálcák: évente több mint 80 millió darab készül belőlük. 1968 novemberében kezdődött a kerek sajtdobozok készítése: a hazai évi igény 30-32 millió. A berendezés kapacitása azonban ennél nagyobb. Remény van rá, hogy a közeljövőben Csehszlovákiába is megindulhatnak az exportszállítmányok. Két hete kezdődött el a csipkemintás tortaalátétek próbagyártása. Az eddig külföldről beszerzett termékből 15 milliót használ fel évente vendéglátóiparunk. Csomagolják már a „kisfogyasztók” számára készült famentes géppapírokat és tervezik a nálunk újdonságnak számító uzsonnacsomagoló tekercs gyártását is.

Szociális gondok

1967 előtt a gyár dolgozóinak alig negyedrésze volt nő, azok is jobbra alkalmazotként dolgoztak. Ma az üzem 440 körüli összlétszámának 55-60 százaléka nődolgozó. Természetesen a nagy változás új gondokat, feladatokat hozott, és feszültségeket is szült. Csak néhány példa:

A szociális létesítmények fejlesztése nem tartott lépést a megnövekedett igényekkel. Előfordul, hogy ketten kénytelenek megelégedni egy öltözőszekrénnel. A gyár udvarán ugyan már ott állnak az új öltözőszekrények, de az

egyik raktárhelyiség kiürítésével létesítendő pótlótőző is csak átmeneti megoldás lesz. A tíz éve épült, 25 férőhelyes óvodában ma negyven gyerek zsúfolódik össze, azonban még így is több jogos igénylőt el kellett utasítani. Igaz, az új munkahelyeken nem fenyeget foglalkozási ártalom, az egyórás üzemorvosi rendelés mégis kevés.

A gyár vezetői igyekeznek segíteni. A tervek elkészültek, az építkezések anyagi fedezete biztosított. Ha sikerül szabad építőipari kapacitást szerezni, az óvoda építését azonnal elkezdhetik, utána sor kerül az öltözőre és az üzemi konyha bővítésére is. 1970 második félévétől kezdve napi két órára emelik az üzemorvos rendelési idejét, s foglalkoznak a terhes nők számára megfelelő munkahelyek kialakításával.

Egészséges türelmetlenség

A lányok, asszonyok egy része elégedetlen fizetésével, bár a feldolgozóban 1500 forint körüli az átlagkereset. Belley Imre igazgató úgy gondolja, hogy ez természetes: az egészséges türelmetlenség mindig a fejlődést segíti. Igen, lehetne többet keresni, de ehhez az kell, hogy még jobban elsajátítsák a munkafogásokat, s az is, hogy egyre többen iratkozzanak be a szakmunkásképző tanfolyamokra, a távolabbi jövőben pedig a gépipari vagy a közgazdasági technikumokba.

Vannak jelek, amelyek arra mutatnak, hogy formálódik már a nők kollektívája: a szakszervezetben már kellő súllyal érvényesül a véleményük, s kialakulóban van a brigádmozgalom is: a három női brigád munkájának javulását kellő anyagi ösztönzéssel segítik.

A hirtelen létszámnövekedés következtében a patinás üzem családias hangulata kissé megbomlott, a régi hagyományok veszítettek erejükből. Eddig ismeretlen, szokatlan helyzet állt elő a Diósgyőri Papírgyárban. A változás szülte gondok azonban megoldódhatnak, ha a vezetők újra és újra a valóság követelményeihez igazítják irányítási módszereiket.

Jún. 14.

Nyári szünidő a könyvtárban

Megkezdődött a vakáció, több a szabad idő. Hasznos eltöltése nemcsak az ifjúság, hanem mindnyájunk érdeke. Móricz Zsigmond írja: „A könyvben világosabban tárulnak fel az élet lapjai, mint az életben.” Ki ne emlékezne szívesen folyóparti, erdőszelei önfeledt olvasások élményeire? De az olvasási vágy sem mindig jön magától, a könyv megszerettetése is kitartó munkát követel.

Az edelényi járási könyvtár dolgozói évek óta a vakációzó gyerekek elébe sietnek. Külön szabadpolcos, hangulatos berendezett ifjúsági olvasótermet létesítettek, ahol a több ezer ifjúsági könyvön kívül számos szobai játék vár a 6-14 évesekre. A heti rendszeres nyitvatartási időn kívül az idei nyáron minden pénteken délután 15-18 óráig hangosfilm- és diavetítésekkel, mese- és játékdélutánokkal, kirándulásokkal tarkított gyermekfoglalkozásokat tartanak. Ügyességi verseny, irodalmi vetélkedő, gombfoci és sakkverseny is szerepel a változatos programban. És hogy a szeretettel, segítő szándékkal összeállított, június 5-étől augusztus 28-ig tartó rendezvénysorozatról minden edelényi, illetve Edelényben vakációzó gyerek értesülhessen, a helyi könyvtári tájékoztató idei 5. számát teljesen a könyvtári szünidő eseményeinek szentelték.

Jún. 14.

Szenvedélye: a szemléltetés

Ipari tv az iskolában

Az idei miskolci filmfesztiválon ankétot rendeztek a korszerű audiovizuális tömegkommunikációs eszközök pedagógiai alkalmazásáról. A tanácskozás vége felé szót kért egy csendes szavú, idősebb férfi. Megfontolt, szabatos mondataira mindenki azonnal felfigyelt. Országosan úttörő kísérletekről, az ipari tv-rendszer középiskolai alkalmazásáról számolt be. Érdeklődésünkre átnyújtotta névjegyét, s meghívott munkahelyére, a kazincbarcikai Ságvári Gimnáziumba.

*

Az igazgatói szobában folyamatos hangolású tv-készülék áll. A kezelőgombot csavarva eltűnik a csehszlovák adás képe, s megjelenik egy másik. Izgatottan jegyzetelő fiatalemberek látszanak a képernyőn; egyikük feláll, majd elhelyezkedik a hosszú asztal mellett, s megkezdí tételének kifejtését. A tv-kamera segítségével a vizsgabizottság pihenő tagjai, s a tantestület többi tanárai is figyelemmel kísérhetik az érettségi menetét.

— Természetesen, az ipari tv iskolai alkalmazásának elsődleges célja nem ez, hanem az oktató-nevelő munka hatékonyságának fokozása — mondja Schág Dániel. Nagyszerű eredménye a magyar nevelésügynek az iskolatelevízió, de különböző okok miatt nem mindig töltheti be hivatását. Órarend egyeztetési ne-

hézségeink vannak: az adásokat gyakran legjobb akaratunk mellett sem tudjuk beilleszteni. Meg aztán, ma még az iskola-tv elsősorban az általános iskolai oktatást segíti, a középiskolásoknak szóló műsor kevés. (Közbevetőleg: a hangosfilm alkalmazásánál az idő a nagy probléma. Kitűnő oktatófilmek készülnek ugyan, sokszor mégsem használhatjuk őket, hisz az óra 45 perce határt szab. A rovarfogó növényekről például csodálatos 30 perces filmünk van, csakhogy erre a témára az órából mindössze 5 perc jut.)

— Egyes tv-adások ritmusa túl feszes, kimeríti a tanulókat. Egyetlen készülék kevés egy osztály számára: kicsi a képernyő. A szakemberek véleménye és saját tapasztalataink szerint az az optimális eset, ha minden 5-6, de legalább minden 8-10 gyerekre jut egy készülék. Több „házi” kamerával pedig kitűnően megoldható a differenciált oktatás, a csoportos foglalkoztatás is.

Fényképet mutat: három tv-készülék egy teremben. A felvétel még Putnokon készült, előző munkahelyén.

— Persze, meg kell tanulni a képi megfogalmazást, s módjával használni a technikát. Pillanatnyilag egy kameránk van, de fiatal, lelkes, új iránt érdeklődő kartársaimmal így is biztató eredményeket érünk el. Vannak anyagrészek, melyek tárgyalását a közvetített kép oldottabbá, hangulatosabbá teszi; más esetben a megértést segíti. Azonban van olyan óra is, amelynek célja egyszerűen megvalósíthatatlan képi szemléltetés nélkül. A könnyen kezelhető kamera igen jó minőségben közvetíthet kísérleteket, filmrészleteket, egyszerre több osztályba; de korabeli metszeteket, régi nyomtatványok hasonmásait is. Írásvetítőhöz is használjuk az ipari tv-kamerát, s volt már rá eset, hogy mikroszkópra szereltük. 32 ezerszeres nagyításban látták a gyerekek az élő mikrovilágot.

*

Kazincbarcikán rendkívüli fontosságot tulajdonítanak a vizuális pedagógiai kommunikációnak. A Ságvári Gimnázium az ipari tv-berendezésen kívül film-felvevőkkel, nagy teljesítményű fényképezőgépekkel, de még kis méretű vágóasztallal is rendelkezik. Az országjáró, külföldre látogató tanárok, s az iskola amatőrfilmes barátai útjukról az oktatást segítő kisfilmeket készítenek.

Hogy mindez sok munkát és költséget felemészt? Igaz. Azonban az iskolának kötelessége céljai érdekében összegezni, integrálni a vizuális kommunikációs forradalom eszközeit. Szilárd tudományos világnézetet adni, a tanulók ízlését és szemléletét hatékonyan alakítani a pedagógiai arzenál megújítása nélkül ma már lehetetlen.

Egerben június 23-27-ig nemzetközi audiovizuális konferenciát rendeznek. A 16 országból érkező szakemberek között ott lesz e felismerés egyik leglelkesebb hazai apostola, Schág Dániel biológia-földrajz szakos tanár, a kazincbarcikai gimnázium igazgatója is.

Jún. 18.

Zajok szorításában

A karusszel rozsdás csontváza meg-megcsikordul, ha a focizó srácok „körbecselezik”. A kapunak használt néhai pad betonlábai között álló kislány félreugrik: fél a nála jóval nagyobb kamasz erősen rálőtt labdájától. Elvadult, borzas, csonka bokrok tövében nagyhajú srácok „zsugáznak”, odébb két legényke közé szorulva cigarettázik egy alig-teenager kislány.

Döng a labda, gyakran túlszáll a lyukas kerítésen. A focizók meg-megeresztenek egy-egy diadal-üvöltést, s trágár szavak röpködnek a kártyázók köréből. Motorját túráztatja élvezettel egy fiatalember; két kislány egy biciklin vész össze. Az egyik földszinti lakásból családi jelenet csúnya hangzavara szűrődik ki. Feldúlt arccal kirohan egy nő, s párolgó fazeka tartalmát csak úgy az utcára loccsantja. Miskolc, délután 3 óra.

*

Belvárosi, körgangos régi ház. A szűk „dufahrt” alatt új Wartburg. Sötét, penészszagú, szűk lépcső, könyvkötő- és szabóműhely, a „keresztyén testvérgyülekezet” helyisége. Bejárata mellett kettős nyíllal festett eligazítás: „Biblia-órák”. A toldalék épületekkel zsúfolt udvaron madzagra kötött jércék. Lakások egymás hegyén-hátán. A lakók: fáradt ápolónő, maszek szabó, későn ebédelő munkáscsalád, tanár, bigottan vallásos, magányos öregasszony. A rádiók és magnók hangját időnként elnyomja az úton nehézkesen kúszó, tömött buszok brummogása, a dömperek puskalövésnek is beillő kipufogó döreje.

*

Két idős ember levelet írt. Egyik ablakait félti a „nekivadult” focizástól, s éjszakás fia álmát óvná az „ordító suhancoktól”. A másik — névtelenül — lelki békéjére apellál, „gonosz emberek”-ről beszél, s a hangos, rádiós-magnós emberiséget korholja.

Csendre, nyugalomra vágnak.

Még sokan laknak a város tenyérnyi udvarokra néző, öreg, elavult házaiban. Az „összezárt” három nemzedék eltérő szokásai nap mint nap ütköznek. A feszültség — úgy ahogy — csak vasárnap oldódik. Hangos világ, sűrű világ, fárasztó világ. Az öregek szerint értetlen és rosszindulatú világ.

*

Száz decibeles, fülfájdító zajok; a közlekedés elkerülhetetlen zaja. De nem minden zaj elkerülhetetlen. Tehetünk is a hanginvázió ellen; mindnyájunk érdekében, a zaklatott életűek, a túlfeszült idegzetűek érdekében. Elkerülhető lenne a maguk sem tudják miért gyűlölködők veszekedése, a szomszédhergelők rádióbölgötése. A gyerekeknek játszani kell valahol; azonban ezeket a gyerekeket szerénységre is lehet nevelni, s szülői szóval le lehet csendesíteni. A modern

„zajládák” megszállottai tudhatják: szobahangerő is van a világon. Ne sértődünk meg, ha fáradt, ideges lakótársaink néha figyelmeztetnek: csendre, nyugalomra vágnak. Zajok szorításában élünk, s pihenni mindnyájunknak kell. Közhely, de mégse feledjük: a ma még kötélidegzetűek is megéregszenek egyszer.

Jún. 19.

Friss lángos, hajnaltól délig

A fabódé előtt mindig hosszú sor áll. Hajnalban, reggel vagy délelőtt, mind-egy. Tízen-tizenöten állandóan vannak, ha esik, ha fúj. Igaz, jó helyre építették; a forgalmas piac mellé.

— Miért szereti?

Tréfálkozó kedvű, testes, borostás, szuszogó férfi válaszol. Kacsint hozzá.

— Jólesik előtte a kisüsti, meg jólesik utána a sör.

A jól öltözött, fehér inges, nyakkendős, esernyős úr fóliazacskót tart a két lángos alá: össze ne zsírozza a táskájában lapuló iratokat.

— Nem érek rá, kérem — s szelíden félretoi ernyőjével.

Madárcsontú, idősebb asszonyka, karján háló. Benne saláta, hagyma, retek, s két üres tejesüveg. Hét darab lángost vesz.

— Nem drága, és még meleg, mire hazaérek vele. Egy bögre tej, két lángos: megvan a gyerekek reggelije.

Sárga garbó, szürke farmer, sportszatyor. Csak azért nem teljesen egyformák, mert a lánynak rövid, a fiúnak hosszú a haja.

— Maguk miért szeretik?

— Fantasztikus, mikre kíváncsiak egyesek... Csak!

Végül is igazuk van... Habzsolják a ropogós edelt, papírával megdörgölik ujjait, de a biztonság kedvéért a farmer hátsó részébe is beletörlik még rohanás közben.

*

A bódé „berendezése” korszerű. Két gázpalack, nagy méretű gáztűzhely. Üstök, folyóvíz. A „tulaj” és felesége vakító fehérben. Most már szusszanhatnak egyet, fél tizenegy, kevesebb a vevő. Nehezen indul a beszélgetés.

— Elég volt ma is, hajnali háromtól. Itt készítjük a tésztát mindennap, s inkább öt előtt, mint öt után már nyitunk.

— Mikor van a szabad nap?

— Nincs. Vasárnap is dolgozunk.

— Milyen a forgalom?

— Több százat adunk el naponta.

— Mennyit keresnek?

Megint diplomatikusan a válasz:

— Ha dolgozunk, boldogulunk.

— A Balatonnál idényben ennek a kétszereséért árulják a lángost...
— No hallod, a végén még oda fogunk menni – mondja az asszony.
— A Balatonról jut eszembe: hova mennek nyaralni?
— Maradunk itthon, majd talán jövőre. Kell a pénz... A gyerek is kicsi. Meg vevőket is veszítenénk, ha zárva tartanánk.

Kis szünet után: — Sok az irigy ember; pedig higgye el, van ezzel munka elég. És háromkor kelni mindennap...!

*

Finom a lángos: könnyű, nem túl zsíros, enyhén fokhagymás. Nagyanyám azért másképp csinálta: kenyérsütéskor, kemencében. Úgy is hívtuk: kenyérlángos. Kacsaszírral kente meg. Ébredés után borzasan végigültük a ház tövét, ahová már odasütött a nap, s majszoltuk. Só is volt rajta, durva, nagy szemű. Csillogott a napon, mint az üvegcserep.

Jún. 21.

Pusztító vihar

Nagy hőség köszöntött megyénkire tegnap. Délájban azonban hirtelen elsötétült az égbolt, s percek alatt heves mennydörgéssel és villámlással kísért zivatar zúdult Borsod és Miskolc területére. A vihar előtti, fülledt, páradús, szinte trópusi hőségben a miskolci mentőknek többször kellett kivonulniuk. A hirtelen meteorológiai változásokra érzékeny szervezetű, főként idősebb emberek közül sokan éreztek rosszullétet, s többen elájultak. Diósgyőrben az egyik ilyen rosszullét tragikus halálesettel végződött. K. Lajos 70 éves férfi a Szinyei Merse utcában séta közben rosszul lett, s valószínűleg szívszélhűdés következtében meghalt.

A mezőgazdaságban is kárt okozott a tegnapi vihar. Délután egy órakeről válságcsapás érte a zemplénagárdi Szőke Tisza Termelőszövetkezet 30 méter hosszú, nádfedeles juhakolját. A riadtan menekülő juhok egy része a vihartól való félelmében visszatért az akolba, s mintegy ötven közülük bentpusztult. Az anyagi kár is jelentős: az akolban lévő, 80-100 ezer forintot érő fejőgépek és egyéb mezőgazdasági gépek is elpusztultak a tűzben.

Jún. 24.

„Kohósok” építőtábora Szabolcsban

A miskolci Gábor Áron Kohó- és Öntőipari Technikum tanárai és tanulói június 28-tól két héten át részt vesznek Szabolcs megye árvízsújtotta területeinek helyreállítási munkáiban. Vasárnap reggel a Tiszai pályaudvarról kétszáz harmadikos és negyedikes fiútanuló indul tizenkét tanára vezetésével a Fehérgyarmattól északra fekvő Tivadar községben létesített építőtáborba.

A technikum diáksága és tantestülete már eddig is tanújelét adta segítő szándékának, együttérzésének: a tanulók kilencezer, a tanárok hatezer forinttal járultak hozzá az árvízkárosultak megsegítéséhez.

Jún. 24.

„Nyelvi vándorutak”

A tanévzárást követően nyelvtanárok és diákok számos csoportja utazik külföldre, illetve érkezik hazánkba szaktudása tökéletesítésére. Ezen a héten 201 pedagógus és 100 diák kel „nyelvi vándorútra”. Szlovákiából 25 pedagógust várnak kéthetes nyelvi továbbképző tanfolyamra. Hasonló céllal utazik Nyitrára 25 magyarországi szlovák pedagógus is. Jugoszláviába 80 magyar szakos tanár indul a héten, a Szovjetunióból pedig 71 pedagógust várnak. A napokban Moszkvába, illetve Kurszkba utazik középiskolás diákjaink első 100 tagú csoportja is, hogy nyári táborozással egybekötött nyelvtanulási tanfolyamon vegyenek részt.

Jún. 24.

Holnap veszik át diplomájukat

Szekercék zaja veri fel a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem főépületének délutáni csendjét. Az emeleti galériáktól övezett díszudvaron készül a diplomaátadó ünnepség emelvénye. Három, idén végzett ifjú mérnökkel beszélgetünk a KISZ-bizottságon. A rendszeres üzemi gyakorlatok jóvoltából tárgyilagosan, reálisan ítélik meg jövőjüket. Nincsenek illúzióik, de elégséges hittel, hivatástudattal rendelkeznek. Munkájukkal szolgálni akarják a magyar ipar fejlődését, s egyéni boldogulásukat egyaránt.

Imre József kohómérnök borsodi születésű. Diplomamunkája az LKM életéhez kapcsolódik. A nemesacél-hengermű- és finomhengermű-tervezés témáját dolgozta fel, összesítve a szakirodalom eddigi eredményeit. Bent marad az egyetemen: tanársegéd lesz a kohógéptani és képlékenyalakítási tanszéken. (Az már másoktól tudjuk meg, hogy egyike a hat vörösdiplomásnak.)

Ötvös Károly geológusmérnök az Országos Érc- és Ásványbánya Vállalatnál helyezkedik el, valószínűleg Gyöngyösoroszira kerül. Diplomamunkája is gyakorlatibb célokat szolgál. A Cserhát egyik tűzállóanyag-lelőhelyéről, a fel-

sőpetényi bányáról írta. A kiskunhalasi származású fiatal mérnök egyelőre munkásszálláson lakik majd.

Vörös Gábor alkalmazott mechanikus ágazati mérnök. Szombathelyről került Miskolcra. „Szakmájában” az elméleti tevékenység dominál. A vékony lemezek szilárdságtani viszonyaival, az erre vonatkozó számításokkal foglalkozott diplomamunkájában. Ősztől a Budapesti Műszaki Egyetem műszaki mechanikai tanszékének gyakornoka lesz. Albérletre nem kell pénzt kiadnia, pesti rokonainál fog lakni.

Megkérdeztük, milyen óhajjal búcsúznak az őket szárnyra bocsátó egyetemtől. Mindhárman szeretnék, ha Miskolc lakói jobban megismernék az egyetemi „polgárok” körében létrehozott, magas színvonalú értékeket. „Menjenek be” az egyetemi művészeti csoportok minél gyakrabban a városba, s teremtsenek valóban élő kapcsolatot lakóival! Úgy érzik, nem annyira a városé még ez az egyetem, amennyire lehetne és kellene lennie.

Holnap, június 27-én délelőtt 10 órakor veszik át diplomájukat.

Jún. 26.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Példás büntetések

Kifutott az úttestre

Leesett a villamosról

A Fővárosi Bíróság dr. Béres Sándor tanácsa másodfokú ítéletet hirdetett Janicza Tibor és társai bűnügyében. A többségében fiatalokból álló galeri bűncselekmények sorozatát követte el a XIII. kerületi Jász utca, valamint a Béke tér környékén. A bíróság — figyelemmel az elkövetett bűncselekmények nagyfokú társadalmi veszélyességére és rendkívül agresszív módjára — a 22 éves Janicza Tibor elsőrendű vádlott büntetését a korábban kiszabott 5 évről 6 évre, V. J. fiatalkorú büntetését 3-ról 4 évre, S. L. fiatalkorú büntetését pedig 2 évről 2 év 8 hónapi börtönbüntetésre emelte fel. A többi vádlottnál helybenhagyták az elsőfokú bíróság ítéletét. Az ítélet jogerős.

*

Huligánok ügyében hozott ugyancsak példás ítéletet a Szekszárdi Járásbíróság. Gyányi András 27 éves és Gróf József 22 éves szekszárdi lakosok, a szekszárdi Rákóczi utcában április 27-ére virradó éjjel megtámadtak egy 17 éves lányt. Erőszakot követtek el rajta, majd kirabolták. A rendőrség rövid idő alatt elfogta az elvetemült huligánokat. Gyányi Andrást 10 évi, Gróf Józsefet 8 évi szabadságvesztésre ítélte a Szekszárdi Járásbíróság, s 5 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. Az ítélet nem jogerős.

*

Miskolcon, a Szentpéteri-kapui kórház előtt várakozott édesanyjával tegnap délelőtt B. Géza felsőtelekesi kisfiú. Hirtelen elengedte édesanyja kezét, s a tiltó kiáltás ellenére kifutott az útestre. A 6 éves gyerek oldalról nekiszaladt a B. Zoltán répáshutai lakos által vezetett FE 38-57 rendszámú tehergépkocsinak. Az engedetlen kisfiút 8 napon túl gyógyuló sérülésekkel szállították kórházba.

*

Ittas állapotban utazott tegnap délután a Tiszai pályaudvar felé közlekedő villamoson Ónodi Károly, 61 éves miskolci lakos. A Széchenyi és a Szemere utca kereszteződésénél meggondolatlanul leugrott (vagy inkább leesett?) a még mozgó kocsiról: 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett.

Jún. 26.

1970. VII-XII.

Mindenütt kopogtatnak — a bogácsi fürdőért

Olaj után kutattak Bogács község határában az ötvenes évek közepén. Egy napon váratlanul forró víz tört fel iszonyatos erővel az 500 méter mély kutatólyukból. Lesodorta és halálra sújtotta a fúrótornyon tartózkodó munkást, a tornyot pedig összetörte. A jelentékeny mennyiségű ként és egyéb ásványi sókat tartalmazó, 82 fokos vizet adó, percenként több ezer liter hozamú kutat ötvenezer forintért kínálták megvételre. Az akkori községi tanács azonban nem tartott rá igényt. Ezért a kutat berobbantották, a béléscsőveket kiemelték.

A bogácsi termálvízben rejlő lehetőségeket csak 1957-ben ismerték fel. Új kutat fúratnak a régi közelében. Igaz, hogy ez már 500 ezer forintba került, s hozama „csak” 360 liter 76 fokos víz percenként, de mégis megérte. Egyre többen ismerik fel, hogy kincs a bogácsi víz.

Máris népszerű

1970. június 21-én, vasárnap 1300 vendége volt a fürdőnek. Jöttek motorral és gépkocsival, biciklivel és szekéren. Nyári napokon gyakran 70-80 magánautó is parkol a fürdőnél. Felkeresik az NDK-ból, Nyugat-Németországból és Csehszlovákiából a turisták. 1968-ban 40 személyes üdülőtelepet épített Bogácsra a miskolci Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat, de nagyon kedvelik a fürdőt az Ózdvidéki Szénbányák dolgozói is. Jó eredménnyel használják a reumatikus betegségben szenvedők, és gyarapszik azoknak a visszatérő törzsvendégeknek a száma is, akik csak Bogácsra „esküsznek”. Megejti a látogatókat — különösen az alföldieket — az erdős-szelíd bükkaljai környezet, a kristálytisza hegyi levegő. Mindezek ellenére a bogácsi hőfürdő hasznosítása ma még jóval alatta marad a reális lehetőségeknek.

Telekparcellázás

A helyi tanács rokonszenves erőfeszítéseket tesz, hogy minél több szövet, vállalatot nyerjen meg az ügynek. Nem arról van szó, mintha egészségtelen konkurenciát szeretnének „csinálni” Mezőkövesdnek, mégis úgy vélik, tízegynéhány kilométerre az országos híré Zsórytól is van létjogosultsága a sok tekintetben más jellegű bogácsi fürdőnek. A munka folyik: a helyi vezetők mindenütt és mindenkinél kopogtatnak pénzért, segítségért.

A Borsod megyei Tanács 80 ezer forintot adott kabinépítésre. Az Ózdvidéki Szénbányák műszaki osztályának geodéziai csoportja sok tízezret érő társadalmi munkával elkészítette a víkendtelep parcellázási tervét, amelyet a megyei Földhivatal már jóváhagyott. A község általános rendezési tervét 1971-ben készíti majd el a megyei tanács építésügyi osztálya, s addig hivatalosan nincs mód a parcellázásra. Nagyon megköszönnék a bogácsiak, ha esetleg mégis már az idén megkezdhetnék a hétvégi telkek értékesítését. A körülbelül 200 telekre máris 260 igénylés érkezett. A parcellázás mintegy félmilliót hozna a községi tanács konyhájára — összehasonlításképp: az évi községfejlesztési alap körülbelül 120 ezer forint —, s ebből a pénzből végre megkezdhetnék a régóta szükséges, nagy méretű második medence építését.

A községben csak egészségre ártalmas, kólis vizű kutak vannak, s a mostoha terepadottságok miatt a kácsi gravitációs vízmű nem szolgálhatja ki Bogácsot. Csak az önálló törpe vízmű lehet a megoldás. Mindenképpen meg kell majd építeni, a község lakosságának s a fürdő vendégeinek egészsége érdekében, de a Bogácson épülő mezőkövesdi járási úttörő váltótábor kis lakói egészségének védelmében is.

Ivóvíz, közétkeztetés

Szükséges az olcsó, kulturált közétkeztetés megoldása: a fürdő büféje ezt a feladatot már nem tudja jól ellátni. Az eredeti tervek szerint 1970. május 1-jén kellett volna átadni a bogácsi bisztró-húsbolt-élelmiszerbolt komplexumot. Az átadás valós határideje azonban még ma is ismeretlen. Okvetlen meg kell gyorsítani a ÁFÉSZ beruházásban épülő létesítmény befejezését. Az üdülők ellátásán kívül a bisztró egycsapásra megoldhatná az iskola, a tanács, a termelőszövetkezet, a takarékszövetkezet dolgozóinak, alkalmazottainak melegétel-gondjait.

Júl. 2.

Messze földön...

Messze földön ismerik és becsülik a pásztorembereket, a népművészet szerelmeseit és a néprajzkutatókat. Hodossy Lajost, a 77 esztendősen edelényi kovácsnépművészt, aki néhány éve még maga is ott volt a híres hídi vásáron. Lajos bácsi egészsége megrendült az utóbbi időben, ezért az idejében hirtobágyi lovasnapokra Gyula fia vitte el a közösen készített díszes juhász kampókat, a csikók nyakába való sárgarézs csengőket, az acél- és vörösréz lemezből kalapált méla szavú kolompokat, és a gömbölyű kis pergőket. Képünkön: kedvtelve vizsgálja a kolompokat egy tősgyökeres hirtobágyi pásztor.

Júl. 3.

Elhagyták választott hivatásukat

Amikor néhány éve a különböző főiskolák, egyetemek aulájában esküt tettek, életre szólóan gondolták, komolyan tették. Mégis elhagyták tanult hivatásukat, pedig ma is szeretik. Mesterség-nosztalgájuk van, s adandó jó alkalommal gondolkodás nélkül visszatérnének eredeti foglalkozásukhoz. Ismerőseink, munkatársaink körében, a rádió s a tv műsoraiban gyakran találkozunk velük. Olykor több éves vívódás után döntöttek, vagy dönteni kényszerültek annak a javára, amit nem szeretnek.

A magányos fiatal tanárnő naponta négy órát utazott, hogy a távoleső falusi középiskolában tanítson. Nagy lelkesedéssel — ha nem is mindig hibátlanul — dolgozott, tanítványai szerették. De nem juthatott lakáshoz, mert egyedül volt. Férfihez menni pedig csak azért, hogy lakása legyen, nem akart, nem tudott. Így aztán három év után eljött. El, szülővárosába, a megyeszékhelyre, ahol egyik tantestületben sem volt számára üres státusz. Tanácsai hivatalnok lett. Eleinte még örült: egyszerre négyszázzal több lett a fizetése. De már ennek az „eleinte”-nek is két éve. Egyre jobban vágyódik a tanítás után, nem elégti ki az értekezleteken ülés, az „aktatologatás”.

Az állattenyésztési szaktechnikus is szerette a kísérleti gazdaságot. Vidéki gyerek, falun otthon volt. Munkájával elégedettek voltak felettesei. Eljött azonban az ideje, hogy nősülésre gondoljon, és szeretett volna pénzt félretenni. De 1300-1400-ból? Azt is szégyellte, hogy még mindig szülei segítségére szorul. A közelben műanyagipari ktsz alakult. Gépkezelőket kerestek. Néhány nap alatt betanították: most gombokat présel, s közben az elhagyott kísérleti gazdaságra gondol. Fizetési borítékjában viszont 2600 forint van, s ez már jó kiindulás a családalapításhoz.

Az agrármérnököt — mert „csak” nő — nem sokra becsülték a gazdaság maradi gondolkodású vezetői. Nem kapott tudásához mért munkát. Nem volt ereje hadakozni: a szülési szabadság letelte után nem tért vissza. Most agrármérnöki diplomával a fiókjában statisztikusként dolgozik. A határ tágassága helyett egy számológépektől zajos, zsúfolt szoba a munkahelye. Keveset keres, de legalább megnyugodott. Az új környezetben nincs áskálódás: ahogy mondani szokás, jó a kollektíva. S a zilált idegzetű asszonynak ez a legfontosabb.

Említhetnénk az elgondolkoztató példák hosszú sorát. A jogászt, aki bárzenésznek szegődött, a soförként dolgozó mérnököt, a tehetséges kutatónak indult nyelvészt, aki egy nagyvállalat tolmácsaként keresi kenyerét. Félreértés ne essék, nem a felelőtlenül állást változtató, csak a mának élő, minden eszközzel pénzt hajhászó fiatal diplomásokról van szó. Mert ilyenek is akadnak, de értük nem kár. Azokról beszélünk, akik hivatásszeretetük és pályaaalkalmasságuk ellenére növekvő számban vesznek el a társadalom és sok esetben önmaguk szá-

mára is. Elvész a taníttatásukra áldozott több százezret kitevő összeg, s elvész lassacskán a jövőnk munkálása érdekében szerzett szaktudásuk is.

Tenni kell visszahódításukért, s tenni az ezután érkezők megtartásáért. Hogyan? A leghétköznapiabb realitásokhoz alkalmazkodó neveléssel, a fiatalok adott létfeltételeihez fokozatosan igazodó fizetésekkel, bizalommal és méltó feladatok kitűzésével: s a mindenütt hozzáértő, előítéletektől mentes, emberközpontú munkahelyi vezetés megteremtésével.

Júl. 5.

Az egyetlen varázslat

A várpalota négy saroktornyát reflektorok fénye fürdeti. Elpusztíthatatlan erőt árasztanak a várfalak hamuszürke, itt-ott rózsás-barna színű, időtlen idejű saroktömbjét. A néhai védőfolyosók gyámkövei beledöfnek az ég sötétkék bársonyába. A vár déli oldalán túl, a bányabükki hegyoldalon az estében feketén sűrűsödnek a fenyők.

Újra népes boldog emlékezetű Nagy Lajos király udvara művészetének és műveltségének, letűnt századaink építészetének némán is beszédes tanúja: a diósgyőri vár. Restaurált falai között, a tágas várudvaron megint az élet zsibongása. A gazdag boltozattal díszített ablakfülke szépen faragott ívei alól világhírű művészek lépnek a zenekar elé, majd megjelenik emelvényén a dirigens, s megszólal Bartók mélységesen magyar, megszenvedetten XX. századi, zaklatott fenségű zenéje. Varázslatok bűvöletébe kerülünk.

Szikla-szavak buknak ki az énekesek szájából, szenvedélyek sodra ragad el, világ-nagy, fájdalmas magány komorsága nehezedik ránk. Lélekmeztelenítő, kegyetlen akarású szerelem viharzik emberhangan, üstdobon, rideg rezek bődülésein; s olykor-olykor oldódik is a vonósok, a fuvolák és a hárfa szép-szomorú dallamain. Judit csatázik a Kékszakállú várában: lélekszakadékok táton-ganak.

Felejthetetlen élménnyel ajándékozott meg 1970. július 5-én Nagy Lajos diósgyőri vára. Bartók muzsikája, Balázs Béla szavai, Szőnyi Olga és Melis György, valamint a Miskolci Szimfonikus Zenekar hitető erejű tolmácsolásában, Mura Péter vezényletével: mindez méltó befejezése volt a „diósgyőri nyár” idei első hangversenysorozatának. Aki ott volt, az az egyetlen lehetséges varázslat részese lehetett; az ember teremtetten örök értékek varázslatáé.

Júl. 7.

Tsz-autószervíz

Havonta 100 kocsit javítanak

Múcsony község felső végén, a kazincbarcikai útelágazástól néhány kilométerre, a volt tűzoltószertár előtti betonozott udvarban különböző típusú gépkocsik állnak. A felnyitott motorházfedelekek, kiszerezelt kerekek körül olajos ruhájú fiatal emberek szorgoskodnak. Az épület homlokzatán messzire virít az élénkszínű tábla: Autószervíz.

Eddig ebben nincs semmi különös. Azt azonban már kevesen tudják, hogy a javítóműhely a múcsony-telekesi Új Élet Termelőszövetkezet „melléküzem-ága”.

Szükség volt rá

Hogyan jut eszébe egy tsz-nek, hogy autószervízt létesítsen? A múcsonyiakat a körülmények szinte kényszerítették rá. Nem arról van szó, mintha az Új Élet rászorulna a kis autójavító havi 70 ezer forintos bruttó forgalmából származó jövedelemre. Sokkal inkább arról, hogy Múcsony lakói törekvő, módos emberek, s a szövetkezetben is nagyfokú a gépesítés. Meg kellett oldani a helybeliek autójavítási gondjait, s a tsz teherautóparkjának karbantartását. A községi tanácstól bérelt épületre 1969 áprilisában, az ideiglenes működési engedély megszerzése után ezért került fel az autószervízt hirdető cégtábla.

Az már „privát szerencsájuk”, hogy az edelényi járásban, Múcsonytól az országhatárig sehol másutt nincs szervízállomás. Eleinte csak elvételek tévedtek be hozzájuk a járás autósai, ma viszont havonta már száz kocsit javítanak.

Mind fiatalok

A kis műhely dolgozói mind fiatalok: átlag életkoruk 25 év. Legtöbben múcsonyiak, s gyerekkori barátok. Jó munkájukat tények bizonyítják. Az a több tucat gépkocsi, amelyet eddig műszaki vizsgára előkészítettek, kivétel nélkül megfelelt a követelményeknek. Fokozatosan elhódítják a környék maszek szerelőinek megrendelőit. Ahogy ők mondják: amióta mi megvagyunk, „lerobbantak” a maszekok. A közepes műszaki felszereltségű műhelyben AFIT árjegyzékkel dolgoznak, s a pontos bemérések kivételével minden munkát elvégeznek. A korszerű műszerek bizony még hiányoznak, de fokozatosan ezeket is beszerezik majd.

Alkatrészhány

Legnagyobb gondjuk az alkatrészellátás. Különösen a futómű- és kormány-műhiány hátráltatja a szovjet és lengyel gépkocsik javítását. Az AUTÓKER csak azokkal a cégekkel áll szívesen szóba, amelyek nagy rendelésekkel keresik fel. A magukfajta „kiszolgáltoknak” állandóan ügyeskedniük, „tolakodniuk”

kell, hogy Budapesten vagy Debrecenben néha-néha elcsíphessék a szükséges alkatrészeket. Sok utánjárástól szabadulnának, ha Miskolcon is megvásárolhatnák.

Munkájukra szükség van, becsülik őket a tsz vezetői, s a lakosság is. Igazán nem „ünneprontásként” említjük a környékeliek két panaszát. A motorok gyújtásszikrája erősen zavarja a rádió- és tv-műsor vételét, s a szerviz udvarából az utcai árokba folydogáló olajos-piszkos szennyvíz szaga és látványa is kellemetlen.

Júl. 9.

Az első turnus leszerelt

Tegnap, július 11-én kétezer középiskolás fiatal vette át a Tisza-parti Tivadar község határában létesített építőtáborokban a Szabolcs-Szatmár megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága elnökének aláírásával hitelesített emléklapot. Fáradtságot nem ismerő, áldozatkész munkájukkal két héten át segítették a Szamos árvizében elpusztult fehérgyarmati, szamoskéri, nagyari, tunyogmatolcsi lakóházak újjáépítését.

Pénteken, az utolsó munkanapon felkereste az építőtáborokat és a munkahelyeket Biszku Béla, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, Szabolcs-Szatmár megye országgyűlési képviselője, s elismeréssel szólt a fiatalok tevékenységéről. A megérdemelt dicséretben joggal osztoztak Miskolc középiskolásai. A Gábor Áron Kohó- és Öntőipari Technikum két-száz, a Zalka Máté Gépipari Technikum száz, s a miskolci Építőipari Technikum negyven diákja romokat takarított, alapot ásott, betonozott, építőanyagot szállított, falakat emelt. Egyedül Nagyar községben hatvan lakóház építésében segítettek. Az építőtáborok csak augusztus 23-án zárják be kapuikat: ma megyénkből is elindulnak a második turnus résztvevői.

Megérkezett a habarccsal a miskolci 3. sz. ÉPFU billenőplatós kocsija. A „kohósok” munkája nyomán emelkednek a falak Nagyaron, a Móricz Zsigmond utcában.

Az Alföldi Üzemi Vendéglátó Vállalat szakácsainak főztjével még a legjobb étvágyú fiúk is mindig elégedettek voltak.

„Leszerelés”: a Mező Imre tábor fiai búcsútáborúztól elõtt rendezik tartozásukat, visszaszolgáltatják a felszerelést. Sz. Gy.

Júl. 12.

Fák, gépek, emberek

A Cserépfalutól északra terülõ Hór-völgyben ér utol bennünket az ítéletidõ. Dõl a zápor, a gépkocsi ablaktörõi percekig hasztalan birkóznak a szélvédõ üvegen patakzó esõvízzel. Hirtelen támadt, agyagos-rõt patakocskák rohannak szembe az út mentén. Aztán megcsendesedik az ég, felszakad az esõfüggöny. A völgyben Répáshuta élénkvörösre mosott tetõi ragyognak. Áthaladunk a megyehatáron, már Hevesben vagyunk. Letérünk az egri mûútról is. Pázsagnak tartunk, a Mátrai Erdõ- és Fafeldolgozó Gazdaság cserépfalui erdészetiének munkahelyére. A felázott agyagon meg-megcsúsztatva erõlködik a kocsi.

*

Hatalmas önjáró felterhelõ gép rakja a ZIL teherautókra a ledöntött, legallyazott tölgyeket. Svéd masina, neve: HIAB-elefánt. „Ormánya” másfél köbméternyi fát „markol” egyszerre. Két hete dolgozik itt, napi teljesítménye

90-100 tonna. Ez a HIAB-gép még erdészetről erdészetre „vándorol”, de nem-sokára megérkezik a sajátjuk is. Az elefánt „kisöccsei”, a daruskocsik januártól segítik a munkát.

Gáspár István erdésztechnikussal egy vizes fatörzsre ülünk le. Tíz éve dolgozik ennél az erdészetnél, büszkén említi, hogy tősgyökeres matyó. Az agyagkoloncos csizmában, átázott ruhában dolgozó felterhelőkre mutat.

— Mind bükkzsérciek, apáik, nagyapáik is erdőmunkások. 25-35 éves, családos férfiak. Keményen dolgoznak, télen-nyáron folyik a szállítás. Vasárnap is. Az ott Kiss Benjámin: 32 esztendő, de már 12 éve nálunk dolgozik. A gépkocsivezetők a 3. sz. AKÖV mezőkövesdi telepének emberei. Az idén nagyon megszenvedtek ők is. Tavasszal igen elhúzódott az olvadás, azóta meg állandóan esik. Itt dől el igazán, sofőr-e a sofőr. Veszélyes, nagy szakértelmet és óvatosságot kívánó munka ezeken az utakon a szállítás. De ha olyan emberek végzik, mint a 36 éves Murányi József és társai, akkor nincs hiba.

Ötven méternyire tőlünk felbőg az egyik teherautó motorja. A hátsó kerekek egyhelyben pörögnek. Félbeszakad az amúgy is rövidnek indult beszélgetés. Segíteni kell, mielőtt végképp berágná magát a kocsí a sárba. Tanácskozás után vontatókötélre veszik a tehetetlen járművet.

*

Nemrégiben kommunista vasárnapot tartottak. A hat állandó teherautón kívül még tíz nagykocsi is jött Kövesdről: a felrakók becsülettel kiszolgálták valamennyit. Lenn, az erdészet cserépfalui központjában azt is megtudjuk, hogy a papságiak fizetésük 10 százalékát ajánlották fel az árvízkárosultaknak.

Itt-ott — mintha hajdanvolt pogány áldozóhelyek tűzhelyéről szállna — keskeny füstcsík kigyózik a fák koronája fölött. Mészégetők munkájáról adnak hírt a füstjelek. A cserépfalui erdészet mészégető munkásainak az évi terve 700 tonna volt. Igen, volt, mert június végére már teljesítették is. Igen szépen keresnek, s minél többet termelnek, annál jobb a fizetés. De most nemcsak a pénz a hajtóerő. Azóta, hogy értesültek az árvíz pusztításairól, kettőzött igyekezettel dolgoznak. Vállalást tettek: az égetésnél és a kőbányában dolgozó huszonöt bükkí ember 1970 végéig terven felül ezer tonna jó minőségű égetett mésszel segíti a felső-tiszai újjáépítés munkáját.

— Így van ez rendjén. S az is, hogy mi 92 forintos mázsánkénti áron adjuk a meszet a lakosságnak. Egyáltalán nem irigyeljük, hogy a TÜZÉP meg a tsz-ek 115-120 forintért mérik — mondja Tóth Sándor erdőmérnök, aki Brassóban, s a Kárpátok hegyei között tanulta mesterségét. Hazajött a Bükkbe, hiszen sályi születésű.

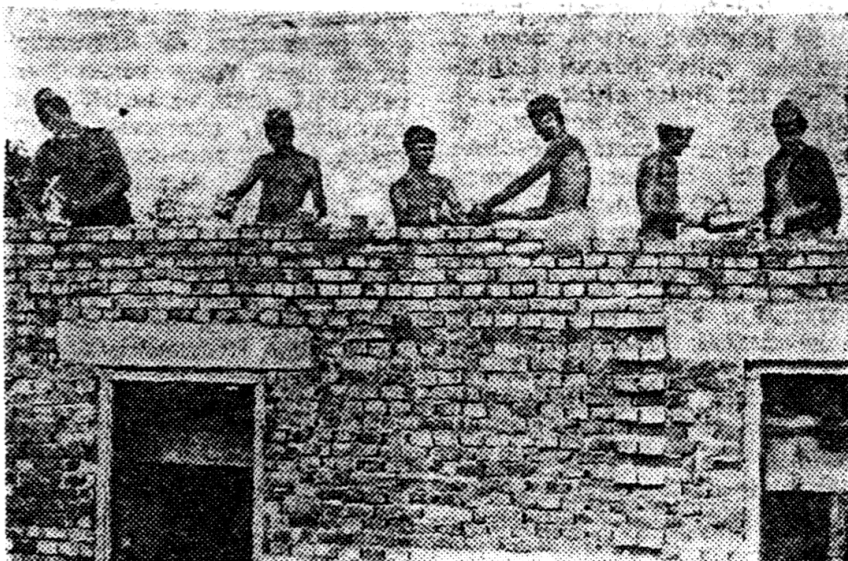
Talán nem tévedünk, ha úgy gondoljuk: az általa vezetett erdészet szép eredményeinek egyik biztosítéka, hogy itt mindenki földije is a másiknak, nemcsak munkatársa.

Júl. 12.

Szatmárban a nagy víz után (1)

Hajnaltól sötétedésig

A megszelídült Szamos bal partján fekvő Tunyogmatolcs hármás útelágazásában nagy a forgalom. Szakadatlan áradatban dübörögnek a téglával, szilikát- és perlitbeton falazóblokkal, cementtel terhelt gépkocsik. Jönnek Mátészalkáról, mennek Fehérgyarmatra, Szamoskérre. A rakomány tetején félmeztelen, vagy fakó katonazubbonyt viselő fiúk: testüket és ruházatukat vöröses, szürkés vagy zöldes színű por borítja, a szállított építőanyag természete szerint. Tréfálkoznak, meggyet esznek; de van, aki szótlánul fekszik. Az egyik félig rakott teherautón a cementes zsákok tetején elaludt egy vékonydongájú srác. A „ködvágó” oldalrészeit a fülére, s mélyen a szemébe húzta. Teste ide-oda csúszkál az út egyenetlenségein meg-megbillenő gépkocsi ütemére.

A Miskolci Építőipari Technikum tanulói Fehérgyarmaton, az Esze Tamás utcában befejezték Szilágyi Bertalan kétszobás házának falazási munkáit. A BÁÉV munkahelyein két hét alatt hat házat építettek fel. Foto: Szabados György.

*

A tivadari táborokban hajnali négykor ébrednek a délelőtti műszak brigádvezető tanárai. Felköltik diákjaikat. A fiúk bevetik az ágyat, mosakodnak, reggeliznek. (Július 10-én ezt ették: vaj, felvágott, baracklekvár, zöldpaprika, tejeskávé.) Reggeli után autóbusszal szállnak, s hatkor megkezdik a munkát.

A délutánosok nagy része még pihen, de többen közülük hét óra tájt már elindulnak. Szabályellenesen, délelőttiént is dolgoznak. Néhány idős házaspár és magányos özvegy nem merete vállalni a kölcsön terheit, nem építkeznek. De a romokat az ő portájukon is el kell takarítani, s ideiglenes hajlékukra nekik is szükségük van. Ezért segítenek jószántukból, szabad óráikat feláldozva a „szabálysértő” fiúk.

*

Heves délutáni zivatar pásztázza Magyar község utcáit, a romokkal árválkodó portákat. Sártengerré változnak a földutak, zavaros víz gyűlik a kiásott alapárkokba. A másfél órás ítéletidő alatt egy percre sem áll meg a munka. A falu közepére telepített betonkeverő üzemből dőmperek, billenős ZIL-ek szállítják a betont, amit nem lehet „eltenni” másnapra.

A miskolci kohóipari technikum diákjainak 9. sz. brigádja befejezte a Móricz Zsigmond utca 44. számú házának betonozását, s hozzákezdett a szomszédos 42-eshez. Megigazították a zsaluvasakat, deszkafeljárókat ácsoltak maguknak. A besározódott, megázott, meredek pallókon egy ember nem bírja feltolni a betonnal teli talicskát. Mindkét oldalon a palló mellől is nekifeszül egy-egy fiú, s hárman már boldogulnak. A hivatalos munkaidő a második műszakban egytől hétig tart. A diákok sötétedésig, negyed kilencig dolgoztak: nem „fagyott be”, nem ment pocskba egyetlen lapátnyi beton sem.

*

Benczés Zsigmond, Magyar tanácselnöke mondja:

— Két hét alatt a borsodi gyerekek megásták 34 ház alapját, elvégezték 15 ház alap- és lábazat-betonozását, s nyolc ház falazásánál az összes segédmunkát. Munkájukkal igen elégedettek vagyunk.

Júl. 16.

Szatmárban a nagy víz után (2)

A színe és visszája

Rendkívüli helyzetekben hamar megismerszik az ember. Ha ez a rendkívüli helyzet egyúttal súlyos veszélyhelyzet is, még hamarabb. Az idei felső-tiszai árvíz az egész ország nagy próbatétele volt. Intézményeink, vállalataink sokasága, s képviselőitükben a Szamos—Tisza-közén tartózkodó dolgozók ezrei számára azonban ezek a hetek s az eljövendő hónapok jelentik a nagy próbatélt.

Kialvatlan, fáradt arc, apró ráncok a beesett szemek körül. Jó negyvenesnek néztem, pedig csak 36 éves. Addig beszélgettünk, amíg habarccsal töltötték a billenős ZIL óriás puttonyát. Renyó Istvánnak hívják, a 3. sz. ÉPFU gépkocsi-vezetője. Három társával egy hónapja dolgozik Magyarban. A Bács megyei Építőipari Vállalat építkezéseihez fuvarozzák az anyagot hajnali 4-től este 8-ig, vasárnap is.

Eddig egyszer tudott hazalátogatni. Lácacsékén, a sátoraljaújhelyi járásban lakik a családja. Hogy meddig lesznek Szatmárban? Úgy tudja, november elejéig, de lehet, hogy tovább. Az iskolában kaptak szállást, a tisztálkodási lehetőséget egy lavór jelenti. Még jó, hogy ott a Tisza. Nem lenne szabad fürödni benne, de a szükség törvényt bont. Kívánságok? Mindnyájan nagyon unják már a húskonzervet, meg a szalonnát. Egy kis gyümölcs, vagy legalább zöldséppaprika, uborka kellene hozzá.

Sajnos, az erőnket próbáló hónapok nemcsak áldozatkész helytállást, fáradtságot nem ismerő munkát szülnek. Ahogy a legszebb vetések kalászaiban is vannak léha, üres szemek, az embert próbáló időkben is mindig akadnak olyanok, akik visszaélnék a körülményekkel, ügyeskednek, csalnak, mások pénzén „spórolnak”, felelőtlenek. Könnyűnek találtatnak.

Kezdődött a ruhasegélyek elosztásánál. „Talpraesett” emberek az első napokban három helyen is „kiharcolták” a takarókat, a lepedőket: ott, ahová kitélepítették őket, aztán — visszatérve — szülőfalujukban, de még a járási székhelyen is. Mások a sógorság-komaság régi bűnébe estek: igen hamar szörényszálán eltűntették a községeknek átadott szivacsosztűmőket, szép hálóingeket, tulajdonképpen még a szétosztás megkezdése előtt. Az öregek, a szemérmesebbek, s a féltékenyebbek gyakran, keserűen panaszoznak: önzők és kapzsiak az emberek.

Az építkezéseken dolgozó diákok tanúságtétele szerint egyes szakemberek — különösen amióta maximálták a családi házak árát — nem sokat törődnek a műveleti előírásokkal. Van épület, amelynek alapja 90 centiméter helyett csak 70-re „sikerült”, s az is előfordult, hogy minden magyarázat nélkül 30 centiméteres betonlábazatot készítettek az előírt 90 centiméteres helyett.

Júl. 17.

Szatmárban, a nagy víz után (3)

Szülők és utódok

Amikor a házak rombadöltek, elpusztultak a gólyafészkek is. Nagyarban, a Kossuth és a Móricz Zsigmond utca találkozásánál egy gólyapár a villanyvezeték betonoszlopának tetején néhány napja megkezdte új fészkének építését. Csütörtökön délutánra már majdnem elkészültek a munkával. És akkor jött a vihar: lesodorta a kusza gallyépítményt. Pénteken délelőtt a gólyák ugyanannak a betonoszlopnak tetején újra elkezdték a fészekrakást.

Az élet élni akar.

*

— Igen esik, jöjjenek be a „vikkendházamba” — invitál Tóth Elek bácsi. Így mondja, hosszú k-val. Az udvar végében széldeszakából, nyers nyárfahusángokból eszkábált, műtrágyás fóliazsákokkal fedett kalyiba. Benne ágy, karosláda, téglákra állított, lepattogzott zománcú festett szekrény. Dróttal a karókból készült „mennyezethez” erősítve, kartondobozában függ a rádió. A kecskelábú asztalon néhány edény, a karosládán dunna. Künn, az udvaron, a rozsdás tűzhelyen buborékokat vet a zápor.

— Hát itt vagyon minden zenge-zonga, amit megmenekítettünk. Ennyink maradt. Meg a tehénke, a Szöcske. Négyéves, ma délben ellett meg másodjára. Amíg a borjacska feje elő nem jött, egy diák segített húzni a lábát. Mert az én utolsónak velem maradt fiam, Kálmán is elment. Nem akar itt lakni tovább. Tizennyolc éves, vágyik a nagyvilágba. Elcsalta a sógora Dunaújvárosba. Mi lesz vele, isten tudja. Szakmája sincs. Írtam neki, sürgönyöztem is, hívom haza. Nem jön... Azért csak hozzáfogtunk az asszonnyal az új házhoz. Legyen a gyerekeinknek hova hazajönni...

Sokáig hallgatjuk az eső neszezését. A kunyhó egyik ajtófélfája, a földbe ásott fiatal nyárfatörzs kihajtott: öt harmatos levél rezeg a friss ágacsán.

— Úgy látom, szűnik — áll fel Elek bácsi. — Megnézik-e a kisborjút?

A kertben az aszaló melletti diófához kötve fekszik a fakó szőrű Szöcske. Oldalánál a remegő lábú, rozsdaszín foltos boci.

— Tele volt a szája nyálkával, hogy előjött a feje. Gyorsan kipucoltam, nehogy megfulladjon szegényke. Cifrának neveztem el.

Egy rossz lavórban tejet hoz, odateszi a tehén elé: a nagy szemű, párálló testű állat hosszú kortyokban nyeli.

*

A szamoskéri Nagy néni négy jércét hozott Mátészalkáról. Új házuk falára nemsokára kítűzik a bokrétát: meg akarja vendégelni a köműveseket és a diákokat.

— Úgy hívnak ezek engem, hogy nagymami. Izzadnak szegények sokat, olyan odaadók. Egész nap csinálom a szódavizet, meg meggyet hozok nekik a kertből. Egy-egy papírzacskóval el is visz némelyike a barátjának.

Elnehezedett testű fiatalasszony oltja a meszet, adogatja a téglát.

— A lányom. A hetedik hónapban van. Igen szeretné, ha kész lenne a ház, mire eljön az ideje. Hiába mondjuk neki, hogy ne dolgozzon, megáérthat. Tegnap este is kérdezi az ura: mozog-e a gyerek? Azt felelte a lelkem: hogy mozogna, te, hiszen elfáradt a drága, akárcsak az anyja.

*

Búcsúzóban, pénteken alkonyatkor még egyszer benéztünk Tóth Elek portájára. A kalyiba mellett biciklit szerelt egy vékony suhanc. Előkerült az öreg is.

— Látják, hazajött az én legkisebb fiam!

A borostás, beesett arcú, ősz hajú kis ember jobbjával leveszi szemüvegét, bal kezefejével a szemét törülgeti. Nem szégyelli a könnyeket: örömeiben sír.

Bihari Ilona Budapestről
jött haza Nagyurba, hogy se-
gítsen szüleinek az újjáépí-
tésben.

Foto: Szabados György

Júl. 18.

„Illegális” maszek-taxisok

Egy szerény javaslat

Taxira várakoztam a Tiszai pályaudvar előtt. Illendőbbnek tartottam, ha az érkező Polski FIAT-ot átengedem egy kisgyermekkel várakozó házaspárnak. Az állomásépület előtt parkolt ugyan még egy, derekán kockás Warszawa, de lezárva, vezető nélkül. Tanácsstalanságomat észrevette egy ősz hajú, kövér férfi. Megszólított, majd odahívta az egyik Wartburg gazdáját. Az udvariasan kocsi-jára mutatott:

— Tessék uram, hova parancsol...?

— De hiszen ez nem taxi — rökönyödtem meg, s egy pillanatra a dél-amerikai diplomatarablások képei ötlöttek fel bennem, bár egyáltalán nem számítodom az elrabolni érdemesek közé.

— Annyiért én is elviszem, mint mások — biztatott tovább. Már úgysis elkésem, ha azonnal indulok, gondoltam, s beültem. Alkalmi „pilótám” cigarettával kínált, bekapcsolta a rádiót, s már „repszett” is. Útközben kiderült, hogy emberem hétféteken gyakorta „játszik ilyet”, s mindig akad utasa. A célhoz érvén gavallérosan mondta: fizessen, amennyit jónak lát...

Tudom, szabálytalan és törvényellenes dolgot művelt az illető. Berzenkedett is a lelkiismeretem, de csak mértékkel, mert nagyon siettem.

A történet nem egyedi. Elég gyakran megismétli sok miskolci magánautós. Egy ízben már lapunk is szóvá tette a „partizánkodó” maszek-taxisok ügyét.

Viszont:

Valljuk be, fárasztó utazásról érkezve, „hivatalos” taxi híján, általában szívesen veszik az emberek ezt a törvénytelen „szolgáltatást”; s többnyire eszükbe se jut megnézni, mi több, felírni a maszek-taxi rendszámát.

Lenne egy bátortalan, ám megfontolásra érdemesnek látszó, szerény javaslatom. A kora esti órákban, hétféteken, távolsági vonatok sűrű érkezésekor igen nehéz taxihoz jutni Miskolcon. Nem lenne-e célszerű bizonyos tér- és időbeli határok között, esetleg másodállás formájában legalizálni egyes titokban működő maszek-taxisok tevékenységét?

A szélvédő üvegre belülről felfüggesztett táblácskával, hely és idő megjelölésével ellátott igazolvánnyal meg lehetne oldani a bérfuvarozásra jogosultak felismerését. Természetesen, alapos orvosi vizsgálat és megújított KRESZ-vizsga sem ártana. Ez a megoldás még mindig jobb és biztonságosabb lenne, mint a mostani törvényt bontó, jobbára ellenőrizhetetlen „partizánkodás”.

Júl. 18.

Vízhűtés

Barna képű, kalapos fiatalember ül az utcai nyomókút hegyében a miskolci Béke téren. Mintha kényelmes ülése esnék, egykedvűen, keresztbe tett karral bámul a piaci sokadalom felett a világba. A ránehezedő súly hatására a közkút percek óta ontja a friss ivóvizet egy üveg sörre, melyet gazdája a lefolyóba állított.

Sajnos, „elmés” hűtési módszerével nincs egyedül. Lakásokban, hivatalokban is gyakran látni az italhűtésnek ezt a formáját. Gyakorlói bizonyára úgy vélik: nagy kincs ilyenkor, nyáron egy-egy üveg jó, hideg sör. Csak éppen az nem jut eszükbe, hogy az elpocsékolts — olykor több száz liter! — ivóvíz is munkából született, fontos érték.

Júl. 23.

Új tér a Tiszai pályaudvar előtt

A Baross utca: Miskolc kapuja

Az a sok százezer ember, aki vonattal érkezik Miskolcra, miután kilép a pályaudvar előtti térre, legelőször a Baross Gábor utcát látja. A városi tanács, de a lakóhelyüket szerető miskolciak számára sem közömbös, milyen a látogató első benyomása. Mai állapotában a vasútügyünk legnagyobb apostolának nevét viselő utca nem méltó a viharosan fejlődő, nagy forgalmú ipari városhoz. Arra járva azonban már tapasztalhatjuk: a korszerűsítés, szépítés megkezdődött.

Négy forgalmi sáv

A Közúti Építő Vállalat még ez évben elkészül a Bajcsy-Zsilinszky és a József Attila utca közötti szakasz átépítésével. Az új út 14 méter széles lesz, négy forgalmi sávval.

Lebontották a volt laktanya-épületek előtti komor téglakerítéseket, s a napokban elszállították az utolsó törmelék-kupacokat is. A frissen vakolt, felújított épületek és a járda közötti terület parkosítására azonban csak az útépítés befejezése után kerül sor. Áttételeken a Baross utca rendezéséhez tartozik a volt laktanyaépületek közötti utak kiépítése. Az úgy-ahogy feltöltött, kátyús, sáros utak helyrehozatala elsősorban az itt helyet kapott vállalatok, intézmények érdeke!

Lebontják a remízt

A Baross utca Tiszai pályaudvaráig terjedő szakaszának rendezése szorosan összefügg a negyedik ötéves terv egyik fontos miskolci beruházásával. 1973-ra a pamutfonó szomszédságában elkészült a Miskolci Közlekedési Vállalat új forgalmi telepe. Felszabadul a jelenlegi villamosremíz területe, s lehetővé válik a város legnagyobb forgalmú strandjának, az Augusztus 20. strandfürdőnek a bővítése, új zöldterületek telepítése.

Értesülésünk szerint, ma még „csak” 17 millió forint áll rendelkezésre a Tiszai pályaudvar új fogadóépületével kapcsolatos előmunkálatokra; s az új személyszállítási csomópont elkészültének éve sem ismeretes: de már napirenden van a pályaudvar előtti új tér kialakítása.

A villamos hurokvágánya átkerül a MÁV munkásszálló előtti térre, s a Tiszai környékén több, esztétikailag kifogásolható, elavult épületet lebontanak.

Tágas, nagyvárosi tér

A MÁV tervezőintézetében rendkívül szellemes megoldásokat tartalmazó tanulmányterv készült. A terv szerint a közúti sávoktól teljesen elkülönítik a gyalogos forgalmat, s a villamosokat is úgy „fordítják meg”, hogy ne zavarják a gyalogosokat. A majdani állomásépület előtti fogadótér átkerül a Szinva innenső partjára: tehát a Baross utca torkolata kiszélesedik. Utca jellege szinte megszűnik; tágas, nagyvárosi térré alakul. A korszerű világítótestekkel ellátott, parkosított Baross utca Miskolc méltó kapuja lesz.

Aug. 13.

25 év alatt törlesztik

Mint már hírül adtuk, Edelényben tíz „Cs”-lakást adtak át. Állami támogatással épültek az egészséges kis otthonok: mindegyikük 92 ezer forintba került, de ebből az összegből a tulajdonosnak csak 7200 forintot kellett előre befizetnie. A kamatmentes kölcsönt 25 év alatt kell visszafizetniük a cigánycsaládoknak.

Az új háztulajdonosok mindnyájan több éves munkaviszonnyal rendelkező, dolgozó emberek. A járási tüdőkórház szomszédságában levő Dankó Pista utcai, elhanyagolt cigánytelepről hét család már be is költözött szoba-konyha-előszoba-kamrás új lakásába. Az edelényi TÖVÁL még ez évben megkezdí tíz újabb lakás építését. A községi tanács és a Hazafias Népfront minden lehetséges segítséget megad a munka mielőbbi elkezdéséhez.

Foto: Slezsák I.

Aug. 13.

27 km csővezeték

Törpe vízmű 12 millióért

250 köbméteres víztorony Cigádon

Fejlődésének rendkívül jelentős állomásához érkezett el az ötezer lakosú Cigánd. Augusztusban befejeződik az utóbbi idők egyik, járási viszonylatban is legnagyobb volumenű községi beruházása, a cigándi törpe vízmű építésének fontos szakasza. 1969 novembere óta 27 kilométer hosszúságban fektették le a vízvezeték-csőveket a községben a Borsod megyei Vízművek dolgozói.

A cigándi vízműtársulást 1969 márciusában 1200 család alapította meg. Minden család — évi 600 forintos törlesztéssel — háromezer forinttal járul hozzá az építkezéshez. A két cigándi tsz, az Aranykalász és a Petőfi 600 ezer, a Cigánd és Vidéke ÁFÉSZ 250 ezer forintot adott. A megyei, járási és községi összefogásból születő vízmű értéke 12 millió forint.

Cigánd lakói a most befejeződő csővezeték-fektetést 900 ezer forint értékű társadalmi munkával segítették: teljes egészében ők végezték az árkok „visszatöltését”, betemetését.

Sajnos, vízigényük kielégítésével egyelőre még várniuk kell. A jelenleg működő hidrofor-tartály ugyanis mindössze 3 köbméteres, de a pótlására rendelt 10 köbméteres sem elegendő ahhoz, hogy minden lakásba bevezessék a vizet. Ez idő szerint csupán 16 utcai közkifolyó, húszegynéhány kerti csap, s a szolgáltatási lakások vízellátását tudják biztosítani. Jövőre azonban már minden rendben lesz: az eredetileg tervezett időpontnál hamarabb, 1971 közepére 3 millió forintos költséggel felépül a 250 köbméteres, látványnak is nagyszerű víztorony. A mélyfúrású kút hozama bőséges; a község körülbelül 400 köbméteres napi igényénél csaknem háromszor több vizet képes adni.

Aug. 15.

Extra-e az extra?

Négymilliós „komplett” választék

Munkaruha szaküzlet Miskolcon

Sok ezer, az átlagosnál „hosszabbra sikerült” miskolci férfi társammal együtt szívesen vásárolnék konfekciós öltönyt. Sajnos, ez ideig Miskolcon a legritkább esetben juthatott az ember például 50 és feles „nyulánk” öltönyhöz; akkor is elszomorítóan szegényes volt a választék. S nemcsak a Széchenyi utcai három férfiruha boltban, hanem a Bajcsy-Zsilinszky utcai Extra Ruhaházban is.

Pestre kellett utazni. Az utazási költséggel „megfejtelt” vételár azonban már alig különbözött attól, amit egy szerényebb szabómester kér.

A Borsodi Ruházati Kiskereskedelmi Vállalat áruforgalmi főosztályvezetője vigasztaló hírekkel fogad. Elmondja, hogy nem „reklámfogásként” került néhány napja a 89. sz. férfi konfekciós üzlet kirakatába a rajzos plakát, amely extra méretű férfiruhák nagy választékát hirdeti.

*

Szerződést kötöttek Magyarország legnagyobb készlettel rendelkező cégével, a Budapesti Férfi- és Fiúruha Nagykereskedelmi Vállalattal. Augusztus elsejétől egyenesen tőlük kapják az itthon lehetséges legteljesebb választékot. Természetesen az úgynevezett extra méretű öltönyt igénylő férfiak ezután sem számíthatnak rá, hogy mindegyikük teljes meglepéssel távozik a 89. számú boltból; hiszen az emberi testméretek rendkívül változatosak, s mindig lesznek olyanok, akik nem „férnek be” a konfekcióba. Egy azonban bizonyos: a budapesti kooperáció máris jelentősen javított a helyzeten.

*

A Széchenyi utcai, kibővített profilú üzletbe az elmúlt három hét alatt négyszer érkezett áru. Négymillió forintot érő készlettel, több ezer férfi- és fiúruhával rendelkeznek. Az eladók szavaival élve: teljesen „komplett” a választék; színben, anyagban és fazonban egyaránt. A nyolcéves kisfiútól a 16 éves kamaszig, a 44-es méretű alacsony felnőttől az 52-es öltönyt viselő derék férfiemberig; mindenkit ki tudnak szolgálni.

Feles, negyedes és páratlan számú, különleges méretű „nyulánk” és „hasas” ruhákból — 49-esztől 61-esig! — szintén megfelelő a készlet.

*

Biztosított az utánpótlás is, szinte hetenként jön újabb szállítmány. Ősztől extra méretű felöltőket és télikabátokat is kellő mennyiségben árusítanak majd. S ha valakinek bő kissé a zakó, vagy hosszú a nadrág, az üzlet alakító szabója díjtanul, rövid idő alatt testére igazítja.

Kellett ez a profilváltozás annál is inkább, mivel az Extra Ruhaház néhány hét múlva megszűnik. Szeptember közepén Miskolc első munkaruha szaküzlete nyílik meg a helyén. Férfi és női munkaruhák, munkaköpenyek teljes hazai választékát kínálja majd mind közületeknek, mind pedig a magánosoknak.

Aug. 15.

Pedagógusok eskütétele

A középiskolák tanár-ellátottsága megfelelő

„... kötelességemet pontosan, lelkiismeretesen és a nép érdekeinek szolgálatával teljesítem, és minden igyekezetemmel azon leszek, hogy hivatali működésemmel a Magyar Népköztársaság megerősödését és fejlődését előmozdítsam.”

*

Harmincöt fiatal tanár ajkáról hangzottak fel a hivatalos eskü szavai tegnap, szombaton délelőtt a megyei tanács művelődésügyi osztályán. A 35 fiatal túlnyomó többsége az 1970-71-es tanévben Borsod megye gimnáziumaiban kezdi meg oktató-nevelő munkáját, a többiek pedig a megyei művelődésügyi osztály felügyelete alá tartozó alsófokú intézményekben dolgoznak majd.

A pályájuk kezdetén álló szakemberekhez *Merényi József*, a megyei tanács művelődésügyi osztályának helyettes vezetője intézett üdvözlő beszédet. Vázolta feladataikat, s szólt az új közösségekbe való minél előbbi beilleszkedés fontosságáról. Ezután a megyei KISZ-bizottság munkatársa, *Rozgonyi Tiborné* üdvözölte a fiatal pedagógusokat, majd a fogadó iskolák KISZ-esei köszöntötték virágcsokorral új tanáraikat.

A most érkezettek elsősorban a kis, vidéki gimnáziumok tantestületeit erősítik. Borsod megye gimnáziumainak szaktanár-ellátottsága a 35 fiatal belépésével a kívánalmaknak megfelelően alakult. Már csak néhány angol és német nyelvszakos tanár hiányzik. Vonzóerőt jelentett, hogy az új tanároknak szinte mindenütt megfelelő lakást biztosítanak. A fiatal pedagógusok közül tizenhatan megyénk ösztöndíjasaiként tértek haza. Az esküt tett 35 tanár kétharmada nő. Csaknem valamennyien a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szereztek diplomájukat.

Aug. 16.

Bemutatjuk a miskolci tv-adót

Antennák a torony betontűjén

Dorombolva kapaszkodik az Avasalja macskaköves utcácskáin a kis GAZ terepjáró. Útitársam, a miskolci televíziós adó egyik mérnöke, a dülöngélő kocsiból egy szőlőskertre mutat:

— Ebben a szőlőben volt az első adóállomás. Két, kerekeken guruló cirkuszkocsiban kezdtük meg a munkát 1959. november 7-én. A felforrósodott pléhtető alatt nyáron sokszor negyven fokban dolgoztunk, telenként meg 10 fokban dideregtünk. 1963. augusztus 20-án avatták fel az új kilátót. Tervezésénél figyelembe vették a tv-adó sajátos igényeit. A torony betontűjére szerelt korszerű antennarendszer üzembe helyezésével rendkívül megjavultak a vételi viszonyok. A vevőkészülékek úgy „érzik”, mintha hat-hét-szeres teljesítménnyel sugároznánk, pedig ma is a régi, kisteljesítményű adóberendezéssel dolgozunk: kápadónk 50 wattos, hangadónk teljesítménye mindössze 20 watt.

*

A miskolci adó az országos mikrohullámú lánc egyik végpontja. Hosszú utat tesznek meg az elektromágneses hullámok, amíg a miskolci néző 9-es csatornára hangolt készülékén kép és hang lesz belőlük.

— A legérdekesebb esetek egyike, amikor a DVTK stadionból ad közvetítést a magyar televízió. A kamerák a pálya mellől nézik a mérkőzést. Képeik a közvetítőkocsiból a lelátó tetejére telepített parabola-antenna segítségével az avasi adóba kerülnek. Innen „lövik át” őket, majd, megjárva az átjátszó-fordító állomások sorát, eljutnak a budapesti központi vezérlőterembe. A vezérlőterem „visszaadja” a jeleket a budapesti nagyadóra, s kezdődik az út visszafelé. Az esetleg éppen a stadion melletti utcában lakó előfizető a „hosszú” úttól függetlenül ugyanabban a pillanatban kesereghet egy-egy kihagyott helyzeten, mint a lelátón ülők. A fényrel rokon módon, egyenes vonalban terjedő, másodpercenként 300 ezer kilométeres sebességgel száguldó hullámok számára a földi távolságok időben semmiféle akadályt nem jelentenek.

Hallgatom a mérnök szavait, s közben nézelődöm. A szoba mennyezetén furcsa képződmények: 6-8 centiméteres cseppkövek, függő sztalaktitok. Szinte hihetetlen, hogy alig hét év alatt ilyen nagyra nőttek. Az energiaellátást biztosító tápegységeket őrző helyiségben és az adóberendezéseknek helyet adó teremben tenyérnyi darabokban mállik a vakolat. A relé dolgozói nem panaszkodnak, sőt arra kérnek, meg se említsük az állandó beázást. Többször szóltak az épület karbantartásáért felelős MIK-nek, hogy javítsák meg a rossz tetőszigetelést, de hiába.

Tény, hogy nem lenne olcsó multság, de az sem megoldás, hogy ezer dolguk közben a technikusok a csepegő víz elől ide-oda tologassák az értékes készülékeket.

*

Nem túlzás: valóban ezer dolguk van a mérnököknek, technikusoknak, műszerészeknek. A 20 éves, öreg francia adóberendezés gyakran „meghibásodik”. Szerencse, hogy szinte kivétel nélkül ugyanazok gondozzák, javítják, akik már a cirkuszkocsik korszakában is vele voltak. Ismerik, mint a tenyerüket. Laikusok számára észrevehetetlen, aprócska „életjelekből” következtetnek állapotára, várható rigolyáira. Volt rá eset, hogy az iskolatelevíziós műsor és az esti adás között mindössze 80 percük maradt a javításra. Ideiglenesen bekötött, lógó vezetékekkel indítottak. Csak egy kívánságuk volt: bírja ki az adó 22.45-ig, műsorzárásig. Jókedvében volt aznap az „öreg”: kibírta.

Persze, néha műsor közben is megrétfálja őket. Akkor aztán jönnek a dühös reklamálók. Ne tegyék: komolyabb üzemzavar esetén ügyis értesítik a relé dolgozóit a postai tudakozót. Pótadó, üzemzavar esetén bekapcsolható másik berendezés nincs. Ezért, ha áramkimaradás van, elromlik az egyetlen adó, ezt a közönség készülékein nincs mód jelezni. Különben is, a hibák túlnyomó többségét egy percen belül kijavítják. Az adáskimaradások legnagyobb része a tv-közvetítés Achilles-sarkának, a mikrohullámú láncnak az üzemzavarából adódik. Ezt viszont minden esetben jelzik: képjelgenerátorukról „beadják” a „rácst” a fekete-fehér „sakktáblát”.

Nehéz, egyvégtében 24 órás szolgálat a tv-adó dolgozóinak munkája. A műsoridő növekedésével egyre rövidebb a két adás közti szünet: komolyabb javításokra, karbantartásra csak éjjelenként van lehetőség.

*

Természetesen, a technika fejlődésével a miskolci adó is lépést tart. Korszerű, magyar és külföldi gyártmányú kiegészítő berendezések, műszerek sora szolgálja az „öreg francia” munkáját. Új, jelentős fejlődési szakaszhoz érkezik a közeljövőben az adóállomás kollektívája: az eddigi egyetlen URH rádió mellé két új berendezést kap Miskolc.

Ezek belépése után kitűnő hangminőségben élvezhetik majd a város és környékének lakói a budapesti ultrarövidhullámú rádió zenei műsorait; s zavarmentesen vehetik URH sávval rendelkező készülékükön a Kossuth és a Petőfi rádió műsorát is. Már felszerelték a két új adó antennarendszerét: hengeres teste fémesen csillog a betontű hegyén.

Aug. 16.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Játék a tűzzel

Hárommázsás vadkan

Megkéselte a férjét

Telefontolvajok

Tegnap ismét — ki tudja hányadszor — tüzet okoztak megyénkben a játszó gyermekek. Hogy a nagyobb anyagi kárt sikerült megelőzni, tűzoltóink gyors segítségének köszönhető.

Délelőtt háromnegyed kilenckor Sajószentpéteren, a Zalka Máté utca 21. számú ház udvarán, Horváth István portáján lobbant lángra az 50 mázsás szénakazal. A szomszédból átjött kis rokon, a 8 éves Czövek Ferenc gyufával játszott: ez okozta a tüzet. A talált gyufával akaratán kívül gyújtogató kisfiú haja megpörköldött, de komoly baja nem történt. A kivonuló miskolci és kazincbarkikai tűzoltók elfojtották a szénatüzet.

Délután fél négykor az encsi járáshoz tartozó Alsóvadászra riasztották a miskolci és a diósgyőri tűzoltóságot. A Fő utca 188. számú ház udvarán a gazda fia, az 5 éves Germus József gyújtotta fel a kazalba rakott 30 mázsás szénát.

*

Az utóbbi évek egyik legnagyobb vaddisznóját kapta puskvégre Drenka Pál, a tokaj-hegyljai vadásztársaság tagja. Az abaúji Cekeháza környékén, egy zabtáblában lőtte ki a megközelítőleg 3 mázsa súlyú, hatalmas állatot. A vadkan agyara 26 centiméteres. A vadásztársaságok szombaton is hajtóvadászatot rendeztek a kukoricatáblákat dézsmáló vaddisznókra. A korábbi vadkár-elhárító vadászatok eredményeként eddig több mint 30 vaddisznót lőttek ki.

*

Budapesten, a IV. kerületben, a Tél u. 32. számú házban, Gestmayer Tiborné 28 éves betanított munkás részegen összeveszett a férjével. A vita verekedéssé fajult és a büntetett előéletű asszony konyhakéssel többször megszúrta férjét, akit életveszélyes állapotban vittek kórházba. A rendőrség az asszonyt őrizetbe vette.

*

Vasmegyer külterületén Szőke János 15 éves fiú jogtalanul használt egy motorkerékpárt. A járművet figyelmetlenül és gyakorlatlanul vezette; nekiütközött egy lovaskocsinak. A baleset következtében Szőke János és utasa a kórházban meghalt.

*

Utcai telefonkészülékeket feltörő fiatalok ügyében ítélezett a Budapesti Központi Kerületi Bíróság. Az ügy szereplői — egy kivételével fiatalkorúak — szabad idejüket együtt töltötték. Elhatározták, hogy szórakozásaikhoz utcai telefonkészülékek feltörésével szereznek pénzt.

A bíróság Dröszler Pál 19 éves segédmunkást 5 évi, T. Lászlót 4 évi és 10 hónapi, A. Gusztávot négyévi, három vádlottat egyévi és 2 hónapi szabadságvesztésre ítélte, további hármat próbára bocsátott, egyet pedig javítóintézetbe küldött.

*

Tegnap délután áthaladt Lillafüreden a Hollóstatető felől Szilvásváradra igyekvő IX. nemzetközi Cordatic rallye mezőnye. A magyar bajnokság résztvevőinek és a szocialista országok csapatainak gépkocsijait alaposan igénybe vevő verseny — néhány kisebb összekoccanás kivételével — szerencsésen, baleset nélkül zajlott le.

Aug. 30.

Rekonstrukciós tervek Szikszón

Megújul a járási kórház

A szikszói kórház 1926 óta dolgozik. Szülőotthonként indult, 60 ágygal. Ma ugyanitt az általános járási kórház négy osztálya működik: a belgyógyászat, a sebészet, a szülészeti és a gyermekgyógyászat. 110 ágy zsúfolódik a régi épületben. Korszerűség, felszereltség tekintetében pillanatnyilag egyike az ország legelmaradottabb egészségügyi intézményeinek; a kórházban dolgozó orvosok, a kisegítő személyzet szakmai felkészültsége, akaratereje bebizonyította a megújulás lehetőségét.

*

A Miskolci Tervező Vállalat építész, Varjasné Csizi Klára Pécsett, a 400 ágyas új klinikán tanulmányozta a legkorszerűbb kórházépítést, mielőtt elkészítette a szikszói kórház új épületének, s a régi rekonstrukciójának a terveit. A megújuló intézmény három osztályán (szülészeti, sebészet, belgyógyászat) 170 ágy lesz. A régi épülethez négyemeletes „nyaktaggal” kapcsolódó, pillér-alapokon álló, háromemeletes új kórházi szárny árkaos földszintjén tíz munkahelyes szakorvosi rendelőintézet létesül. Harmadik emeletének csupaüveg falú helyiségeiben légkondicionált, a legkorszerűbb berendezésekkel felszerelt három — egy sebészeti és két szülészeti — műtő kap majd helyet. Az új épületben intenzív terápiás részleg is lesz. A sebészeten és a szülészeten „örzöszobákban” vigyázzák majd állandó gépi és emberi felügyelettel a súlyos eseteket.

*

Ma még négy orvos naponta Miskolcra kénytelen kijárni. Az idén elkezdik négy, két és félszobás szolgálati lakás építését, s idővel újabb nyolc, központi fűtéses lakás is épül az egészségügyi dolgozók részére. A régi rendelőintézet megüresedő épületében nővérszállást és szolgálati szobákat alakítanak ki. Ezek az intézkedések minden bizonnyal megszüntetik a szakember-hiányt; hiszen a fizetésekkel eddig sem volt probléma: a megyében Szikszón a legmagasabb az egészségügyiek bérbeállási szintje.

A szikszói kórház Aszaló felé terjeszkedik. Hat hold területet sajátítottak ki erre a célra. Valóságos zöldövezetet, ligetes parkot létesítenek, de itt kap majd helyet az új mentőállomás, a garázs, s a fent említett nyolc új lakás is.

*

Sok huzavona után, a járási vezetők — Sváb Antal vb-elnökhelyettes és dr. Molnár György járási főorvos — szívós munkája nyomán a lelkesítő tervek a megvalósulás szakaszába értek. A járási tanács kétmilliós anyagi támogatásával megerősített Hernádmenti Építőipari Szövetkezet megkezdte a 30 millió forintos beruházás kivitelezési munkáit. Kiásták a 210 centiméteres alapokat, s ez év utolsó negyedében a BÁÉV műszaki segítségével megérkeznek az Alsózsoltai Épületelemgyárból az első univázszerkezet-szállítmányok. Ha egyes, szorongató építőanyag-problémákat sikerül megoldani, 1972 nyarára elkészül az új szikszói kórház, 1973 decemberében pedig befejeződik a régi épület teljes rekonstrukciója is.

Szept. 4.

Nyugdíjasok kiszálláson

Hol hajnali háromkor, hol négykor, fél ötkor csörög a régi vekker néhány miskolci lakásban. Öregemberek öltözködnek, idős asszonyok élelmet csomagolnak. Fiuktól, unokájuktól „örökölt” sportszattyorral a kezükben elindulnak Hejőcsabáról, Kilián-északról, Ó-Diósgyőrből. Az LKM-ben, a DIGÉP-ben, Lyukóbányán, Mártabányán, Annabányán, vagy a vasútnál dolgoztak évtizedekig. Nyugdíjasok, akik most újra dolgoznak.

*

Lent az ülések mellett vitorlavászonba csavarva fekszenek a fűrófejek, a súlyos fűrószárak, s a hozzájuk tartozó szerszámok. Egy utolsó utas meg is jegyzi:

— No, cövekelnek már megint valahol...

Az öregek olvasgatják a Népszavát, beszélgetnek. Gyerekkori emlékeikről, macskakergető olasz hadifoglyokról, a fasizmus nehéz éveiről, néhai munkatársakról, no meg régi nagy meccsekről.

— Átülök melléd Jánoskám, mert itt bántja a derekamat a huzat.

— Én is náthát kaptam; ez már kitarat jövő nyárig.

— Tegnap fél órát sorakoztam buszbérletért. Két pénztárnál is próbálkoztam, hiába. Azt mondták, rossz a fénykép, nem elég ősz rajta a hajam, hozzak frisset. Hát honnan az istencsudájából vegyek én most nekik hirtelen újat?

A vonat ablakán át tarlókra, krumpliföldekre látunk. A magukat megadó, hajlott napraforgókon verébhad nyüzsög.

A távolabbi dombok opálos ködbe burkolóznak, egyikük tenyerén kínálja Boldogkő várát. Lilásbarna őszi szántások párállanak, itt-ott a kis állomások mellett már pereg a dió. Göncsőz közeledünk.

*

Félmeztelenül vagy felgyúrt ingujjal dolgoznak. A csigafúróra rácsavarják a fúrószárat, s mennek körbe-körbe tízszer, százszor, ezerszer. Közbe-közbe kiemelik a fúrót, mintát vesznek műanyag dobozókba. Új szárat csavarnak az előbbihez; mélyül a kutatólyuk. Ha rossz a talaj, kivételnél kézi emelővel dolgoznak; ha még nehezebb — mint most is —, fúrófejet cserélnek. A szár felső végére abronccsal szorított tuskó kerül, s jön az ötkilós kalapács.

A kidolgozott kovács- és bányászizmok még mindig szívósak: a nagy ívben zuhanó kalapácsok erős ütései nyomán süllyed a fúró. A messze hallatszó csattanások odacsallják a göncieket. Jó is, hogy jönnek, nézelődnek, kérdezősködnék: kell a pihenés, a kar még erős, de a szív és a tüdő már csak rövidebb ideig bírja.

— Fúrtam én eleget kézi fúróval a bányában is. A mai fiatalok nem tudják, mi az. Ha főtés volt, akkor kellett csak igazán „csoszálni”. Nehezen, lassan ment: csavarom, megrántom, megint csavarom, megrántom...

— Nekem a süllyesztékes kovácsműhelyben jobb kalapácsom volt. Nem vitézt ki a feje, mint ennek, nem pattogzott.

Szilvát esznek, kalácsot rágszálnak, tejből kortyintanak; alig dohányoznak.

*

A Borsod megyei Tanácsi Tervező Vállalat fiatal fúró mestere mondja:

— A Tiszántúlon mindenfelé dolgoznak a bácsik: Makótól Ebesig, Nyíregyházától Salgótarjánig. Öt-tíz méterre fúrnak az új építkezések telkén, régi házak tövében kutatóaknát mélyítenek, ahol derítő készül, próbagödrtől ásnak. Nem könnyű munka, de elég szépen keresnek. Kiszállási díjjal együtt megvan a napi 85 forintjuk. Most még a vállukon cipelik az állomástól a felszerelést. Ha messzebb megyünk, pihengetnek; de így is nehéz mindnyájuknak 25—30 kilóval gyalogolni. Nemsokára könnyebb lesz; még az őszi kocsit veszünk a nyugdíjas brigádoknak.

*

Megkérdeztem: miért csinálják ezt a nehéz munkát? Annyira kell a pénz? Nevetve visszakérdeznek: hát tud maga olyan nyugdíjast mondani, akinek elég a pénze? Aztán egyikük komolyra fordítja a szót:

— Nézze, mi harminc évig egyfolytában dolgoztunk együtt a gázos, forró műhelyekben, a sáros, sötét bányákban. Most jó levegőn, a szabad ég alatt dolgozhatunk. Nekünk már ez is öröm. És azt se felejtse, szerettünk mi régebben is együtt dolgozni. Otthon csak untuk magunkat, így meg milyen jó: régi kedves barátokkal járjuk az országot. Amíg szükség van ránk...

A gönci huszítapincék mellett, a hosszú szalagtelkek felső végén OTP-lakások épülnek. Máshol iskolák, új üzemek. Hogy biztos alapon álljanak, abban segítenek a talajvizsgáló öreg vasasok, bányászok.

Szept. 6.

Van megoldás

„Literező” kiskupecek

Nagyon sok, régi kolónián vagy külvárosban élő munkáscsalád és nyugdíjas házaspár tart ma is aprójószágot; néhány tyúkot, kacsát. Többnyire nem is a hasznuk miatt, hiszen az a heti néhány tojás, évi néhány kiló friss hús pénzben csekély érték. Oka inkább a paraszti múltból hozott megszokásban, s az aprójószággal való foglalatосkodás naponta ismétlődő kis örömeiben keresendő. A gyárimunkás- és bányászfeleségek, nagymamák — nem lévén földjük, ahol megteremne — a piacon kénytelenek beszerezni időről időre azt a néhány kiló árpat, kukoricát, amire az állattartáshoz szükségük van.

El is szaporodtak az utóbbi években az ipari települések piacain a literes fazékkal, félliteres bögrével mérő terményárusok. A baj ott kezdődik, hogy ezek a legtöbb esetben viszonteladók. Ál-östermelők, akik a hivatalos áraknál 20-30 százalékkal drágábban árulnak. Éves átlagban számolva — különösen, ha a „kiskupec” család több tagja is piacozik — sok ezer forintra rúg a jogtalan és törvénytelen haszon. Sajószentpéterről kaptunk legutóbb az ottani és környékbeli nyerészkedő terménykupecek terjedelmes névsorát is tartalmazó, ingerült hangú, szigorú eljárást követelő levelet. Sajnos, óriási „szépséghibával”: névtelenül. Emiatt az egyébként sok igazságot tartalmazó levéllel nem áll módunkban érdemben foglalkozni. Mivel azonban általános érdekű problémára irányítja a figyelmet, mégis szólunk róla.

A kiskupecek azért élhetnek meg, azért juthatnak jogtalan haszonhoz, mert ipari településeinken még ilyen formában is igény van működésükre. Igaz, hogy néhány forinttal többet fizet a vevő, de még mindig jobban jár, mintha ugyancsak pénzt, ráadásul időt is áldozna; s Miskolcra, esetleg a lakóhelyétől távolieső gabonafelvásárló vállalati telepre utazna, vagy gyalogolna kilométereket, tömött

szatyorral a karján. Másrészt: a viszonteladó „literező” kupeczek egy része őstermelő is, ezért nagyon nehéz „rajtacsígni” őket, végső soron társadalmilag káros kis üzelmeken.

Természetesen van megoldás. Az állami és a szövetkezeti kereskedelem piaci árszabályozó szerepe közismert. Az lenne a legjobb, ha a sajószentpéteri, diósgyőri és a többi piacon az állami és a szövetkezeti szervek is bevezetnék a „literezést” — hivatalos áron! —, s ezzel rövid idő alatt teljesen lehetetlenné tennék az üzérkedő kiskupeczeket. A gabonafelvásárló vállalat több telephelyén már eddig is volt kicsiben is terményeladás. Tudjuk, hogy az állami és a szövetkezeti kereskedelem számára ez egyáltalán nem előnyös üzlet; azonban a lakosság szükségleteinek kielégítése és a piaci visszaélések megszüntetése csak így lenne lehetséges.

Szept. 11.

Folyamatos és sokoldalú információszerzés

Új értékelési és osztályozási rendszer a gimnáziumokban

A szigorú tanár az osztályozó naplóban, esetleg noteszában lapoz kínos lassúsággal. Fel-felnéz a feszülten várakozó osztályra, tekintete meg-megállapodik egy-egy szorongást tükröző diákarcon. Végre megszólal. Mond egy nevet: kezdődik a feleltetés... Ha a felnőtt társadalom tagjait faggatjuk kellemetlen középiskolás élményeiről, legtöbbször a fenti szituációt említi.

— Valóban, sok helyütt még néhány éve is rendszeresen így kezdődött a tanítási óra gimnáziumainkban — mondja *Merényi József*, a Borsod megyei Tanács művelődésügyi osztályának helyettes vezetője. — Nagyon káros volt ez a „túlélő” hagyomány. Nemcsak a felelők idegállapotára, teljesítményére hatott negatív módon az olykor szinte „vallatási” helyzet, hanem a egész oktatási-nevelési folyamatra.

Évtizedek óta gondja a világ pedagógusainak a tanulók elbírálása, minősítése. Nálunk is több éves vita alakult ki a Köznevelés hasábjain ezekről a kérdésekről.

— A vitában az új győzött. 1969 novemberében megjelent a Művelődésügyi Minisztérium közoktatási főosztályának állásfoglalása az ismeretek és képességek ellenőrzéséről, értékeléséről és az osztályozásról a gimnáziumokban. Az 1970—71-es tanévben már az ország összes gimnáziumában az új rendszer szerint értékelnek, osztályoznak a tanárok.

Ha egy mondatlall akarnám kifejezni lényegét, ezt kellene mondanom: állandó, folyamatos és sokoldalú információszerzés, amely a nevelés és az oktatás eszköze. Ismétlem: eszköze, nem pedig célja. Megszűnt a „jegyközponúság”.

— **Az osztályozásra, minősítésre azonban továbbra is szükség van. Ez hogyan történik?**

— A tanár a tanév elején ismerteti a tanulókkal az egész évi anyaghoz fűződő általános követelményeket, s minden anyagegység elején közli konkrét követeléseit. Szól a továbbhaladáshoz szükséges minimumról, s a továbbtanuláshoz szükséges optimumról is. Minden órán figyelnie kell a tanulónak minden megnyilvánulását, s óra után rendszeresen rögzítenie kell megfigyeléseit.

Megnövekszik az ellenőrzésben az írásbeliség szerepe.

A természettudományos tárgyakban és a matematikában az információk túlnyomó többségét az írásbeliek nyújtják, irodalomban, történelemben és az idegen nyelveknél természetesen továbbra is a szóbeli ellenőrzési formákat kell előnyben részesíteni. Kidolgozták az írásbeli munka változatos formáit, a házi feladatok, a röpdolgozatok, az iskolai füzetekkel végzett munka és a feladatlapok rendszerét. Nagy szerep jut az információszerzésben a gyakorlati feladatoknak: kísérleteknek, méréseknek, modell- és térképkészítésnek is.

— **Hogyan osztályozzák és értékelik az előrehaladást?**

— Általában egy-két héttel egy-egy nagyobb téma, tanítási egység lezárása után kérdőíves felmérést írnak a tanulók.

A „menetközben” szerzett tapasztalatok és a cikluszáró felmérés alapján ezekre a nagyobb anyagrészekre kap érdemjegyet a tanuló. Nagyon fontos: az érdemjegy a későbbiekben nem rontható, de javítható, ha a tanár meggyőződik róla, hogy a tanuló az adott anyagrészt időközben jobban elsajátította.

A tanárnak félévenként egyszer meg kell beszélnie az osztállyal az eredményeket, hibákat, s egyes fejezetek végén is ajánlatos meghallgatni a tanulók önértékelését. Mindezek figyelembevételével kell kialakítani a félévi és év végi osztályzatot.

— **Hogyan tájékoztatják a gimnazisták szüleit?**

— El kell érni, hogy félévenként legalább egyszer minden szülő találkozzék minden tanárral, de levélben és az ellenőrző könyv útján is ad a tanár tájékoztatást. A személyes megbeszéléseken az elért eredményekről, illetve a fejlődést akadályozó tényezőkről esik majd szó.

— **Mit várhatunk az új értékelési rendszertől?**

— Elsősorban nagyobb nyugalmat, elmélyültebb, produktívabb munkát a tanítási órákon. Reméljük, hogy őszintébb kapcsolat alakul majd ki tanár és diák között. Szeretnénk, ha tanítványaink lényegretörőbb, gyakorlati alkalmazásra érett tudással halgnának el a gimnáziumot.

Szept. 13.

Madarak a szuterénban

Lajkó István tanult mestersége a hangszerkészítés. Foglalkozása: a DIGÉP targoncavezetője. Világéletében szerette a madarakat. Hatéves korában édesapjától kapta az első stiglincet; azóta hobbija a madarakkal való foglalkozás. Madarász Viktor utcai szűk és alacsony alagsori lakásán negyven egzotikus és hazai madárfaj háromszáz példányát tenyészti. A Magyar Díszmadár-tenyésztők és Madárbarátok Országos Egyesülete Borsod megyei csoportjának vezetője. Háromszor nyert országos első díjat a díszmadár-kiállításon. Örömmel mutatja a levelet, amelyben a csehszlovákiai Prievidzában októberben megrendezendő madárkiállításra hívják.

Egyik dédelgetett álma még az idén teljesül: a Fazekas utcai általános iskolában megalakítja a madárbarát úttörők szakkörét. Mintegy negyven borsodi tenyésztő társával együtt nagyon szeretné, ha a közeli jövőben nyaranként Miskolc valamelyik parkjában, szabadtéri röpdében mutathatná be a legszebb papagájokat, kanárikat, rizspintyeket, s a többi, ezerszínű tollazatú, játékos madárkát.

Nem olcsó szórakozás a díszmadár-gyűjtés-tenyésztés, különösen nem az egy háromgyermekes munkás számára. Mégsem bocsát áruba egyetlen madarat sem, barátait, „madarásztársait” azonban szívesen megajándékozza.

Néhány hónap múlva világos, tágas otthonba, a Győri kapui lakótelepre költözik a család, s az üveghangon csiripelő, színes madárhad.

Az első percekben kicsit furcsálltam, szinte egzaltáltan lelkes madárdicséretét. Aztán felemelte egy fészek fedelét, amelyben hamuszürke nimfapapagáj anya költött. Három hétig percnyi szünet nélkül himbálódzik fészkén, lassú metronóm-mozgással, jobbra-balra dőlve. Így forgatja a hét kis fehér tojást, hogy a jövőendő fiókák formálódó piciny testét egyenletesen érje az életet adó meleg. Néztem a papagáj-anyát, s viszolygásom megértő csodálattá változott.

Ausztráliai pintyek. Hazájukban olyan gyakoriak a fehér és rozsdabarna tollazatú, piros csőrű madárcák, mint nálunk a verebek.

Sz. Gy.

Szept. 13.

Tudományos ülés Miskolcon

államalapító királyunk emlékére

A megyei tanács Borsod megye régi várait ábrázoló mennyezetfreskókkal díszített nagytermében vasárnap, szeptember 13-án délelőtt a Hazafias Népfront megyei elnöksége és honismereti bizottsága, a Magyar Történelmi Társulat Borsod-Abaúj-Zemplén megyei csoportja, valamint a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Borsod megyei szervezete I. István születésének 1000. évfordulója tiszteletére tudományos emlékülést rendezett.

Megnyitójában *Hegyí Imre*, a népfront megyei titkára üdvözölte az egybeült több mint száz résztvevőt; köztük *Nagy Zoltánt*, az MSZMP Borsod megyei Bizottsága helyettes osztályvezetőjét és *Varga Gábornét*, a megyei tanács vb-elnökhelyettesét. Jelen volt *Szuchy Róbert*, a Hazafias Népfront Miskolc városi Bizottságának titkára is.

I. István és a magyar állam kialakulása című előadásában legújabb kutatásai eredményeinek egy részéről számolt be *Bartha Antal*, a történelemtudományok kandidátusa, az MTA Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa. Vázolta a honfoglalást közvetlenül megelőző századok gazdasági, politikai fejlődését, különös tekintettel a földművelés honfoglalás előtti megjelenésére. Szólt róla, hogyan ítélték meg a magyarságot a középkori európai krónikák, különböző történelmi kútfők. Részletesen elemezte a X. század második felének, az erős nagyfejedelmi hatalom korának történetét. István uralkodásának idejéről szólva kiemelte államalapító királyunk törvényalkotó tehetségét; valamint erejét, amely elégségesnek bizonyult ahhoz, hogy biztosítsa az állam szupremáciáját (felsőbbbségét) az egyházzal szemben is. Befejezésül az I. István-kori feudális állam észak- és kelet-európai megfelelőiről beszélt.

Az emlékülés második előadója Levárdy Ferenc művészettörténész, az Országos Műemléki Felügyelőség főmunkatársa volt. Előadásában felhívta rá a figyelmet, hogy a művészettörténész is igazabb eredményekre jut, ha társadalmi képletekben gondolkodik, s nem hagyatkozik pusztán stíluskategóriákra. Szólt a megyénk mai területén

Bartha Antal kandidátus előadását tartja.

található királyi apátságok és nemzetségi monostorok korabeli szerepéről, s az alapító szerzetesrendek építészetének formai jellegzetességeiről. Ezt követően röviden jellemezte szűkebb hazánk Árpád-kori „kistemplomait” is.

K. Végh Katalin, a Herman Ottó Múzeum régészmuzeológusa honfoglalás- és Árpád-kori régészeti leleteinkről tartott előadást. Utalt a megyénk területén letelepedett kabar törzs gazdag fémművességére, s ismertette a temető- és romfeltárások során talált jelentősebb fegyver-, ékszer-, lószerszám- és tarsolyleleteket.

Zárszavában Hegyi Imre, a népfront megyei titkára kifejezte abbéli reményét, hogy az emlékülés jó kiindulási alapul szolgál a TIT és a népfront honismereti munkájához; az I. István korával kapcsolatos további viták és az ismeretterjesztő tevékenység kibontakoztatásához.

Az emlékülés hallgatósága.

Fotó: Térlassi Béla.

Szept. 15.

„Társadalmi összefogással”

Népház négy hónap alatt

Alsótelekes 376 lelkes kisközség az edelényi járásban. Napsárga és borvörös virágokkal szegélyezett, dombnak szaladó főutcája a falucska közepén kiszélesedik. Az utcaágak szigetében vakolatlan, hullámpalával fedett nagy épület áll: az új népház. Mostani állapotában 250 ezer forintot ér. Benne kap majd otthont a községi pártszervezet, a tanácskirendeltség, a KISZ-klub, a könyvtár, a mozi, az orvosi rendelő és váró. Ha teljesen elkészül, fél millió felett lesz az értéke.

Ha „csak” ennyit mondhatnánk el a születő népházról, már az sem lenne kevés. Ami azonban Alsótelekesen történt, ma még nemcsak az edelényi járásban, hanem megyénkben is ritkaság. Az alsótelekesiek, s az őket segítő vállalatok, intézmények példaadó, lelkes munkájáról szólva, új csillogást kap a kissé már elkoptatott szókapcsolat: „társadalmi összefogással”.

*

Ahol ma a népház magasodik, tíz éve egy szennyes patakárok éktelenkedett. A területet alagcsövezték, parkot építettek rá, elnevezték Béke-kertnek. Felső végében volt a nedvesfalú, szűk, kis, régi művelődési ház. Ennek lebontásával kezdődött 1970. április 21-én a nagy munka: 48 ember dolgozott a terület szabaddá tételén. Még ugyanazon a napon megkezdték a tsz erdejében a fakitermelést is. A műcsony-telekesi Új Élet Termelőszövetkezet által ajándékozott épületfa értéke 40 000 forint. Megalakult a falu lakóiból a segédmunkás, a kőműves- és az ácsbrigád. Négyméteres alapot kellett ásni: a népház délnyugati része a patakárok fölé épült.

Nagy segítséget adott a berentei Könnyübetongyár, biztosította a szükséges mennyiségű kézi falazóblokkot. Sokat köszönhet a falu népe a Rudabányai Vasércbányának is. A különböző bányákban, üzemeknél dolgozó 12 alsótelekesi kőműves keze nyomán május 23-án kezdtek emelkedni a falak. Az irányítás, szervezés „lelke” Juhász Ferenc, a Rudabányán dolgozó bányatechnikus.

— Valóságos csoda történt — mondja. — Még az itt igen nagy ünnepnek számító búcsú vasárnapján is negyvenen szorgoskodtak az építkezésen! Cementhiány akadályozta a munkát, július 25-re mégis tető alá került az épület.

*

Jelentős pénzbeli segítséget adott a járási pártbizottság és a járási KISZ-bizottság, s a községfejlesztésre szánt összegből is jutott a népháznak. Az Alsótelekesen élő szakiparosok elvállalták az összes belső munkát. A teljes befejezéshez azonban még 100 000 forintra is szükség lenne. Az Edelényi járási

Tanács már ígért 40 ezret, de ez még kevés. A falucska lakossága szeretné, ha november 7-ét már az új népházban ünnepelhetnék meg.

Reméljük, megkapják hozzá a segítséget.

Okt. 1.

Pakisztántól az NDK-ig

Száztíz kisiparos szerződésre termel

Valahol Pakisztánban jutagyár épül. A szubtrópusi klíma, a hetekig tartó esőzések okozta károsodások csökkentése fontos feladat. Rendkívül gondos munkával, különleges festéssel kell megvédeni a textilipari gépek „lelkét”, a vezérlőberendezést a korróziótól.

A folyékony alumínium igen hamar dermed. A könnyűfémöntődék alumíniummal telt kádjaiknak felszíni kérégtől időre időre össze kell törni. Ügyes kis gépek végzik ezt a „jégtörést”. Az ALUTERV megbízásából 26 darab készül belőlük az NDK számára.

Nem mellőzhető határidők

A fenti két esetben exportra kerülő jelentős munkákról van szó. De nem kevésbé fontos az sem, hogy egyes új találmányok prototípusa, egyes újítások kivitelezése mikorra készül el, hogy a hazai vasúti hidak, átereszek felújítása, korrózióvédelme idejében megtörténjen; s késedelem nélkül befejeződjék üzeminkben a különböző könnyű- és középnehéz vasszerkezetek szerelése.

Az sem közömbös, hogy főként exportra termelő nagyvállalataink határidőre teljesítik-e szállítási kötelezettségeiket.

A nagy cégeknél azonban nem kifizetődő a kis szériák „felszerszámozása”, s egyes alkatrészek vállalaton belüli előállítás: sokszor nincs is rá kapacitás. Ezek az egyedi gépek, alkatrészek, félkész-termékek azonban nélkülözhetetlenek. El is készülnek a példánkban szereplő többi munkával együtt. Embléma nélkül, névtelenül. A Kisipari Termeltető Vállalattal szerződéses viszonyban álló Borsod, Heves, Szabolcs és Hajdú megyei kisiparosok szaktudását, szorgalmát dicsérik itthon és külföldön egyaránt.

„Egyenjogúsított” vidéki kisipar

A könnyűipari miniszter 9/1968-as számú rendeletével hozták létre a megszünt Kisipari Exportra Termeltető Iroda utódját, a Kisipari Termeltető Vállalatot. Ismeretesek pártunknak és kormányunknak a magánkisipar szerepével, fejlesztésével kapcsolatos irányelvei. A KTV működése több szempontból is segíti ezt a fejlesztést.

A vidéki kirendeltségek létrehozása megszüntette a budapesti kisiparosoknak az importpótló és devizaszerző munkák vállalásánál régebben meglevő mo-

nopolhelyzetét; „egyenjogúsította” a jól képzett vidéki kisiparosokat e téren is. A KTV folyamatos munkát, megbízást szerez, anyagi biztonságot nyújt, jogi képviseletet és védelmet biztosít a vele szerződő kisiparosoknak. Elvégzi az összetettebb munkák technológiai bontását, koordinálja az ugyanazon megrendelés egyes részmunkáit végző kisiparosok tevékenységét.

A hiánycikk-lista marad

A KTV-nek végzett munkák közvetve a lakosságot is szolgálják. Sajnos, egyelőre csak közvetve. A Belkereskedelmi Minisztérium többször felhívta már a kisiparosok figyelmét, segítsék a hiánycikk-lista csökkentését. A miskolci KTV-kirendeltség eddig e téren nem dicsekedhet eredményekkel. Oka: jól el vannak látva kifizetődőbb megrendelésekkel, ezért nem foglalkoznak az előnytelen árfekvésű, munkaigényes, háztartási kisgépekhez való fém- és műanyag alkatrészek előállításával.

Okt. 2.

Győzött Bács-Kiskun

Tegnap este közvetítette a Kossuth rádió a Tiszán innen – Dunán túl elnevezésű megyék közötti vetélkedőműsor soron következő adását. Vesztettünk. Bács-Kiskun megye, Kecskemét és Kiskunhalas versenyzői frissességüknek, szerencséjüknek, de meg kell vallanunk, alaposabb felkészültségüknek is köszönhették 68:62 arányú megérdemelt győzelmüket.

Voltak a játéknak olyan szakaszai, amikor tíz ponttal is „elhúzott” Duna-Tisza közí partnerünk. Sajnos, megréfélt bennünket a technika ördöge is, a játékidő első felében a szó szoros értelmében érthetetlen volt a többi helyszínről érkező hang a miskolci városi tanácsházán versenyző 300 fős csapat számára.

Kellemetlen epizódja volt a vetélkedőnek a budapesti zsűri és a miskolci csapat statisztikusai között folyó több mint tízperces — mint utóbb kiderült — értelmetlen vita.

Ír volt sebeinkre a befejező negyedórában elért szép sorozat. A pontok egyik felét a tokaj-hegyaljai boroknak köszönhattuk, másik felét Nagy Kálmán tanár úr sziporkázóan szellemes jelenetparódiájának.

Igaza volt Rapcsányi László játékvezetőnek: „Átkozzuk a hangszórót, vesztettünk: Bács-Kiskun jobb volt”.

Okt. 3.

20 éves a MÉLYÉPTERV

Sajtótájékoztató Budapesten

Szerdán, október 7-én a Magyar Sajtó Házában a Minisztertanács és a SZOT vörös vándorzászlajával négyyszeresen kitüntetett, 1950-ben alakult Mélyépítési Tervező Vállalat vezető szakemberei sajtótájékoztatón ismertették a közmű- és mélyépítésben alkalmazott legújabb eljárásaikat.

Rózsahegy Károly, a vállalat igazgatója elmondotta, hogy a MÉLYÉPTERV tervezi a hazánkban épülő vízkivételi művek, vízvezetékek, derítők, víztározók és egyéb objektumok 35-40 százalékát. Terveik kivitelezési értéke az idén eléri a 4 milliárd forintot. Munkájuk iránt egyre nagyobb a külföldi — NDK-beli, nyugatnémet, libanoni, svéd stb. — nagy cégek érdeklődése is.

Megkülönböztetett figyelemmel hallgatták a sajtótájékoztató részvevői Thoma József Kossuth-díjas beszámolóját a svéd BYGGING céggel közösen kifejlesztett, SVETHO-SYSTEM néven szabadalmazott berendezésről, amely kitűnően alkalmas folyamatosan változó keresztmetszetű, változó falvastagságú hűtő-, víz- és tv-tornyok csúszózszaluzásos módszerrel történő építésére.

Okt. 8.

Szerelmesfilm — csonkán

Szeretem Szabó István filmjeit. Korombeli, velem egytűtű hősei: testvéreim. A Szerelmesfilm visszafogott drámaisága, fájdalmas lírája elsősorban a mai harmincéveseké. Nemcsak a film alkotógárdáját veszi semmibe, minket, kortársnézőket is sért az a mód, ahogy a miskolci Kossuth moziban tegnap délelőtt, a negyed 12-kor kezdődő előadáson meghamisították Kata és Jancsi szerelmének történetét.

Igaz, hosszú a film; csaknem két és félórás. Mégis, felháborító, ha épp azokat a jelenetsorokat hagyják ki „elkerülhetetlen rövidítés” ürügyén, amelyek a dramaturgiai csúcst, a fordulópontot jelentik: azt az igaz kegyetlenségű felismerést, hogy a hazájához hű Jancsi és a francia földön élő Kata szép kapcsolatának — két összebékíthetetlen világ mezsgyéjén — törvényszerűen el kell pusztulnia. S ami a legszomorúbb: annak a néhány embernek a kivételével, akik ott lehettek a sajtóvetítésen is, a szombat délelőtti előadás nézői nem is tudták, hogy — akaratlanul bár —, de becsapták őket.

Okt. 11.

Győri Elek kiállítása a fővárosban

Emlékezetes sikerrel mutatkozott be szűkebb hazánk ez év tavaszán a Borsod-Miskolc Budapesten elnevezésű rendezvénysorozattal a főváros lakosságának. Az azokban a napokban kialakult jó kapcsolatok ápolására, s a baráti párbeszéd folytatása céljából a megye és Miskolc vezetőinek szándéka szerint a jövőben is rendszeresen felhívjuk majd gazdasági eredményeinkre, kulturális és természeti értékeink egyikére-másikára a budapestiek figyelmét.

E gondolatok jegyében került sor tegnap, pénteken a városligeti Vajdahunyad várban arra a sajtótájékoztatóra, amelyen bejelentették, hogy ma, október 17-én délelőtt 11 órakor, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum épületében megnyílik Győri Elek parasztfestő, megyénk szülöttének emlékkiállítása.

A sajtótájékoztatón részt vett Varga Gáborné országgyűlési képviselő, a Borsod megyei Tanács vb-elnökhelyettese, s felutaztak Budapestre Győri Elek szülőfalujából, Tiszaladányból az 1957-ben elhunyt művész rokonai, valamint a község vezetői is; akik Tiszaladányban sült friss kaláccsal, s hegyaljai borral kedveskedtek a tájékoztató vendégeinek.

Ma délelőtt György Károly, a Magyar Agrártudományi Egyesült főtítkára mond megnyitó beszédet Győri Elek Vajdahunyad várban megnyíló kiállításán, amelyet Balassa Iván, a Mezőgazdasági Múzeum főigazgatója rendezett.

Okt. 17.

Mirelit-hetek Borsodban

Általában 3 nap telik el, amíg a zöldségféle és a gyümölcs a földekről a városi fogyasztók asztalára kerül: egyik nap leszedik, másik nap elszállítják, s csak a harmadik napon vásárolhatjuk meg. A Hűtőipari Országos Vállalat az utóbbi időben saját betakarítógépeinek és szállítóeszközeinek segítségével elérte, hogy **4-8 órával a szedés után a feldolgozó üzemekbe jut a töretlen, friss áru**, amely ily módon több vitamint megőrizve válik mélyhűtött és félkész terméké. Ezért mondják a vállalat szakemberei, hogy „frissebb, mint a friss”.

Hazánkban évente egy kilogramm mélyhűtött zöldség és gyümölcs jut egy lakosra. A cél az, hogy a közeli jövőben ezt a mennyiséget megkészserezzük. Termékeik népszerűsítésére **a következő két hétben a hazai hűtőházak Miskolcon és Borsod megye nagyobb településein ingyenes kóstolóval és tanácsadással egybekötött mirelit-heteket rendeznek.**

A jövő héten Miskolc legnagyobb belvárosi és lakótelepi csemegeboltjaiban, illetve ABC-áruházaiiban; október 26-tól kezdődően pedig Ózd, Sátoraljaújhely, Kazincbarcika, Leninváros és Szerencs élelmiszer-szaküzleteiben ismerkedhetnek a fogyasztók a hűtőipar gyümölcs- és zöldségkészítményeivel.

Okt. 17.

Tervezte: a MÉLYÉPTERV

12 ország érdeklődik

Kellemes meglepetés fogadja a borsodi látogatót a Magyar Sajtó Házának emeleti előcsarnokában. Egy különlegesen szép formájú, fordított kúpra emlékeztető, bordázott acélbeton építmény, a Leninvárosi Vízművek víztornyának óriásira nagyított színes fényképe függ a főhelyen. A fotó alatt ezt olvashatni: „Tervezte a MÉLYÉPTERV”.

A borsodi iparvidék különböző nagyberuházásainak közműhálózata, ipari építményei és lakótelepei mind-mind magukon viselik a fennállásának 20. évfordulóját ünneplő tervezőintézet mérnökeinek kezenyomát.

60 milliós megtakarítás

Megyénkben Miskolc, Kazincbarcika és Leninváros számára készítettek vízellátási terveket. Igen rövid idő alatt kidolgozták a Tiszai Vegyikombinát nagy gazdasági megtakarítást nyújtó terveit. Megvizsgálták a Lenin Kohászati Művek komplex vízgazdálkodását, s a takarékosági javaslatokat feltáró tanulmányuk az LKM-ben kerekén 60 millió forint megtakarítást tesz lehetővé.

A megengedettnél több oldott vasat tartalmazó vizek tisztítására kialakították a kezelőszemélyzet nélkül is megbízhatóan működő, kis teljesítményű, automatikus vastalanítókat; az úgynevezett „száraz vastalanítás” módszereit szabadalom védi. Ilyen berendezésekkel látják el a szabolcs-szatmári, árvizes pusztulást szenvedett falvakban most épülő összes vízellátási rendszert, s fontos szerep jut majd a kis vastalanítóknak a IV. ötéves tervben falvaink közművesítésében is.

Szennyvíztisztító Miskolcnak

Napjaink egyik legnagyobb problémája világszerte a vizek szennyeződése. A MÉLYÉPTERV kifejlesztette az ipari szennyvíztisztítás technológiájának automatizálását, és több gépgyártó üzemmel együtt biztosította az automatikus ciántalanítók, cukor-, konzerv- és börgyári, valamint olajipari szennyvíztisztító berendezések hazai előállítását. 1970-ben a legjelentősebb szennyvíztisztítókat Miskolc és Szombathely számára tervezik, illetve tervezték. A miskolci szennyvíztisztító-telep naponta 70 ezer köbméter szennyvíz tisztítására lesz majd alkalmas.

Különleges feladatként megoldották Miskolc-Tapolca európai híru barlangfürdőjének korszerűsítését, és szabadtéri résszel egészítették ki. Különböző szakintézmények segítségével kidolgozták azokat az eljárásokat, s megtervezték

azokat a berendezéseket, amelyek kiküszöbölik az egyes hévizeink vízkőlera-kódásai és korróziót okozó vegyianyagai által a csővezetékben okozott óriási károkat. Hogy ez mekkora gond, arra ismét egy megyei példa: Mezőkövesden kéthetenként ki kell tisztítani, s utánafürni a termálkút „csőrákatát”, ha egyáltalán használni akarjuk a gyógyító meleg vizet.

„Öntött” házak diadala

A csúszózsályuzatos építkezés első igazi hazai diadala volt, amikor 1966 őszén 23 nap alatt „öntötték ki” vasbetonból a Budapest Szálló 18 szintes, henger alakú épületét. A technológia magyarországi újjáteremtése 1960-ban kezdődött a MÉLYÉPTERV-nél, amelynek a változó keresztmetszetű műtárgyak csúszózsályuzatos berendezéseinél elért fejlesztési eredményei ma már nemzetközi érdeklődésre tartanak számot. Ez az építési mód nem ismeretlen a miskolciak számára sem: a Kilián-dél, a Szentpéteri kapui lakótelep, vagy a Bolgárföld lakói közül egyaránt szép számmal laknak „öntött” technológiával épült, 9—15—20 emeletes magasházakban.

A csúszózsályuzatos építési mód továbbfejlesztésében elért legnagyobb győzelem azonban 1969-ben következett be: megalakult a svéd-magyar BYGGING-UNGERN 31 AB részvénytársaság, amely a SVETHO-SYSTEM nevű szabadalom alapján immár Európa több országában épít a magassággal folyamatosan változó keresztmetszetű és falvastagságú, kúpos, fordított kúpos, hiperbolikus és parabolikus vonalvezetésű óriás kéményeket, víztornyokat, antenntornyokat és hűtőtornyokat. Ide kívánczik a MÉLYÉPTERV Kossuth-díjas feltalálójának, Thoma József mérnöknek a neve: magyar részről főként neki köszönhető az a nemzetközi siker, amelyet 12 európai és amerikai ország-nak a szabadalom iránti komoly érdeklődése fémjelez.

Vasút helyett csővezeték

Ha néhány évtizede valaki kijelentette volna, hogy lesz idő, amikor a vasutat csővezeték, s a vasúti teherkocsikat az áramló víz helyettesíti majd: bizonyára kinevették volna. A MÉLYÉPTERV munkatársai hazánkban is valósággá tették az „utópiát”.

Első hidromechanizációs (a folyadékáramlást szilárd halmazállapotú anyagok szállítására alkalmazó) berendezéseik még 15—20 köbméter vizet használtak fel 1 tonna szilárd anyag csővezetéken való továbbításához. Ma már „egy az egyhez” arányú keverék szállítását is megtervezik — mi több —, hazai berendezésekkel. Hogy ez milyen eredmény, ahhoz figyelembe kell vennünk, hogy Magyarországon évente 4-5 millió tonna olyan ipari hulladék keletkezik, amelynek további hasznosítása ma még megoldhatatlan; s egy tonna hulladék szállítási költsége megközelítheti az 50 forintot!

A hidromechanizációs szállítórendszerek számára kifejlesztett, úgynevezett „csőkamrás adagolója” rajtunk kívül a világon csak a japánoknak van, de a MÉLYÉPTERV berendezése használhatóbb, gazdaságosabb a japánokénál.

Borsod megye ipara e téren is úttörő szerepet játszott. A Borsodi Hőerőműben épült meg az első ilyenfajta berendezés.

Okt. 23.

Színes volt a rózsakert

Pénteken este izgatottan figyelték a szovjet gyártmányú, Rubin típusú színes tv-készülék képernyőjét a miskolci tv-szalonn dolgozói. Megkísérelték a Babits-novella alapján készült tv-film, a Hatholdas rózsakert kísérleti színes adásának vételét. Nagy élmény volt mindannyiunk számára, amikor a VHF 9-es csatornán 20 órakor megjelent a jó minőségű színes kép.

A budapesti színes kísérleti adótól ilyen nagy távolságban hazánkban először a miskolci tv-szalonnban sikerült ilyen jó minőségű vételt elérni. Az új típusú szovjet Rubin-ból mindössze hármat kapott a RAVILL; ezek egyike a miskolci. Később természetesen sor kerül majd a készülék tömegesebb behozatalára.

Okt. 25.

Fedett sportuszoda — exportra

A MÉLYÉPTERV Vállalat NDK megbízásra megtervezte a Thüringia turisztikai központjaként ismert Suhl város fedett uszodáját. Külön érdekessége a megoldásnak az úszómedencék úgynevezett feszített víztükrű kialakítása. A zürichi rendszer néven ismert alapelv alkalmazása a tapasztalatok szerint az eddigieknél sokkal jobb úszóeredmények elérését teszi lehetővé. Hasonló kialakítású lesz a müncheni olimpiai úszócsarnok medencéje is.

A fedett uszoda 50 000 légköbméter térfogatú, és csaknem 4000 négyzetméter alapterületű épülete Suhl új városközpontjának egyik díszje lesz. A lelátóval övezett és műugrótoronnyal is ellátott, 50×21 méteres versenymedencén kívül két oktatómedence, tornaterem, orvosi rendelő, étterem, öltöző, zuhanyozó és szauna, valamint iroda és sportklub is lesz benne. A páráképződést, illetve a lecsapódást klímaberendezés akadályozza meg, amelynek hőközpontja az épület valamennyi helyiségének fűtését és az úszómedencék vizének megfelelő hőfokot tartását is biztosítja.

Hasonló uszoda jelenleg sem hazánkban, sem az NDK-ban nincs, de éppen a tervezésével kapcsolatos tanulmányutak tapasztalatai nyomán Magyarországon is e megoldást szeretnék bevezetni a MÉLYÉPTERV tervezői.

Okt. 29.

A kőműves irattáros

— Mindig délelőttös; négyre itthon szokott lenni. Most biztosan papírokat hoztak, azért késik.

A konyhaszekrényen ugyanolyan fekete bádogvekker, mint amilyet apám is vett még 1939-ben. A tiszta szagú konyhába beragyog a vastag füstön is áttörő, téglaszínű októberi nap. Kint salakhányók sötét tömbje súlyosodik, óriás kémények szűrnek az égbe, három hűtőtorony gőzfelleget terít. Barnásvörös és lilásbarna árnyalatokban komorlik a néha-néha nagyot szusszanó hatalmas gyár.

— Nincs abban semmi megírni való, az ő egyszerű életében — mondja az elnehezedett testű, idős asszony, az irattáros felesége.

*

Elizeus Sándor hazafelé ballag. Hazafelé, a gyár tövében meghúzódo, egykor Kalló-szernek nevezett munkástelepre. Valaha itt, a Szinva jobb partján laktak a patakra épített malmok gazdái. Ő már nem emlékszik rájuk, de édesapja gyakran emlegette. Neki adott először családjukból kenyeret a gyár: olló-vágó volt a hengerdében.

Ifjabb Sándor madárcsontú, vékonyka fiú volt; ezért 1925-ben Weiner úr Széchenyi utcai úri-női divatüzletébe adták kereskedőtanoncnak. De beütt a gazdasági válság, és 1929-ben elbocsátották. A 17 éves legényke mit tehetett: szüntelenül munka után koptatta lábát. Néha akadt is valami. Vásároló kereskedőkkel járta a megyét, a Guttmann-szövdében cipelte a molinóvégeket, építkezéseknél napszámoskodott. Szőlőmunkát is elvállalt: ősszel fedett, tavasszal nyitott, metszett. Pedig nem értett hozzá. Úgy segített magán, hogy erőtlen, öreg édesapját is elvitte a szőlőbe, s az ő utasításai nyomán boldogult valahogy.

A válság makacsul tartotta magát. Remény se volt rá, hogy tanult szakmájában, a kereskedelembe dolgozzék. Potenga úr, az építési vállalkozó, embereket keresett: beállt hát kőművesinasnak. Két év múlva aztán Potengát is megfojtotta a válság, beadta az ipart. Elizeus Sándor egy másik mesternél szabadult. Két szakmája volt, mégis munka nélkül tengődött. Végre '35-ben bekerült egy magáncéghez, amelyik a Diósgyőri Vas- és Acélgyár finomhengerdéjének építkezésén dolgozott.

A lenyugvó nap hátulról ezüstözi az irattáros ősز fejét. Tarkóján érzi meleget. Vele ballag hosszú árnyéka, s fekete medrében a gyár szennyétől sötét Szinva patak. Így kísérik egymást, lassan 34 éve. 1936 januárjában lépett be először a finomhengerdébe, mint az ógyár bejegyzett munkása. Már kellett az ember, kellett az acél; háborúra készültek a hatalmasok. Ajtóhúzó segédmunkás lett, majd a hengersor különböző munkahelyein dolgozott. Gyenge testalkata nehezen bírta az erős fizikai munkát. Megváltás volt számára, amikor 1937 februárjában az irattárba tették altisztnek.

*

Ülünk a félhomályban a cserépkályha mellett. Elizeus Sándor irattáros csoportvezető maga elé néz, s csendes szóval munkájáról beszél. Máig sem tudja, miért éppen rá esett a választás. Talán azért, mert szépen és gyorsan írt, s értett valamit a könyveléshez? Megszerette a porszagú, nyáron hűvös helyiségek csendjét, a mennyezetig húzódó, körbefutó polcok méltóságát. Mint a tenyerét, úgy ismeri már a Lenin Kohászati Művek százados történetét őrző, háromezer folyóméternyi, temérdek anyagot. Az ő gondja az 1845-től napjainkig összegyűlt több millió fontos irat rendszerezése; s az ő érdeme, hogy a hatalmas papírtömegből bármikor percek alatt kikereshető a műszaki vezetők, a kutatók számára nélkülözhetetlen bármilyen információ. A felbecsülhetetlen értékű irattári anyagot a háború alatt sem érte jelentős károsodás. Miskolc felszabadulása után két héttel a hadseregtől hazaszökött irattáros és munkatársai megkezdtek a perencesi bányába rejtett iratok visszaszállítását, rendezését.

*

1948 után elvégzett egy adminisztrációs és egy irattározási tanfolyamot. Kétszeres kiváló dolgozó, a honvédelmi érdemérem tulajdonosa, ötször választották szakszervezeti bizalminak. A Levéltári Szemle 1968. évi első száma ezt írja róla: „Van egy-két magas színvonalú, s irattári fegyelem tekintetében kifogástalanul működő nagyüzemi irattár. A legkiemelkedőbb teljesítményt ezen a területen Elizeus Sándor, a diósgyőri Lenin Kohászati Művek irattárosa nyújtja, aki mintaszerűen kezeli a gyár ma is helyszínén őrzött történeti anyagát...”

Nov. 1.

Bartók a tornateremben

A kolónián épült iskola téglafalát barnára vénítette a gyárak korma-füstje. Novemberi csípős szél citeráz a fák pusztá ágain. Bent, a tornaterem széksorai-ban ünneplőbe öltözött szülők, vendégek. Kék nyakkendős kisdobosok, vörös nyakkendős úttörők ingén, blúzán csillan a délelőtti napfény.

Különös élmény: Bartók-hangverseny egy általános iskola tornatermében... Kicsinyek énekhangján, furulyaszavával, zongora- és hegedűjátékával üzen a 25 éve elhunyt génusz. A népdalcsokor friss zengésével üzeni: „minden nép zenéje szép, s összefér rokonként”. Az alsó tagozatos kisfiú, Juhász Feri átértzett hegedülésével üzeni, a hetedik Hruscsák Erzsi és Padányi Jóska biztonságos zongorázásával üzeni; mindnyájunké a „tisza forrásból” merített zene, gyermekeinké is.

A gyerekek is üzennek; felszabadult énekükkel, értő zenélésükkel, tudásukkal azokhoz a felnőttekhez szólnak, akik még nem értették, nem szerették meg ezt a zenét. Huszti Ilona hangján, a költő szavaival mutatják fel a zeneszerző-óriást, aki „olyan vékony, mint a halszálka, olyan fehér, mint a lilium; de ha leül a zongorához, sárkánnyá változik át”.

Szép és méltó volt ez a délelőtti emlékezés. Köszönet érte a szereplő gyerekeknek, köszönet Nagy Lajosné és Kovács Klára karvezetőknek, az irodalmi műsort összeállító Grassalkovich Máriának; s a diósgyőrvasgyári 18. sz. énektagozatú általános iskola egész tantestületének.

Nov. 11.

Három gyerekkel, egyedül

Megérdemelné, hogy segítsük

P. J-né, Miskolc I. kerületi lakos egyedül neveli három gyermekét. Betanított munkásként dolgozik a Diósgyőri Gépgyárban. Munkatársai szeretik, gyáregység-vezetője is elégedett a munkájával. P.-né igen nehezen él, de nem panaszkodik; én kértem rá, hogy beszéljen életéről.

*

— Az apósom nagyon szeretett. Mondogatta is: egyedül te szültél nekem fiú unokát. Ezért az első rózsacsokor mindig a tiéd lesz a kertemből... Amikor meghalt, elmentünk a temetésére. Gondoltam, illendő, hogy ott legyenek az unokái. Volt férjem, aki most Pesten lakik, egész idő alatt rájuk sem nézett. Nem érdeklik saját gyermekei. A pénzt, nem mondom, küldi rendesen, de a három gyerek mintha nem is létezne számára... Nincs senkim, se élő testvérem, se rokonom. Az égvilágon senkim sincs, aki segíteni tudna. Nem járhatok három műszakba se. Most szabad szombat van, azért talált itthon.

A vizes, évszázados épület szuterénjében fojtóan párás a levegő. A sűrűn kifeszített ruhaszáritó köteleken hypószagú ágyhuzatok, fehérneműk, lepedők. Öt meredek lépcsőfok vezet a kijárat ajtóhoz. Párás üvegen át bedereng a szürke őszi ég. A sok-gondú, barna asszonyka a lépcsőre ül. A lépcső aljába állított hokedlin számtanleckéjét írja szép arcú, szőke kislánya. Az asszony időnként csendesen figyelmezteti a helyes kéztartásra, a gondos munkára.

— Majdnem pedagógus lettem én is. Szakértségi után kiemeltek, Egerbe küldtek pedagógiai főiskolára. De csak egy évet sikerült elvégeznem. Tavaly szerettem volna elmenni tanítani, de már nem lehetett. Nem tudom én már befejezni levelezőn sem, annyit változott az anyag. Nagyon régen volt az, amikor még főiskolás voltam...

Szomorkásan elmosolyodik.

— Egyik fiam is tanár szeretne lenni. Csak az a baj, hogy beteg. Öt évig hordott járógépet. Most már, igen nehezen ugyan, de anélkül is tud járni. Sajnos, a másik kettő is beteges. A kisebbik fiú idegbeteg; neki meg — mutat a számtanfüzettel foglalkozó kislányra — a füle folyik, s gyakran gyulladt a torka is.

— Nem kellene nekünk új lakás, megelégednénk akármivel, csak száraz lenne, s besütne a nap. Látja, hiába szögeltem ezt a lécet az ajtó aljához, még így is maradt hézag. Ha zápor van, bever a víz: alig győzöm feltörölni.

Odakint, a járdán emberek jönnek-mennek. Nem látjuk őket, csak lépésük kopogása hallik.

*

P. J-né 1955 óta lakik a nedves, egészségtelen szuterén lakásban. Három gyermeke van, akik mindnyájan tbc-sek. Az édesanya, aki szintén beteg, hatodik éve egyedül neveli gyermekeit. Megérdemelné, hogy segítsünk...

Nov. 15.

A KISZ-titkár egy napja

Géczi Gyula édesapja bánya-villanszerelő volt. Hatan voltak testvérek, ő a legidősebb. Miskolcon végezte el a kohóipari technikumot. 1961-ben került Edelénybe, a járási KISZ-bizottság munkatársaként. 1964-től járási KISZ-titkár. Néhány napja KISZ-érdeméremmel tüntették ki. A KISZ megyei vezetőinek véleménye szerint egyike Borsod-Abaúj-Zemplén legeredményesebben dolgozó ifjúsági vezetőinek.

— Nem könnyű a dolgunk, nagy az edelényi járás — mondja. — Hatvanegy településsel kell törődni. Körülbelül 15 olyan kisközségünk van, ahol gyakorlatilag még egyéni gazdálkodás folyik. Az ott élő fiatalok összefogása a legnagyobb gond. Az ifjúsági mozgalom munkáját nehezíti az is, hogy igen sok az üzemekbe, bányákba naponta eljáró fiatal. Mivel a szénbányák szervezetileg nem tartoznak a járáshoz, a KISZ-munka fő feladata a termelőszövetkezetek fiataljaival való foglalkozás. Jelenleg három olyan község van, ahol külön tsz-alapszervezet is dolgozik: Szendrő, Edelény és Borsodszirák. Szeretnénk, ha Múcsonyban is létrejönné a tsz KISZ-eseinek önálló alapszervezete.

*

A múcsony-telekesi Új-Élet Tsz irodájában az esti KISZ-taggyűlésről beszélget a párttitkárrel a járási KISZ-titkár. Ott dől majd el, különválnak-e szervezetileg a tsz és a község fiatalsága. Megtárgyalják, kit javasoljanak a pártiskolára kerülő községi titkár utódául, s azt is, hogyan lehetne megoldani a tsz KISZ-eseinek helyiséggondját, amíg az új klubszoba elkészül.

Az Új Élet fiataljai jól keresnek. Az állattenyésztésben dolgozók között nem ritka a 3400-3800 forintos havi jövedelem. Egy részük mégsem elégedett. Az iparba vágnak, ahol a 8 órás műszak után több szabad idejük marad. Szó esik arról is, hogyan lehetne megtartani ezeket az elvágyódó fiúkat, lányokat.

— Sajnos, még kevés tsz-ben veszik igazán komolyan a fiatalokat. Elgondolkodtató, hogy egyetlen olyan tsz-tag van a járásban, aki 26 évesen bekerült

egy termelőszövetkezet vezetőségébe — mondja a járási titkár, útban Rudabánya felé.

A rudabányai ifjúsági házban a tagösszeírással kapcsolatos teendőkről érdeklődik az alapszervezeti titkártól. De megbeszélik a soron következő KISZ-esküvő előkészületeit is, amelyen a vasércbánya két fiataljának házasságkötését ünneplik majd.

— Szép eredmény, hogy már csak nyolc olyan községünk van, ahol még nem rendeztek KISZ-esküvőt. A lányokat nehezebb volt meggyőzni, de végül is sikerült. Az utóbbi időben annyira megsaporodtak az ilyen ünnepi alkalmak, hogy munkatársaink hét végi pihenőjének védelmében ki kellett mondanunk: a járási KISZ-vezetők csak az alapszervezeti titkárok és a vb-tagok esküvőjén vegyenek részt.

*

Az erdők októberi pompáját már felváltotta a késő őszi egyhangúság. De még így, november közepén is nagyon szép ez a táj. Perkupától 3 kilométernyire, a szőlősardói völgyben, a Sárkánykút forrásnál tágas tisztást ölelnek körül a tölgyekkel, fenyőkkel borított dombok, meg a száraz leveleket hajókázató Éger-patak. A tisztáson szétterpesztett lábú acélóriás, a távvezeték oszlopa áll őrt.

— Jövő nyáron reggelenként már zászlófelvonás, esténként meg tábortűz lesz ezen a tisztáson. Az úttörőmozgalom 25. évfordulójára felépítjük a váltótábort. A járás üzemeinek, tsz-einek legtöbbje segíti a munkát: pénzzel, fuvarral, bontási anyaggal. A járási tanács megtervezteti a konyhát, az étkezdét, a raktárat, s az egészségügyi helyiségeket. Nekünk 100 ezer forintunk van, ebből új sátrakat veszünk. Később csereüldetéseket is szervezünk majd.

A forrásnál állunk, fatörzsnek támaszkodva nézzük a buggyanó vizet.

— Én még kilométereket gyalogoltam naponta télen is, kisiskolás koromban. Anyánk frissen főtt, forró tojást adott reggelente a markunkba, hogy el ne gémberedjen a kezünk. Fát is kellett vinni az iskolába, ha melegedni akartunk... Persze, ma is vannak gondok. Tegnap iskolaigazgatók értekezletén voltam. Túl sok a képesítés nélküli nevelő, s egyre nehezebb megfelelő csapatvezetőt találni. Helyzetük sokszor anyagilag is hátrányos; jó lenne, ha vezetői pótlékot kapnának.

*

Esteledik. Kődöt hasít a kocsi fényszórója.

— A jubileumi váltótáborról már beszéltem. A másik nagy örömöm: sikerült elérnünk, hogy Edelényben is legyen ifjúsági ház. A IV. ötéves terv idején a gimnáziummal szemben felépülő új művelődési ház egy része a KISZ-eseké lesz. A KISZ Központi Bizottsága 3 millió forinttal járul hozzá a költségekhez.

Edelénybe érünk. A járási KISZ-titkár néhány percre hazaugrik a hároméves kisfiához, akit mindenkinél jobban szeret. Aztán Múcsonyba indul, ahol taggyűlésre várják a község KISZ-esei.

Nov. 21.

A „Hetek” társulása

a jobb élelmiszer-ellátásért

A borospalackok címkéjén a pincegazdaság jelzése mellett ismeretlen embler: fekete háromszögben vörös hetes szám. Ugyanez az embléma látható a Hetek füstszűrős cigaretta dobozán is. A hetes szám körül a Baranya, a Csongrád és a Hajdú-Bihar megyei, a Nyugat-Pest megyei, illetve a Miskolci, Szegedi és a Tatabányai Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat neve olvasható.

Kötetlen együttműködés

Sokéves közös gyakorlaton alapuló baráti, munkatársi kapcsolatok hozták létre a hét vidéki élelmiszer kiskereskedelmi vállalat áruforgalmi együttműködését. A kereskedelmünkben egyedülálló társulás gondolata 1968-ban született. Hajdú-Bihar és a „KERORG” Kereskedelmi Munka- és Üzemszervezési Intézet kezdeményezéséhez csatlakoztak a debreceniekkel régóta jó kapcsolatban lévő miskolciak, majd a többiek is követték őket. 1969 második felétől folyik a konkrét munka, s az idén októberben megszületett a működési szabályzat.

A hét, azonos feladattal hasonló feltételek között dolgozó vállalat kötetlen, jogszabályokban nem rögzített együttműködésének szervezői, irányítói a vállalatok áruforgalmi főosztályvezetői. Havonta, de ha szükséges, gyakrabban is, a Hetek más-más tagjának székhelyén beszélnek meg az időszerű problémákat. A különböző részterületek szakemberei időnként külön is találkoznak: a közelmúltban például Debrecenben tárgyalták meg a beszerzésvezetők az 1971-es üzletpolitikával, a szállítási szerződésekkel kapcsolatos kérdéseket. A társulás nem korlátozza a vállalatok önállóságát. A hozott határozatok nem kötelezőek; ajánlásnak minősülnek. Mind a hét főosztályvezető erkölcsi kötelességének tekintik, hogy minden lehető alkalommal a Hetek közös érdekeit képviselje. Mind-egyikük kezdeményezhet, tárgyalhat a szállítókkal, de konkrétan csak együttesen döntenek.

Közös beszerzés

Közös állásponttal lépnek fel a húsiparral, sütőiparral, a FÜSZÉRT-tel szemben. Különösen hasznos az egységes fellépés az országos szállítók (például a bor- és söripar) esetében. A Hetek országos részesedése az élelmiszer kereskedelemből igen jelentős: évi forgalmuk meghaladja az 5 milliárd forintot. A hatalmas üzleti háttér kitűnő biztosíték a termelő és a szállító vállalatok számára, előnyös termeltetési szerződések megkötéséhez. A közös beszerzés lehetővé teszi standardcikk nagy tömegének kedvező felvásárlását. A társulás népszerűsítése céljából esetenként előnyös áron, jó minőségű, emblémával ellátott, kurrens monopolcikkeket is piacra „dobnak”, amelyeket az országban kizárólag a Hetek üzletei árusítanak.

Biztató kezdet

A kezdeti eredmények biztatóak. A társulás tagjai közösen lépnek fel a fehér csomagolópapír folyamatos biztosításáért és az egységes méretkialakításért; a baranyaiak a jugoszláviai kishatárforgalomból különböző édesipari készítményeket és levesízesítőket szereztek be; a napokban pedig nagy mennyiségű gesztenyemasszát sikerült lekötniük a Heteknek.

Szeretnék, ha mind a kereskedelmi módszerek korszerűsítésében, mind pedig az áruellátás javításában jelentős eredményeket érnének el. Céljuk, hogy a fogyasztók és a cégek egyaránt jól járjanak. A Hetek eddigi működésének a szakmán belüli visszhangja rendkívül jó. Egyre gyakrabban érdeklődnek a különböző szállítók is. A végső szót azonban természetesen a vásárlók fogják kimondani.

Dec. 1.

Ifjúságvédelmi munkaértekezlet

Tegnap, december 1-jén délelőtt tanácskozott Miskolc város gyermek- és ifjúságvédelmi munkaértekezlete. A különböző érdekelt szervek, intézmények, vállalatok, valamint a Művelődésügyi Minisztérium képviselői *Tok Miklós*, a városi tanács vb-elnökhelyettese és *Marcziniák Sándorné*, a művelődésügyi osztály vezetője elnöklétével megtárgyalták a miskolci magánkisiparosoknál és a ktsz-ekben dolgozó fiatalok helyzetét; s a miskolci gyermekváros építésével kapcsolatos tennivalókat.

A közelmúltban kérdőíves felmérést végeztek a szakmunkásképző iskolák tanulói körében. A feldolgozott adatok alapján készült tájékoztató megvitatása során kitűnt, hogy nem megnyugtató a miskolci magánkisiparosoknál és a ktsz-ekben szakmát tanuló fiatalok helyzete. Sok az albérletben lakó és a naponta bejáró szakmunkástanuló. Nem megfelelő az elméleti és a gyakorlati oktatás összhangja, gyakori a tanulók túlóráztatása. Többen nem kapnak ösztöndíjat, munkaruhát, nincs tisztálkodási lehetőségük, illetve nem kapják meg az oktatási szünetet. Megjegyzendő, hogy a felmérés szerint a ktsz-ekhez szerződött fiatalok helyzete jobb, mint a magánkisiparosoknál foglalkoztatottaké. A munkaértekezlet a KIOSZ bevonásával a jövőben is rendszeresen foglalkozik majd az érintett szakmunkástanulók nevelésével.

Második napirendi pontként a Borsod megye és a város számára egyaránt rendkívül fontos beruházás, a miskolci gyermekváros építésének előkészületeiről tanácskozott a munkaértekezlet. Ismertették álláspontjukat a beruházó és a felkért kivitelező vállalat képviselői is. (A gyermekváros építésének témájára lapunkban a közeljövőben visszatérünk.)

Dec. 2.

Mire emlékezik Bacsur István?

A sáros őszt vastag csendjével erőlködve viaskodik a délutáni harangszó. Csak mint a sóhajlás, annyi jut el belőle Bacsur István igen öreg mádi ember restül halló füléhez.

A harang szava temetések előtti csendítéseket idéz. Majd elhal az is. A százéves szőlőmunkás lelke csendjébe hallgatózik. Elvonulnak előtte az egyívásúak, akiknek Bacsur Pista koma volt, s akik immár mind régen elhaltak. Olyan régen, hogy nincsen arcuk sem, szavuk sem az emlékezetben. Csak néma vonulásuk van, vállukon kapával, oldalukon csíkos tarisznyával...

*

Aztán fény hasít hunyorgó szemébe, és egy gyerekember húzza ágya mellé a széket. Kinek az unokája lehet, teremő isten... Mond valamit, közel hajolva, eljött beszélgetni, köszönteni; azt mondja erős hangon. Mivégre van itt ez az idegen, mit is mondhatna száz esztendő a harmincnak?

— Rossz mesterséged van, fiam — szólal meg sokára.

— Az egészséges nem azért van, hogy a beteget látogassa. A fiatal nem azért van, hogy az öreget kérdezgesse. Az ép ember azért van, hogy dolgozzon. Addig voltam én is ember, amíg dolgozni bírtam...

Erőlködve felül ágyában, s mutatóujját intőn felemelve mondja:

— Kilencvenegy éves koromban még huszonegy napig kétágúztam. Akkor még két nap alatt megkapáltam egy embernapszámot. Kilencvenkét éves koromban már csak metszeni tudtam. A második napon minden három töke után le kellett ülni pihenni. Véged van már neked Bacsur Pista, menjél haza, amíg haza bírsz menni. Karót fogtam, indultam. Hétszer pihentem meg, amíg hazaértem... Utolsó munkám kilencvenhárom éves koromban volt: tizenhárom oltványt lehomlítottam akkor... Most már menni se bírok.

*

Bőre, mint régi könyvek üveges pergamenje, haja, bajusza, mint napsütötte havak. Könnyel csillan a szeme, mint mikor tavasszal nedvet ereszt a metszett szőlőtőke.

— Mit mondjak még neked? Éljen békességben, éljen hosszú házasetet. Én hetvennégy évig ettem a feleségemmel közös kenyeret...

Visszafekszik, közben nyújtja a jobbkezét. Lágyan fognám meg, de meg kell szorítanom, mert megfinomodott bőré keze fogása még mindig erős. Kilépek az alacsony ajtón, tejfehér a világ. Maga előtt sűrű ködöt hajtva, leballagott a hegyekből a novemberi este.

Dec. 2.

Reklámgyerekek?

A kereskedelmi propaganda szükségességét senki sem vitatja. Legújabb, Miskolcon meghonosodó „öntevékeny” formája azonban egyre bosszantóbb. Délutánonként hetek óta nem mehet végig a Széchenyi utcán anélkül a jámbor gyalogos, hogy kétszer-háromszor „ne szólítanak le” kócos gyerkőcök. Valahol, valahogyan szert tesznek egy-egy köteg reklámfüzetre, szórólapra; s nem tágítanak, amíg kezébe nem nyomhatják a színes papírokat. Aztán csendesen — de ha nehéz eset vagy, hangosabban is — kérik megérdemeltnek vélt jutalmukat; a 20 fillért, az 50 fillért, a bátrabbak a forintot is. Nápolyi csökönyösséggel kigyóznak körülöttem; végül megadod magad. Igazán nem azért a néhány fillérért, de mire jó ez?

Dec. 3.

Oktat az automata

Budapest, Keleti pályaudvar. Új kétforintos be: kopp. Gombnyomás: zümm. És a gyanútlan delikvens földbegyökerezett lábakkal, findzsa-szemekkel bámul az automata kis ablakára.

Erős sugárban megindul a szénsavas málnalé, s azonmód lecsorog a rácson. Miután az utolsó csepp is eltűnt a „süllyesztőben”, két pici fémkar komótosan letesz a rácsra egy makulátlan műanyagpoharat; utólag. Vége. És — nyilván oktató céllal — egy másik automata is megismétli a fenti példázatot. Bizonyítja a filozófikus természetű, szomjas utasnak, hogy a népi bölcsességek sem örök-érvényűek. A Keleti „oktató” automatája győzött meg róla, hogy nem igaz a szólás, miszerint: „akár a tojást a köhöz, akár a követ a tojáshoz...” S 2×2 forintot, ugye, ez is megér?

Dec. 4.

Égető szükségünk van rá

Gyermekváros 45 millióért

A KISZ védnökséget vállal

Joggal büszkélkedünk megyénk hatalmas iparával, s egyre több joggal emlegetjük Miskolcot is az ország második városaként. Az új gyárakban, üzemekben tíz- és tízezrek találtak megélhetést, lakótelepein otthont. A rohamos iparosítás és egyik következménye, a túl gyors, tehát felületes urbanizáció, az erőteljes, ám több vonatkozásban megalapozatlan városiasodás, a sokszor kényszerű életforma-váltás azonban megnövelte gondjainkat is. Ezek egyik vetületeként

társadalmunk fontos, megoldandó problémájává lépett elő a veszélyeztetett környezetben élő, züllésnek indult, vagy már bűncselekményt is elkövető fiatalok nevelése, visszavezetése a helyes útra.

Tíz éve nem sikerült

Az újjászervezett és kiszélesített megelőző gyermekvédelem, a társadalom növekvő felelősségérzete, s a tervszerű felderítés többé-kevésbé biztosítja a veszélyeztetett gyermekekkel való foglalkozást. A Borsod megyében és Miskolcon is krónikussá váló egyes esetek, s az újabban felmerülő súlyosabb ügyek azonban évek óta arra figyelmeztetnek, hogy az eredményes megoldás korszerű, nagy kapacitású gyermekvédelmi intézmény nélkül ma már lehetetlen.

Miskolc igényeit a gyermekváros létesítésére a Művelődésügyi Minisztérium és az Országos Tervhivatal is elismerte. Az eredeti elképzelések szerint már a II. ötéves terv időszakában fel kellett volna épülnie központi beruházásból egy 320 férőhelyes gyermekotthonnak. A kiviteli tervek el is készültek, de a gyermekotthon és a hozzátartozó óvoda, iskola építése kapacitás- és hitelfedezet-hiány miatt mégsem történt meg. Az építkezés 1968-ig szinte teljesen feledésbe merült; s a Miskolcra tervezett gyermekvárost Egerben és Komáromban építették fel.

Pénzt ad a minisztérium

1968 őszén a városi tanács ismét kéréssel fordult a MüM-höz, amely a III. ötéves terv végére, illetve a IV. ötéves terv első éveire biztosította a 45 millió forintos hitelt, és az új tervek elkészítésével a MÜBER tervezési irodáját bízta meg. A kivitelezési munkákat a BÁÉV vállalta. 1970 februárjában elkészült a kivitelezési tervdokumentáció, s május 7-én már megvolt az építési engedély is. Egy 1969-es ütemezés 1972-re irányozta elő az építkezés befejezését. Az új ütemezés szerint 1971-ben kezdik meg a munkát, s 1973-ban fejezik be. Az utólagos tereprendezés és a kertkialakítás munkái 1974-re húzódnak át.

A 31. ÁÉV segít

A MÜBER korszerű, esztétikai szempontból is kifogástalan épületeket vezetett. A szükséges vázszerkezetek és a falelemek gyártása azonban nehézségekbe ütközik. Egyedi tervről lévén szó, egyetlen hazai típus gyári acélsablonjai sem használhatók a viszonylag kis mennyiségű pillér- és falelem előállításához. Ez a körülmény meglehetősen gazdaságtalanná teszi az előregyártást. A 31. számú Állami Építőipari Vállalat ennek ellenére vállalta a homlokzati és a falelemek elkészítését, hiszen, ha rövid időn belül nem sikerül megvalósítani, elavul a terv, ez pedig ismét milliós károkat okozna. Ismerve a beruházás rendkívüli fontosságát, a budapesti központú 31-es megígérte, hogy 1971 második felétől a majdani kivitelező, a BÁÉV ütemtervének megfelelően szállítja az elemeket, s ezzel 1971-72 telén is biztosítja az építkezés folyamatosságát.

Az önzetlen segítséget szép gesztussal viszonozzák Miskolc és a megye fiataljai: KISZ-védnökséget vállalnak az építkezés felett. A segédmunkás-hiány ellensúlyozására a Borsod megyei és a Miskolc városi KISZ-bizottság kellő időben építőtáborozást szervez mind a 31. számú ÁÉV berentei telepén, mind pedig az építkezés színhelyén.

Egy akadály még van

Az érdekelt szervek, intézmények, vállalatok megújuló, kölcsönös erőfeszítései, egyeztető tárgyalásai nyomán úgy tűnhet, minden akadály elhárult a miskolci gyermekváros építésének egy évtizede húzódó ügye elől. Sajnos, pillanatnyilag ezt még nem mondhatjuk el. A Beton- és Vasbetonipari Művek alsózsolcai gyára még nem adott pozitív választ arra a kérésre, hogy vállalja el a gyermekváros épületeihez nélkülözhetetlen 120 vasbetonoszlop, illetve támpillér előállítását.

A beruházó és a tervező továbbra is minden segítséget megad. Képviselői december 1-jén ígéretet tettek, hogy 1971. február 1-ig módosítják a terveket, hogy az alsózsolcai üzemnek ne okozzon nehézséget a szokatlanul nagy méretű, 12 méteres elemek gyártása. Őszintén reméljük, hogy 1971. júniusi határidővel Alsózsolcán végül is elvállalják a szükséges elemek elkészítését. Ha ez megtörténik, a Borsod megyei Állami Építőipari Vállalat is megkötheti majd a MüM-mel a generálkivitelezői szerződést; s a tapolcai út közelében, a II. kerületben kijelölt 8 holdas telken végre elkezdődhet a miskolci gyermekváros felépítése. Tovább nem halogathatjuk; égető szükségünk van rá.

Dec. 6.

Város, ló, december...

Fagyos téli reggel. Lassan hat óra, de még alig virrad: a nagyra nőtt várost megülte gyáróriásainak füstje. Szénnel, épületelemekkel rakott teherautók dübörögnek, villogtatják türelmetlenül reflektoraikat. Lomhán mozdul a lakótelep-építkezés óriás daruja; tízemeletes házak törnek a magasba.

Mint óriások szívedobbanása, a kovácsműhely nagykalapácsa meg-megremegteti a földet. Gyárkémények sokasága ontja a kormot: már a kötélén elpiszkolódik a kiterített ruha. Munkába igyekvők zsúfolódnak a kivilágított buszokon, villamosokon...

Fával tornyozott szekér áll az út szélén, oldalán ég a kiakasztott viharlámpa. Egy ló van eléje fogva, egyetlen egy. Korán indulhatott a nagy hegyek közül, hogy már ideért. Néha jobbra fordítja fejét: arra van a társa, s ott van a gazdája is. Hátratolt, csúcsos kalapja alól homlokára hull a kocsis csapzott haja. A járda szélén guggol, a mellékutca bejáratánál. Itt fekszik, oldalára fordulva a másik ló, szorosan a járdaszegély mellett. Pokróccal letakarva fekszik, feje alatt szé-

nával kitömött zsák. Hajtója a nyakát veregeti, fejét simogatja. Segítséget remélve tekint körül.

Az egyik ház falán megfakult, tépett plakát; kétlábra álló, bóbitás fehér lovakkal. Ennek az utcának a végén telepszik meg nyaranta a cirkusz. A beteg állat erőlködve fel-felemeli fejét; nagy, sötét szemében értelem. Mellette ölnyi kukoricaszár...

A megállóban várakozó emberek arcán furcsa, fájdalmas majdnem-mosoly. Emlékeztük régi nyarak poros dűlőútjain imbolygó, kévékkel rakott szekereket idéz. Kezüik szinte érzi a hajtószár gyenge rántását. Valahonnan megcsapja őket az istálló melege, enyhén csípős szaga; s szinte hallják a vakaró hersegését a régvolt lovak tomporán. Csengős szánok előtt szaladó, páraoszlopocskákat fűvő vidám sárgák, szürkék, csillagos homlokú pejók szorongatóan szép látványa éled...

Csak néhány pillanatig tart az egész. Kicsit restellik is tán az emlékeiket, hisz igazi városlakók immár. Tudják, hogy a kamaszvárosban született gyermekeik soha nem ismerik majd az elhagyott falu utáni vágyakozás bennük még fel-feltörő érzését; s azt is tudják, hogy így van ez rendjén. Másnap reggel, amikor ismét munkába igyekeznek, a mellékutcháoz érve mégis az úttesten felejtik tekintetüket. Ott, ahol a messzi hegyekből jött lovacska tegnap feküdt, ölnyi szétszórt kukoricaszár...

Dec. 13.

Százszázalékos tartalék

Az új tapolcai vízgépházban

28 millió forintba került

A tágas, magas csarnok egyik oldalfala katedrálüveg: a külvilág formáit kiszűri, csak a fényt engedi át. Kint ködös december van, de az óriási üvegfal innenső oldalán a vidám, friss színek uralkodnak. A függőfolyosó körbefutó korlátja citromsárga, csillogó fehér csempe borítja a falakat. Lent, a mélyben alma-zöld színűre festett, szép szimmetriájú hatalmas gépek. Hangos sívításuk erejüket példázza. A remegő óriások testéről két asszony törölgeti a port. A miskolc-tapolcai vízmű új gépházában vagyunk.

*

A kapcsolószoba vezérlőasztalán két rubinfényű lámpácska jelzi: működik a napi 36 ezer köbméter teljesítményű III-as és a 18 ezres IV-es számú szivattyú. Piukovics József, a miskolci városi vízművek főmérnöke rápillant az egyik műszerre.

— Pillanatnyilag napi 50 ezer köbméternek megfelelő intenzitással dolgozik a két szivattyú. Egy műszakban négyen ügyelnek a gépház munkájára: a főgépész, az ügyeletes gépész, a gépápoló és az elektrikus.

A vízgépház világoskék színű folyosójáról ajtók nyílnak: modern bútorokkal berendezett tárolókodó, raktár, műhely, fürdő szolgálja a dolgozók kényelmét, segíti munkáját.

A klórozóhelyiség az udvarról nyílik. A turmixgéphez hasonló négy klórozó közül is csak kettő működik.

— Amint látja, maximális üzembiztonságra törekedtünk. Úgy mondjuk: az új gépház százszázalékos „meleg” tartalékkal rendelkezik — magyarázza a főmérnök. — A Ganz-gyárban készült négy korszerű DAN-szivattyú közül kettő állandó tartalék. Szükség esetén pillanatok alatt átkapcsolhatunk rájuk. Miskolc vízszükségletének 70 százalékát ma még a tapolcai vízmű biztosítja. Itt percekre sem állhat meg a munka. Az utóbbi tíz évben a régi gépházzal is csak egyszer volt probléma. Több mint két órára le kellett állnunk, mert egy vihar által kidöntött fa elszakította mindkét elektromos vezetékünket. Ebből is okultunk: az új gépházba már három különböző irányból érkezik az elektromos energia, ez háromszoros biztonságot ad.

*

— Az ott az olasz-kút — mutat a főmérnök az udvaron álló szecessziós betonépítményre. — Egy karszthasadékból tör fel a kitűnő minőségű forrásvíz, naponta átlagosan 40 ezer köbméter. Az ország legjobb vízvezetéki vizét adja a miskolciaknak. Nézzük meg belülről!

A kút medencéjéhez az 1913-ban épült régi gépházból jutunk: kétrét görnyedve, egy szűk alagúton. Itt buknak a víz alá a szivattyúkhöz induló, derék-vastagságú csövek.

— Azt kérdezte az előbb, miért süllyesztettük olyan mélyre az új szivattyú-üzemet? A régi gépház magasan álló öreg masinái sokszor nehezen birkóztak meg a nagy „leszívással”. Az úgynevezett szívómélységre ugyanis nagyon érzékenyek a szivattyúk. Különös jelenség áll elő, amely hamar tönkreteszi a szivattyúkat. Az új gépeket ezért a régieknél három és fél méterrel lejjebb helyeztük el, mélyebbre a kút vízszintjénél. Ezzel kíméljük a gépeket, s jelentősen növelhetjük a teljesítményüket. Ez a legfőbb különbség a néhány hete üzemelő új és a régi gépház között.

*

Az új gépház terveit Szabó Attila, a MÉLYÉPTERV mérnöke készítette. Az építési munkákat az ÉÁÉV dolgozói végezték. Szép és izgalmas műszaki feladat volt. Az „élő”, érzékeny, régi üzemtől 20 méterre kellett dolgozni úgy, hogy a város egy percre se érezze meg. Hamarosan befejeződik a 28 millió forintos beruházással három évig épült gépház kísérleti üzemeltetése, s akkor az

57 évig szolgált régi gépeket végképp leszerelik. Tavaszra lebontják magát a régi gépházat is.

— Majd akkor jöjjön el megint — mondja a főmérnök. — Akkorra már készen leszünk a parkosítással, s befejezzük annak a négy lakásnak az építését is, amelyekben a gépház dolgozói lának majd.

Dec. 13.

Figurá(li)s csillagszórók

Színes, rajzos kis plakátok sokasága ajánlja néhány napja dicsérő szavakkal a miskolci tömegközlekedési járműveken a Bóly és Vidéke ÁFÉSZ újdonság termékét, a figurális (?) csillagszórókat. Nocsak: mi lehet ez? Vegyünk belőle! S itt a bökkenő. *Egyetlen miskolci üzlet sem árusítja.* A Borsodi Iparcikk Kiskereskedelmi Vállalat hitelt érdemlő tájékoztatása szerint *nem is rendeltek belőle, mert nagyon tűzveszélyes.* A Magyar Hirdető azonban rendületlenül reklámozza. A közlekedési vállalat pedig mit tehet? Amit Pestről az MH — úgy tűnik, körültekintés nélkül — szétküld, azt kiragasztja. Kis ügy, valóban... Mégis megírtuk, mert sajnos, nem először fordul elő, hogy olyan cikknek csinálunk reklámot egy 180 ezer lakosú városban, amelynek az üzletek színét se látják.

Dec. 15.

Megtartani a fiatalokat

„Az ifjúság nélkülözhetetlensége abból fakad, hogy a szocializmus építése nem befejezett tény, hanem folyamat, s ezért további program is; a szocializmus teljes felépítése pedig az ifjúság feladata” — mondotta a Központi Bizottság 1970. februári ülésén Aczél György elvtárs. Igen, a szocializmus épületének betetőzése a mai tizen- és huszonevesek munkája lesz. Azoké a százezreké elsősorban, akik egy-két évtized múltán munkásosztályunknak a legjobban képzett, a termelés korszerűsítésében, a termelékenység fokozásában tudatosan élen járó derékhadát alkotják majd.

Az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése óta rohamosan fejlődő vidéki építő- és szolgáltatóiparnak, a korszerű ártermelésre áttérő termelősövetkezeteknek fiatal szakmunkások ezreire van szükségük. Egyre inkább saját, legszorosabban vett gazdasági érdekük fűződik hozzá, hogy „házon belül” maguk kineveljék, illetve az üzem, a tsz közelében lakók közül „megszerezzék” a szakképzett fiatal munkaerőket. Van olyan járásunk, ahol a nagy munkaerő-kereslet ellenére is, az utóbbi években a fiataloknak csupán szűk egyharmada helyezkedett el a járás munkahelyein, s ugyanott akad építővállalat, amelynél 1970 egyetlen hónapjában a dolgozók 20 százaléka — s nagyrészüik fiatal — cserélődött ki.

Mit kell jobban tennünk ezután, hogy otthon tarthassuk, megtarthassuk falun a fiatal szakmunkásokat? Mostanában kissé túl gyakran használjuk ugyan ezeket a szavakat, *a fiatalok otthontartásának ügyéről mégis azt kell mondani; csak széles társadalmi összefogás oldhatja meg.* De mit jelentsen ez a vidék, a falu társadalmának gyakorlataiban? Néhány dolgot világosan látnunk kell. A több ezer dolgozót foglalkoztató patinás gyárak, s az új mamutvállalatok munkástoborzási kampányaival, szociális juttatásaival a legtöbb vidéki kisüzem még nagyon sokáig nem veheti fel a versenyt. A nagyvárosok, különösen a főváros vonzó csillogását sem ellensúlyozhatja egyhamar a legrendezettebb, esetleg korszerű kultúrothtonnal, sportpályával és zenés eszpresszóval rendelkező falu sem.

A fiatalok végleges otthontartása hosszú évek szívós, következetes munkáját igénylő, rendkívül összetett feladat. Ma már nem elég jó munkakörülményeket teremteni, s jó keresetet biztosítani. Nem elég ifjúsági klubokat, szórakozóhelyeket, sportpályákat építeni. Nem elég autóbust vásárolni, s országjáró utazásokat szervezni. Sőt, már az sem mindenütt elég, ha az üzem, vagy a tsz lakást épít, s értékes nászajándékot vesz a fiataloknak.

El kell érniünk, hogy a szülők szeretettel beszéljenek a szülőfaluról, s tisztelttel beszélhessenek munkahelyi vezetőikről; el kell érniünk, hogy egyetlen, városról került értelmiségi se viselkedjék előkelő vendégként a községben, ahol dolgozik. Fokozatosan el kell érniünk, hogy a szülőföld, a község jó hagyományait, kulturális, történelmi értékeit feltárják a kinyíló értelmű gyerekek előtt; hogy a fiatalok mindenütt jó lokálpatriótákká váljanak. *El kell érniünk, hogy a községi pártalapszervezetek vezetői és tagjai egyre jobb személyes kapcsolatokat építsenek ki az ifjúsággal, folytassanak személyes agitációt körükben, vezessenek minél több olyan konzultációt, ahol egyenrangú felnőttként beszélgetnek a fiatalokkal.*

Tolsztoj írja, hogy az ember nem élhet anélkül, hogy ne higgyen abban, hogy fontos és nélkülözhetetlen. *Olyan társadalmi légkört, olyan viszonyokat kell teremtenünk, hogy minden falusi fiatal érezze; szűkebb hazája létéhez, fejlődéséhez az ő munkája is fontos, sőt: nélkülözhetetlen.*

Dec. 16.

Gyár és iskola szocialista szerződése

Nagy jelentőségű esemény színhelye volt a diósgyőri Kilián György Gimnázium. *Gácsai Miklós*, a Diósgyőri Gépgyár vezérigazgatója és *Palumby Gyula*, a Kilián igazgatója aláírták a gépgyár és a középiskola szocialista szerződését.

Ennek értelmében a DIGÉP folyamatosan politikai, erkölcsi és anyagi támogatást nyújt az intézetnek, amely viszonzásul különböző szakköri foglalkozásokon, rendkívüli tárgyak oktatásával, külön korrepetálásokkal segíti azoknak a fiataloknak előrehaladását, akiknek szülei a gyár fizikai dolgozói.

Az együttműködés szép példája lesz a gimnázium 1971 tavaszán elkészülő nyelvi laboratóriuma. A Diósgyőri Gépgyár az anyagiakon túl szakmunkával is segíti a labor építését. Cserébe a Kilián Gimnázium idegen nyelvi tanfolyamokat szervez a sokirányú nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező, 28 országba exportáló gyár szakmunkásai, technikusai és mérnökei részére.

Dec. 17.

A Sajó a legpiszkosabb

Szennyvíztisztító telep épül Miskolcon

Évente körülbelül kétezer házgyári lakás épül Miskolcon. Ez azt is jelenti, hogy évről évre megközelítően napi kétezer köbméterrel növekszik a város vízigénye. Egy-egy új üzemi konyha, zuhanyozó, bölcsőde átadása után is ug-rásszerűen nő a vízfogyasztás. Valósággal „nyelik” a vizet az olyan létesítmények, mint az új tejüzem és a sportcsarnok. 1970. december 9-én 64 ezer köbméter, azaz 64 millió liter vizet adott a városi vízművek Miskolc fogyasztóinak; csaknem ugyanannyit, amennyit a legmelegebb júliusi napokon.

*

A vízfelhasználás erőteljes növekedésétől — a dolog természete szerint — elválaszthatatlan a szennyvíztisztítás és -elvezetés egyre súlyosodó gondja. Megoldása az egész világon elsőrendű fontosságú kérdéssé vált. Egyre pusztul természetes vizeink élővilága, s bűzös kanálisokká válnak a folyók.

A város régi szennyvíztisztítója 1913-ban épült, de a felszabadulás előtt ritkán üzemeltették. Csak akkor, ha a Sajó rendkívül alacsony vízszintje miatt Miskolc szennyvize az átlagosnál jobban veszélyeztette a Sajó biológiai egyensúlyát.

Hogy a Sajó ma Magyarország legszennyezettebb folyója, abban „nagy szerepe” van Miskolcnak is. A régi szennyvíztisztító telep 30 ezer köbméter, mechanikai módszerekkel tisztított vizet bocsát ki naponta; többre nem képes. Nem véletlen, hogy a következő évek városi vízműfejlesztési programjának talán legjelentősebb beruházása éppen az új miskolci szennyvíztisztító telep felépítése lesz.

*

Lassan húsz éve szerepel a városfejlesztés napirendjén a miskolci szennyvíztisztító ügye. Furcsán hangzik, de tulajdonképpen örülnünk kell, hogy csak most lépett a megvalósulás útjára: az utóbbi évtizedekben vált ugyanis az egyik legdinamikusabban fejlődő szakággá a szennyvíztisztítás technológiája. A magas fokú gépesítést, az automatizálást, a biológiai tisztítás módszereit természetesen „nem adják ingyen”. Nem termelő beruházásra 200 millió forintot áldozni a mi viszonyaink között nem mindennapos dolog: ennyibe kerül a szerencsi vasútvonal és a Sajó találkozásánál megépülő szennyvíztisztítómű!

A kiviteli terveket a MÉLYÉPTERV készíti, a mélyépítési munkákat az ÉÁÉV végzi majd. A negyedik ötéves terv időszakában, az építkezés első ütemében készülnek el az ülepítőmedencék, s a fő gyűjtőcsatorna. A telep napi kapacitása 60-70 ezer köbméter lesz; idővel azonban 100 ezer köbméterre is fokozható. A második ütem munkálatai — a biológiai tisztítás feltételeinek megteremtése — áthúzódnak az ötödik ötéves terv időszakára. Az építkezés teljes befejezése után Miskolc mondhatja majd magáénak az ország legkorszerűbb szennyvíztisztító telepét.

Dec. 17.

Ne a nyelvről tudjanak; a nyelvet tudják!

Szakszövegoktatási kutatócsoport alakult a miskolci egyetemen

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat idegennyelv-oktatási választmányának 1970. szeptember 30-i, kibővített vezetőségi ülésén határozat született, hogy Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetem idegen nyelvi lektorátusán szakszövegoktatási elméleti és módszertani kutatócsoport alakuljon. A tudományos, oktatási és továbbképzési céllal létrehozott kutatócsoport élén Gárdus János, az NME idegen nyelvi lektorátusának vezetője áll; tagjai a lektorátus tanárai, illetve az egyetemen kívül működő nyelvtanárok, szakemberek.

Gárdus Jánossal arról beszélgettünk, mi tette szükségessé az új tudományos műhely megszervezését, s egyáltalán, mik a kutatócsoport feladatai az egyetemi oktatás és az egyetemen kívüli idegen nyelvi képzés területén?

Gazdasági érdek is

Vitathatatlan tény: napjaink mérnöke, tervezője nem nélkülözheti a teljesítőképes nyelvtudást. Az új gazdaságirányítási rendszer fokozott önállóságot biztosító körülményei a nemzetközi kapcsolatok, az export-import tevékenység erőteljes fejlődése irányába hatottak. *Nagyvállalataink egyre inkább a „saját bőrükön” tapasztalják, milyen gazdasági hátrányokkal jár — akár a gyártmányfejlesztés, akár a nemzetközi piaci kapcsolatok területén —,*

ha nincs elegendő, az orosz, az angolt és más nyelveket jól beszélő, az illető nyelvek szakmai rétegeit is magas fokon ismerő, az idegen anyanyelvű partnereket informálni is tudó szakemberük. Elengedhetetlen követelmény, hogy az adott szűk szakterületen is tárgyalóképes nyelvtudás készségének megszerzése a jövőbeni mérnökök szakképzettségével párhuzamosan, az egyetemi oktatás keretei között megtörténjék.

Alkalmazott tudomány

Tanúi vagyunk a nyelvtanítás forradalmának. A régi, *a nyelvről* grammatizálva, „fordítgatva” *tanító* módszereket felváltották a korszerű hang- és képrögzítő, illetve –továbbító, audiolingvális, audiovizuális eszközök, valamint a komputer-technika és a programozás felhasználásával *a nyelvet* készségfokon *megtanító* intenzív módszerek. Ezeknek az eredményeknek az alkalmazására, illetve továbbfejlesztésére törekszik az új kutatócsoport.

Összegyűjtik az NME különböző karain oktatott szakágak szakszókincsét, s *elkészítik a legfontosabb szakszituációk — egy adott gépről, berendezésről, termékről, technológiáról folytatható beszélgetések — gyakran előforduló beszélgetésmintáit. Részt vesznek a műszaki szótárak összeállításában.*

Fokozatosan átdolgozzák majd az összes idegen nyelvi jegyzeteket. Kutatásokat folytatnak a fordításelmélet és a szakfordítás-technika témakörében, tanulmányozzák a szakszövegek felvetette sajátos nyelvtani és mondattani problémákat. Igyekeznek feltárni és jobban megismerni a nyelvtanulás pszichológiai meghatározóit.

Együttműködnek más intézetekkel: a Budapesti Műszaki Egyetemmél már felvették a munkakapcsolatot, s hamarosan megkezdődnek a tárgyalások a Veszprémi Vegyipari Egyetem szakembereivel.

Az egyetem vezető szervei erőteljesen támogatják elképzeléseiket. Jelenleg is két orosz, két német és két angol intenzív nyelvtanfolyamon tökéletesítik tudásukat az NME oktatói, s januárban megindulnak az új, napi hatórás (!) nyelvtanfolyamok. A hallgatók részére szabadon választható, állami nyelvvizsgára előkészítő kurzusokat szerveznek, s az érdeklődőknek lehetővé teszik a szakfordítás titkaival való megismerkedést is.

Májusban országos konferencia

Nem hanyagolják el a régebben végzett mérnökök továbbképzését sem. Könnyen kezelhető kézikönyvek kiadását tervezik *több nyelven a gyakorló műszakiak számára, s nyelvtanfolyamokat szerveznek a termelőüzemekben.* Már folyik a munka a Borsodi Szénbányák angol, francia, német és orosz audiovizuális nyelvtanfolyamain; s megszervezték a Diósgyőri Gépgyár és a Miskolci Vas- és Fémipari Ktsz szakembereinek idegen nyelvi továbbképzését is.

A lektorátus és a kutatócsoport feladata, hogy fórumot biztosítson a Miskolcon és a megyében élő nyelvtanároknak, koncentrálja és koordinálja a nyelvtan-

nítással foglalkozókat. Erősítik eddig is jó kapcsolataikat az MSZBT és a TIT nyelviskolájával, s az SZMT-nek a közelmúltban megalakult idegen nyelvi szakcsoportjával.

Miskolc új tudományos intézménye megtette az első lépéseket a sürgető feladatok megoldása felé. A kutatócsoport programja hosszú évekre szól: máról holnapra ez a munka nem hozhat látványos eredményeket. Jövőre azonban már megmutatja első gyümölcseit. *1971 májusában háromnapos, országos szakszövegoktatási konferenciát rendeznek majd az NME-n, amelyen a hazai nyelvészeken kívül ismert külföldi kutatók is tartanak majd előadásokat és gyakorlati bemutatókat.*

Dec. 23.

Kétszáz személyes kollégiumi szárny

Megközelítőleg ötezer vidéki fiatal tanul a miskolci szakmunkásképző intézetekben. 50 százalékuk bejáró, több mint ezren pedig albérletben laknak. Ez a körülmény károsan hat szakmai, s olykor emberi fejlődésükre is. Éppen ezért szükséges, hogy a lehetőségekhez mérten fokozatosan növeljük a kollégiumi férőhelyek számát.

A gondok enyhítésére 5 millió forintot meghaladó költséggel új kollégiumi szárnyat épített Diósgyőrben a Munkaügyi Minisztérium. A 114. számú szakmunkásképző intézet épületéhez csatlakozó, kétszáz férőhelyes diákotthon kivitelezési munkáit a BÁÉV végzi. A 114-es tanulói társadalmi munkában segítik az építkezést. Az új kollégiumi szárnyat előreláthatólag 1972 elején vehetik birtokukba a szakmunkástanulók.

Dec. 24.

Csúcsvízmű a Hernád partján

Miskolc rohamosan növekvő vízigényének kielégítése nagy erőfeszítéseket követel a városi vízművektől. 1969-ben készült el az úgynevezett „északi beáplálás”, amelynek segítségével szükség esetén a Sajó menti Vízművektől kaphat vizet a megyeszékhely. Hamarosan befejezik a lillafüredi felső Szinva-forrás „foglalását” is.

A vízszelő program legnagyobb beruházása azonban a Hernád menti csúcsvízmű. A József Attila utcán az elmúlt évben kezdtek el a 600 milliméteres bekötő csővezeték fektetését, s jelenleg a Sajón túli vezeték építésén dolgoznak. Előrehaladott állapotban van a kutak mélyítése. 1971-ben pedig megkezdik a különféle gépészeti — például: mangántalanító, vastalanító — berendezések szerelését is. Az építkezés első szakaszának munkái 153 millió forintba kerülnek. A Hernád menti csúcsvízmű csővezeték-rendszerét és gépházát 30

ezer köbméteres napi teljesítményre tervezték. 1973 végéig, az építkezés teljes befejezéséig azonban csak „félgőzzel” működik: csúcsfogyasztás idején napi 15 ezer köbméter ivóvizet küld a miskolci fogyasztóknak.

Dec. 25.

Gyógyít orvossággal, gyógyít szeretettel

Amikor ápolónője kíséretében gyalogosan feltűnik délutánonként valamelyik falu végén, sokan eléje sietnek. És amikor az esti járat sofőrije látja, hogy Alsószuhán a rendelőben még ég a villany, türelmesen vár. Csak akkor indítja az autóbust, ha már a „doktor néni” is felszállt. Gócziné dr. Matuzsa Ibolya két hónapja körzeti orvosa Zádorfalva, Szuhafő, Alsószuha és Dövény lakosságának.

*

„Az első nap volt a legnehezebb. Reggel nyolctól délután fél ötig rendeltem. Közben se nem ettem, se nem ittam, ki sem mentem a rendelőből. Azt hittem, a két fekvőhöz már el sem bírok menni. Mint egy darab fa, estem be az ágyba... Október 15-én kaptam meg a diplomám, 16-án már Zádoron voltam, szétnézni. Vásárosnaményi vagyok, haragudtak a szüleim, hogy nem haza mentem. Túl sok ott az ismerős, nehezen alkothatnék képet a munkámról. Nem dicsekvésképpen mondom: végig négyes vagy jeles voltam az egyetemen, a klinikán is maradhattam volna. De úgy van az, hogy az ember szeretné megpróbálni, egyedül mire képes.

Évek óta elhanyagolt testeket és lelkeket találtam itt; cseppet sem jobb állapotokat, mint nálunk néhol a beregi részen. Nemcsak a folyamatos gyógyító munka hiányzott, jobban az emberi hang, a türelem, a megértés. És — különösen az idős betegeknel — a szeretet. Legelőször a bizalmukat kellett kiérdemelni. Becsületet kellett szerezni, hogy elfelejtsék a régebbi sérelmeket. Nem vártak túl sokat, csak annyit, hogy az orvos ne fűtyörésszen, ne szitkozódjon, ne sürgesse idegesen, ne torkolja le az aggodalmaskodót.

Amikor egy súlyos betegnek beadtam az első vénás injekciót, azt mondta: drága doktor néni, ma nincs nálam boldogabb ember Magyarországon. Régebben itt erre nem vállalkoztak. Gyalogolhatott kilométereket, s fizetett száz forintot, míg végül megkapta. Egy néni hosszabb időre elutazott városon lakó gyerekeihez. Levelet küldött: kéri, írjam meg én a szokásos receptjeit, hiába van a városi orvos, ha bennem van a bizodalma...

Szégyellem, de nem tudok mit csinálni; öregasszonyok sokan kezét csókolommal köszöntenek. Alig kéthónapos praxissal néni vagyok azoknak, akiknek unokája lehetnék. Akad persze más elismerés: takaros kis magyar jány vagy, eszem a lelked — formált rólam véleményt egy tsz-nyugdíjas bácsi. Sokszor én is igyekszem tréfálkozni, mert kell a vidámság, néha nagyon kell. Kell a

rákos öreg parasztnak, a deszkán alvó porckorong-sérvgyanús traktorosnak, a szívbeteg ácsnak, az isiászos bányászoknak, az epilepsziás fiatal segéd munkásnak, az idegbeteg gyermekeért aggódó anyának...

Sok itt a gyerek; szőke, kékszemű csöppségek. Félnék tőlem, a fehér köpenyemtől, attól, hogy megszürom őket. Oltás után anyjuk karjáról rám mutatnak az utcán: bánt! Kérdezem őket, ahogy itt szokás: szeretel? Legörbül a kicsi szájuk, pityeregve felelik: neem! Kezükbe adom a sztetoszkópot, nézd, ezt teszem majd a hátacskához, ugye nem fáj. Együtt tanulatjuk, hogyan kell nagyot sóhajtani... Két éve vagyok férjnél. Tanultam, nem lehetett gyerekünk. Most rögtön megint nem lehet, pedig nagyon szeretnénk. Előbb dolgozni akarok, jól meg akarom ismerni a körzetemet.

Hatvan—kilencven beteggel foglalkozom naponta. Az idősebb kollégák talán meg is mosolyognak érte, de én bizony reggeltől estig egyfolytában lótokfutok, gyalogolok, házalok. Nincs olyan, hogy lejárt a négyórás rendelési idő. Írom napszámban a recepteket, gyorsan, mint egy miniszter.

Kár, hogy akadnak olyanok, akik visszaélnék fiatalságommal, tapasztalatlanságommal. Az egyik férfi táppénzre akart kerülni, hogy muzsikálni járhasson lakodalmakba. Csiszolóvászonnal kidörzsölte lába szárát, a sebet beszórta vasporral; így akart becsapni. A másiknak meg, ahogy felélesztettem pálinkás delíriumából, első dolga volt, hogy leköpjön. Ha ilyesmi történik, elgondolkodom a jövőmön. Nem fog-e később lohadni a lelkesedésem, nem fásulok-e majd bele? Megtehetem-e, mint most, hogy gyógyszer-tár híján szatyorral, autóbuszon hordjam betegeimnek a legfontosabb gyógyszereket? Jó, hogy van kit felkeresni gondjaimmal. Úgy megyek Putnokra, Placskó Lajos doktorhoz, mintha rokonom volna.

Lesz, aki nem hiszi el, de soha nem fogadok el pénzt betegeimtől. Más az én jutalmam. Most két hete influenzás, lázas beteg voltam, de azért rendeltem. Zajongtak a váróban, hogy lassan megy a munka. Egyszerre erős férfihang hallatszott be a rendelőbe. Most itt csak egy beteg van, és az a doktor néni: becsüljük meg azzal, hogy rendesek vagyunk! S akkora csend lett, mint a templomban szokott.”

Dec. 25.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

464 idős ember otthona

— Hát hol vagyok én?! — tört fel az elragadtatás és a hitetlenkedés közös hangú kiáltása tegnap délelőtt egy fehér hajú néni ajkáról, amikor végigvezették az új miskolci szociális otthon épületén. A 118 méter hosszú, négyszintes, 232 szobás, gázfűtéses, ezeradagos konyhával ellátott létesítményt több mint 31 millió forintos költséggel két és fél év alatt építette fel a BÁÉV. A korszerű,

szállodának is beillő hatalmas, Szentpéteri kapui épületet kedden délelőtt mutatta be első lakóinak Tok Miklós, a városi tanács vb-elnökhelyettese és dr. Szabó István városi főorvos.

Végigjárták a televízióval, rádióval felszerelt, fotelokkal, pamlagokkal, festményekkel, süppedő szőnyegekkel ékes társalgókat, az Avas Bútorgyárnak a szociális otthon részére gyártott heverőivel és faliszekrényeivel berendezett, hangulatos kétszemélyes szobákat, s megtekintették az orvosi rendelőt, a gazdagon feltöltött raktárakat és a technikai helyiségeket is. A 464 ágyas, gyönyörű szociális otthon párját ritkítja hazánkban: egyedül Debrecenben van hozzá hasonló.

Száznegyvenöt főnyi személyzet gondoskodik a munkában megfáradt öregek ellátásáról. Államunk havonta 1290 forintot áldoz az intézmény minden egyes lakójára. Az új szociális otthonba tegnap beköltözött az első 40 lakó, s folyamatosan érkeznek a többiek is. Jóleső érzéssel írjuk le: Miskolcon megoldták az egyedülálló idős emberek elhelyezésének gondját.

Dec. 30.

Ügyeletes riporterünk jelenti:

Hol lesz Ön éjfélkor?

Nagyon sokszor felhívom őket. Személyesen nem ismerjük egymást: mindnyájan az ügyeletes riporter kedves és szolgálatkész, de egy-egy nehezebb napon olykor kedvetlen és ideges, arcnélküli segítőtársai. Mi lenne, ha az év utolsó előtti estéjén azt kérdezném tőlük: és Ön hol tölti a szilvesztert?

S. Sándor törzsszermester, a megyei rendőr-főkapitányság dolgozója:

— Harmincegyedikén 13 órától 21 óráig szolgálatban leszek. Azután hazatérek, feleségemmel és 10 éves kisfiammal búcsúztatom az óévet. Megnézzük a tv műsorát, megvárjuk az éjfélt, s utána aludni megyünk, mert elsején újból szolgálatban leszek.

T. Ferenc tűzoltóhadnagy szintén szűk családi körben, feleségével, 12 és 8 éves fiaival tölti a szilvesztert.

— Adom a főorvos bajtársat — mondja a mentőállomás telefonosa. Dr. K. László, a megyei mentőszervezet vezetője 31-én 14 óráig lesz szolgálatban. Azután hazamegy feleségéhez, 13 éves lányához.

— Elsején szabadnapos vagyok. Ezt az én munkakörömben úgy kell érteni, hogy bármikor behívhatnak, bármikor szükség lehet rám.

— Igaz, hogy férjes asszony vagyok, a férjem katonatiszt, de írja csak így a nevem: N. Klári. Így szólítanak a munkatársaim is itt, a posta tudakozójában. Nem, nem megyünk sehová. Szűk családi körben ünnepelünk.

Szűk családi körben... Igen: náluk ez a természetes. Hisz oly sok napon, oly sok éjszakán kell távol lenniük otthonuktól.

Dec. 31.

1971. I.

Szilveszteri riporterünk jelenti:

Foglalt asztalok mindenütt

Gábor Áron rézágyúja

Kudarcában is lélekemelő, humanitárius kísérlet színterévé tette Miskolc utcáit az év utolsó éjjelén a Magyar Országos Részegvédő Egyesület (a továbbiakban MOREVEGY). Hazánk második városa az egy főre eső évenkénti lerészegedések számát tekintve is hosszú idő óta biztosan tartja kiemelkedő helyét; ezzel érdemelte ki a MOREVEGY bizalmát.

Kevéssel éjfél után papírcsákós, fekete maxikabátba öltözött, hajdan katonakórházban szolgálatot teljesítő egykori apácák és krumpliorr-rozmárbajusz maszkkal felismerhetetlenné tett, téli szabadságukat töltő strandkabinosok kis csoportjai jelentek meg a város duhajdáinak ki-bejáratánál. Szelíd erőszakkal karon ragadták az ajtókon kibukó és küszöbökön átbukó dezorganizált pszichéjű és fizikumú, nekikeseredett hím- és nőnemű állampolgárokat. Odatámogetták, nehezebb esetekben „golya viszi a fiát” módjára odacipelték őket a legközelebbi villany-, telefon-, illetve lámpaoszlophoz, majd az Első Hazai Fűző- és Haskötőgyárban speciálisan e célra kifejlesztett széles cipzáras hevederekkel rögzítették a hangosan prófétáló vagy kétségbeesetten csápoló, esetleg alétan elheverő delikvenseket.

A MOREVEGY ezen akciójának preventív célja volt: megakadályozni, hogy valamely jármű elgázolja az imbolygókat; épségben megőrizni a gravitáció törvényei szerint sárba, hóba hanyatlni kívánczók ünnepi ruházatát; a friss levegőn való néhány órás szelíd kikötéssel visszaadni józan ítélőképességüket; és végül, de nem utolsósorban megóvni őket az otthon tartózkodó zord hitves korai haragjától, s az ilyenkor szokásos éjszakai fejbeverésektől.

Hajnaltól már a villamos- és autóbuszmegállók oszlopai is foglaltak voltak, de a mámorosok áradata csak nem akart szűnni. Sajnos, idő előtt elfogytak a hevederek is, és a halálosan fáradt MOREVEGY-aktivisták a hajnali vonattal szégyenszemre megfutamodni kényszerültek. Hogy hová lett a sok száz rögzítőmellény? Városunk mindig józan és mindig vizsla-szimatú lakói (mert ilyenek is vannak) „jó lesz ez még valamire!” csatakiáltással, illetéktelenül bár, de személyi tulajdonuk részévé tették; nem egy esetben a még mindig bágyadt MOREVEGY-védenc pénztárcájával egyetemben.

*

A társadalmi összefogás egyedülálló példáját adta tegnap éjjel a Szentpáli-kapui új városrész 200 önfeláldozó lakója. Katonásan marsoló menetoszlopban a Gábor Áron rézagyúja kezdetű induló pattogó hangjaira tízszer járták be egymás után a lakótelep összes utcáját. Parancsnokuk, K. Dezodor tömbmegbízott elmondotta, hogy miután a Közpiszok Eltakarító Vállalatnak megismételt kérésükre sem állt módjában megtisztítani a lakótelep utcáit, újévi felajánlásként végül is maga a kollektíva taposta simává és járhatóvá az utakat.

1971. jan. 1.

Szaktanulmányképzés, gondokkal

Legyen lelkiismereti kérdés!

Megyénk és Miskolc szaktanulmányképző intézeteinek, iparitanuló iskoláinak a tanárai és a szakoktatói háromnapos tanácskozáson vitatták meg a közelmúltban azokat az oktatási és nevelési kérdéseket, amelyek a párt ifjúságpolitikai határozatának végrehajtása során és a gazdaságirányítási reform eddigi tapasztalatai alapján a szaktanulmányképző intézetekre hárulnak. A konferencia talán legnagyobb hatású előadója Nagy Lajos, a diósgyőri 114. sz. Intézet igazgatóhelyettese volt. Cikkünk az ő elemző, tanulmánynak is beillő előadásának alapján készült.

*

A szaktanulmányos ifjúság több terhet vállal és hordoz, mostohább körülmények között tanul és dolgozik megyénkben, mint bármely más ifjúsági réteg. Jelentős létszámemelést hajtottunk végre, de ezt nem követték a kellő súlyú anyagi-technikai és személyi jellegű intézkedések. A számok felfuttatása önmagában nem növelte a szaktanulmányképzés társadalmi rangját, elismertségét. Az *utóbbi években rendkívül zsúfoltá váltak a tanintézetek.* Az egy saját tanteremre jutó ipari tanuló létszám országos átlagban 144. Miskolcon, a 116-os intézetben egy normál tanteremre 273 tanuló jut, a 101-esben 254, a 114-esnél 200 fő. S a három intézet együttesen 5300 tanulót képez!

A magasabb színvonalú gyakorlati oktatás csak tanműhelyekben, rendszeres oktatói felügyelettel biztosítható. *Miskolcon rendkívül nagy az ipari koncentrátság, mégis, ezer tanulóból csak 237 részesülhet tanműhelyi képzésben.* Iskolai tanműhely-ellátottságunk az országos átlag alatt marad, annak ellenére, hogy szaktanulmányos létszámunk jóval meghaladja az országos átlagot. Tisztában vagyunk vele, hogy ezen a területen is gátat szabnak anyagi lehetőségeink. De a tanműhelyekről való mai kényszerű lemondás a jövő szaktanulmányos nemzedékének okoz majd gondokat, sőt, megrázkódtatásokat. Hiszen a fiatalok nevelésének fő eszköze a munka, s a munkahely a szocialista munkaerőlcse formálásának legfontosabb színtere.

Különösen nehéz a vidéki fiatalok helyzete. Nem néhány száz 15-16 évesről van szó: csak Miskolcon 4960 vidéki fiatal tanul! Közülük 1190 a kollégista, 1090 lakik albérletben, illetve tömegszálláson, veszélyeztetett környezetben, s 2680-an járnak be vonattal, autóbusszal. A két műszakban dolgozó bejáró tanulók közül sokan a gyakorlati oktatásról való váltás napján csak 4-5 órát alszanak; a vonatok indulása gyakran nem esik egybe oktatási rendjükkel.

A tantermi, tanulmányaik és a kollégiumi ellátottság javítása elsőrendű társadalmi ügy. Megoldása nagy erők koncentrálását igényli; de ez az a terület, amelyről nem szabad sajnálni az erőfeszítéseket. A meglehetősen behatárolt anyagi erőforrások miatt a megoldást a megyén s a városban belül, az iskolák és a vállalatok együttműködésével kell megtalálni. Nem a vállalati, üzemi dolgozók által megtermelt nyereség bizonyos részére gondolunk, hanem a szakmunkástanulók által megtermelt, s eddig a vállalat nyereségét növelő forintérték különböző formában történő visszajuttatására. A vállalatok jelenleg ugyanis — véleményünk szerint — egyoldalú előnyt élveznek a szakmunkásképzés révén. A vas- és gépiparban, valamint az építőiparban dolgozó tanulók például minden különösebb beruházás, selejt- és amortizációs költség nélkül súlyos tízmilliókat „hoznak” évente a vállalatoknak!

Időszerű erre is felhívni társadalmunk figyelmét, hiszen az intézetek tantestületeinek a képzés és a nevelés javulását segítő bármilyen erőfeszítései csak jó tárgyi feltételek között lehetnének igazán eredményesek. El kell érniünk, hogy a termelő vállalatok vezetői mindenütt lelkiismereti kérdésként kezeljék a szakmunkásképzés ügyét: Borsod megye és Miskolc 17 ezer ipari tanulójának jövője ezt sürgetően megköveteli.

Jan. 8.

Alvarábeszélés

Hallottak már a hipnoterápiáról?

De a hipnopédiáról biztosan hallottak.

No, az alvatanulástól már csak egy lépés; s ott vagyunk az alvarábeszélésnél. Mint sok más „világmentő” ötlet, ez is Amerika földjén született. Kényelmes fekvőhelyek, sztereo rendszerrel közvetített, egyenlő erősségű, ismétlődő hangingerek. Néhány átdurmoltszaka, és minden rendbe jön.

Példának okáért:

Rosszcsont magzatod rájga a körmét, szopja az ujját? Kellemes, ám határozott álombeli hangok — s többé nem teszi.

Göthös férjed szája sarkából nem szakad ki a cigaretta? Egy jótét lélek néhány este finoman kiemeli takaróra hanyatlott sárga ujjai közül a füstölő csikket, aztán kellemes és határozott, térhatású hangok hallatszanak... És megszű-

nik a köhögés, kigömbölyödik az orca. A nikotin volt rabja már csak annyit tud a dohányról, hogy fontos ipari növény, de hogy mire való...?

Becsület helyett megőszült atyátok elissza fizetését? Sebj. Befektetitek a lelkiző-elvonó hálósobájába, s tudat alatt ilyeneket hall (kellemes, ám határozott hangon): — Nem iszom többé alkoholt... Soha többé nem iszom egy korty alkoholt sem... Semmit, ami ki van írva, sem bort, sem sört, sem pálinkát... Akkor sem, ha potya... Amíg élek, soha többé egy korty szeszes italt sem veszek a számba...

Reggelre kelve aztán, máris halványabb orral, toronyiránt rohan munkahelyére, fittyet hányva kocsmára és snapszos üvegekre...

Mindez már bizonyosság: „az idézett esetekben a kísérletek támadhatatlan eredményekre vezettek”.

Megkapaszkodásra készítő távlatok! Gondolják csak meg! Ha hazai lélek-búváraink kiterjeszthetnék az alvarábeszélést a notórius lógósokra, viszketeg vándormadarakra, vaskalapos bürokratákra, vállalati kisistenekre, hörsögtermészetű pénzimádókra, nyálas kéjencekre, súlyconkító eladókra, tenyérbemászó képű garázdákra...!

Szédületes... Ilyen egyszerű lenne? Sztereo-magnós hálósoba és kész?

Kellemes, ám határozott hangok riasztanak fel elmélkedésemből: — Ó, te bolond, hát neked már soha nem nő be a fejed lágya?!

Jan. 10.

Edelényi változások

Új épületek, szociális létesítmények sora jelzi: az utóbbi években rohamos léptekkel fejlődik a Bódva-völgy központja, a csaknem tízezer lakosú Edelény. Főtere, intézményközpontja azonban még nincs a városiasodó bányásztelepülésnek. A negyedik öt éves terv időszakában ez is kialakul.

A „rég” Edelény és a beolvadt Borsod, illetve Finke találkozási pontjánál; az új Bódva-hídtól keletre, a gimnázium és a pártház szomszédságában, a restaurált műemlék kastély közelében még 1971-ben megkezdik az új járási művelődési központ alapozását. A tízmillió forintos beruházás költségeiből hétmilliót a nagyközség tanácsa vállal magára, a KISZ Központi Bizottsága pedig hárommillióval segít. Ennek fejében a kultúrközponton belül létrehozzák a járási ifjúsági házat is. Az 1972 végére felépülő művelődési ház környékét parkosítják, s az épület előtt helyezik el a nagyközség felszabadulási emlékművét.

Jan. 12.

Öt vállalat üdülőt épít

Víkendtelep a Rakacai-tó partján

Egyre inkább ismert és kedveltebbé válik Borsod megye határain túl is az edelényi járás festői szépségű víkendező és üdülőhelye, a rakacai víztároló környéke. Az elmúlt évben 15 új hétvégi ház épült, és befejeződött a víkendtelep villamosítása. 1971-ben meggyorsul a fejlesztés. Tavasszal megkezdik a portalanított utak építését: a járási tanács 100 ezer forinttal segíti a munkát. A Szendrő és vidéke ÁFÉSZ 150 ezer forintos költséggel bisztrót létesít. Harminc újabb víkendtelken már ott áll az építőanyag; amint az idő engedi, azonnal munkához látnak a tulajdonosok.

A tó már ma is valóságos horgászparadicsom, kiváló pontyozóhely. A legutóbbi felmérés szerint 100 vagonnyi a tároló halállománya, s a horgászszövetség tovább folytatja a telepítést. Több gyár és üzem is „fantáziát” lát megyénk egyik leendő üdülőközpontjában. Öt vállalat, köztük a Debreceni Bútorgyár épít dolgozói számára üdülőt a Rakacai-tó partján a közeli években. Eddig 250 kis telek talált gazdára, de az igénylők megújuló rohamának engedve, a Szalonnai községi Tanács újabb parcellázást tervez. Strandépítésre, parkosításra, fásításra 200 ezer forintot áldoz az Edelényi járási Tanács. Hogy megelőzzék a meder eliszaposodását, a tó felső végét öt évenként kotorják. S nincs messze az idő, amikor karcsú, fehér vitorlások nézegetik majd magukat a vízben: az egyik vitorlázó szakosztály komolyan érdeklődik a Rakacai-tó iránt.

Jan. 12.

F Ü G G E L É K

Milliók kitüntetése

Szombat van, augusztus 22-e. Csendes a szerkesztőség. Csak a telex-szobában kopog a gép. Szaporán gyűlnek a 21. sz. hír sorai: vízügyisek, tanácsi dolgozók, pártmunkások, vasutasok, magyar és szovjet katonák neve sorakozik egymás alá.

Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács helyettes elnöke mondotta az Országház kupolacsarnokában: mindannyian „az összefogás és az egyéni bátorság ragyogó példáját mutatták”, „amikor több mint egymillió ember családi hajléka, majdnem hárommillió katasztrális hold föld termése és mintegy 200 milliárd forint értékű vagyon forgott közvetlen veszélyben.”

Több százan kaptak magas kitüntetést. Köztük vannak a fehérgyarmati járás vezetői; Gulabi [?] Sándor, Németh Sándor és Széles Lajos is. Miért éppen az ő nevükön akad meg a szemem? Másfél hónapja néhány napot ott töltöttem: Nagyár, Kisár, Szamoskér, Tunyogmatolcs iszapborította utcáit, földre omlott tetőit idézik emlékezetembe; a ledőlt kéményű kenyérsütő kemencéket, a földre vert nyárfa-surjánokat, a széthullott fészük fölött keringő golyákat.

De már másfél hónapja is erősebbek voltak az újuló élet képei: az utcák két oldalán téglahalmok magasodtak, dömperek, billenőplatós teherautók küszködtek a sárral; diákok serege ásta, betonozta az alapot. Itt-ott az új falak magasán már szalagos bokrétát is lengetett a szél.

Minden útkereszteződésben különös útjelzők, deszkára festett nyilak hirdették az ország minden részéből összesereglett építőipari és szállítási vállalatok munkahelyét. A fehérgyarmati járás és a járáshoz tartozó községek vezetői állandóan úton voltak, közvetítettek az emberek között, szerveztek, sürgettek, segítettek, kételyeket oszlattak, meggyőztek, dicsérték; ha kellett, kemény hangon bíráltak.

Közben gyorsan emelkedtek a falak, visszatért az életkedv, feléledt a bizalom. És hogy mindez így történt, nagy részük van benne megyénk, Borsod-Abaúj-Zemplén vízügyeseinek, a BÁÉV, a 3-as ÉPFU építőinek, szállítóinak; a miskolci középiskolák diákjainak is. De része van benne a város és megyénk szabolcsi-szatmári szomszédainkat építőanyaggal, pénzzel is segítő minden dolgozójának.

Szabolcs és Borsod, Fehérgyarmat és Miskolc, az Alföld és a Dunántúl, az egész ország népének, milliók nagyszerű helytállásának dicsőségét szimboli-

zálja a néhány száz kitüntetés. Sok, rengeteg dolgunk van még a teljes helyreállításig; de a legnagyobb eredményt már elértük: „a kemény próbatétel alatt a magyar nép egységesnek bizonyult.” Egyszerű, sallangtalan szavak; csillognak mégis, mint a kitüntetések.

Az „Újságíró Oktatási Központ Magyar Tagozatának” 1970-es felvételi vizsgáján rögtönzött írás; a fogalmazvány szerint.

Három ország anyósa

„Nem így képzeltem én, jaj, dehogy így képzeltem... Veszekedtem is eleget: hát azért szültelek, tápláltalak, neveltelek benneteket, hogy ha felnőttök, olyan párt válasszatok, akivel még beszélni se tudok!? De hiába mondtam: vagy az uram meg én, vagy az idegenek. Hiába mondtam: nem adok semmit, nem vagytok a gyerekeim, ha megteszitek. Csak nevetett mind a három. Azt felelték: magunknak választottuk édesanyám, nem magának! A lányom még azt is ide-lökte: ha tetszik, ha nem!

Az idősebb fiúra jött rá először a bolondóra. Fél év múlva, ahogy leszerelt, azt mondja, kell egy kis kikapcsolódás, édesanyám: befizettem egy társasutazásra, megyek Szlovákiába. Menjél csak, ha nincs jobb dolgod... Két hét múlva hazajön a Laci. Egy este csak turkál az ételben, aztán ül, ül. Eredj már aludni, mi a fene lelt, mondom neki. Megnősülök, édesanyám! Meghívtam a menyasszonyom, még a nyáron eljön, ismerje meg maga is.

Azt hittem, Juliskát veszi el; úgy várta az a lány a katonaságtól, mint a mesiasít. De nem. Valami közös nagygyakorlaton voltak ott annak idején, úgy ismerkedett össze *egy szlovák lánnyal*. Hát ezért volt neked sürgős a társasutazás, ezért kellett neked a levegőváltozás!

Mit csinálhattam volna, fogadtam, ahogy illik. Nem mondom, rendes lány, a munkát is bírja. Kipróbáltam. Ahogy megjött, harmadnap ki az árpába. Aratni. Megdőlt az idén, gazos is volt nagyon. Majd elmegy a kedved, gondoltam. De szedte a markot mellettem zokszó nélkül. Mintha világéletében azt csinálta volna. Megenyhültem. No jó, hát ott van a melléképület; szoba, konyha, spádz. Ha összeházasodtok, s hazajöhetsz, ott laktok majd. Olyan szelíd, kék szeme van, meg legalább kicsit ért magyarul, gagyog is egy cseppet.

De azzal a Reginával még csak szót se tudok váltani. Mutogatunk egymásnak, mint a némák. Beállított a kisebbik fiammal az NDK-ból. Jómadzag Jóska is, még meg se írta előre. Adta a fiú a bankot: egy hétig csak Eger, meg Lillafüred, meg a Zsóry. Mondom neki: mije van ennek a lánynak, lesz-e hozomány? Nem úgy van az ott, édesanyám, feleli. Ahogy nagykorú lesz egy lány, küldik dolgozni, többet nem törődnek vele. Keresse meg magának a stafirungot. Igen

ám, mondom, akkor miből akartok élni? Nektek már lakást se tudok adni. Egy szál pendelyben indultok az életnek? Majd megkeressük, anyám; rajtam kapnak majd itthon is. Három év az NDK-ban mégiscsak valami.

A kis fekete csombók, a Regina meg, mintha nem látná, hogy milyen mérges vagyok, odajön, simogat, s csak ismételteti: zergút, zergút... Kivítem krumplit ásni. Kemény volt a föld, mint a beton. Hát csak hadd ásson. Tudtam, *krumplievő nép a német*, hát nesze neked, krumpli...

Mondom a fiamnak, fordítsd le a beszédem a kisasszonynak. Ez is Magyarország, nemcsak az őszibarack, a paprikás csirke, meg a paradicsom. Jobb lenne, ha szépen elbúcsúznátok, ti szerencsétlenek. Dolgozhattok tíz évet, amíg lesz valamitek. Azt felelte szikrázó szemmel: csak ne vadítsam a Jóskát! Ő egyedüli gyerek, de ha becsapja a fiam, nem fogja sajnálni a szüleit se. Ellopja az apja pisztolyát, lelövi Jóskát, utána meg magával végez. Hát itt van. Két hét múlva esküsznek, odaát. Hamar meg kell csinálni, hogy eljöhessen a fiammal, most már mint a felesége.

Hívtak bennünket a nászék, mégse leszünk ott az öregemmel. Sok a költség, meg ha ők is olyan fene nagy akaratók, mint ez a kis fekete, jobb, ha most még nem is ismerem őket. Ezek a csomagok itt nálam? Hát istenem, ez csak az övök lesz. Ágynemű, meg függöny. Ha már így vagyunk, hadd lássa, hogy azért nem vagyok én fekete ördög. Csak legalább beszélni tudnék vele...

A legnagyobb bánatom mégiscsak az, hogy az egyetlen lányom se marad meg nekem. Meg is vertem érte, hiába: csak odavan a lengyeljéért. Még gimnazista volt, itthon ismerkedett meg vele a búcsún. Az meg láncot vett neki, a bálba is utána jött. Haza is vittem Erzsit még fél kilenckor, hiába tette össze a kezét *az a lengyel*. Mutatta, hogy majd ír, még kezét is akart csókolni nekem, alig tudtam elrántani. Azóta leveleznek. Egyet-kettőt sikerült is elsikkasztani... De rájöttek, s most már az irodába küldi, ahol Erzsi dolgozik. Mindig két levelet küld egy borítékban, egyik a kezeírása, a másik magyarul van: valaki leírja neki. Most már néha egy-két sort magyarul is hozzáír; „csokolja a mamat...” Ami igaz, igaz: szép magas, piros arcú, göndör, szőke legény...

Jaj, dehogy gondoltam én ezt, édes istenem, dehogy így gondoltam én ezt. A menyeimnek csak mutogathatok, hadonászhatok, mint a némák; az egyetlen lányom meg Lengyelországban lesz asszony. Már is csúfolnak a faluban: ott megy *a három ország anyósa*, így nevetgélnek a hátam megett. De hogy az unokáim milyen nyelven fognak beszélni, azt csak az a magasságbéli jóisten tudná megmondani...”

In: Toll (Az újságíró-iskola lapja) Bp., 1971. jan.

Tartalom

Előszó helyett.....	4
1969. XI-XII.	
Láncra vert tökök	7
Az ősznek is vége	7
Második otthonuk az üzem	8
Éppen ez hiányzott!.....	9
A „jópofa” bisztró... ..	10
Megloptak... ..	11
Házgyári tréler és villamos karambolja Miskolcon. Eltűnt egy fiú.....	12
Nem az ajándék a fontos	14
„Ahhoz, hogy a könyv befejezett legyen...”	16
1970. I-VI.	
Bigámia, borral	17
Vegyüzem a Szinva partján	19
370 féle folyóirat és napilap a miskolci hírlapboltban	20
Este a Libresszóban. Elesett – koponyaalapi törés. „Belefeketült”	21
Átmelegednek a falak	22
Biztos módszer.....	23
Addig élek, amíg érdeklődöm.....	24
Láss, ne csak nézz! I.	25
Láss, ne csak nézz! II.	27
Aki a computert oroszra tanítja.....	28
Hát ezt érdemlem én, uram?!	30
Ankét a Riadóról	31
„Séták a csillagos égen”	32
Valóság, iskola, irodalom — vidéken.....	33
Ismeretterjesztés fiataloknak.....	35
Már a kéveköto aratógép sem tananyag	36
Az NME húsz évéről.....	38
„Csak az a tiéd, amit adtál...”	38
A piramisoktól a tv-tornyokig.....	40
Gazdasági koordináció a mezőkövesdi járásban.....	42
Árkon-bokron át.....	43
Hétszer hét	44
A „fejlődés” útja	45
A tanács új otthona	45
A hidakkal kezdtük	46
Amerikai tragédiák. Avartüzek. A legrégibb kenyér	48
Üzletfelújítás másfél millióval	49

Pinceklub	49
Nem lesz „hiánycikk” a buszsofőr	50
Revű és politikum	50
Őszülő maturandusok	51
Új tanácsházat avattak Miskolc III. kerületében	52
Zsuzsó mama példája	52
A vásárcsarnok, meg a városiasodás	53
Egyenes tartás, rebbenő ujjak	55
Lenint ismerni	56
Kiváló eredmények átlagon aluli körülmények között	58
„Haj, regő rejtem...”	60
Szabál’os történet	62
Türelem, tapintat, segítőszándék	62
A legnagyobb árhullám. Kakasbosszú. Gyufával játszott	64
Omlás Zobák-aknán. Természeti csapások. Elesett a síneken	65
Nagydíjat kapott az ózdi acél	66
Költői est Miskolcon	69
Háború homokzsákokkal	70
Villamosok dicsérete	72
Évente 130 millió utas	72
Dicséretes felajánlás	73
Bányászat és szakemberképzés	73
Még vannak, akik továbbadják	75
„... oltalmába ajánltnak”	77
Hazai liofilizált élelmiszerek	77
Nők a papírgyárban	78
Nyári szünidő a könyvtárban	80
Ipari tv az iskolában	80
Zajok szorításában	82
Friss lángos, hajnaltól délig	83
Pusztító vihar	84
„Kohósok” építőtábora Szabolcsban	85
„Nyelvi vándorutak”	85
Holnap veszik át diplomájukat	85
Példás büntetések. Kifutott az úttestre. Leesett a villamosról	86
1970. VII-XII.	
Mindenütt kopogtatnak — a bogácsi fürdőért	87
Messze földön... ..	89
Elhagyták választott hivatásukat	90
Az egyetlen varázslat	91
Tsz-autószervíz	92

Az első turnus leszerelt	93
Fák, gépek, emberek	95
Hajnaltól sötétedésig	97
A színe és visszája	99
Szülők és utódok	100
„Illegális” maszek-taxisok	102
Vízhűtés	103
A Baross utca: Miskolc kapuja	103
25 év alatt törlesztik	105
Törpe vízmű 12 millióért	106
Négymillió „komplett” választék	106
Pedagógusok esküvétele	108
Antennák a torony betontűjén	109
Játék a tüzzel. Hárommázsás vadkan. Megkéselte a férjét.....	111
Megújul a járási kórház	112
Nyugdíjasok kiszálláson	113
„Literező” kiskupecek.....	115
Folyamatos és sokoldalú információszerzés	116
Madarak a szuterénban	118
Tudományos ülés Miskolcon	120
Népház négy hónap alatt	122
Száztíz kisiparos szerződésre termel	123
Győzött Bács-Kiskun	124
20 éves a MÉLYÉPTERV	125
Szerelmesfilm — csonkán	125
Győri Elek kiállítása a fővárosban	126
Mirelit-hetek Borsodban	126
Tervezte: a MÉLYÉPTERV	127
Színes volt a rózsakert	129
Fedett sportuszoda — exportra	129
A kőműves irattáros	130
Bartók a tornateremben.....	131
Megérdemelné, hogy segítsük.....	132
A KISZ-titkár egy napja.....	133
A „Hetek” társulása.....	135
Ifjúságvédelmi munkaértekezlet	136
Mire emlékezik Bacsur István?.....	137
Reklámgyerekek?.....	138
Oktat az automata	138
Gyermekváros 45 millióért	138
Város, ló, december... ..	140

Az új tapolcai vízgépházban	141
Figurá(li)s csillagszórók.....	143
Megtartani a fiatalokat	143
Gyár és iskola szocialista szerződése.....	145
Szennyvíztisztító telep épül Miskolcon	145
Ne a nyelvről tudjanak; a nyelvet tudják!	146
Kétszáz személyes kollégiumi szárny.....	148
Csúcsvízmű a Hernád partján	148
Gyógyít orvossággal, gyógyít szeretettel	149
464 idős ember otthona	150
Hol lesz Ön éjféلكor?	151
1971. I.	
Foglalt asztalok mindenütt.....	152
Szakmunkásképzés, gondokkal.....	153
Alvarábeszélés	154
Edelényi változások	155
Vikendtelep a Rakacai-tó partján.....	156
Függelék	
Milliók kitüntetése	157
Három ország anyósa	158
Tartalom	161

MADARAK A SZUTERÉNBAN
Takács Lajos cikkei 1970-ből
Edelény, 2002.

VILÁG PROLETARJAI, EGYESÜLJETEK!

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPART BORSOD MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXVI. évfolyam, 97. szám

Ára: 1 forint

Vasárnap, 1970. április 26.

M. TAKÁCS LAJOS MUNKÁI: **Élőszó** — Zsivoje szlovo.

Az orosz és a szovjet irodalom hangos antológiája;

Budapest, 1985. * **Vergődő szél.** A kárpátaljai magyar irodalom antológiája 1953—1988; Budapest-Ungvár, 1990.

* **Résnyire nyílt ajtók.** Irodalom, művelődés, nyelvészet; Debrecen-Ungvár, 1991. * **Aprópénz a történelem színpadán.**

A kárpátaljai magyar nyelvű sajtó 1945—1948; Budapest-Ungvár, 1994. * **A sírás nélküli emberi életért.** Szabó Pál kisepikája; Edelény, 1995. * **Törődésben.** Sorsok, művek,

históriák; Edelény, 1999.

